B[illegible]ttelse,

185[illegible]

Person

1835

års underdåniga Berättelse
om
Fängwården.

Stormägtigste Aller Nådigste Konung!

Till underdånig åtlydnad af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Befallning uti den, för Styrelsen öfver Fängelserne och Arbets Inrättningarne i Riket den 7 Mars sist.

ledet är utfärdade Instruction, får Styrelsen härmed i djupaste underdånighet nu aflemna Berättelse angående Förvaltningen, under loppet af år 1835, utaf den åt Styrelsen uppdragne och för allmänna säkerheten och lagarnes upprätthållande vigtiga del af Statsbestyret, som angår Fångvården i Riket och hvad dermed står i sammanhang. Men innan Styrelsen närmare ingår på detta ämne, anser den sig böra uppgifva skälen, ej mindre hvarföre den söndardelar denna Berättelse i flera särskilda Afdelningar, än och hvarföre den, mera än en gång, söker, att leda uppmärksamheten tillbaka från äldre och redan ur bruk komna förhållanden; Och har det förra skett, till vinnande af mera reda i framställningen, det sednare åter, emedan det närvarande har utgått ur det förflutna: emedan brytningen emellan det gamla och det nya ännu fortfar: emedan det förevarande ämnet dessförutan ej kunnat framställas med den fullständighet, som sätter Eders Kongl. Maj:t i tillfälle att öfverskåda det i sin helhet: och emedan de åtgärder och förbättringar, som Eders Kongl. Maj:t torde i Nåder finna för framtiden påkallade af en fortgående förändring i åsigter, lefnadsvanor och näringar, med ett ord, i alla de förhållanden, hvilka röra Fångväsendet, såsom djupt ingripande i enskild rätt och allmänt väl, synas böra utgå ej mindre ur det förflutna, än ur det närvarande, så framt ej lagstiftningen skall snarare byggas på glänsande theorier, än på erfarenhet, folklynne och inhemska förhållanden.

1:mo Om fångar och särskilda slag deraf.

Innan Styrelsen öfvergått till de vigtiga frågorna om fängelserne; deras beskaffenhet och hvad

mera, som angår fångarnes vård derstädes, anser den sig först böra redogöra för de särskilda slag af fångar, som, i och för olika ändamål, uti fängelserne förwaras. En skillnad så mycket mera wiglig, som man icke alltid synes hafva deråt lemnat all den uppmärksamhet ämnet förtjenar; och enär fångarnes behandling inom fängelserne och dessas beskaffenhet måste lämpas efter de orsaker, hwilka föranledt ifrågawarande personers afskiljande från samhället.

Inom Svenska fängelserne förekomma

a: Detentions eller Förvaringsfångar

hvarmed förstås 1:o sådane, som antingen blifvit angifne för begångne förseelser eller missgerningar, hwarom undersökning ännu ej är vorden anstäld, eller ännu pågår, eller blifvit för brott fällde till straff, utan att wara dertill ännu befordrade, eller ock äro, såsom försvarslöse, tagne i fängsligt förvar, för att derifrån, inom förelagd tid, förskaffa sig årstjenst eller annat laga närings fång, vid äfventyr att, om sådant ej lyckas, varda till Correctionsfängelse dömde och 2:o sådane, som, ehuru halfwa bevis eller bindande omständigheter eller likmelser emot dem förekomma, likväl icke kunnat förmås att, genom egen bekännelse fylla bewisningen af emot dem angifne grofwa brott, utan fördenskull förvaras, till följd af Eders Kongl. Majts Nådiga Beslut, uti enskilda fängelser, inom Corrections Inrättningarne, för att genom Presterskapets förmaningar förmås till bekännelse.

b. Straff-Fångar.

äro af flera slag: såsom 1:o Lifstidsfångar, hvilka antingen genom Eders Kongl. Majts Nåd, fått dem

ådömde dödsstraff förwandlade till lifstidsfängelse eller ock blifvit ålagde sådant, såsom ett i lag, å af dem begångne brott, bestämdt straff, hwilket undergås af manspersoner å wissa af Rikets fästningar och af quinnor å allmänna Arbets och Corrections inrättningarne här i Stockholm på Norrmalm samt i Götheborg och Norrköping. 2º Arbets och fästningsfångar med bestämd fängelsetid, hwilka, antingen på nyss berörde sätt, fått, af särdeles bewekande omständigheter, det i lag utsatta dödsstraff för af dem begångne brott, förwandladt till fängelse inom fästning eller allmän arbets eller corrections inrättning, med eller utan arbetsskyldighet, eller ock undergå dylikt fängelse såsom lagstadgadt straff för föröfvade brott eller förseelser; och har lagstiftningen i fordna tider skiljt emellan fästningarne och corrections inrättningarne, såsom olika strafforter, med hänseende till förbrytelsernas särskilda beskaffenhet; 3º Straff-fångar på bestämd tid, hwarunder de icke erhålla annat lifsuppehälle än watten och bröd, dels såsom ett, i utbyte mot andra straffarter eller i förwandlings wäg, tillkommet straff, dels såsom en i lag utsatt påföljd för förbrytelsen och undergås detta straff vanligtwis inom Länshäkten samt inom wissa stadsfängelser; 4º Fångar, ålagde så kalladt enkelt fängelse, hwarigenom personer, fällde till witen eller böter uti hwiske eller andra mål eller för snatterier, vid bristande tillgång afgjena dem: och 5º Militaire Straff fångar, hwilka undergå i krigslag bestämda, eller ock uti disciplinair wäg tillkomna bestraffningar för tjensteförseelser, genom arrest, än å fästning eller högwakt, än åter inom wissa garnizons regementers särskilda arrestrum.

4. Arbets och Correctionsfångar.

hvarmed egentligen förstås sådana personer, som utan rättighet att, såsom det i författningarne kallas, försvara sig sjelfva, människor då de ej äro föremål för enskildas eller allmänna barmhertighets inrättningarnes hjelpsamhet, antingen antaga så beskaffad tjenst, som Legohjonsstadgan samt Handels, Fabriks och Handtverks Reglementerne föreskrifva, eller ock ställa borgen, 50 R:d, för ej mindre mannens, hustruns och hemmavarande barns Kronoutskylder, än ock för de böter eller den skadeersättning, hvartill de kunna fällas, derest de skulle under tiden beträdas med olofliga tillgrepp eller andra förbrytelser; men hvilka personer, då de hvarken kunna åstadkomma någotdera af dessa vilkor för rättigheten att tillgodonjuta personlig frihet, ej heller å andra orter, dit de erhålla pass, vinna samma ändamål, dömas till arbete inom offentliga arbetshus, hvarest man, med mer eller mindre framgång, sökt införa det så kallade penitentiairesystemet, hvilket i andra länder användes såsom ett medel både att straffa och till bättring återföra lagbrutne förbrytare. Begreppet om försvarslöshet, en egenhet i Svenska lagstiftningen och tillkommet i längre aflägsna tider, dels för att underlätta arméens recrutering, dels ock för att bereda tillgång till tjenstehjon på Kronans och de större jordegarnes gods, fortfar ännu, ehuru dessa anledningar redan för detta upphört. Det har numera öfvergått till ett medel i Säkerhets-polisens händer, hvilket användes icke blott emot landsstrykare, för gröfre brott afstraffade personer och lösgifne fästningsfångar med flera, för den allmänna säkerheten mera vådlige personer, utan äfven emot tjenstehjon och lärogossar med flere, då de egenvilligt öfvergifvit tjenst eller blifvit lagligen derur vräkte eller också icke förrätta tjenst hos husbonde, som låtit personen hos

sig mantalsskrifvas, äfvensom emot afskedade Soldater och andre, som ej kunna erhålla laga försvar, företeende sig derwid likwäl den skiljaktighet i behandlingssättet att personer, som fört en oförwitlig vandel och icke genom oskadighet eller felaktigt förhållande, utan af orsaker, som icke skäligen kunna dem till last föras, blifvit försvarslöse, men detta oaktadt, enär de antingen ej vilja eller ej kunna erhålla annat försvar försändas till Corrections Inrättningarne, äga frihet att, när laga uppsägnings dag inträffar, lemna inrättningen intill nästa flyttningstid, för att söka sig laga försvar, under åliggande att, om sådant ej erhålles, sig åter derstädes inställa; hwaremot öfrige till Correctionshusen dömde personer måste quarblifva intilldess att laga försvar för dem yppas.

d. Bysatte personer.

eller sådane, som icke inom utfäst eller förelagd tid fullgöra ingångne förbindelser och derföre af executorn åläggas att träda i häkte, dels för att, genom sina personer, lemna fordringsägaren säkerhet för förbindelsens uppfyllande, dels ock för att medelst sådant twång förmås till skuldens betalning, utgöra en annan och särskild afdelning af i fängelserne inneslutne personer. Hit böra dessutom utan twifvel räknas ej mindre i concurstillstånd försatte gäldenärer, hwilke missbruka den dem i lag förunnade rätt att, under en viss inskränkning å fri fot wistas och derföre warda i förmågo af 40 §. af Concurslagen den 12 Mars 1830, i bysättningshäkte insatte, än ock de, som ålagde att utgifva hwad weid lägre Domstolar eller hos Konungens Befallningshafvande dem ådömdt blifvit, vare sig obetalade skulder, eller annat godt, ersättningar, skadestånd eller böter, vilja i högre Rätter eller hos Eders Kongl. Majt fullfölja vad eller besvär, men

icke kunna anskaffa seel säkerhet eller borgen.

Såsom beröfvade friheten, ehuru icke i allmänt fängelse in-
mante, böra här slutligen nämnas sådane personer, som för hvarje-
handa orsakers skull bevakas, enligt vederbörande Embetsmyndig-
hets förordnande, hemma i sina hus såsom gäldenärer, hvilka
sökt att sin egendom afträda, med flere; men, som dessa icke inträ-
da i de allmänna fängelserne, kunna de ej heller blifva föremål
för någon åtgärd från de med fångvården befattning egan-
de myndigheters sida.

Allmänna förvaringshäkten lära icke hafva i äldsta tider
funnits här i landet, och följaktligen ej heller några detentions el-
ler ransakningsfångar. Dylika säkerhetsmått påkallades ej
af det rådande tänkesättet, af folkets seder och af de deruti utgång-
ne lagarne. Rättegångssättet var accusatoriskt, lemnande i måls-
ägarens skön att söka upprättelse för honom sjelf eller hans fränder
och husfolk tillskyndade oförrätter. För den frie mannen bestodo
straffen, då han ej sjelf, genom flykten, undandrog sig dem eller föll
för blodshämnarens hand, i förvisning från orten eller landet, för-
lust af egendom eller böter. Förbröt sig åter en träl, måste hus-
bonden för honom erlägga böter, om trälen ej utlemnades åt
den förnärmade. Och behöfdes alltså inga fängelser för sådane
personer, dem husbonden kunde, när som helst, fängsla och straffa.
För öfrigt nådde den styrande magten, under samhäl-
lets dåvarande form, sällan det enskilda lifvets
förhållanden. Borgen war den säkerhets anstalt,
lagarne i de flesta fall föreskrefvo. Och från denna
urgamla rättssed utgå de ännu gällande föreskrifterne
om borgens giltighet i wissa brottmål, ehuru denna,
för den enskilda friheten så ytterst vigtiga rätt, sinä-
ningom inskränktes, genom det obestämda begreppet

om urbotamål, hvartill i äldsta tiderna endast räknades, mord, rån, stöld och våldgästning; ty den personliga friheten förvarades icke en gång alltid genom dråp. Men i dessa fall voro det ej Konungens tjenstemän, som verkställde häktandet eller förvarade fången. Denna rättighet tillkom målsägaren; och om än brottslingen kunde af annor man lagligen gripas, borde han likväl öfverlemnas åt den förstnämnde, som besörjde hans bevakning intilldess han kunde å tinget inställas. Huru dessmed tillgick omtala de gamla lagarne mer eller mindre fullständigt. Ömtåliga, som dessa voro, om enskild mans frihet; särdeles som den anklagade befann sig i den förfördelades våld, och denne lätteligen kunde af hämnd, skadelegär eller andra passioner missbruka sin magt, bestämma de, huru förbrytaren skulle, i förhållande till missgerningens mer eller mindre grofva beskaffenhet, beläggas med svårare eller lindrigare fängsel. Sålunda stadgas Östgöthalagen D. B. 11. 5. att laga häkte i dråpsmål var, att fjättrar och armaband binda, hus om fången igenluta och vårda om huset hafva." Swårare var dock fängelsesättet för tjufvar, då stölden uppsteg till ett högre wärde; ty dessa borde tillika sättas i en särskilt dertill lämpad stock eller, som det kallas, stockas, måhända beläggas med trädblack, såsom ännu brukas. Men ickedestomindre måste missbruk af denna åt målsägaren öfverlåtna myndighet icke varit sällsynta. Alla Landskapslagarne innehålla straffbestämmelser för den, som grep, bastade eller band en saklösa. Äfven om förmäles i en och annan af dem den påföljd, som drabbade honom, hvilken verkställde fängslandet på ett sätt, att ärr derefter synhes eller fötterne förderfvades genom stocken. I stadganden till en del saknade i wår när=

varande lagstiftning, der fängelsesättet blifvit öfverlemnadt åt vederbörandes godtycke och intet ansvar finnes bestämdt för den, som härutinnan missbrukar sin myndighet; Härjemte och för att utan tvifvel trygga den anklagades rätt, förekommer äfvenledes uti en af sednare lagar den föreskrift att ingen annan, än Konungens soknare, eller allmänne åklagaren, fick slå band af fången, eller ock borde det ske med hans lof. Men detta stadgande, likasom det i Westmanlandslagen Manh. LXXIV. och LXXX. förekommande, det skulle säkägaren föra tjufven till tinget och der öfverantvarda honom till länsmannen, hvars skyldighet det sedermera blef att förwara honom, synes hafva tillkommit i en sednare tid och efter det Konungens myndighet blifvit mera utvidgad och stadgad, särdeles genom de utkomna författningarne om allmän landsfred. Den vård Konungen deröfver tillkom gaf honom rätt att taga en närmare befattning med säkerhetens och lagarnes upprätthållande i allmänhet, i och hvarmed den enskilda medborgarens åtgärder med den honom förfördelat, efter hand minskades och småningom upphörde. Men i samma mån synes en större vigt hafva blifvit lagd på rättigheten att, genom borgen, freda sig för de fängelset åtföljande olägenheter; och under detta sväfvande tillstånd emellan gammal sedvana och ny lag hafva sannolikt föreskrifter, sådana som i Björköa rätten och Skåne lagen, tillkommit. Uti den förra heter det, att den, som tarfvade borgen, skulle, innan han sattes i stadens jern, föras öfver tre gator, för att der söka en sådan, och att den som häktades, borde, med stadens hjelp, gömmas åt säkägaren; och enligt den sednare, kunde tjuf, som grips å bar gerning med tjufgodset, strax bindas och föras till tinget; men anträffades han å väg, skulle han föras till närmaste by, för att der söka borgen för sig; men om den ej der erhölls, vidare till den andra och så till

tredje byn, hvarefter sakägaren ägde att leda brottslingen med sig hem och där lägga fjättrar och jern före honom, hvilka förbrytaren borde sjelf på sig lägga; vägrade han dertill, då kunde målsägaren saklöst fängsla honom. Uti Wisby Stads lag uppenbarar sig ännu tydligare öfvergången från det accusatoriska rättegångssättet, då där utmärkes de särskilda fall, när Rätten lät häkta någon utan åklagare, äfven som åklagare utan rättens förordnande.

Då sedermera lagstiftningen genom Lands och Stads lagarne framträder i ett mera ordnadt skick, bibehöll den likväl i de flesta fall, så mycket af gammal plägsed, att ännu woro egentliga detentions fängelser mindre af nöden, ehuru den förra omformäler Konungens göma och häktelse, såsom det ställe, där våldgästare, dråpare och tjufvar skulle förwaras, och den sednare uppdrager en skillnad emellan tornet eller Konungens häkte, där de skulle insättas, hwilka tiltalades för lastefigt tal emot Konungen och hans råd eller försmådde Konungens embetsmäns bud, och stadens göma, dit alla de, som inom staden beginge gröfre brott, skulle, då borgen ej fick tagas eller icke erhölls, inmanas. Den princip, som uttalar sig i XXVI. Cap. Tingm. B. Landslagen, eller att om den, som icke hade något att vederwäga, förbröt sig mot bonde, så skulle han lagsökas likasom annor man till böter och att ingen fick, utom i wissa lagbestämda fall, gripas, inskränkte antalet af detentions fångar, särdeles som den bosatte mannens egendom i de flesta fall utgjorde borgen för hans person; och lagen icke en gång tillstadde mördares, dråpares, mordbrännares, tidelagares, edsörebrytares eller förrädares gripande, med mindre, än att de togos å bar gerning eller, i wissa fall, inom 24 timmar. Mot tjufvar war lagen strängare, äfvensom den tillät, att, med tillstånd af

Konungens Befallningshafvande eller Domstolen, häkta gäldbundne personer, som icke hade fast egendom eller andre tillgångar och höllo sig undan, dock borde de sedermera inför Rätta ställas. Forskar man efter orsakerne till denna mildhet emot förbrytare, så igenfinnas de, dels i det högre värde tidens tänkesätt fästade vid hvarje fri mans rättigheter: dels i straffarterne, som i de flesta fall utgjordes af böter, dels ock i sättet för deras förvandling vid bristande tillgång, hvilket skedde med arbete, så hos målsäganden, som hos Konungen, hvaremot den häradet tillfallande andel af böterne, i dylika fall eftergafs.

Men i samma mån, som Svenska brottmåls lagstiftningen lämpade sig efter den Tyska, som ofta påminner om frändskapen med Romerska Lagarne, och kroppsstraff mera kommo i bruk; i samma mån måste detentions fångarnes antal ökas. Nödvändigheten å ena sidan att försäkra sig om personer, hvilka eljest skulle, genom flygten, undandraga sig ett skymfande eller smärtosamt straff, och rättigheten å den andra att, genom besvär draga underdomstolarnes utslag under högre myndighets pröfning, ökade allt mer och mer fångarnes antal. Derföre förekommer jemväl i det Betänkande, som år 1643 aflemnades af en Committée, sammansatt af den tidens utmärktaste jurister, det yttrande, rörande fängelserne i riket, att emedan fångar ofta undkommo genom slaka häkten i häraderna, ty vore det både nödigt och nyttigt att en förordning gjordes om deras förvarande vid slott och fästen, särdeles deras, som på lifvet sutto och att straffet för de waktmästare, profosser och andre, som med fångbewakningen hade befallning, skärptes, då fångar

med vilja släpptes.

Uti en slags lagsamling, som af åtskillige, till nämnde Committée hörande, rättslärde, utarbetades, och hvilken, ehuru ej i officiel väg kungjord, likväl synes hafva tjent i många fall till ledning, uttolkades, vid samma tid, Landslagens rätta förstånd uti åtskilliga, antingen ur bruk komne eller genom sednare författningar ändrade, omständigheter. Vid detta tillfälle antog man, såsom med lag instämmande att då missgerning var uppenbar och gick å lif eller fröjd, ett uttryck, förklaradt deraf att böter för vissa gröfre brott ansågas ärerörige:/ skulle Konungens Embetsman, ehvad gerningen åklagades eller icke, låta strast fånga missgerningsmannen och honom, efter hvars och ens stånd, låta sätta i god förvaring eller i Konungens häkte eller göma, intill nästa ting: att den ene Landshöfdingen skulle, i sådan händelse, räcka den andre handen till förbrytarens gripande: att om Konungens Embetsman ej var tillstädes då brottet föröfvades, ägde målsäganden magt att, med biträde af grannar och andre, hvilke voro pligtige att dervid tillhandagå, fånga den brottslige, med skyldighet att inom första dagen öfverlemna honom åt Kronobetjeningen: att hvad 1617 års adliga previlegier innehållo, borde lända till efterrättelse, ej mindre i afseende på förbrytare af adligt stånd, än ock adelns tjenare, hvilke skulle antvardas till husbonden, så framt han i samma slottslän bodde, med åliggande att missgerningsmannen förvara och för Rätten inställa låta samt honom Konungens tjenstemän i händer sätta, då domägången var och den brottslige blifvit ansedd saker till dödsstraff hvaremot, om förbrytaren ej var tagen å bar gerning ej heller fängslad, ålåg det frälsemannen eller hans fogde, på derom skedd tillsägelse, att honom häkta låta,

eller för honom borga eftersom saken ware till: att om missgerningsman undkom, skulle han offentligen och genom utrop stämmas, då han ägde rättighet att, efter af Häradshöfdingen, å Konungens wägnar, meddelad lejd, fri och oantastad inställa sig vid tinget, äfvensom att efter sakens slut, derifrån begifva sig i säkerhet eller försona sitt brott: att bofast man icke fick fängslas uti annan sak, än den som gick på lif eller lem, utan hade han magt att ställa borgen för sig till nästa ting: att i dylika mål borde den alltid lösgifvas, som borgen för sig sätta kunde, med mindre han till fängelse, sin sak dermed att böta, dömd vore: c.s.w.

Flera af de grundsatser, som här framställas, igenfinnas uti wår ännu gällande lag, hwarest 1 Cap. 2 §. StraffBalken förmår, att dråpare och andra grofva missgerningsmän, skola genast å färskagerning, gripas, i häkte sättas och utan uppskof för rätta ställas, och att borgen ej må tagas, då saken går å lif eller kropp, då man med penningar ej böta må. Men då lagstiftaren inskränkt sig till detta korta stadgande: då begreppet om urbotamål icke är, genom en authentik förklaring bestämdt: och då polislagarne understundom äro mindre noggranna i frågor, rörande den personliga frihetens beröfvande, har det fortgående samband, som förstället ne af 1734 års Lag sökt widmagthålla emellan den äldre och den sednare Lagstiftningen, likwist allt mera rubbadt och anledningarne till för brott angifna eller misstänkte personers häktande, flera.

Från ofvanberörde yttrande om fångarnes förvarande wid Kronans Slott och Fästen härleder sig utan tweifvel de nu befintliga länshäktena. Emedlertid synes dessa fängelser icke hafva tillkommit, till

följd af en om deras inrättande utfärdad särskild författning, utan på sådant sätt, att å de inom hvarje befintliga slott, där landshöfdingarne vanligtvis residerade, användes några dertill passande lägenheter, såsom förvarings och straffrum, dels för sådane personer, som inmanades i häkte för våldgästning eller högmålssaker, dels ock för dem, som förbröto sig emot Gårds-Rätten.

Äldre, än inrättningen af dessa fängelser, äro utan tveifvel de ännu bruklige häradshäkten. Sannolikt uppkommo de, såsom nödvändige följder af lagens stadgande derom, att för brott gripne personer skulle öfverlemnas till Konungens länsmän. Någon bestämd författning förekommer likväl icke derom förrän genom Kongl. Brefvet af den 11 December 1699, som på den grund, att sockner och härader äro förpligtade att uppbygga och widmakthålla fånghus och förvaringsrum wid Tingsplatserne, bjuder, att de delinqventer, hvilka, i brist af annat arbete dertill fingo användas, skulle njuta deras fångförtäring af socknarne och häraderna och icke af allmänna medlen. Ett stadgande, märkligt i den omständighet att det anlager häradernas skyldighet i detta hänseende såsom gifven och wisar att det i nu gällande lag och XXVI Cap. 4 §. Byggninga Balken influtne stadgande, att, vid hvart tingsställe, skall ett fängelse vara, där missgerningsmän måga i förvar hållas, hvilar på urgammal häfd.

Jemnårig, om icke just med städernas anläggning, åtminstone med deras municipala författningar synes inrättningen af fängelser derstädes vara. En inrättning, som ännu fortfar, ehuru, från de mindre städerne, fångarna merendels försändas till länshä

tena, antingen för att undergå fängelse straff, eller ock för att der förvaras, då ransakningar, för mellankommande hinders skull, uppskjutas på längre tid; hvaremot i de större Städerna, såsom Stockholm, Götheborg, Norrköping och Carlskrona, rum äro afsedde, både för straff och detentions fångar.

Militaire fängelserna äro en följd af den, för personer, anställde vid Arméen eller Flottan, gällande särskilda Lagstiftning. I desse förvaras vanligen de af krigsstaten, som tilltalas för brott eller blifvit för sådane dömde, utan att brotten warit af den beskaffenhet att affäring ur rullorne warit deraf föranledd. Förr, vanligtvis belägne vid wakterne, hafva, sedan dessa arrestrum, enligt Kongl. Brefvet den 7 Junii 1799, anvistes till Correctionsställen för mindre förseelser, särskilda rum blifvit dertill inrättade, så inom fästningarne, som inom de för Wärfvade Regementerne uppförde Casernes, hvaremot manskapet af indelta armeen och båtsmanshållet inmanas i häkte å länsfängelserne, äfven då de tilltalas för brott emot krigslagarne.

Uti här ofvan uppräknade fängelser, kunna endast för brott angifne, eller för polis förseelser fasttagne personer, lagligen i förwar insättas, med mindre än att, vid särskilda fall, annorlunda derom förordnas. Föres någon å annor ort emot sin willja, är sådant edsörebrott, hvarföre wåldswerkaren straffas, jemlikt lag, äfvensom då någon oförwunnen, utan uppenbar missgerning, derföre han gripas och häktas må, gripes, bastas eller bindes. Och finnas numera inga särskilda fängelser, sedan Adelns rätt, att å sina säteri gårdar inrätta och hafva sådana, gått förlorad, genom 1680 års reductione.

Ett särskildt slag af ransaknings fångar äro de från Södra och Norra Corrections Inrättningarne i Stockholm, samt uti Arbets och Corrections fängelset i Malmö, förwarade, så kallade Bekännelsefångar. Svenska lagen uppställer såsom en grundsats, att icke någon må till bekännelse pinas eller plågas, men tillåter i samma §. domaren att, med swårare fängelse, försöka få sanningen i ljuset, der bindande liknelser och omständigheter finnas emot den, som anklagas, ehuru med warning, att dermed må förfaras warsamligen. Den motsägelse lagen sålunda sjelf innebar, då den ej ansåg swårare fängelser, såsom ett pinande, föranledde torturens införande under ett annat namn. Fängelser blefvo pinorum, intilldess Konung Gustaf III, strax efter 1772 års Revolution, skyndade, att, genom Nådigt Cirkulair den 27 Augusti samma år anbefalla, att alla de fängelser, som kunde nyttjas till pinliga förhör, skulle förstöras och iståndsättas, att dädanefter till slikt bruk nyttjas. Samma åsigt uttalar sig äfwen i Kongl. Majts Swar till Swea Hof Rätt, under den 21 December 1774, uppå derom gjord framställning, att, då förvaringsrummen och fängelserne woro af flera slag, en del ljusa, varma och någorlunda beqvämliga, andra åter mörka, kalla, liknande vanliga källare-hwalf, mer eller mindre under jorden belägne samt saknande eljest nödiga utrymmen eller beqvämligheter, desse sednare slags fängelser måtte få nyttjas, åtminstone i mål, som rörde förräderi, uppror, röfveri och tjufnad, enär de häktade, med så bindande liknelser och omständigheter voro beswärade, att de redan med half bewis och deröfver voro till gerningen bundne. Ifrån denna tid har den egentliga torturen upphört i

Swerge och om missbruk härutinnan någongång ägt rum, har ansuar derå följt, enär wåldet kunnat bewisas. Deremot hafwa i en mera framskriden tid personer, anklagade för grofwa brott, särdeles mord och dråp och hwilka enwist nekat till missgerningen, ehuru en nära nog fullständig bewisning emot dem förekommit, blifwit försände, förr till fästningarne, numera till ofwanomförmälde ställen, för att där i enskildt fängelse hållas och af presterskapet förmanas till bekännelse. Desse personer, förwarade i enskilda fängelser, tillåtas hwarken något arbete, ej heller samtal med andre, än de wid fängelserne anställde Prestmän samt andre med fångwården befattning ägande personer. Deras enda sysselsättning är läsning af den heliga Skrift eller religiösa böcker, som Presterne på stället, hwilka böra dem flitigt besöka, kunna åt dem lemna. Men äfwen denna tillåtelse är wilkorlig och upphör om missbruk eller förlydning göres deraf. I denna belägenhet hafwa emedlertid flere tillbragt en längre tid. Någongång hafwa försök gjorts att, genom osannfärdiga berättelser, bereda ändring i ett olidligt öde; wid andra tillfällen har sanningen uttagit sin rätt och fången erkänt sitt brott. Flere af dessa fångar hafwa aflidit, till följd af de sjukdomar, som hänflyta af ett stillasittande och ensligt lefnadssätt. För andra har Kongl. Majts Nåd öppnat fängelsets dörr. Emedlertid är detta sätt att förmå anklagade personer till bekännelse och om hwars äfwerensstämmelse med lag här icke kan blifwa fråga, af den mest ömtåliga beskaffenhet. Erfarenheten har i alla länder wisat att en mängd sannolikheter kunna hopa sig omkring en misstänkt person, som än=

dock slutligen befunnits oskyldig.

Straffångar äro, såsom ofvan nämnes, af flera slag, och de talrikaste af dem utan tvifvel de, som i Läns och wissa Stadshäkten undergå fängelse på bestämd tid, hvarunder de endast spisas med bröd och watten. Denna straffart är gammal i Sverge och omtalas redan i Gottlands Stads-lag, hvarest det stadgas, att den, som för något brott kom i fängelse och icke hade penningar, skulle umgälla förbrytelsen med fängelse wid watten och bröd, då 12 weckor motsvarade 40. Markers böter, 8 weckor 20 marker, 6 weckor 12 marker, 5 weckor 6 marker, 14 dagar 3 marker och dernäst efter öretalet alltid ett dygn för hvart öre. Enligt Landslagen Kon B. 1X, där detta straff likaledes omnämnes såsom ett förvandlingsstraff, i stället för böter, försonas 40 markers böter med en månads fängelse. Uti de äldre Gårdsrätterne äfvensom Krigs Artiklarna förekommer likaledes detta straffsätt, men såsom ett Correctionelt straff för mindre förbrytelser eller tjenstefel. Då kroppstraff sedermera allt mer och mer kommo, under medlet af sjuttonde seclet, i bruk i stället för böter och betänkligheter eller hinder utan tvifvel mötte vid deras förvandling i arbete, började man att mera anwända watten och brödstraffet såsom mindre nesligt än gatulopp eller kåkstrykning. Redan fanns detta straff omförmäldt i lag och äfven bruklight i angränsande länder. Emellertid saknades en fastställd förvandlingsgrund, hvarefter förhållandet emellan bötesbeloppet och fängelsetiden bestämdes. Denna förekommer numera uti 5 Cap. 4 §. Straff Balken och den billiga förhågan, att en förbrytares framtida utsigter spillas, genom de skymfande straff

och risstraffen har i senare tider verkat, att watten och brödstraffet mera användes, ehuru detsamma snarare är beräknadt på kroppsligt lidande än på en moralisk förbättring.

Ett annat slag af fångar, som likaledes utstå sitt straff i läns och stadshäkten, äro sådane personer, som ej förmå utgifwa wites eller andra böter, dem ålegde i twistemål eller för mindre förseelser. Äfwen denna straffart härleder sig från 1600 talet. Uti Kongl. Resolutionen den 30 Maji 1698 stadgades, att för mindre böter än 8 daler borde den brottslige arbeta wid Konungens slott eller hus då 9 öre S:mt af böterne afräknades för dagen, men om intet arbete fans eller den pliktfällde ej förmådde arbeta, pliktade han med fängelse uti nästa stad eller wid Konungens slott eller andra hus, där något fängelse kunde wara inrättadt och afräknades då 24 öre för hwarje dygn. En anmärkningswärd författning, i hänseende dertill, att fängelse anses swårare, än arbete. Emedlertid har, ifrån denna författning och Kongl. Brefvet af den 15 Maj 1718, angående förwandling af böter, tillkomne af twistemål, Lagens stadgande uti X Cap. 1 §. Utsöknings Balken, utgått, hwilket ännu, med den förändring i förwandlingsgrunden, som finnes gjord genom 8 mom. af Kongl. Förklaringen den 23 Mars 1807, gäller till efterlefnad.

Förlust af frihet utgjorde redan i äldre tider en påföljd å wissa brott, likwäl mindre såsom ett egentligt straff, än såsom ett sätt att godtgöra ådömde böter. Enligt Östgöta Lagen förwerkade qvinna, beträdd med stöld sitt frälse. Hon kunde då lösas af målsägaren, Konungens sokenare

eller häradshöfdingen och blef dennes ambat eller trälinna, när en mark erlades åt de andra bägge, hvilka äfvenledes hade del i saköret. Uti Upplands och Westmanna Lagarne är deremot förlusten af frihet utbytt emot arbetsskyldighet. Om lösman eller den, som ej hade något att vederväga, fälldes till böter, skulle han aftjena dem med arbete, först hos bonden eller jordägaren och sedermera hos Konungen, hvarefter han war fri från erläggandet af häradets andel i böterne. Ett år räknades i sådan händelse för en mark penningar, men rymde han under tiden, plikttades ytterligare tre marker, som borde likaledes gäldas med ett års förlängdt arbete. Så väl Landslagen som Stadslagen antager sedermera samma sätt för böters godtgörande med den ändring likväl, att ett års arbete motsvarar tre markers böter och har detta förvandlingssätt af böter derifrån öfvergått till 1734 års lag, hvarest det lik åter att umgälla böter med arbete, då 9 öre räknas för ett dagsverke, ett stadgande, närmare bestämdt genom 14 §. uti Kongl. Resolutionen på allmogens besvar af den 29 November 1756, der det, till besparing af de dagsverken, som fåfängt förspillas derigenom att brottslige af löst folk, som ej förmå erlägga dem ådömde penningeböter, warda med fängelse afstraffade, förordnas, att, när dylika personer ej kunna utgifwa böterne, skall den, som dertill hugad är, äga frihet att utbetala dem, och sedan låta den brottslige hos sig arbeta emot födan, så länge och intill dess den utlagda summan, blifvit återgulden, igenom den lön eller dagspenning, som då gällande tjensthjons stadga föreskref; Och bestämmes uti Kongl. Brefwet den 18 September 1829, huru med werkställighet af slikt arbete tillgå bör.

Från nämnde föreskrifter om skyldigheten att genom

arbete hos Konungens man eller Befallningshafwande godtgöra böter, har utan twifwel sedermera arbete å Konungens Slott eller Fästningar, såsom en straffbestämmelse ut gått. Redan i äldre tider finner man exempel derpå att gröfre förbrytare blifwit, jemte annat straff, dömde att, slagen i halsjern, draga kalkbåljorm eller förrätta annat arbete å Konungens slott eller ock försändas till Sala grufwa. Genom 1614 års rättegångsordning förbehöll sig Konungen rättighet, att till lifwet förskona derifrån dömde personer, då sådant för några omständigheters skulle christeligt wara; Och ifrån denna tid antog lagskipningen ett annat och något mildare skick. Lika regning tog jemwäl lagstiftningen. Således förordnas uti Kongl. Resolutionen den 6 Juni 1617, på några af Kongl. Svea Hof Rätt framställde punkter, att personer, dömde för hor, skulle, då de ej förmådde böta, slås i jern och arbeta wid Konungens slott och gårdar. Tjufwar och andra gröfre missgerningsmän blefwo likaledes af Kongl. Nåd belagde med samma straff, innan sådant ännu allmänneligen stadgades genom 1653 års Straff Ordning. Efter denna tid och då lifsstraff oftare utbyttes i arbetsfängelse, än på wissa år, än åter på lifstiden, ökades antalet af detta slags fångar och hwarmed äfwen uppstodo nya swårigheter, i afseende på, dels deras säkra förwarande, dels en för dem lämplig sysselsättning. I början lära sådane blifwit försände till arbete wid grufworna, äfwensom ett Kongl. Bref af den 26 Mars 1670 bjuder, att Magistraten i Stockholm skulle låta bygga och underhålla några farkoster, hwarpå sådane, som ej låto rätta sig genom under-

gångne bestraffningar, kunde fastsmidas och sättas för att bogsera fartyg emellan Stockholm och Dalarön samt emellanåt brukas till annat arbete. På 1670 talet lära fästningarne och först bland dem Marstrand blifvit anvisade såsom strafforter för gröfre förbrytare, emedan man redan 1681 finner exempel derpå, att arbete i Marstrand blifvit ådömdt i stället för landsflyckt. Huru fångarne där behandlades är mindre kändt, men ifrån den tiden har detta slags straff öfvergått till en benämning på ett tungt och fruktan väckande arbete. Att fångarne ditfördes i jern och att skymf understundom paradet med hårdhet, synes af Kongl. Brefven den 25 April 1692 och 26 November 1696. –

Vid samma tid anvistes äfven Sahla grufvan, såsom straffort, dit personer, dömde till fängelse i Marstrand jemväl kunde försändas. En anstalt, som i början mötte hinder genom bristande underhåll för fångarne, men hvilket undanröjdes genom Kongl. Majts Bref den 13 Julii 1697, hvari föreskrefs, att, då dylika missgerningsmän arbetade för Bergslagens räkning, borde den löna dem med vanligt förtraktamente, hvaremot Kronan skulle bestå underhållet, då arbetet skedde för densamma, såsom vid schakts änkningar och dylikt. År 1700 skedde sedermera en förflyttning af de på Marstrand förvarade fångarne. Det förordnades då, att endast 20 till 30 fångar skulle där qvarstadna, men de öfrige fördelas mellan Götheborgs och Bohus fästningar för att der arbeta. När sedermera Carlstens fästning år 1719 öfvergick, genom Capitulation till Danskarne, befalldes att fångar, ålagde

fästnings fängelse, skulle till andra orter församdas, och anwistes under tiden dylika, med bestämd tid till Artilleri Smedjorne i Stockholm och Calmar. Efter Carlsteens återlemnande fort för denna fästning att utgöra det egentliga arbets fängelset: ehuru Kongl. Brefwet den 19 Nowember 1725 bjuder, att de fångar, som under Marstrands arbetet, fortfore att wara lika styfsinte och wanartige, skulle, med halsjern och bläck wid benet, sändas till Kronans Amiralitets Smedjor. Oaktadt den minskning å fångarnes antal i Marstrand, som härigenom borde beredas, till wärke likwäl detsamma derstädes så anjenligt, att år 1731 en ny utflyttning måste göras, då det stadgades, att endast de gröfste missdädarne skulle till Marstrand dömas och de öfrige till Calmar och Bohus, hwarefter fängelser blifwit efter hand inrättade å Rikets öfrige fästningar.

Denna omständighet föranledde likwäl oredor och nådigt blef fördenskull, att bestämma de orter, till hwilka fästnings fångarne borde försändas. Genom Kongl. Brefwet den 30 April 1773 förordnades fördenskull att Kongl. Krigs Collegium, under hwars inseende fästnings fångarne woro ställde, borde, wid hwarje års början, gifwa wederbörande tillkänna, till hwilka fästningar och andra arbetshus, sådane fångar, som för andra resan inbrotts stöld och andra missgerningar kunde på wiss tid dömas, skulle försändas för att till arbete hållas; hwilken författning sedermera genom Kongl. Brefwet den 30 Nowember 1800, så förändrades, att Krigs Collegium ålades att, hwarje halft år

eller så ofta omständigheterne det fordrade uti tryckte circulair uppgifwa till Öfver Rätterne och Konungens Befallningshafwande fästningsorterne för arbets fångar, hwarefter Domstolarne ägde att, i öfwerensstämmelse dermed, uti sjelfwa utslaget stadga arbetsstället för den brottslige; Krigs Collegium likwäl åtagit, att, i händelse antalet å en eller annan fästning kom att öfwerstiga hwad behofwet fordrade eller rummet medgaf, låta flytta fångarne till en annan fästning, derom wederbörande Domare likwäl borde underrättas.

På detta sätt fortfors i afseende på fångarnes försändande till fästningarne ända till år 1825, då Kongl. Brefwet den 26 Augusti föreskref en classifica tion emellan fästnings fängelserne. Enligt denne skickas brottslingar, förwunne till grofsta brott, såsom mord, mord brand, rån, stöld, sedelförfalskning och falsk myntning, till Carlskrona, Carlstens och Ny Elfsborgs fästningar: för stölder på wiss tid dömde personer, till Malmö och Lands krona: edsöresbrytare, lurendrejare och de, som åläggas fängelse för Krono ballancer, eller såsom öfwertygade om wårdslöst eller bedrägligt förhållande wid uppade concurs till Christianstad: för militaire förbrytelser till fästnings straff dömde personer till Götheborg; och till Waxholms fästning sådane förbrytare, som kunna, till följd af dem särskildt förunnad nåd tillåtas, att derstädes undergå dem ådömdt fängelse straff.

Denna classification har sedermera igenom Kongl. Majts Nådiga Bref den 19 Juli 1827 och den 23 Januari 1836 blifvit i så måtto förändrad, att lifstids fångar äfwen nu mera försändas till Landskrona och Malmö: och att sednare nådiga

brefwet förornat att, sedan Fästnings fängelset i Götheborg upphört genom rasering af Kongsporten, der fångarne förr förwarades personer, ålaggde fängelsestraff för militaira förbrytelser af mindre grof beskaffenhet, nu mera äfwen förpassas till Malmö; Men från dessa föreskrifter hafva undantag sedermera ägt rum, emedan wid 1835 års slut funnos, utom 158 lifstidsfångar i Malmö och 57 uti Landskrona, 6 dylike uti Christianstad, 3 å Götheborg, 1 å Waxholms fästning och 1 å Södra Corrections Inrättningen i Stockholm: hwaremot 1 fånge med bestämd arbets tid fanns å Carlstens fästning, 1 å Ny Elfsborgs fästning och 10 allmänna arbetskarlar, som för fårföfvade rymningsbrott blifwit dömde att, under ett års tid, arbeta i ankarsmedjan.

Wigten deraf, att personer, öfwertygade om brott, hwilka antingen utgå från ett förderfwadt sinne eller ock ådagalägga en oförbätterlig wana wid dylika, afskiljas från dem, som ännu icke äro lika hemmastadda på lasternas bana eller alldeles qwäft samwetets röst, har Eders Kongl. Maj:t sjelf Nådigst behagat godkänna, genom ofwananförda författningar. Emedlertid torde ännu något i detta hänseende återstå att göra. Styrelsen wågar underdånigst tro, att classificationen fångarne emellan skulle ytterligare kunna utsträckas. Att lifstidsfångar eller personer, som samhället ansett så skadliga för dess lugn, att det för alltid uteslutit dem, förwaras under en gemensam wård och arbeta tillsammans med fångar, dömde på bestämd tid och hwilkas rättighet det följaktligen är att, efter denna tids förlopp åter ingå i samfundet, kan icke wara gagneligt för de sednare; men

ännu mindre för Correctionister, som egentligen quarhållas i häkte derföre, att de ej kunnat erhålla försvar och hvilka derifrån utgå då sådant erhålles. Detta oaktadt inträffar en dylik sammanblandning af fångar i Malmö och äfven, ehuru i mindre mån på andra ställen; Till Christianstad åter, där fängelserne i allmänhet äro af värsta beskaffenhet och där svårare arbeten, som rensning af fästningsgrafvar o. s. w. förefalla, försändas deremot edsöresbrytare och wårdslöse gäldenärer, under det att lifstidsfångar äro i Malmö både bättre logerade och sysselsatte med mindre påkostande göromål. Utan att på något sätt vilja framträda till försvar för edsörebrytare eller dem, som genom wårdslöshet ler äfven andras egendom vågar likväl Styrelsen fästa Eder Kongl. Majts Nådiga uppmärksamhet derå, att förstnämnde slags brott kunna tillkomma snarare af origtiga begrepp om egna och andras rättigheter eller af ett uppbrusande sinne, än af ett stadgadt uppsåt, likasom tröghet och oförstånd ej sällan sätta andras anförtrodda egendom i äfventyr. Men om dessa satser stå fast, så tyckas förbrytare af detta slag ej owärdige af den mildring i straffet, som ett sundare fängelse och mindre tunga arbeten kunna medföra. Derföre torde utan tvifvel en förändrad classification af fängelserna påkallas, ej mindre af billigheten än af omtankan att förekomma de på bestämd tid dömde fästningsfångarnes moraliska förderfvande, särdeles då den brottsliga handlingen ej förutsätter en fulländad demoralisation och då det är statens pligt att förekomma den. Wisserligen har Styrelsen, genom den år 1833 den 12 December stadgade

classification af fångarne i Malmö, hwarigenom särskilde lagementer blifwit åt fångarne därstädes, med afseende å brottens beskaffenhet, anwiste, syftat åt detta håll, men att målet skall derigenom uppnås, wågar Styrelsen knappt hoppas, enär den otillräckliga inre bewakningen icke kan förhindra samtal fångarne emellan under arbetstimmarne.

Samma anmärkning gäller likaledes i afseende på dem, som begå dråp särdeles i brådskillnad och hwilka ej sällan iakttaga, inom fängelserne, ett mera stilla och undergifwet uppförande, än deras medfångar, bland hwilka tjufwar merendels äro de mest oförskämde, tilltagsne och wåldsamme.

Af alla dessa skäl förmodar Fång Styrelsen i underdånighet att en del af det afsedda ändamålet med missgerningsmäns dömande till fästnings fängelse på lifstid eller deras förbättring skulle närmare uppnås om lifstidsfångar aldrig med dem sammanblandades; om särskilda fängelser för fångar med bestämd arbetstid anwistes, och om i främsta rummet Malmö dertill utsågs, emedan den närmare tillsyn, detta fängelses egenskap af tillika warande Corrections inrättning, föranleder, kunde, i någon mån bidraga, att till besinning återföra åtskillige bland nämnde fångar och med detsamma åt staten återgifwa nyttige medborgare.

Likaså anser Styrelsen sig ej kunna med detta tillfälle underlåta att underdånigst fästa Eders Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet på den särskilda klass af arbetsfångar, som förwaras i Carlskrona, bestående af allmänna arbetskarlar

hwilka, jemlikt 6 §. uti Kongl. Reglementet af den 27 Februari 1804, för allmänna arbets inrättningarne å nämnde ställe, bestraffas för rymningsbrott med ett års fästnings arbete wid ankarsmedjan. En lag, numera må hända mindre lämplig, emedan den gör en allt för stor skillnad i straff för samma brott, då det begås af Pionierer och Allmänna Arbetskarlar, hwilka bägge Corpser för öfrigt stå under Krigslagarne och utgöras af personer i samma cathegori: emedan Pionierer numera, och till följd af Eders Kongl. Majts Nådiga Bref af den 22 Juli förledet år, blifwit förstände till Carlskrona i stället för Carlsborg; och emedan detta straff sätter nämnde personer, af hwilka flera endast äro förswarslösa i närmaste beröring med utlärde och ofta förhärdade brottslingar.

Hwad fästnings fängelserna äro för mankönet det äro åter Spinnhusen eller, som de nu kallas Allmänna Arbets och Corrections Inrättningarne för quinnor; Tillkomsten af dessa straff och förbättrings anstalter härleder sig ändå från Konung Gustaf II Adolfs tid; Då grunden lades år 1624 för ett allmänt Barnhus i Stockholm, till emottagande och uppfostrande af 100 fattiga barn, förenades dermed en straffanstalt, hwarest arbetsföre tiggare och a..ernings män skulle insättas och hållas till arbete, såsom stenhuggning, sågning, malning o. s. w. En kort derefter inträffad eldswåda lade detta tukthus i aska, hwarefter förordnades, genom Kongl. Brefwet den 19 Junii 1626, att till dess åter uppbyggande skulle i sy

ra års tid, om denna spannemål årligen utgå från hvart Nyköpings-Slotts Kyrkoherberge i Riket, hvarom widare omförmäles uti Resolutionen på Presterskapets besvär af den 6 Mars 1633 11 §. — Under Drottning Christinas regering erhöll det nuwarande Warnhuset sin egentliga form; men att en straffinrättning war dermed förknippad, utwisa ej allenast flera författningar och deribland Kongl. Resolutionen af den 26 Mars 1672, hwarigenom tillstaddes uppsättande af ett bestämdt antal handqwarnar, som borde af fångarne drifwas till förmalning af spannemål emot tull, deraf inkomsten borde, i främsta rummet, anwändas till Sjukwårdsomkostnader åt fångarne i tukt och spinnhuset, utan äfwen flera utslag, deri qwinnor åläggas arbete å sistnämnde ställe. I sammanhang med Kongl. Förordningen den 21 October 1698, angående fattigwården och förfarandet med landsstrykare och tiggare, utkom sammma dagen stadga om inrättandet af ett rasp och spinnhus uti Warn och Tukthus byggningarne eller ock uti något annat hus, som Kongl. Maj:t kunde dertill i Staden utse och anordna; och igenfinnes man uti denna författning grunddragen för det förwaltningssätt, som, i afseende på dessa inrättningar, ännu följes i mer än en omständighet. Följande året lär Kongl. Maj:t hafwa, den 28 Februarii, skänkt Wärstrand till detta ändamål. Om någon åtgärd i anledning häraf följt eller icke, äfwensom om sättet hwarpå nämnde egendom öfwergått från det allmänna till enskilde ägare är Styrelsen icke i tillfälle att upplysa. Men sedan Kongl. Commerce Collegium fått sig, under den 23 Juni 1722 uppdraget, att besörja anläggnin-

gen af ett rasp och spinnhus, hvilket borde å Långholmen uppföras, upprköptes, genom Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar Collegii försorg, till detta behof, hvarvarande belägna egendomar för 37,000 ₰ kmt, hvaraf Kronan bestod 25,000 ₰ och de öfrige 12,000 ₰ erhölles genom ett testamentariskt förordnande af Commerceerådet Hildebrand; och sedan en särskild direction blifvit sama är förordnad, under Commerce Collegii inseende, sattes husen genast i det skick att spinnhus fångar kunde dit inflyttas.

Arbetets fortgång på detta ställe och den utmärkta rol manufacturerne vid denna tid spelade uti fäderneslandets hushålls system, föranledde snart inrättningen af spinnhus å andra orter. Såsom hjelpmedel för fabriksrörelsen 1735 förordnades att sådane borde uppföras i Götheborg och Åbo och år 1739 ålades samma skyldighet flere andra städer. Uti Upsala, Carlskrona och Carlshamn följde icke någon werkställighet häraf, icke heller uti Westerwick, som år 1753 dertill erhöll tillstånd. Spinnhusen i Calmar och Malmö upphörde likväl snart, i brist på arbete och af samma orsaks skull äfven det i Wisby, enligt Kongl. Brefwet den 27 Nowember 1811. De arbets och correctionsinrättningar för qvinnkönet som följaktligen nu finnas äro, utom omförmälda, förr på Långholmen belägna, men nu till den såkallade Bulldans fabriken å Norr wid Rörstrandsgatan, flyttade Corrections Inrättningen, dylika i Götheborg och Norrköping, den förre anlagd år 1735 och den sednare år 1742, och till hvilka trenne inrättningar numera försvas för de qvinnor, hvilka ådömmas fängelsestraff på lifs

tid eller på bestämd tid, äfwensom sådane, hwilka sakna försvar eller lofligt näringsfång, hwarförutan bekännelsefångar af detta kön hållas i förwar å Corrections Inrättningen i Stockholm.

Under namn af Correctionister förwaras och hållas till arbete ett, icke obetydligt antal personer, så af man, som qvinnokönet och äfwen någongång barn äfwen så, manfolken å Corrections Inrättningarne i Stockholm och Malmö samt å Warholms fästning, qvinnfolken å ofwanberörda Inrättningar i Stockholm, Norrköping och Götheborg. För en del af dessa personer är arbetstiden, genom lagligt utslag, bestämd, merendels för brott emot Kongl. Förordningarne den 24 Augusti 1813 emot fylleri och dryckenskap och den 9 November 1830 till förekommande af olaglig införsel eller utförsel af waror m.m. För andra åter är fängelsetiden obestämd och beror blott på den tillfälliga omständigheten, att dessa personer undså, hwad man kallar, laga försvar, hwilket will säga: antingen att personen inträder i allmän tjenst eller erhåller behörigt tillstånd att idka fria konster, handel, fabriksrörelse, sjöfart eller annat laga näringsfång, jord eller bergsbruk, i egenskap af ägare, arrendator eller brukare, eller försäkras om underhåll af föräldrar, anhörige, andra personer eller allmänna barmhertighets inrättningar eller kommer i tillfälle att sig, genom egna medel, arbete eller annan loflig sysselsättning sig försörja eller ocksså erhåller sådan tjenst hos husbönder på landet eller i städerna, som gällande legohjons stadga samt handels, fabriks och handtwerks

reglementerne föreskrifwas.

Hwad de förstnämnde eller correctionister med bestämd arbetstid angår, så äro dessa egentelige arbetsfångar, men ålagde ett mindre mödigt och swårt fängelse, hwarföre om dem i allmänhet gäller, hwad redan, i afseende på arbetsfångarne, i underdånighet anfördt är.

Widkommande åter den ojemförligt större delen af detta slags fångar eller de med obestämd arbetstid, hwartill allmänne arbetskarlarne i Carlskrona jemwäl hänföras, anser Styrelsen sig desto heldre böra mera utförligt följa lagstiftningens gång i detta hänseende, som de härom gällande författningarne äro en egenhet i Swenska lagarne, hwartill något motstycke i andra länders polis författningar icke finnes, och det ständigt växande antalet af detta slags fångar, med deraf härflytande kostnader för Staten torde påkalla en förnyad granskning af härom nu gällande författningar.

Skyldigheten för icke bofaste personer, att antingen deltaga i allmänna utskylder eller och träda i årstjenst, är här i landet gammal. Redan i sednare Redactionen af Westgötha lagen och dit hörande tillägg, förekomma stadganden derom; likasom i Upplandslagen, Westmanna lagen och Södermannalagen, hwilken sednare tillförbinder hwar och en, som hafwer mindre än tre marker, att antaga tjenst. Endast den såkallade Dale-lagen ålägger lösk man eller qwinna böter, då han eller hon wägrar tillbjuden årstjenst. Landslagen, hwari dessa särskilda stadganden sedermera sammanfördes, förklarar lika

ledes uti Bygg. Balk. XV. att lät man, hvarmed enligt Dr. B. XXX § 11. Cap. förstods en sådan, som icke orkade utgöra fulla böter eller tre marker, pligtig att ingå uti årstjenst, med mindre än att han styrker sig äga nyssnämnde summa, sannolikt med afseende å ej mindre hvad ofvan är anfördt angående böter, än hvad i J: B: XVI. Cap. förekommer om den årliga underhålls kostnaden för en person. Emedlertid synes lagstiftaren hafva tvekat, att med direkt ansvar belägga sådane personer, som, utan att äga tillgångar till sin nödtorftiga bergning, ändock underlåto att, genom årstjenst försäkra sig derom. Det tvångsmedel, som med hänsigt till då rådande begreppen om personlig frihet och garantierna för densamma, antitades, bestod blott i böter, vårtande den, som hyste en tjenstlös, sedan bofast man erbjudit honom lega. Den förre straffades och detta straff satte den tjenstlöse personen ur tillfälle att någorstädes inhysa sig. Samma åsigter antages äfven Stadslagen B. B. XXI. Cap. 4 §, hvilken från staden förvisar personer, som hvarken hafva lös egendom till ofvanberörde belopp ej heller träda i tjenst då sådan dem tillbjöds. Begge dessa lagar stadga äfven, hvaru personer, med den förmögenhet, som lagstiftaren ansåg både tillräcklig till en persons nödtorftiga underhåll och motsvarande de förbindelser han kunde, till följd af föråfvade lagbrott, ådraga sig, skulle vinna skydd under lagen.

Å landet borde en sådan vara i half gård med bonden, hvarmed enligt Calmare Recess af 1474 § 14 förstods, att han skulle erlägga hälften så mycket, som bonden eller landtboen, men att detta oansedt skulle bonden utgöra sin fulla skatt och landtbon sin fulla afrad; i staden var en dylik person i full utskyld med borgare. Att man vid författandet af dessa lagar icke fästade afseende på det värde

arbete och arbetsförmåga äga, kommer sig deraf, att begreppet derom ännu icke warit utbildadt. Detta tillhör en senare tid, men äfwen då torde man, mera än en gång, hafwa förbisett det för att widhålla de gamla garantierne emot förmodade rättsingrepp från den icke besutna medborgareclassens sida, utan att tillåta dit hänförde personer, att trygga sin personliga frihet genom ett särskildt deltagande i de allmänna utskylderna.

Att bristen på tjenare warit under denna tidpunkt betydlig, då bruket af trälar för icke lång tid tillbaka upphört och hwaraf åkerbruket, Sverges modernäring, måste erfara långwariga känningar, derom wittna så wäl ofwan anförda lagar, som ock flere andra författningar. Äfwen städernas beskaffenhet fordrade, att personer ditflyttade från landet. At detta håll synes alltså den administrativa werksamheten warit rigtad. Således förböd man de närings utwägar, hwarigenom personer, utan årstjenst beredde sig utkomst och hwaribland tröskning lärer warit den förnämsta, genom Wadsteno Stadga den 21 Juni 1414. §. 8., Calmare ofwan åberopade Recess §. 15. och 1539 års Artiklar, gillade af Rikets Råd; således stadgades wid 1524 års Herremöte, att alla lösa karlar, gerningsmän, landsköpare med flera skulle, wid straff tillgörande, inflytta i städerne; och således ålades dylikt folk, genom ofwan åberopade 1539 års Artiklar, att, då de wägrade att antaga årstjenst, begifwa sig till Kronans bergwerk.

Den precaira ställning, hwari lösa personer sig på den tiden befunno, ådrog dem Regeringens uppmärksamhet, då fråga sedermera uppstod om en ständig och afsönd armée. Den äldsta författning, som närmare bestämmer arméens tillkomst genom utskrifningar eller Kungl. Placatet den 4 Januarii 1577 stadgar, att gerningsmän på

landet, hwilka ej besitta hemman, ej heller utgöra skatt och skuld, äfvensom landsköpmän, nederlagsswenner samt de, som i städerne ingen rättighet erlägga skulle wara "wederede" att utskrifvas. Från samma synpunkt utgå flere sednare författningar, såsom Riksdags Besluten af den 31 December 1611, 12 November 1635 §. 4., den 7 December 1644 §. 2, den 27 Augusti 1664 §. 3, den 22 September 1668 §. 6. den 18 December 1672 §. 3, den 25 September 1675 §. 4., Resolutionen på Presterskapets Besvär den 28 Mars 1649 §. 12. samt Ridderskapets och Adelns Besvär den 24 November 1680 §§. 46 och 47. o.s.w., medelst tillägg i flera af dessa författningar, att löse karlar, hvar de funnos, woro till krigstjenst sjelfskrefne.

Härmed instämma äfven de, under samma tid utkomne tjenstehjons ordningar, hwarom fråga wäcktes wid 1635 års Riksdag, då de få och enkla stadganden, som derom förekommo i då gällande lagar, icke mera ansågos tillräckliga. Nära 30 år derefter utfärdades likwäl först en sådan, under den 30 Augusti 1664, hwars 1:a och 2:a punkter innehålla, att ingen landsstrykare eller lätting skall, i städerne eller å landet, lidas: att hwar och en, som i städerne ej är sjelfsutten borgare eller och af den förmögenhet, flit och försarenhet i sitt handtwerk, att han, innan långt dröjsmål, kan blifwa en duglig borgare, äfvensom att hwar och en, som på landet ej är bonde eller häfdar något hemman eller hafwer sin wissa husbonde eller lagstadder tjenst, skall, utan särskild utskrifning, wara förfallen i städerne till båtsmans och på landet till knechtetjenst: att härom skulle ransakas å landet wid Häradstingen och i städerne twänne gånger

om året och att intet inhyses folk skulle hålas med mindre än att det bodde på halfva gården med bonden och skattade derföre. Ett stadgande, sannolikt uppkommet, genom ett uppsåtligt missförstånd af Landslagens afvanberörde föreskrift; men i uppenbar strid så emot densamma, som den i Calmare Recess förekommande tolkning deraf.

När afseende fästes å det högst tryckande uti det dåva-tagna recruteringssättet för Infanteriet och Båtsmanshållet, förstår man lätteligen, hvarföre så mycken vigt lades på detta ämne. Vid de nästan årliga utskrifningarne, uttogos till soldater, icke blott drängar, utan äfven bönderne sjelfve, då de funnos till krigstjensten mest duglige. Genom lösdrifvares plig att träda i krigstjenst, minskades icke allenast antalet af det krig folk, som behöfdes utan bereddes äfven de, uti en rote sammansat tillfälle, att, emot billig lega anskaffa en antaglig karl, hvarigeno lottning eller urval undveks. Af denna orsak uppkom tvånget för hvarje lös karl att anskaffa sig årstjenst. Hvarken Landslagen eller Stadslagen ansåg någon pligtig att inträda i annan tjenst, förrän lega eller fästepenning var honom bjuden. De bestraffade sålunda blott det sjelfvilliga undandragandet att begagna det erbjudna tillfället till lofligt näringsfång. Nuåter uppkom en motsatt skyldighet och vidare bestämd påföljd, men denna ledde icke till fängelse på obestä tid om försöket misslyckades. Denna utsträckning af omtankan för allmän säkerhet, in på den personliga frihetens gebiet, tillhör ett sednare tidehvarf.

Utskrifningarnes tryckande beskaffenhet förmådde Ridderskapet och Adeln, utan tvifvel med hänseende till den då in natura utgående rusttjensten, att låta sig försäkras om särskilda fri och rättigheter i afseende på

densamma. Då wälsignade Konung Erik XIV.
den 24 Maj 1567. begiärte i Upsala ernat några med-lem-
mar af detta stånd, förantedde honom att, samma år,
i Juli Månad förse Adeln i allmänhet med några
friheter, utöfwer hwad privilegierna innehålla, och der-
ibland dels, att de landbönder, som lågo till arbete under
deras sätesgårdar skulle, wid gärder och utlagor, räknas
till twå emot en skattebonde, dels att wid utskrifningar,
skulle ende sonen af adelns landtbönder ej utskrifwas, då
fadren war gammal eller modren enka, dels och att
Adels dagliga tjenare, embetskarlar (: handtwerkare :) och
byafolk på deras gårdar ej skulle utlagas, med mindre
nöden sådant kräfde. Dock skulle - som orden lydde -
de ej mera folk tillsammans "slagga" och fritt göra,
än de skäligen behöfde till egen nödtorft. Denna för-
fattning ingick sedermera uti 1569 års Adeliga Pri-
vilegier, der ordet försvar första gången förekommer,
såsom en befrielse från utskrifningar. Uti 30 §. af 1617
års adeliga privilegier, förklaras widare att det står
adeln fritt att hafwa och hålla i sitt försvar allehan-
da gerningsmän, som till hushålls uppehälle, bruk och
förbättring kunna tjenlige wara, likwäl borde ingen
flere antaga eller under sitt namn försvara, än han
skäligen och sjelf behöfde, hwarjemte de landtbönder,
som på en mil nära sätesgårdarne belägne wore,
fritogos i 19 §. af samma författning från utskrif-
ningar. Flere sednare stadganden inskränka eller
utwidga omsom denna rättighet, hwilken derefter
utsträcktes till åtskillige af presterskapets drängar,
samt städernas och bergslagens folk, äfwensom till ar-

betare wid Hjelmare Slussuerk, innehafwarenaf Pyttare hemman med flere, ända till dess att den helt och hållet uphäfdes genom Kongl. Brefwet den 18 Januari 1703, emedan berörde rättighet icke allenast lade hinder i wägen för arméens recrutering, utan äfwen lände till skada för Städernes handtwerkare.

Genom 1723 års Adeliga Privilegier upplifvades väl till en del denna förmån, likasom flere andra efter den tiden utwerkat sig frihet från utskrifning för sine drängar; men sedan genom den allmänna bewäringen, ett annat sätt för arméens recrutering blifwit fastställdt, har werkan af dessa undantagslagen upphört och orden försvar och försvarslöshet erhållit en annan betydelse.

Införandet af det ständiga knecktehållet wid 1682 års riksdag och den deraf härflytande roteringen gjorde efter hand utskrifningarne onödige, hwarjemte den åstadkom en förändring i afseende på det forna bruket af försvarskarlar. Fråga blef nu mera icke om frikallande från skyldigheten att stå i rote wid utskrifningarne; den blef, huruwida hwar och en, som ej war besutten, idkade näring, eller på annat sätt sig lofligen försörjde, war mantalsskrifwen och det hos person, behörig att hafwa tjensttehjon eller arbetare. Uti det med allmogen om roteringswerket afslutade contract, under den 5 December nämnde år, gaf Konungen hwar och en tillstånd, att sjelf eftersöka, hwar han finna kunde, löst folk, lättingar och driftekarlar, som intet lagligt försvar eller annan loflig handtering för sig hade, och dem hos wederbörande Kronobetjening

angifven, då den försvarslöse genast skulle tillhållas, att antingen strax taga något större eller mindre hemmansbruk, efter sin förmögenhet eller och fastlagas och insättas, som soldat, emot den bestämda knektelönen på det att en åfwerdrifwen och odräglig städsel eller lega måtte förekommas. Samma förbehåll kommer jemwäl före uti de för hvarje särskildt Län eller Härad uppgjorde contrakter; och då man härtill lägger den omständigheten, att den wärfwade arméens tillkomst likaledes hvilade i hufvudsakligen måtte på twång till krigstjenst, såsom straff än för underlåtenhet att anskaffa sig tjenst hos behörig husbonde eller att låta sig i mantal tecknas: än åter för smärre polisförseelser, måste det icke kunna uppstå något twifvel derom, att hela denna wäfnad af författningar, hvarifrån den ännu gällande lagstiftningen om försvar och försvarslöshet utgår, endast tillkommit i och för arméens recrutering och står med den samma i närmaste förening.

Deremot hade Polislagarne emot vagabonder, landstrykare och tiggare icke till en början något samband med författningarne om försvarslöshet, ehuru de sednare utvidgades åt detta håll. Särskilda stadganden gällde emot lösdrifware och landstrykare, särdeles emot tattare eller skojare, och hvilka tyckas hafwa utgjort en afsöndrad folkclass, wådlig för den allmänna säkerheten, och det måhända just derföre, att den så ifrigt förföljdes. Redan ifrån Konung Birger Månssons tid förekommer en författning emot dylika personer af år 1303, hvari befalles att, om de ej, inom en månad efter författningens kungörande

antogo årstjenst, försågo sig med pass, eller begåfva sig ur riket, skulle de mista sin egendom, straffas med risslitande och öronens förlust och inom förelagd tid fly riket, med påföljd att i annat fall undergå ännu svårare kroppsstraff. Kongl. Placatet af den 28 Juli 1637, om tattares eller Zigeuners fördrifvande ur landet, anbefaller vederbörande Landshöfdingar m. fl. att om några dylika personer, efter en viss dag, finnas inom Riket skulle mannerne, utan widare förfrågan, process eller rättegång, upphängas, deras egendom dem fråntagas och qvinnorna med deras barn drifvas ur det ena häradet efter det andra, intilldess de på detta sätt bragtes utom gränsorne. Om andra vanartige och landsstrykare innehåller åter Kongl. Förordningen af den 28 Februarii 1642, angående tiggeriernas afskaffande, att de skulle gripas och föras till nästa stad, för att der i jern arbeta, intilldess att de låtas påskina någon märkelig bättring och man funne skäligt att ställa dem på fri fot igen. Uti 1662 års Plakat emot tattare förändras 1637 års författning så till wida, att endast af denna olyckliga folkstam, som beträddes med stöld och andra missgerningar, borde straffas till lifvet, men de andre köras ur landet, hvarefter genom Kongl. Förordningen den 24 Mars 1748 i samma ämne, förordnades att dylike personer skulle antingen någon tid till allmänt arbete hållas, eller, i brist deraf, afstraffas med spö eller ris, hvilken författning genom Kongl. Rescriptet den 17 December 1772 i så måtto förändrades, att nämnde personer skulle, då de beträddes med kringstrykande, straffas första gången med

ett års arbete å fästning, andra gången med två års arbete och tredje gången med spö eller ris. Ett straff, numera afskaffadt genom Kongl. Prejudicat den 15 Januarii 1824.

Sedan, på sätt redan nämndt är, indelta arméens recrutering blifvit fotad på uppspanandet af tjenstlösa personer och deras insättande med Regementerne och sedan samma utväg blifvit antagen för wärfvade arméens complettering, hwarom 1726 och 1727 årens wärfnings Stadga bära wittne, föranledde dessa omständigheter, i förening med så wäl en ofta åberopad brist på tjenstefolk, ej minst å Kongsgårdarne, för hwilkas häfdande, till och med utskrifningar af drängar någongång rum, än å de större egendomarne, som och de till beloppet fixerade löner, skärpta tjenstehjons författningar och åtskilliga Politie Stadgar, för hwilkas öfverträdande twungen krigstjenst utgjorde straffet. Uti denna syftning utgick 1686 års Stadga om tjenstefolk och legohjon, hwaruti påbjudes, att ingen landsstrykare, lösdrifware eller lätting skulle i Städerne eller å landet lidas: att den karl eller dräng, som icke war sjelfsuten borgare eller af den förmågenhet, flit och förfarenhet i sin handtering, att han innan långt dröjsmål kunde blifwa en duglig borgare eller ingick i lagstadd tjenst, eller och å landet ej ware bonde, eller häfdade något hemman eller hade en wiss husbonde och lagstadd tjenst, skulle wara förfallen i Städerne till båtsman eller å landet till knecht eller båtsmans-tjenst: att om ingen rote då ware vacant, skulle han försändas till något Konungens slott, fästning eller ladugård, för att der arbeta intill dess

att någon öppning skedde: att intet inhyses folk skulle till-
tas, hwarken i städerne eller på landet, med mindre än att
de bodde å halfwa gården med bonden och skattade derföre
att ingen bonde fick hafwa mera tjenstefolk än han hel
årslön gaf och för gårdens bruk nödwändigt behöfde, a
hwilket antal i författningen finnes utsatt i förhållande
till hemmanets storlek: att den, som under andra wilkor
hyste tjenstlösa personer, skulle wara förfallen till 40 mark
silfwermynts straff: att om någon fanns emellan flyttnings
tiderne utan tjenst, förfölls med honom såsom redan
nämdt är: och att om legohjon deremellan afskedades,
war detsamma, wid enahanda påföljd, pligtigt att strax
begifwa sig i någon annan tjenst, eller och anmäla sig
i arbetshus, der det kunde för lön hafwa sitt arbete, intill
dess det förmådde förskaffa sig annan tjenst. Sam-
ma föreskrifter förekomma sedermera uti 1723 års
tjenstehjons Stadga, endast med några förändringar el-
ler tillägg. Således upptags då innehafwande af Torp
på landet, såsom ett laga försvarsmedel: utlofwades
en tredjedel af knekte eller båtsmans legan åt den Kro-
no eller Stadsbetjent, som uppspanade en lösdrifware,
hwilken deremot måste låta sig nöja med twå tredje-
delar af det belopp, som i det för orten gällande kne-
te eller båtsmans contract bestämdes: förordnades dess-
att om ingen rote war ledig, borde, intilldess sådant in-
träffade, mannen försändas till något slott, fästning,
bergwerk eller hwarest annat publikt arbete wore och
sådane lediga personer åstundades emot en arbetslön
af 6 öre silfwermynt för arbetsdagarne och 4 öre, då
intet arbete gjordes, dels att de, som woro behäftade med

sina kroppslyten, att de ej befarade något hinder, eller att blifwa tagne till krigstjensten, men likwäl kunde arbeta, skulle, derest de ej försågo sig med årstjenst, införas till Konungens fästning, slott eller Bergwerk i höfdingedömet, men om något allmänt arbete där ej fanns till närmaste fästning i annat Län, att där arbeta intilldess att de förskaffade sig husbonde: och såletes förhöjdes answaret för den, som hyste slike tjenstlösa personer till 20 daler silfwermynt. Ännu mildare är 1739 års tjenstehjons Stadga: den ej allenast anser dem skyddade mot wärfningsanspråk, som inom städerne drifwa borgerlig handel och manufacturier, utan tillåtas äfwen dem att der wistas, hwilka, efter magistratens bepröfwande, anses göra staden nytta genom handtlangning eller annan betjening: den upptager bergwerk och manufacturier såsom laga näringsfång å landet: den bjuder att om ingen rote fanns ledig hwari den tjenstlösa personen kunde insättas, skulle han aflemnas till något wärfwadt regemente, som der hade sitt wärfningsdistrict, då angifwaren borde åtnjuta en tredjedel af de bestådda wärfningspenningarne: den tillstäder angifwaren af en till krigstjenst icke tjenlig lösdrifware, att behålla honom ett år i sin tjenst, emot half lön, och endast då, när angifwaren ej wille begagna sig af en dylik persons arbete, skulle han till allmänt arbete hållas: den ålägger arbetsfört inhyseshjon, att antingen antaga tjenst, eller och tjena hos angifwaren eller hos den, som för honom eller henne wille betala mantals-penningar och andra kronoutgifter; men om dertill wägrades borde han eller hon försändas till publikt arbete: den nedsätter bötesbeloppet för den, som hyser

eller såsom undanbölja tjenstlösa personer, och den upprättnar flera werk och inrättningar, der personer kunde erhålla försvar, utan åtnjutande af årlig lön; med ett ord denna författning torde i mera än ett hänseende förtjena uppmärksamhet, äfven jemnförelsewis till den nu gällande tjenstehjons Stadgan, ehuru den förra förbjuder hemmansåboer på landet, att försvara mer än ett wisst antal af sina hemmawarande barn.

Hwad ofwan blifwit anfördt, gäller egentligen om personer af mankönet, ehuru det i en eller annan omständighet ägde tillämpning äfwen på quinnor. Om quinnor wara författningarne i allmänhet mindre stränga och det, emedan där icke war fråga om recruteringsättet för arméen, utan blott om upprätthållandet af allmän ordning inom landet. 1664 års tjenstehjons ordning innehåller endast att pigor eller andra quinnor, som icke hafwa tjenst, eller kunde bewisa sig äga medel att ärligen nära sig, utan andras förfång eller misstankar att omgås med otillbörlig bergning, skulle plikta efter 21. Cap. 4 §. Byggninga Balken Stads Lagen och 15 Cap. 5. §. samma Balk i Landslagen, d. w. s. böta 3 mark Silfwermynt. Samma stadgande upprepas jemwäl uti 1686 års tjenstehjons stadga, med det tillägg att de, i brist af böter, kunde föras till Konungens Slott, fästningar eller Ladugårdar och derstädes ett fjerdedels år tillhållas att arbete göra. 1723 års författning i detta ämne förmär likaledes, att ryttare, knekte eller båtsmäns enkor (: en då, till följd af det föregående kriget, icke obetydlig mängd :) hwilka inhyses och utan bruk sutto, men tjena kunde, jemwäl

ock pigor samt arbetslösa qvinnospersoner, skulle, derest de ej hade utgamle ock wanföre föräldrar att skiöta, taga sig årstjenst, så framt de ej wille, på sätt om till krigstjenst otjenlige personer anfördt är, blifwa till publikt arbete hållne, dock med bewarad rättighet för angifwaren att be=hålla personen emot half lön ett helt år i sin tjenst; ock ålägger 1739 års författning ofwannämnde förmälda per=soner enahanda skyldighet, med undantag likwäl af de per=soner, som bergsmännen hafwa nödige till grufwe eller hytte arbete, eller, som hafwa späda barn.

De nu gällande grunderna för lagstiftningen om försvarslöshet ock det derifrån härflutna correctionssys=temet, hwilar egentligen på Kongl. Förordningen af den 27 februarii 1804, om allmänna arbetsstallen för Swea ock Götha Riken samt Storfurstendömet Finland. Den=na författning tillkom egentligen, såsom antydes uti Kongl. Brefwet den 22 September 1802, till den för dess utar=betande Nådigst tillförordnade Comittén, för att bereda arbetsfömmer tillfälle att, efter utjent arbetstid, förtjena sitt uppehälle derigenom att de, utan att i häktet inna=nas ålades att, ställde under militairisk disciplin ock till=syn, förrätta, emot skälig betalning, å fästningarna förefallande göromål. Jemte en framställning ymnigt om landets derigenom tryggade säkerhet ock den moraliska förbättring, som, genom dessa anstalter borde beredas, innehåller denna författning huruvsom Öfwer Ståthålla=ren i Stockholm ock Landshöfdingarne i länen, borde på obestämd tid till dessa inrättningar döma 1:o såda=ne personer, som blifwit straffade för första eller andra resan stöld eller ock för andra brott warit på

wiss tid dömde till fästnings arbete, men, efter utstådt straff eller arbetstidens utgång, ej kunna uppgifwa eller anskaffa en pålitlig man, som dem i tjenst antager och swarade får, att de ej genom kringstrykande sälls-[k]ap allmänna till last: 2º Lösdrifware och landstrykare, hwarmed förstodas så wäl hwar och en, som icke antingen ingått i allmän tjenst eller idkade annat lofligt yrke, eller innehade landtbruk, årstjenst eller wisst tillåtet närings fång, eller af egna tillgångar eller genom andras wårdnad sin bergning och ständig uppehälle njöt, eller å landet wore gift, samt å wisst ställe mantalsskrifwen och boende, där han sig ärligen försörjde, som och kringstrykande tatarer och zigenare; 3º Soldater, utstrukne ur Regementernes rullor; 4º Sådane personer, som blifwit, wid påfölje af straff, förbudne, att till wissa städer eller orter återkomma, men sådant icke hörsammat: 5º ur tjenst skiljde drängar betjenter eller soldater, som ej inom bestämd tid skaffa sig förswar: 6º Swenska handtwerks Gesäller, som utan att äga laga förfall eller bewisligt hinder, icke efter 14 dagar, efter ankomst till stad, inställt sig till arbete hos mästare 7º Handtwerks Gesäller, som och trots twänne föregångna warningar, antingen wisa sådan oskicklighet eller skrotthet, att någon mästare icke will dem till arbete antaga, eller af lättja eller liderlig lefnad sig från arbete afhölla: 8º Utrikes i från inkomne öfwerlöpare, som icke inom 12 dagar antoge tjenst eller annat laga näringsfång, samt icke utlefwerera[s] böra: 9º Extra ordinarie Waktmästare wid Allmän och Stadens Werk, Tullar m.m., hwilka icke hade annat näringsfång, men utan laga förfall eller erhållet tillstånd

undanhållit sig under loppet af 6 weckor från tjenstgö-
ring; och slutligen andre personer, som med dessa jemnföras
kunde, men under wilkor, att ofwanuppräknade personer i-
cke woro till krigstjenst duglige och icke förwerkat rättighe-
ten att, i egenskap af krigsmän, tjena Kongl. Maj:t och
Kronan, ty i sådan händelse woro de dertill förfallne.

För att rätt uppfatta denna lagstiftning, beräknad
likasom flere föregående, egentligen på allmän recrutering,
ty till Allmänna Arbetsinrättningarne borde icke andre
personer försändas, än de som woro oduglige till krigs-
tjenst, eller för begångne brott dertill owärdige, är det nö-
digt att kasta en flygtig blick på härmed närmast i
beröring stående författningar.

Intill denna tidpunkt woro tjufnadsbrott, likasom nu,
åtföljde af lagliga straff, men sedan det war öfwerstått, å-
tergick förbrytaren antingen i sitt förra förswar, ifall han
ägde något sådant, eller och hade han rådrum att förskaf-
fa sig ett sådant. Genom denna författning ökades straf-
fet för alla dem, som ej kunde uppgifwa lofligt närings-
fång eller anskaffa pålitlig man, som tog dem i sin tjenst,
med arbets fängelse på obestämd tid, måhända på hela lifs-
tiden; ty weterlige tjufwar eller till ärerörigt brott förwunne
och således wanfrejdade personer fingo ej, såsom dertill owär-
dige, i krigstjenst antagas.

Då fängelse å fästning, genom 1734 års Lag, be-
stämdes såsom straff å wissa brott, eller ock, med anledning
af den då af Öfwer Domstolarne utöfwade leuterations
rätten, användes i utbyte mot andra straff, lär sådant ej
sällan hafwa blifwit ålagdt på obestämd tid. Genom
Kongl. Brefwet den 20 April 1741 anbefalles Krigs

Öfwer-Domstolarne, att i af dem utfärdande Utslag bestäm-
ma fängelsetiden, emedan många delinquenter kunna oftast
komma att sitta längre, än deras brott förtjent, särdeles se-
de sig bättrat. I sammanhang härmed förordnades den 8de
Maj 1754, att i Hof och Öfwer Rätternes Utslag, hwarigenom
någon dömdes till fästningsarbete på wissa år, borde införas
att Commendanten å stället skulle, innan den utsatta fänge-
setiden tilländagick, i Fängpredikantens och dess närwaro, som
uppsigt öfwer fångarne hade, undersöka huru brottslingen un-
der fängelsetiden sig uppfört, och Protokollet derom, jemte
eget utlåtande, till Hof Rätten insända, som då kunde, om
den brottslige ej wisat någon bättring, förlänga arbetstiden
till ett år, men om hans wanart ware sådan, att den ådöm-
da fängelsetiden borde, på lifstiden eller flere år förlängas, så-
dant i underdånighet anmäla och afbida Kongl. Maj:ts Nå-
diga förordnande. Emedlertid har likwäl bruket att döma
till fästningsfängelse på obestämd tid, troligtwis länge för-
farit, och följden deraf warit den, som omförmäles uti Rät-
tens Brefwet den 11 Julii 1767, eller att fångar då blifwit
qwarhållne, änskönt de genom förbättring samt ett stilla och
sedigt förhållande, gjort sig wärdige att af nåd lösgifwas.
Af General Krigs Rättens Skrifwelse under den 9 Junii 176[illegible]
wisar sig emedlertid, att sådane fångar, som sig wäl skic-
kade, blifwit, wid den bestämda tidens utgång, lösgifne;
men genom ofwanomförmälde författning af år 1804,
gingo de förlustige af denna rättighet och förbyttes fästnings-
fängelset på bestämd tid, till arbetsfängelse på obestämd
tid, så framt fången ej kunde, för Landshöfdingen i det
Län, där fästningen war belägen, uppgifwa något lofligt
näringsfång, hwarigenom han sannolikt kunde blifwa

i stånd att sig försörja, eller anskaffa pålitlig person, som honom i tjenst antogs en svår sak för dem, som befunno sig fjerran från sin hemort; hvarförutan fångens ställning i sig måtte förwärrades, att om han försökte genom flykten befria sig från detta tvångsarbete, ansågs detta såsom ett brott, hvilket umgälldes med ett års arbete i ankarsmedjan.

I afseende på författningarne om lösdrifvare är ofvanberörde 1804 års förordning att anse såsom ett supplement till 1802 års wärfningsstadga. Uti denna ålägges dylika att ingå i krigstjenst, men huru förhållas skulle med dem, som wara dertill oduglige, stadgades nu genom förstnämnda förordning; men olika öden wäntade dem. Den, som ingick i krigstjenst, hade framför sig utsigten till befordran, tillfälle till permissions erhållande och slutligen wissheten att, efter capitulationstidens förlopp, undfå sitt afsked; honom åter, som försändes till allmänna arbetsinrättningarne, wäntade en tvungen sammanlefnad med lösgifne fästnings fångar och förhärdade brottslingar samt ett fortfarande fängelse, intilldess att han derifrån befriades, antingen genom den tillfälliga omständigheten, att någon af medlidande öfwer hans olyckliga öde, lemnade honom laga försvar, eller ock genom döden; och emedlertid war han icke altid sjelf skulden dertill, att han befanns till krigstjenst oduglig.

De öfriga bestämmelserne hwila på äldre författningar, såsom Kongl. Placatet den 8 November 1693, om ur städerne förwiste personers försändande till publika arbeten, Kongl. Resolutionen på allmogens besvär af den 16 Mars 1739. § 11., angående enahanda förfarande med personer, förklarade owärdige till kronans tjenst, o.s.w. men mest wådligt för den personliga säkerheten

war den 5 §. af 1804 års förordning, såsom åt Konungens Befallningshafwande öfwerlemnade rättighet att på en handa sätt förfara med alla andra, hwilka kunde jemn föras med afwenuppräknade personer. Ett stadgande så mycket mera efterlänkligt, som lagarne, rörande person lig frihet, alltid böra wara bestämde, särdeles i en så ömtålig sak, som fängelse på obestämd tid, hälst då det ofta kan blifwa fängelse på lifstiden.

Länge dröjde det ej, innan allmänna arbets inrättningen befanns otillräcklig till emottagande af de all männa arbetskarlar, som dit förskickades; hwarföre gen Kongl. Brefwet den 24 December 1805 förordnades, att sysslolöse personer kunde, i afwaktande på utrymme wid arbetsinrättningarne, försändas till fästningarne. Sällan inträffade att en lösdrifware insattes uti enskilda arméen eller Båtsmanshållet. Landets folkmängd wäxte och med detsamma antalet af personer, i behof så väl af lefnin som af försvar. Swenska indelta soldatens ställnin i samhället är af den beskaffenhet att den icke har nå got motbjudande, snarare lockande. Efter upplösningen af först landtwärnet, sedermera vargeringen och slutligen Extra roterings och förstärkningsmanskapet, blef tillgån gen på recruter större än behofwet fordrade. Rusthålls och Rotehållare erhöllo soldater emot billig lega och de fö redrogo att å sine ägor och i sitt granskap, hafwa en wäl känd person, framför en okänd eller mindre känd lösdrif ware, som ofta nog fört ett kringstrykande lif. Och äfwen wid wärfwade arméen blef man, i anseende till tillgången på manskap, som fått wana och håg för Krigstjensten, i tillfälle, att, genom frivilliga tjenstebeti

complettera antalet. På detta sätt förfelades helt och hållet det ändamål, som åsyftades med den, på helt andra och äldre förhållanden grundade wärfnings Stadgan; Förordningen om Arbets Inrättningarne och Gemenskhjons Stadgan, och de stränga föreskrifter, angående lösdrifware, hwilka deri innehöllos, ledde blott till fängelsernas uppfyllande, i stället för att bidraga till arméens regrutering.

Men ifrån samma stund måste det antal lösdrifware, hwilket årligen tillkom såsom en följd af ofwanberörda författningar, blifwa en börda för Staten; och så blef det, Ickedestomindre bibehållas dessa författningar oförändrade och war man i stället betänkt på att anskaffa nya fängelser till emottagande af de personer, som ej kunde rymmas i de gamla. Genom Kongl. Circulair Brefwen den 10 November 1807 och den 28 Maj 1813 anbefaldes Konungens Befallningshafwande, att söka förmå länens innewånare till anläggande af särskilda arbets och correctionshus, och nödgades man, likasom förr, försända för försvarslöshet dömde personer till fästningarne, där fångar, hwilkas arbetstid tilländalupit, derjemte måste qwarhållas, enär utrymme för dem saknades å arbetsinrättningen. Wid 1815 års Riksdag behagade, med anledning häraf, men ännu mera, med afseende å Lag Committeens till Rikets Ständer öfwerlemnade förslag, ibland annat om användande af fängelse straff, i stället för de nu öfliga kroppsstraffen, Kongl. Majt. uti Nådig Proposition, under den 15 April nämnde år, föreslå inrättandet af allmänna arbets och correctionshus; men som Rikets Ständer ansågo ej mindre antalet af dessa, än localen för deras anläggande, stå i det närmaste samband med det förslag till en ny criminal lag, hwilket

då war under utarbetning, alltså öfwerlemnades i underdå-
nighet åt Kongl. Majt, att widtaga anstalter, hwarigenom Ar-
bets och Corrections Inrättningarna wurdo i den mån förs-
redde, att de, när den nya Lagen sättes i werkställighet, kun-
wara färdiga att begagna; hwarjemte Rikets Ständer uti sä-
skilda Skrifwelser dels anmälde den önskan, att ej allenast de
i Carlskrona och Norrköping warande Corrections och Arbets-
huset måtte utwidgas, till emottagande och sysselsättande af
äldre och yngre personer, som hafwa arbetsförmåga, men sak-
na laga försvar, utan och en dylik inrättning anläggas i
Gefle för Norra delen af riket; dels ansåge oundwikligt wa-
ra, att sådane anstalter widtagas wid dylika inrättningar, att
yngre och äldre barn af personer, som wid Corrections Inrätt-
ningarna antagit, och hwilka (barnen) måste, i brist af annan
utwäg för deras underhåll, dit åtfölja föräldrarne, der
njöto erforderlig tillsyn för att danas till nyttige medborga-
re; dels och i underdånighet anhölls, det täcktes Kongl.
Majt låta, innan nästa Riksdag, någon dylik inrättning
företagas och, så widt tid och omständigheter medgåfwo,
till fullbordan bringas, af de medel Kongl. Majt kunde
i Nådes förvaltning uttse, emot ersättning af Statswer-
ket, vid en kommande Riksdag, helst Rikens Ständer
trodde widden af Arbets och Corrections Inrättningar
samt den erfarenhet till deras införande och städjande
om det dermed åsyftade stora och till menskligheten
förbättring ledande ändamålet skulle winnas, göra
hwarje steg angelaget, hwarigenom åtminstone deras
början kunde befrämjas och ett mönster för deras
framtida utwidgande erhållas.

Ifrån denna tid daterar sig inrättningen af

Correctionshus här i landet, likwäl mindre såsom straffanstalter för emottagande af lagenligt förbrytare, än såsom förwarings ställen för försvarslöse personer af mankönet; hwaremot bägge dessa ändamål förenas i correctionsinrättningarne för quinnor; och förslag för werkställigheten deraf Kongl. Krigs Collegium, hwilket från äldre tider haft inseende och befattning med slaf fångarne å Rikets fästningar, uti underdånig skrifwelse af den 29 Maj 1816, att Wadstena Krigsmanshus måtte inredas till en arbetsinrättning och det nära intill belägna så kallade gamla presthuset inköpas till Casern för Bewakningstrupp, marketenteri, m.m. Med Nådigt bifall till denna framställning, förordnade Kongl. Maj:t tillika under den 27 i påföljande November, att dertill behöflige medel skulle af extra utgiftsmedlen förskottswis utbetalas. Den 10 Junii 1817 erhöll Konungens Befallningshafwande i Linköpings Län Nådig befallning att inkomma med underdånigt utlåtande, rörande de kostnader, som erfordrades, ej mindre för sjelfwa Krigsmanshusets förändring till ett correctionsfängelse, än för der förwarade fångars underhåll m.m., hwilket sedermera granskades af serskilde, dertill i Nåder utsedde, Committerade.

Under tiden hade, i anseende till fattnadh utrymme i Carlskrona att der emottaga samtlige å Rikets fästningar, för försvarslöshet, insatte personer, utgörande ett antal af omkring 400 personer, fråga uppstått att dertill använda Borgholms slott, hwilket Arrendatorn af Borgholms Kungsgård, erbudit sig, emot wissa wilkor, afstå; och blef, genom Nådig Proposition den 10 December 1817, nämnde Committerades förslag öfwerlemnadt.

till Rikets då församlade Ständer, hwilka i underdånig skrifwelse af den 26 Juni följande året, förklarade, att de föreslagne allmänna Arbets och Correctionshusen, egentligen ernade att omattaga sysslolöse och wanartige personer, syntes åsyfta en widsträcktare omfattning och medföra så betydliga kostnader att Rikets Ständer, med afseende å Statens många och dryga utgifter, som dessutom då måste fyllas, ej funnit möjligt att bewilja de betydliga summor, som, för Borgholms Slotts och Byggnaders försättande i tillbörligt skick, skulle uppgå till icke mindre än 71,953 Rd 22 s 4 rst., utom underhålls kostnaden för första året 41,070 Rd 15 s 8 rst. och sedemera årligen 34,412 Rd 31 s 8 rst. samt till Arbetsinrättningens i Wadstena iordningsättande och underhållande jemte aflöning första året 44,172 Rd 40 s 2 rst. och hwarje påföljande 30,247 Rd 2 s 4 rst.; att anstalterne, i afseende på sådane ställen, där lättingar och mindre förbrytare kunna hållas till arbeten, måste lämpas efter tillgång af nödige medel för kostnaderne, och afseende förrigt göras å andra omständigheter, som lemna tillfälle för en med ändamålets befordran förenlig inskränkning i utgifterne: att således genom användande af redan tillwarande inrättningar, med den utwidgning som fanns nödig, ofwannämnde betydliga kostnader kunde besparas, samt Carlskrona i främsta rummet och Marstrand i det andra, i detta hänseende tillika, såsom, på flere anförde skäl, dertill mera lämplige, än ofwan föreslagne ställen; och att Rikets Ständer, med hänseende till hwad nyss nämndt warit, anslagit 20,000 Rd årligen, dock med öfwerlemnande till Eders

E. K. M.

Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet, huruvida det af-
sedda ändamålet ej kunde säkrare vinnas, genom med-
lens fördelande till understöd för de i Länen va-
rande särskilda arbetsinrättningarne.

Med anledning häraf anställdes undersökningar
så i Carlskrona, som Marstrand, till utrönande af verk-
ställbarheten af de förslag Rikets Ständer uppgifvit;
men dervid ådagalades ej mindre, att å förra stället
hade utrymme länge saknats för dylika arrestanters
emottagande och att lokalen ej medgaf inrättningens
utvidgning, än ock, att å det sednare fanns, likasom
å öfriga fästningarne icke något tillfälle till arbete
för fästningsfångarne och följakteligen ännu mindre
för de nu ifrågavarande personer.

Under tiden hade Eders Kongl. Maj:ts och Ri-
kets Krigs Collegium den 25 Juli samma år (1817)
i underdånighet anmält, att oaktadt detsamma, ge-
nom utvidgning af fängelserummen för icke mindre än
76 fångar, sökt bereda ett större utrymme å fästningar-
ne, ansåg Det likväl icke möjligt att kunna emotta-
ga den mängd försvarslöse personer, som af Kongl.
Maj:ts Befallningshafvande nästan dagligen dit för-
passades, och tillika i underdånighet anhållit att
denna åtgärd måtte inställas. En omständighet,
som påkallad af den öfverhandtagande vanan att,
utan afseende på följderna, befolka Rikets fästningar
med fångar; och hvarpå såsom exempel må anfö-
ras, att ehuru det största antal fångar der kunde
rymmas, utgjorde 1,121 personer, ehuru antalet af lifs-
tidsfångar och dylika dömde på viss tid icke varo-

tolyckligt, och ehuru redan i flera år förvarslösa personer, blif-
vit till nämnde ställen försände; hade Öfwer Ståthållare-
Embetet i Stockholm samt Kongl. Maj:ts Befallnings-
hafwande i landsorterne under de twänne åren 1817 och
1818, till allmänna arbets inrättningen i Carlskrona,
eller i brist af utrymme där, till fästningarne, dömt
icke mindre än 582 personer, hwilkas frigifwande se-
dermera berodde på den tillfälliga omständigheten att
någon wille taga dem i tjenst eller lemna dem laga
försvar.

Genom Cirkulär Bref af den 7 påföljande Au-
gusti och 21 October förständigades Kongl. Maj:ts Befal-
ningshafwande, att, tills widare, ej utan yttersta nödtwång
och förrän anmälan blifwit gjord hos Krigs Collegi-
um, samt dess swar afwaktadt försända försvarslöse
personer till fästningarne; åfwensom Justitiæ Canzlerns
utlåtande i ämnet infordrades; men denna inskränkning
och Krigs Collegii på särskilda förfrågningar lemnade
swar, att tillfälle ej fanns till emottagande af flere för-
swarslösa personer, förmådde åtskillige Landshöfdingar
att i samma fråga utbedja sig Eders Kongl. Maj:ts
Nådiga förordnande; hwarefter Eders Kongl. Maj:t
behagade uti Nådigt Bref den 20 April 1819, för-
ständiga wederbörande att tillämpningen af 1804
års författning skulle tills widare hwila, i så måtto,
att hädanefter och till dess annorlunda förordnades
ägde Konungens Befallningshafwande icke att till ar-
bete å fästning döma eller dit afsända de personer, som
dertill, efter berörde förordning, skulle hafwa gjort sig
förfallne, utan borde, efter omständigheterne, antingen

behålla de dessa fångarne i Länshäktena, eller söka utrymme för dem i Länens särskilda Correctionshus, om sådane funnes, eller i Härads och Stadsfängelserne, eller ock dem lösgifva, med föreläggande att uppehålla sig å visst anvist ställe, der de, under Kronobetjeningens närmare uppsigt borde förblifva.

Arbetet å Wadstena Krigsmanshus hade emellertid fortgått och den 25 November 1818 anmälte Konungens tjenstgörande General Adjutant för Armén, både att rum derstädes var beredt för 300 fångar, och att utrymme saknades till försvarslöse personers emottagande å fästningarne, hvarest vid September Månads utgång 439 dylika funnos, hvarefter Kongl. Maj:t behagade, under den 27 Maji 1819, förordna, att en för 300 personer beräknad Corrections anstalt borde inrättas å afvannämnde ställe, der rummen redan voro, genom Kongl. Krigs Collegii försorg försedde med inventarier och andra förnödenheter och att Ordinarie underhållet för arbetsfångarne skulle, efter gällande stater, utgå från Krigs Collegium och Stats Contoiret, men extra utgifterne till arbets ställning för fångarne, militära bevakningar, löner och arfvoden samt extra utgifter, beräknade till 9,507 R:d 8 s., tagas af de, utaf Rikets Ständer, anvista 20000 R:d Banco.

Wid samma tillfälle behagade Eders Kongl. Maj:t i Nåder till förordna en Committée, till författande af underdånigt förslag till Reglemente för afvanberörde Arbets Inrättning; och till samma Committée öfverlemnades jemväl dåvarande Justitiæ Canzleren Turdfjells underdåniga memorial af den

18 påföljande Juni, deruti anföres ibland annat: att 180[illegible]
års författning med de förändringar den undergått,
gifwa anledning till den förmodan att den i sin grund
ej instämma med allmän rätt och wilkoren för sam-
hälls inrättningen; emedan, om Allmänna Arbets In-
rättningen warit, hwad den tillåfwentyrs först syntes
wara, eller en barmhertighets inrättning, der sådane
personer, som saknade tillfälle till arbete och deraf föl-
jande lifsbergning, kunde sådant erhålla, så hade den
princip, hwarifrån nämnde författning hufwudsakligast
utgick, eller att saknad af tjenst, eller som det heter,
lagligt och tillåtet näringsfång, wara skäl till personens
öfwerlemnande till denna inrättning, tillåfwentyrs ej
warit utan grund; men då frihetens förlust redan war
härmed, wid inrättningens första början förenad, och det
icke ens på wiss bestämd tid, eller på sådane wilkor att
dess återfående berodde på den fångnes förhållande,
utan på den tillfälliga händelse, att han antingen
hade wänner eller anhöriga, som wille taga honom i sin
tjenst, eller blef rik nog för att kunna sig sjelf nära
och förswara, syntes inrättningen, redan i sin bör-
jan, haft en bestämd egenskap af straffanstalt, hwar-
till den, genom Kongl. Brefwet den 24 December 1805,
då fästningsarbete sattes i dess ställe, helt och hållet
förwandlades: att det icke syntes billigt, att om en
soldat, som efter wäl och troget fulländad tjenste-
tid, undfått afsked, icke kunde inom sex weckor,
eller om handtwerks Gesäll blef 14 dagar i staden utan
att anmäla sig hos mästare, eller om dräng, som
blifwit drifwen från sin husbonde ej inom 8 dagar

i staden och en månad på landet antagit annat gällande för-
swar eller ock om han arbetat hos annan än den hos hwilken
han war mantalsskrifwen, Konungens Befallningshafwande
då egde att döma dessa, eller andra i lika förhållande warande
de, försvarslöse eller olydige, till allmänt arbete å fästning
och försända dem till en sådan, långt bort från deras hem-
wist, ifrån fränder och anhöriga, för att der förblifwa, ej till
dess de afstjent något bestämdt straff, utan wisat förbättring
i sitt tillafwentyrs sämre förhållande, utan tillfälls-händel-
sen eller andras hjelp beredde dem tjenst eller förmögenhet
att sig nära: att ehuru detta Stadgande blifwit genom
Kongl. Brefwet den 7 Februari 1816 i så måtto ändradt,
att personer, som icke för wanfrejdande brott blifwit straf-
fade, skulle, wid saknad af försvar eller näringsfång,
först föreläggas, wid påföljd att i annat fall warda såsom
lösdrifware behandlade, att inom wiss tid förskaffa sig
tjenst eller annan laga sysselsättning, och Konungens Be-
fallningshafwande derjemte med sorgfällighet söka bereda
utwägar dertill, samt icke låta widtaga den, i författnin-
garne föreskrifne åtgärd, att på owiss tid låta insätta slika per-
soner å fästningarne eller allmänna arbetsinrättningarne,
förrän det wisade sig, antingen att de sjelfwe icke begagnat
tillfället att erhålla näringsfång eller ock ådagalagt ett upp-
förande, som med skäl ansågs menligt för den ordning
och säkerhet, som i samhället råda bör, synes likwäl
icke de skäl, som qwarstodo, fullt giltiga för en sådan be-
handling, enär med Statens rätt att bestraffa begångna
brott, icke kan förenas en rättighet att i förhand beröfwa
personer deras frihet, derföre att man förmodar det de, på
fri fot lemnade, skulle blifwa brottslige; hwarjemte och om man

Landshöfdingarnes frihet att blott för försummelse skicka
personer till fästning, blifvit derigenom inskränkt, så verkade
detta likwäl icke på de olyckligas öde, hwilka redan blif-
vit afsände till fästningarne, emedan ingen förändring ägt
rum, i afseende på sättet för deras frigifwande: att det
Stadgande, i kraft hwaraf, personer, dömde för begångna brott
till fästningsarbete på bestämd tid, icke få lösgifwas, utan må
derstädes förblifwa, intilldess att de förskaffa sig näringsfång
hwilket öde äfwen drabbar dem, som blifwa dit försände för
sysslolöshet, kunde med skäl föranleda till den förmodan, att
skillnaden emellan bestraffning för olika brott vore upphäf-
ven, lagens stadgande af swårare och lindrigare straff en död
bokstaf, och domarens utslag gällande blott så wida Executorn
funne omständigheterne wara sådane, att det måtte verkstäl-
las, helst det för den, som en gång olyckligtwis kommit på
fästning, vore ofta likgiltigt om han blifwit dömd på ett
halft år eller lifstiden, emedan han i alla fall och så
framt ej lyckan gynnade honom med erhållande af ett nä-
ringsfång eller laga förswar, endast kunde derifrån befri-
as genom döden: att de menliga följderne af denna lagstift-
ning länge warit insedde och erkände, då inspärrandet af
brottslige, men sysslolöse personer, tillsammans med brotts-
lingar, haft den följd, att när de förra en gång blifwit
lösgifne, hafwa de ådagalagt en fallenhet för laster och
brott, som förut warit för dem okänd, hwarjemte afsig-
ten att på sådant sätt förekomma brott, icke lyckats
utan hade twärtom, under de 15 år ifrågawarande för-
fattningar warit gällande, brotten tillwäxt i grofhet och
antal, samt nära fördubblats: att anmärkningswärdt
vore, att i de län, der tillåtelsen att till fästningarne af-

sände så kallade försvarslösa personer blifvit mest begagnad, hvilket åter berott på de styrandes orubbliga öfvertygelse om detta medels nytta och ofelbarhet, hade ock behofvet af denna åtgärd att mer och mer tilltagit och fängelserna blifvit för verkliga brottslingar otillräckliga, ett förhållande, som, vid en närmare undersökning, fann sin grund i sakens natur, emedan då en ungdoms förvillelse eller en försummelse att på bestämd tid skaffa sig försvar, medförde samma följder som mordbrand, kyrkostöld, försåtliga och uppenbara våldsamheter m. m. och då den, som haft domarens utslag att för en mindre förseelse hållas en bestämd tid å fästning, sett den mycket grofve brottslingen derifrån fri utgå, efter erhållet försvar, under det att den förre, i saknad deraf, måst quarstanna långt efter det att hans tid förflutit, vore det ej underligt om brott tilltagit och de, som föröfvat dem, ansett alla lika: att då förut hvarje slägt, hvarje socken, hvarje härad och hvarje län, förbundne genom äldre författningar att vårda och såsom sig tillhörige anse sina barn, voro sorgfällige om, att åt dem gifva all den goda uppfostran, som stod i deras förmåga, och att, när någon förvillades söka i tid återleda honom till sina pligter, på det att ej slägten, socknen, häradet eller länet måtte få vidkännas följderne af hans förvillelser och brott, så hade förhållandet blifvit nära motsatt, enär det säkraste medlet att blifva quitt den, som visade några oarter, eller mindre fallenhet för arbete, varit, att låta dessa anlag fullt utvecklas, för att så honom, såsom magnad lösdrifvare eller vanartig, afsända till en långt bort aflägsen fästning: och att utom den, såsom skäl för dessa författningar åberopade allmänna säkerheten, andra anledningar jemväl funnits, såsom öfverklagad brist på tjensthjon, stegrade löner och försök att på ett

mot sådana författningarne stridande fall borde sig begrepa, men i hwilka förhållanden en ändring förelupit: hemställande Justitiæ Cantzleren, till följd af hwad sålunda anfördt blifvit, dels att en allmän författning måtte utarbetas, hwarest bestämmas skulle, när och wid hwilka förhållanden, kringstrykande, wanartige och lättjefulla personer waro skyldige till allmänna arbeten i länens eller Kronans arbetshus, samt huru länge de derstädes skulle, i hwarje händelse qwarhållas, så att deras ditsändande och qwarblifwande berodde på deras förhållande och ej på deras utwägar att sig försörja: dels ock att Kongl. Brefwet den 24 December 1805, som förordnadt, att de, som för begångna brott, äro på wiss tid, af Domaren till fästning dömde, ej skola derifrån lösgifwas, derest de ej kunna skaffa sig tjenst eller näringsfång, måtte till sin kraft och werkan genast upphäfwas, och, med upphäfwande af stadgandet i Kongl. Brefwet den 8 Maj 1754, då någon till fästning dömes, i Utslaget införas, att Commendanten borde, vid den bestämda tidens förlopp, inberätta till Domstolen, huru han sig förhållit, hwarefter Domstolen skulle sig utlåta om han finge lösgifwas, eller ej, med rättighet för Domaren att, i händelse af ett elakt förhållande, förlänga arbetstiden på högst ett år: dels ock att anstalter måtte widtagas till inrättande af Corrections och Arbetshus inom de län, der sådane ännu ej kommit i stånd

Dessa framställningar har Styrelsen i underdånighet trott sig böra mera fullständigt anföra, emedan mycket af hwad deruti förekommer, ännu gäller om de nuwarande Corrections Inrättningarne och derföre förtjenade att behjertas. Att ofwanomförmälde Comitterade ej heller lemnade samma anmärkningar utan uppmärksamhet ådr

gällande Kongl. Förordningen den 31 Augusti 1819, angående sysslolösa och wanartiga personers insättande och hållande till arbete å de allmänna Arbets Inrättningarne i Carlskrona och Wadstena.

Enligt denna Författning, som upphäfwer Kongl. Förordningen den 27 februari 1804 och Kongl. Plakat den 24 December 1805, ägde Konungens Befallnings hafwande, att till dessa Inrättningar, men på obestämd tid, döma, 1:o Lösdrifware, då de besfwära allmänheten med tiggeri och utrymme till deras intagande saknas i särskildt arbetshus, som i Länet kan wara inrättadt, och 2:o, sådane personer, hwilka undergått bestraffning för tjufnad och äro som lösdrifware att anse. Med lösdrifware förstås åter den, som ej ingått i allmän tjenst, eller ej innehafwer landtbruk, årstjenst, annat ständigt arbete, eller wisst tillåtet närings fång, eller icke af egne eller genom andras tillgångar njuter wardnad, bergning eller uppehälle; eller icke å landet är gift, mantalsskrifwen och boende på wisst ställe, der han årligen sig försörjer; eller icke förrättar tjenst hos den husbonde, som honom i mantal skrifwa låtit; äfwensom soldater, som ur Regementets rullor blifwit utstrukne. För att förekomma det ingen, så länge någon utwäg ännu stod öppen att winna laga förswar, ej måtte till nämnde Inrättningar försändas, skulle, innan någon dertill dömdes, lämplig tid honom föreläggas, att sjelf förskaffa sig tjenst eller laga näringsfång; dessutom ägde Konungens Befallningshafwande att, när personen warit för tjufnad straffad, efter omständigheterne pröfwa, om han under samma tid finge ställas på fri fot, eller i fängsligt förwar förblifwa. Såsom det att personer, insattes på arbetsinrättning, tillstaddes att hos jordbrukare eller

andra i orten boende, förrätta sådana arbeten, som ä Inrätt-
ningen ej kunde werkställas, och hwarigenom de ägde tillfälle
att göra sig kände och winna förswar, förordnades äfwen, a
sådane arbetskarlar, som genom flit och pålitligt uppförand
sig utmärkt, fingo meddelas tillåtelse att, på wiss tid och ti
wiss ort, ifrån Inrättningen bortgå, för att söka sig om e-
ter tjenst eller näringsfång; hwarförutan, när Allmän Ar-
betskarl begärde, att till annan ort måtte skrifwas om utwä-
gar för honom att blifwa i tjenst antagen, eller att eljest
winna tillfälle till bergning och utkomst, han, enligt Författ-
ningen, ägde att åtnjuta sådant biträde. Deremot qwarstod den
gamla principen af förwisning på obestämd tid, och kunde allmän
arbetskarl icke på annat sätt återwinna friheten, än att han an-
tingen företedde bewis af säker person, att denne wille taga ho-
nom i tjenst, eller förse honom med stadigt arbete, eller att en
sådan person sjelf anmälte sig, att sörja för arbetskarlens
bergning, eller ock att denne, sedan han till arbetsinrättningen
ankommit, genom arbete, arf, gåfwa eller testamente förwärf-
wat penningar, till ett belopp af 33 R.dr 16 s. Banco, samt un-
der de tre sista månaderne gjort sig känd för flit och ordning
i sitt uppförande. Ett stadgande af mycken wigt, emedan
det öppnade för arbetskarlen en utwäg att sjelf bereda sig
friheten, och emedan det ledde till ordning, flit och spar-
samhet, hwilka egenskapers främjande utgör syftemålet
för alla Corrections anstalter: och hwilket stadgande desslik-
tom medfört en minskning i fångantalet, hwarpå såsom
exempel må anföras, dels att af de i Carlskrona och på Kung-
holmen förlagde arbets Compagnierne, hafwa från och
med 1827 och intilldess 1833 års förordning satttes i werket,
af 144 utgångne allmänna arbetskar, 86 sjelfwe åt sig lerer-

frihet, genom förvärfvande af erforderlige penningar, och af hvilket antal ungefär en tjettedel återkommit, dels att årligen, under denna tid, utgingo öfver 20 personer, hvaremot åren 1834 och 35, endast sju personer hvardera år erhållit friheten.

Den 1 October 1819 öppnades allmänna Arbets inrättningen i Wadstena och vid årets slut voro redan 96 arbetskarlar dit försände, hvaribland 30 från Öfver Ståthållare Embetet i Stockholm och 17 från Landshöfdinge Embetet i Linköpings Län. Utom dessa funnos å fästningarne samt Allmänna Arbets Inrättningarne i Carlskrona, under den inspectionsresa, som, till följd af Nådig Befallning, samma år företogs af framlefne Revisions Secreteraren af Risells, 586 för försvarslöshet insatte personer. Af detta antal hade Öfver Ståthållare Embetet i Stockholm till nämnde ställen förpassat 180 personer, Kongl. Majts Befallningshafvande i Blekinge 104 och Konungens Befallningshafvande i Malmö 68. Konungens Befallningshafvande i Götheborg samt Poliskammaren derstädes 71. samt öfrige Landshöfdingarne och Domstolarne tillsammans 153. Den berättelse bemälde Revisions Secreteraren sedermera i underdånighet afgaf, angående denna resa och deri förekommande skildringar af de, särdeles i Fästnings Fängelserne, för sysslolöshet förvarade personers olyckliga belägenhet, framkallade ett nytt bevis af Kongl. Majts alldrig hvilande omvårdnad för rättvisans helgd och den lidande menskligetens hjelp. Att en dertill i Nåder utsedd Committé uppdrogs, att, jemlikt en för den utfärdad, särskild Instruction, ingå i närmare undersökning om de flere brister, som då ägde rum vid behandlingen och bevakningen af ej mindre fångar, som

för bristande näringsfång och begifvenhet på wanart, gjort sig af friheten förlustige, än och dem, som för begångna brott blifvit på lifstid eller på wissa år, dömde till arbete å fästning, äfvensom sådane, hwilka, anklagade för brott, blifvit inmanade i Läns och Stads fängelserne och der afbidade ransakning och dom; i sammanhang hwarmed de medel borde föreslås, hwilka syntes kunna widtagas till samma bristers afhjelpande.

Wid denna tid började äfven det i Norra America, se'dan för längre tid tillbaka införda penitentiar systemet att blifwa mera kändt och ådraga sig en större uppmärksamhet. Wäl war ett och annat särskildt försök i detta hänseende gjordt i England, men först 1817 bildade sig, under Hertigen af Glaucesters beskydd, ett särskildt sällskap för förbättrande af ordningen inom fängelserne och unga förbrytares återförande till sedlighet. De undersökningar som åtskillige ledamöter af detta samfund eller enskilda menniskowänner anstälde i fängelserne, påkallade Parlamentets uppmärksamhet och föranledde det att nedsätta en Committée för behandlingen af detta ärende. Genom en Kongl. Förordning af år 1819 inrättades i Frankrike en General Conseil, af 24 ledamöter, och för hwarje Stadsfängelse provincial commissioner, bestående hwardera af fjorton boende män. I Preussen, Danmark och nästan öfwer hela Europa widtogos wid samma tid lika beskaffade åtgärder; och man begynte att se i den straff undergående missgerningsmannen, ett föremål för menniskans medlidande och icke endast en warelse, gifwen till pris åt nöden och eländet.

Uti det underdåniga betänkandet ofwannämnde

Committerade den 5 Mars 1823 eftermiddag, trodde de
sig finna Corrections Systemet uppfattadt såsom en mo=
dification af det strängare penitentiaire systemet, tjen=
ligt att användas å sysslolöse och försvarslöse personer,
för att ej allenast återföra dylika personer till känsla
af moraliskt värde, (och hvarföre ej heller någon borde
från Corrections anstalterna entledigas, förrän han vi=
sat sig nog förbättrad, att, utan missbruk, njuta frihe=
ten) utan äfven vinna sine medborgares förtroende och
såmedelst ej mera sättas i nödvändighet att behöfva
söka olagliga medel för sitt uppehälle. På grund
häraf och med framställning tillika af det sätt hvar=
på en så beskaffad förbättring skulle uppnås, hemstäl-
de Committerade i underdånighet: att Wadstena Arbets
Inrättning måtte upphöra, helst arbete der saknades för
manskapet, att en Corrections Inrättning måtte för 400
man anläggas i grannskapet af Stockholm, att Arbets
Inrättningen uti Carlskrona borde bibehållas i sitt
dåvarande skick, samt, sedan nödig erfarenhet blifvit
vunnen i afseende på Corrections anstalterna, en dylik
i Götheborg anläggas: att ett sällskap måtte bildas
till fångvårdens förbättrande och att nödige medel
måtte härtill anslås; i hvilket hänseende Committera=
de, såsom en tillgång uppgåfvo de, till en arbets anstalt
i Westerås Län, samlade medel, enär en dylik In=
rättning der skulle blifva öfverflödig, om den i Stock=
holm kunde fullständigt organiseras. Härförutan
framlade Committerade i underdånighet åtskilliga
förslag, rörande ej mindre fästnings än detentions
fängelserne.

Öfwerlemnadt genom Nådig Proposition af den 28 Julii 1823 till Rikets då församlade Ständers till-görande, blef ofwanberörde förslag ett föremål för deras öfwerläggningar, hwarefter de i underdånig skrifwelse af den 10. December samma år andrago, att ehuru Rikets Ständer nogsamt insett bristerna wid Inrättningen i Wadstena och nödwändigheten af en på bättre grunder organiserad Corrections anstalt här i Staden, likwäl och som nödige medel till erforderlige kostnader saknades, kunde Rikets Ständer ej eller dertill för närwarande anwisa några sådane, utan förordnade Ständerne, som derjemte omtalade nyttan af ett sällskaps inrättande, hwilket skulle åtaga sig uppsigten öfwer fångars behandling i allmänhet, det borde, för att gå Eders Kongl. Majt:s Nådiga afsigter till mötes, Tanto bränneri utföryttras, på det att, wid en blifwande Riksdag, då frågan borde hufwudsakligen afgöras, Rikets Ständer måtte äga tillfälle, att till Kongl. Majt:s öfwerlåta samma lägenhet, för att till det föreslagna ändamålet begagnas.

Emedlertid wäxte antalet af försvarslöse personer i Wadstena Arbetshus, med utrymme för 300 sådane, innehöll så år derefter en numerair, öfwerstigande 500. Warbergs och Waxholms fästningar anwistes ytterligare till emottagande af dylike personer; men oupphörligt ökades mängden, efter det tillämpningen af 1819 års förordning tog sin början; och i synnerhet war den föreskriften, att lösdrifware, beträdde med tiggeri, skulle till Arbets Inrättningarne försändas, en stötesten för många. Det war nästan lika wådligt att ligga

som att skjäla. Nya åtgärder blefvo derföre af nöden och för att i roten angripa detta onda, täcktes Eders Kongl. Majt. under den 3 Februari 1825, och i anseende dertill att enhet saknades i den emellan flere Auctoriteter delade vården af förvaltningen af Rikets Fängelser och Arbets-Inrättningar förordna en särskild Styrelse, och under den 21 December samma år, åt en särskild Committée uppdraga en närmare granskning af alla då gällande föreskrifter, angående lösdrifvare, så af man, som qvinnokön, hvilken borde inkomma med underdånigt förslag till en ny förordning i detta ämne.

Hvad förstnämnde Styrelse uträttat, hvilka hinder den haft att i början bekämpa, huru mycket nit, omtanka och rådighet det erfordrats för att utföra det åt densamma anförtrodda uppdrag, sådant vågar Styrelsen underdånigst hoppas redan afgifna berättelser hafva nogsamt ådagalagt; och återvänder fördenskull ifrån föregående historiska framställning af uppkomsten och utbildandet af Correctionsanstalterne i Sverge, till det närvarande föremålet, eller de Författningar, som nu ligga till grund för personers dömande till dessa Inrättningar.

Committerade till utarbetandet af en förnyad författning angående sysslolösa personer af bägge könen, företogo genast detta arbete. Till ledning hade de fått emottaga Styrelsens öfver fängelserne och arbetsinrättningarne underdåniga skrifvelse under den 4 November 1825 i samma ämne och från Eders Kongl. Majts. Befallningshafvande i Länen infordrade upplysningar. Den 15 September 1828 inkommo Committerade med underdånigt förslag till ifrågavarande

författningß och sedan ofvannämnde Styrelser blifwit deröfver hörde, samt Rikets Ständer den 5 Februari 1830 jemväl sig i ämnet utlåtit, täcktes Eders Kongl. Majt under den 29 Juni 1833, utfärda den nu gällande Nådiga Förordningen, huru med försvarslöse personer förhållas bör.

Denna författning bestämde man först, hwem som anses med lagligt försvar försedd, stadgar sedermera hwilka böra såsom försvarslöse behandlas, och indelar desse, dels uti icke wanartade, dels i wanartade personer, af hwilka sednare förekomma ännu hwarnne underafdelningar, mindre eller mera wanartade. Den anser hwar och en som icke äger eller kan anskaffa de försvarsutwägar lagarne godkänna, pligtig att antaga tjenst, och behandlar likai både dem, som ej kunna erhålla en dylik och dem, som underlåta att sig dermed förse. Åt icke wanartade personer öppnar den en utwäg att under wandringen inom det Län, der de vistas, eller och i andra Län, söka sig arbete eller laga näringsfång; men om desa försök misslyckas, eller om den vandrande afwiker från honom förelagd wäg, är han förfallen, antingen till krigstjenst, eller till den år 1826 inrättade Pionier Corpsen eller och allmänt arbete på Corrections Inrättning, när annat tillfälle dertill saknas. Ehuru den tillåter den mindre wanfrejdade, att likaledes å andra orter söka sig försvar, sker sådant likwäl under wissa inskränkningar; men den öfwerlåter tillika åt Eders Kongl. Majts Befallningshafwande att bestämma, om desse personer skola i fängelse quarblifwa, under det rådrum lagarne förunnat försvarslöse personer, innan de försändas till Correction

Inrättning. Ännu strängare mot mera waneartade personer, ålägger den dem, så framt ej särskilda omständigheter kunna föranleda en mildare behandling, att genast wisa sig äga utwäg till årstjenst eller laga näringsfång, wid påföljd att, i annat fall, till Corrections Inrättning försändas. Den medgifwer personer, att i wissa fall skydda sig mot följderne af att anses såsom förswarslöse, genom borgens ställande till ett belopp af 50 Rd Banco, och dylik borgen fordrar den äfwen då Correctionist är i tillfälle att, genom erhållande af årstjenst, winna befrielse från Corrections Inrättningen, men der ådagalagt särdeles otynne eller sådane anlag, att dess personliga frihet kan anses wådlig för allmän säkerhet. Med upphäfvande af den, i 1819 års förordning förunnade rättighet åt allmänt arbete ålagd person, att, då han kommit i besittning af 33 Rd 16 ß Banco, återwinna sin frihet, godkänner den inga andra utwägar dertill, än antingen den tillfälliga omständigheten, att någon genom arf eller eljest kommit i den ställning, att han kan sig sjelf förswara eller ock årstjenst. Den äfwenlåter åt församlingarne, då fråga uppkommer, huruwida förswarslös person gjort sig förfallen till Pionier Corps eller Allmän Corrections Inrättning, yttrande rätt, angående personens förhållande, samt huruwida tillfälle är för dess anwändande till stadig sysselsättning hos pålitlig husbonde inom församlingen, hwilken rättighet icke allenast lemnat församlingarne tillfälle att frikänna sig från skyldigheten att underhålla personer, som i annat fall kunnat falla fattigwården till last, utan äfwen till fattande af utom twifwel olagliga Sockenstämmo beslut, deri Sockenens innewånare förbjudes

att i hvirt antaga personer, som warit i Correctionshus in-
tagne, och hwarigenom utwägarne för sådane personer att åter-
winna sin frihet blifwit i betydlig mohn förswårade. En-
ligt denna författning är det som förswarslöse personer nu
behandlas, dock tror Styrelsen sig icke kunna underlåta
att i underdånighet yttra, att de Utslag, som åtfölja till
Corrections Inrättningar försände personer, synas mera
än en gång antyda en, måhända af uppställningssättet,
måhända af föreskrifternas otydlighet, härflytande olika til-
lämpning; Och hwarföre Styrelsen i underdånighet an-
ser önskanswärdt, att samma författning undergingo en
förnyad granskning, hwilken för att medföra åsyftad nytta
jemwäl torde böra utsträckas till de härmed sammanhän-
gande delar af wärfningsstadgan, tjenstehjons stadgan och
författningarne angående fattigwården.

Hwad här ofwan anfördt blifwit, rörande de
sedan 1804 utkomne författningar om förswarslöse perso-
ner, angår egentligen sådana af mankönet. Denna lag-
stiftnings ursprungliga syftemål, att bereda utwägar för
Arméens recrutering, föranledde att mindre afseende fä-
stades å förswarslösa quinnor. Till Spinnhusen, som länge
ansågos för och kallades barmhertighets inrättningar,
torde wäl, enligt äldre författningar, tjenstlösa, otukt-
liga och liderliga quinfolk försändas; men något mer
bestämdt stadgande derom förekommer icke förrän i
Kongl. Circulaire Brefwet den 11 Maji 1814, ehuru 1805
års tjenstehjons Stadga lyder, att förswarslöse personer
som woro oduglige till krigstjenst, borde dömas till
allmänt arbete på längre eller kortare tid, efter kön och andra
omständigheter. Uti nämnde Circulaire af 1814 för-

skrefs yttermera, att enär qvinnor för sysslolöshet angifvas, skulle Landshöfdingen först meddela dem behöriga varningar och föreställningar, att, inom viss förelagd tid, förse sig med näringsfång: att om desse ej verkade, skulle de försändas till arbete å Länets Correctionshus, men om sådant saknades, å närmaste spinnhus: att om denna ytterligare varningsgrad också aflopp utan verkan, ägde Landshöfdingen att döma en sådan på minst en, högst tre månader, till arbete å Spinnhus, der hon likväl borde förblifva intilldess lagligt försvar för henne yppades, hvilket Directionen på stället borde, på sätt om manspersoner sedan den 28 Maji året förut stadgadt blifvit, söka, genom anställande förhör med fångarne och skriftvexling med af dem uppgifne personer, bereda; men om någon, som förut varit till spinnhus dömd och derifrån blifvit lösgifven, ånyo beträddes med sysslolöshet, borde Landshöfdingen en sådan, på högst ett års tid, åter å spinnhuset låta insätta. Den lindring, som till arbetsanstalter dömde personer, genom 1819 års förordning, vunno i deras belägenhet, kom ej dylika fångar af qvinnkönet till godo; och först, sedan Styrelsen derå väckt uppmärksamhet, sattes qvinnor, genom 1833 års förordning, i enahanda vilkor som manspersoner.

Innan Styrelsen lemnat denna vidlyftiga, men af ämnets invecklade beskaffenhet, påkallade den framställning om till arbete på obestämd tid dömde personer, ser den sig både af menskligheten och pligt uppfordrad att fästa Eders Kongl. Maj:ts Höga uppmärksamhet på de olyckliga varelser, som under namn af kasserade allmänna arbetskarlar förvarade i Carlskrona Amiralitets

hushäktet. Med rättighet att återvinna friheten, i händelse de förmått att anskaffa laga försvar, hafva de nögats qvarstanna inom fängelset, då de icke sådant mägtat; och då nu ålderdom och obotliga skador, till en del ådragne under Kronans arbeten, förhindra alla utsigter dertill, återstår för dem ej annat än att, om Eders Kongl. Majt:s Nådiga misskundsamhet ej mellankommer, borttvina och ändtligen dö inom samma murar. Vid det besök undertecknad Ordförande förledet år gjorde i Carlskrona, utgjorde antalet af ofvanbemälde personer 32. Af dessa voro 4 öfver 70 år och 8 emellan 60 och 70. Twänne woro blinda och flera besvärade med fallandesot, bräckskador, o.s.v. Inneslutne i ett fängelserum, försedde med de nödtorftigaste klädespersedlar, och inskränkte till det underhåll som lagarne icke kunna wägra någon häktad person, erbjöde de en bedröflig syn. Likwäl war ingen af dem försatt i detta elände, såsom straff för ett begånget brott, utan till följd af en conventionel politislag. Anser samhället sig för allmänna säkerhetens skull berättigadt, att förfoga om sina medlemmars frihet, så fordrar wäl å andra sidan känslan för rätt, att denna omtanka ej sträckes utöfver den gräns, då den wådligt ansedda individen upphört att wäcka farhågor. Och då den tidpunkt icke synes särdeles fjerran, när dylika till allt arbete oförmögna personer komma att belasta och slutligen uppfylla Correctionsinrättningarne torde en klok förtanka böra i tid söka afleda de kostnader, som deraf blefva en nödtwungen följd för staten. För att förekomma sådant och afhjelpa hwad, som redan inträffat torde flera utvägar gifvas

Styrelsen förmår likwäl icke att uppgifwa mera än twänne. Den ena, att personer, som icke mera äro arbetsföra, få återsändas till de församlingar, hwilka de tillhörde innan de dömdes till Arbets och Corrections Inrättningarne; den andra att en särskild invalid eller försörjnings anstalt inrättades på Statens bekostnad, för deras emottagande; eller ock att arbets inrättningarne fördelas i twå afdelningar, en för arbetsföre och en för icke arbetsföre; ty swårligen lär det kunna antagas, att dessa Inrättningar, när antalet af icke arbetsföre hunnit en högre punkt, kunna genom Correctionisternas arbete, förtjena den summa, hwarmed de, enligt gällande stadgar, böra sjelfwe bidraga till sitt underhåll. För det första förslaget tala både äldre och senare Författningar. Genom Kongl. Brefwet den 23 September 1741 förbods, att inga bräckliga, med sinnessjwaghet eller sjukdom behäftade, ålderstigne och till förefallande arbeten alldeles otjenliga personer, singo till Spinnhusen försändas. Samma Nådiga Befallning uppreppas i Kongl. Brefwen den 11 December 1755 och 26 Februari 1765. Uti Kongl. Förordningen den 27 Februari 1804 §. 3, stadgas det uttryckeligen, att wid Allmänna Arbets Inrättningarne få ej emottagas hwarken utgamle eller orkeslöse eller behäftade med obotliga kroppsfel och sådana bräckligheter, hwarigenom de sättas ur stånd att arbete förrätta; och uppreppas samma föreskrifter uti Eders Kongl. Majts Nådiga Förordningar under den 31 Augusti 1829 och 29 Juni 1833, 4 och 19 §. §. med tillägg, att, om en sådan person skulle, detta förbud oaktadt, försändas till Allmän Corrections Inrättning, bör han genast återskickas till den Embets-myndighet, som honom ditsänt för widare förord-

nande efter gällande författningar. Men om en för-beskaffad person icke för vid en dylik inrättning emottagas, hvarföre skall han der qvarblifva om omnämnda förhållanden sedermera inträffar? Är ändamålet, att han skall der arbeta så har detta ändamål upphört, då han ej längre kan förrätta arbete. Skall det åter vara hans förbättring, så vinnes genom sysslolöshet ingen correction; Och då vanartade personer, som finnas oförmögne till arbete, icke få sändas till Correctionsinrättningarne, synes att längre qvarhållande å Correctionshuset ej eller böra äga rum för dem, som blifva till arbeten oförmögne, särdeles blinde, mindre vetande och utlefvade personer. En utmönstring af dessa och flera skulle åtminstone minska Statens, för dessa inrättningar, dryga utgifter. Enär Eders Kongl. Maj:t genom Nådigt Bref af den 24 februari 1824, i ett då förevarande fall förordnat, att personer, som för brott varit tilltalade och dömde, men sedermera icke begått någon vanart, äga rätt att få qvarblifva i den församling, der de förr varit bosatte, boende eller tillhemmist berättigade, äfvensom att samma församling är förpligtad att meddela dem lika understöd, som åt andra medellösa personer, saknande tillfälle och kroppsstyrka att med arbete sig försörja, borde, med godkännande af principens riktighet, i allmänhet, församlingarne kunna med skäl åläggas, att från Arbets och Corrections Inrättningarne återtaga sådane Correctionister, som en längre tid gjort sig kände för ett pålitligt och beskedligt uppförande, hvilken genom afsigten med deras detinerande kan anses uppnådd helst det synes innebära en motsägelse, att, såsom vilkor för en persons frihet, fordra, det han skall i årstjenst

uttagas, sedan han icke mera förmår förrätta något arbete. För öfrigt borde ett sådant på församlingarnes skyldighet att underhålla sina fattige grundadt åliggande, mera än en gång utgöra en wäckelse, att med mera uppmärksamhet wårda ungdomens uppfostran och söka i tid förekomma afwikelser från dygdens bana; enär socknarne i sådant fall finge sjelfwa widkännas följderna af sin efterlåtenhet och ej kunde skjuta dem ifrån sig, genom wägran att emottaga en försumad person och hans, derpå följande försändande till Correctionsinrättning.

Bysatte personer utgöra slutligen en fjerde class af fångar, som finnas antingen i särskildt dertill inrättade häkten eller och i Läns fängelserne, der med anledning af Lagens stadgande uti XVII Cap. 13 §. Utsöknings Balken, att den, som för gäld bysättes, ej må i nesligt fängelse hållas, särskilda rum äro för dem wanligtwis utsedde. Att sluta af Lands Lagens stadgande uti X. 18. 1. Köpmanna Balken synes Bysättningshäktet ursprungligen hafva warit ett säkerhetsmått, till förhindrande deraf, att den gäldskyldige ej skulle, genom flykten, undandraga sig sin pligt, att genom penningar eller arbete godtgöra fordringsägaren. Ena handa åsigter omtalas jemwäl i Stads Lagen, nämnde Balk samt XVIII och XXIII Capitlen. Samma grundsatser godkändes sedermera uti 1669 års executions-stadga; men med tillerkänd rättighet för Domaren, att ålägga den straff, hwilken orkade att lagsökt gäld betala, men ändock tredskades; Och kunde skulden ej på ett eller annat sätt gäldas, borde gäldenären jemwäl med kroppen, arbeta sig fri eller sitta i fängelse, deraf han ej borgen fick. Från dessa författningar har den nu gällande lagen utgått, hwilken egentligen anser bysättnings fängelse såsom ett twångsmedel på gäldenärens wilja, för att dymedelst förmå honom att göra rätt för sig. Huruwida detta medel

tet är wid alla tillfällen tillämpligt och om det af underhan-dom befrämjat ocker samt winningslystna beräkningar, mindre på låntagarens förmåga att betala än på nödwändigheten för hans wänner och anförwandter att rädda honom, äro äm-nen, som ligga utom gränsorna för denna berättelse. Blott så-wida som bysatte personer qwarhållas inom fängelserna och der njuta underhåll, kunna de utgöra föremål för Styrelsens omsorger.

2o. Antalet af Fångar.

Att, så widt möjligt är, kunna uppgifwa detta, har Styrelsen ansett wara, i mera än ett hänseende, nyttigt. Ge-nom jemförelser emellan antalet af dessa olyckliga medlem-mar af samhället, under olika tidpunkter: genom fästad upp-märksamhet på beskaffenheten af begångne brott och mäng-den af dessa under olika tider: genom kännedom af de lands-orter, hwarifrån ett större eller mindre antal brottslingar ut-gått, eller af de medborgareklasser de, före sitt fall, tillhört: och genom uppmärksamhet på olikheten i brottslingarnes ålder, kan, ehuru ej med bestämd wisshet, slutas, huruwida samhäl-let stiger eller faller i moraliskt hänseende: huruwida brot-tens ökade antal är en följd af en ökad folkmängd, utan hwilken brottslingar, alla benägenheten till brotts, alltid ut-gått och komma att utgå, såsom en gifwen werkan af men-niskoförståndets underdånighet under wiljan, eller hände-sernas outransakliga föreskrifter; eller och om denna tilläkning är en följd af särskilda orsaker, såsom miss-wäxter, sjukdomar, mindre wäl beräknade, eller af tide-hwarfwets tänkesätt redan utdömda, lagar, m.m. huruwi-da wissa landsorter eller städer, genom beskaffenheten af climat, näringsyrken, handel eller andra samfundslifwets

förhållanden aflemna till fängelserna ett jemförelsevis större
antal af sina infödingar, än andra; huruwida wissa yrken
mera blottställa sina idkare för tillfällen att begå brott;
eller genom sin egenskap att ej erbjuda säkra arbetstillfällen
eller tillräcklig förtjenst deraf, förmå dem att begå så-
dana: huruwida wissa perioder af menniskolifwet äro, i det-
ta hänseende mera wådliga än andra: huruwida skillnaden
i kön inwerkar på brottslingarnes antal: huruwida en hö-
gre bildningsgrad innebär ett tillräckligt skydd mot wådan
att råka in på brottets willostig: huruwida wissa sam-
hällsrättigheter, såsom skydd för egendom, oftare antastas
än andra, såsom till exempel skydd för personer: och huru-
wida utöfwandet af den Eders Kongl. Maj:ts Befallnings-
hafwande tillagda rättighet, att till correctionsfängelse dö-
ma försvars och sysslolösa personer, bibehållit jemnwigten
emellan de dömdes antal, å ena sidan, och länens folk-
mängd, å den andra.

Styrelsen öfwer Rikets fängelser och arbets-
inrättningar erkänner i underdånighet sin oförmåga,
att kunna upplösa och besvara dessa, så för menskligheten,
som fäderneslandets wäl, wigtiga frågor. De perso-
ner, som egentligen äro ställde under dess närmare inseende
och behandling, blifwa det först sedan största antalet af dem
tillryggalagt en betydlig del af brottens och lasternas bana:
att gifwa akt på dem wid deras första inträde derå: att
uppspana de repressiwa medel, som då icke alltid torde
blifwa fruktlösa: att tillse om lagarne sjelfwe stänga
återwägen derifrån: om domstolarnes sammansättning
och ärendernas behandlingssätt dertill bidraga, eller ej, till-
kommer icke Styrelsen. Likwäl har den trott sig höra

samla några grunddrag dertill och framlägga dem inför Eders Kongl. Maj:t; egentligen mindre i den öfvertygelse, att några tillförlitliga slutsatser kunna deraf dragas, än i den förhoppning, att om dermed en längre tid fortfares, och att andra sådana försökningar jemväl från andra håll anställas, torde icke alldeles otillförlitliga slutföljder kunna deraf i framtiden dragas, till båtnad för ej mindre brottsmålslagstiftningen i allmänhet, än dess tillämpning.

Ehuru Kongl. Brefvet af den 13 April 1764 bjuder att executorerne skola hvarje månad gifwa underbörande Hof Rätter tillkänna, huru många fångar sitta i häktet, huru länge de sutit, från hwilken ort de woro och för hwilken gerning de fängslade blifwit, och ehuru denna föreskrift är förnyad uti flera sednare författningar, finnes likwäl icke från äldre tider någon sammandragen uppgift å fångantalet här i landet. Af Kongl. Brefvet den 18 Mars 1748 ser man att de då utgjort omkring 300 personer och att till deras underhåll åtgått omkring 60,000 daler kopparmynt; men om fästningsfångarne jemwäl inbegripas i denna numerair, kan ej af nämnde skrifvelse slutas. Huru många dessa warit wid början af 1800 talet under olika perioder af den påföljande tiden ända till början af 1830, då Styrelsen öfwer fängelserne och Arbetsinrättningarne omattog inseendet öfwer dem, utwisar en under Litt: A: bifogad förteckning, den Styrelsen må få i underdånighet åberopa, såsom ådagaläggande att fångantalet befunnit sig i en ständig tillwäxt.

I afseende på antalet af de personer, som under loppet af förlidet år warit insatte i Läns och Stadshäkten samt andra detentions fängelser, får Styrelse

tabeller i underdånighet öfverlemna sammandraget deraf, uti Lit. B., grundadt på uppgifter, infordrade från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafwande.

Denna förteckning är emedlertid icke så fullständig, som Styrelsen önskat lemna den. Uti första Columnen har Styrelsen intagit folkmängden inom hwarje särskild provins, enligt 1830 års tabellwerk. Uti andra columnen äro sammanförde både de häktade personer, som warit ställde under ransakning, och de, som i nämnde fängelser undergått straff af watten och bröd. Likwäl wore det måhända för upprättandet af en fullständigare Statistik öfwer Lagskipningen uti criminella mål, ej utan all betydelse, om antalet af detentions och straff-fångar kunde med noggranhet från hwarandra skiljas; men för en sådan händelse erfordrades och särskilda uppgifter på dem, som äro wordne straffade med spö, ris, prygel eller watten och bröd; äfwensom på dem, hwilka, efter att hafwa warit under ransakning i häkte inmanta, sedermera derifrån utgått, såsom oskyldige befunne, eller icke öfwertygade om dem tillwitte missgerningar. Af de förra uppgifterna skulle en ledning kunna hämtas för bedömandet af dessa straffsätts werkningar och följderna deraf; af de sednare åter, huruwida wåra lagar tillräckligt skydda den personliga friheten. Så långt har emedlertid Styrelsen ansett sig icke kunna sträcka sina forskningar, dels emedan Styrelsens befattning är inskränkt inom de ämnen, som närmast angå fångwården, hwaremot nämnde omständigheter egentligen röra lagarnes tillämpning och rättwisans skipande, derom genom de årliga Berättelser, som blifwit af Herr Justitiae Stats Ministern öfwerlemnade till Eders Kongl. Maj:t och sedermera meddelade allmänheten, ett nytt ljus blifwit spridt öfwer denna skuggsida af

menskligheten; dels ock, emedan fång-journalerne och fångförteckningar
icke kunde wara författade efter ett sådant formulair, att Eders
Kongl. Maj:ts Befallningshafwande kunnat, utan många omwägar
och mycken skriftwäxling, lemna Styrelsen nödiga upplysningar derest
den ansett sig tillständigt att infordra dem. Och wågar Styrelsen
med anledning häraf fästa Eders Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärk-
samhet på nyttan af ett bestämdt formulair för fångjournaler,
den förmodan, att om en dubbel nummerföljd i dem iakttoges, en
utwisande ordningsnummer för året, en annan för månaden,
wore wederbörande alltid i tillfälle, att utan omgångar erfara,
huru många som warit, under årets fortgång häktade: att det
utan twifwel wore upplysande om, jemte fångens namn, ålder,
födelseort, förra lefnadsyrke, m. m. tillika funnes en beskrifning
på hans person, för att då, wid namnförändringar, twifwel
uppstå om personens identité, derom upplysa: att jemte de nu
brukliga columner för anteckningar om fångarnes inhållande
för rätta och sakens behandling, andra tillika upplyste, om han
blifwit frigifwen eller straffad och på hwad sätt sådant skett
och att, med hänseende till Eders Kongl. Maj:ts Nådiga för-
skrift uti Skrifwelse den 30 December förledet år, utrymme
funnes för Presterskapets anteckningar om fångarnes chris-
tendomskunskap, nattwardsgång och andra, sedligheten be-
träffande omständigheter.

Uti en annan column uti nu ifrågawarande ta-
bell har Styrelsen ansett sig böra upptaga de fångar,
som med fängelse aftjent wites- ersatts och andra böter
de der kunna på detta sätt gäldas. Styrelsen wågar
i underdånighet tro, dels att det wore en wälgerning
för de sakfällde, om åt dem, så länge man, i betraktande
af flere länsfängelsers local, nödsakas innesluta dylika

personer tillsammans med ransaknings fångar, hwarken till
och med förwunne missdådare, oftare beredes tillfälle att, ge=
nom arbete, gäldgöra dylika böter, hwartill mera än en torde
finnas willig, om hwarje dagswerke ersattes enligt Länets mar=
kegång och den plichtfällde deraf erhölle en wiss andel till
sitt underhåll; och dels att en minskning i fångforslings ut=
kostnaderne och mindre olägenheter för de fattige, som ej
mägta utgifwa sådane böter, skulle uppkomma, om ofwan=
nämnde böter, särdeles då de uppgå till ett mindre belopp,
finge afsittas i närmaste stads eller häradshäkte; helst
straffet endast består i frihetens förlust under en bestämd
tid.

Sedan, genom Eders Kongl. Majts Nådiga för=
ordning af den 29 Juni 1833, stadgadt är, att tjenste=
hjon eller andre försvarslöse personer af mankönet, som
egenwilligt öfwergifwit tjenst eller stadigt närings=
fång, och för sådant eller annat felaktigt förhållande
blifwit lagligen ur tjenst utdrifne eller som kommit i
saknad af laglig utwäg till sin försörjning, till följe
af omständigheter, hwilka böra den försvarslöse sjelf
tillräknas, utan att han derföre är att anse såsom wan=
artad, skola, då de ej inom förelagd tid, anskaffa sig
tjenst eller ställa sådan borgen, som i författningen
föreskrifwes, dömas till arbete wid Pionier Corpsen,
har af den orsak, att numerairen wid denna Corps är
inskränkt, och merendels alltid blifwit recruterad af
soldater, utstrukne ur Regementernas rullor, hwilka
företrädeswis böra wid Corpsen emottagas, ofta in=
träffat, att förstnämnde personer, hwilka skola, enligt
Eders Kongl. Majts Nådiga Circulair af den 3 Maji

1834, i fängelserne afwakta den tidpunkt, då ledigheter för dem inom nämnde Corps yppas, och hwarom Chefen för Eders Kongl. Maj:ts Ingenieur Corps, i egenskap af Pioniers Corpsens Inspecteur, bör, till Länshöfdingarnes förständigande, underrätta Styrelsen, kommit, enär tillfälle för deras afsändande ej ägt rum, att i fängelserne qwarstanna, under kanske hela den dem förelagda tjenstetid af 2 år. Antalet af desse personer, hwilke, ehuru genom eget förwållande, sjelfwa skuld till sitt iråkade försvarslösa tillstånd, likwäl måst tillbringa sin tid i fängelse, utan att wara om något brott öfwertygade, har Styrelsen ansett wigtigt att låta i underdånighet komma till Eders Kongl. Maj:ts Nådiga kännedom, emedan omtanken derom, att de ej, genom ett långwarigt inneslutande tillsammans med brottslingar af alla slag, och ett sysslolöst stillasittande under en längre tid, blifwa både i physiskt och moraliskt afseende fördersfwade, borde påkalla någon åtgärd, helst desse personer, i stället för att hållas till arbete, under närwarande omständigheter egentligen undergå ett fängelsestraff, längre än det, som lagen stadgar å flere såsom brott betraktade handlingar.

Att få utredt antalet af försvarslöse och kringstrykande personer, hwilka blifwit i Länshäkten insatte, har Styrelsen ansett wara af wigt, i den händelse Eders Kongl. Maj:t skulle i Nåder pröfwa en granskning af derom utfärdade författningar af behofwet påkallad. Under loppet af förledet år uppgingo de af mankön till 2,310,
qwinkön — 431,
tillsammans 2741 pe-

personer, under samma tid intagna till
correctionsinrättningarne för mankön 245. –
och för qvinnkön – – – – – – 62. –
Härförutan vid årets slut qvarhållas
i Länshäktena mankön – – – – 78. –

återstoden 2356 personer haf-
wa antingen fått förswar eller blifvit tillpassade
att söka arbete i andra Län, eller ock försände till sina hem-
orter. Om detta ämne skulle anses förtjent af Eders
Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet, borde det blifwa
nyttigt att äga underrättelse om antalet af de utflyg, som
blifwit, angående dylika personer, utfärdade: huru många
af dem äro med pass af Eders Kongl. Maj:ts Befallnings-
hafwande försedde, eller ock hemforslade till de län eller
socknar, hwartill de hört; men att härom fordra upplysnin-
gar, har Styrelsen förment ligga utom gränsen af den
för den samma anwiska werkningskretsen.

Kännedom om antalet af under årets lopp bysatte
personer, hade Fång-Styrelsen förmodat kunna för fram-
tiden medföra nytta, i den händelse att fråga skulle
uppstå om en mildare behandling af olyckliga gäldenä-
rer, eller förkortning af deras fängelsetid, öfwer hwil-
ken borgenären nu rådes mera egenmyndigt än lagar-
ne öfwer brottslingen. I en af wåra äldre lagar eller
Gottlands Stads-Lag, ålägges den, som låter för gäld
häkta en annan, att, utom underhåll, godtgöra den
senare med en wiss summa dagligen för hans lidande
genom fängelset. Pä andra ställen har man i fed-
nare tider wallt andra utwägar, att afskyra det ofog,
som fordringsägares öfwerdrifna, skarpe eller hämnd=

begär kunnat förorsaka. Således har man än förordnat att smärre skulder borde anses guldne, då gäldenären till-bragt en viss tid i fängelse: än hafwa sällskap bildat sig till utlösande af fattiga skuldenärer, o.s.w. Wid den inspectionsresa undertecknad Ordförande förliden sommar werkställde, fann han uti de 16 Läns och Kro-nohäkten, som då besöktes, 38 bysatte personer, af hwil-ka 16 för skulder under 33 Rd 16 s. I Warberg befann sig bland dessa en sjöman, ålagd bysättningstwång för icke fullt 3 Rd, hwilka han, efter egen uppgift, erbu-dit sig att ersätta, genom afdrag å hyran, om honom tillåts att idka sitt yrke, men hwartill fordringsägaren nekat. I Carlskrona fanns en mansperson, som hållits innesluten för en skuld af 307 Rd Rgs Sedlar, utom räntor och expencer ifrån November månad 1823; och i September månad förledet år funnos af 29 å Stockholms Gäldstugu häkte insatte personer, 8 där förwarade för skulder under förenämnde belopp eller 33 Rd 16 s; äfwensom sammanräknade summan af samtelige där förwarade gäldenärers lagsökte skulder uppgick till 7,684 Rd 37 s 8 rst Banco. Omständig-heter, hwilka Styrelsen ansett förtjent att bringa till Eders Kongl. Maj:ts Nådiga kännedom.

Framför allt torde den mängd barn, som under loppet af förledet år warit sina föräldrar följaktlige till fängelserne och der hållits med dem inneslutne blifwa ett föremål för Eders Kongl. Maj:ts Nådiga behjertande. Antalet af dessa har uppgått till 368 personer. Allmänna Lagen stad-gar uti 1 Cap. 4 §. Straffbalken, att om qwinna,

som spädt barn hafwer, hälst, wjuter barnet, om det ej kan annorstädes skötsel och föda hafwa, hälften af det traktamente, som modren bestås. Tillåtelsen att till fängelser medtaga barn är, såsom tydligen synes, wilt-korlig och äger endast rum i twänne fall: det ena när barnet är spädt; det andra då tillfälle saknas att annorstädes wårda det. Nu deremot träffar man i fängelserna barn af alla åldrar och deribland sådane, som kommit till de år, då uppmärksamheten watknat och eftertanken börjar uttaga sin rätt. Det är lätt att föreställa sig, hwilka samtal dessa stundom blifwa wittne till: hwilka lärdomar de där insupa: hwilka föredömen der framställas för unga sinnen. Menskligheten, omtanka för dessa olyckliga warelsers framtida wäl och en förekommande omsorg, att antalet af brottslingar ej må, genom Statens eget förwållande, ökas, lärer utan twifwel kräfwa, att inga andra barn, än sådane, som i sin spädaste ålder icke kunna umbära modrens omwårdnad, intagas i fängelser, utan, wid föräldrarnes fängslande, öfwerlemnas åt anhöriga, eller församlingarnes fattigwård, afwen om något understöd skulle, från Statens sida, åt dem bestås. Då barn måste af fångmedlen underhållas i fängelserna, kunna de likawäl af samma medel underhållas utom dem. Utgiften är densamma; men den winst har Staten af förändringen, att den ej blottställer unga personer för wådan af ett moraliskt förderf. Uti Kongl. Brefwet den 11 September 1758 förekommer det stadgande, att barn, hwilka födas i fängelser, böra utlemnas till wissa hustrur, för att

under wederbörlig tillsyn, uppammas. Denna föreskrift borde kunna anses såsom en anwisning, huru jemwäl förfaras kan med äldre barn, och att den anstalt kunna fogas, att, å de ställen, där Länshäktan finnas, en äldre och pålitlig quinna utses, för att, emot uppbärande af det barnen bestådda underhåll, emottaga och wårda dessa olyckliga warelser, under föräldrarnes fängelsetid.

Öfwer antalet af de fångar, som i senare tider funnits å fästningarne förwarade, har det under Litt: C. i underdånighet bifogade förslag blifwit upprättadt, hwaraf ses, att antalet af dessa warit, de senare åren, i ständigt tilltagande.

Till samma resultat leder likaledes det sammandrag af uppgifterne på fästnings och arbetsfångar, samt Pionierer och Correctionister, de senare under förflutna året, hwilket under Litt. D. härhos i underdånighet bifogas.

Af detta torde Eders Kongl. Maj:t behaga i nåder inhämta, att antalet af manspersoner dömda till arbete på lifstiden, utgjorde wid 1834 års slut — — 483
och wid samma tid 1835 — — — — — — — — 495
hwadan antalet af dessa ökats med 12 personer, Wid förstnämnde tid förwarades wid ofwannämnde straff fängelser — — — — — — — — — — — — 422
ålagde arbete på bestämd tid, och wid sednare årets slut — — — — — — — — — — — 446
som wisar en tillökning af 24 personer; Efter de härjningar Cholera farsoten anställde å Correctionsinrättningen å Långholmen, och de tillfälliga frihetens

förhållande, som derefter uppades, hvarigenom antalet af der förwarade personer, som i slutet af Juli Månad uppgick till 708 Correctionister, men i början af November endast till 567, funnos å Corrections Inrättningarne där och i Malmö wid samma års slut — — — — — — — — 943.
wid utgången af följande året — — — — — 1015.
Tillwäxten af detta slags fångar war alltså 72 personer, under nämnde år, men till detta antal bör äfwen räknas 21 personer, dömde till Corrections Inrättningarne, och i saknad af utrymme derstädes, wid årets slut förwarade i Länshäktena, på sätt Eders Kongl. Maj:ts nådiga Bref, under den 29 Junii 1833, bjuder. De allmänna arbetskarlarne woro wid 1835 års början — — — — — 376.
och wid dess utgång — — — — — — — — 386.
äfwen där har således en förökning ägt rum af 10 personer. Pioniererna antal uppgick wid slutet af år 1834 till — 307.
och wid slutet af år 1835 till — — — — — — 309.
och ehuru obetydlig tillwäxten af 2 man är kan synas, wittnar den likwäl om ett allestädes stigande antal af personer, på längre eller kortare tid, beröfwade sin frihet. Endast Bekännelse fångar hafwa minskats med en enda person.

Uti fångantalet af quinnor företer sig nästan enahanda förhållande. Antalet af quinnor, ådömde lifstidsarbete, hade bägge åren warit enahanda eller 78 personer. Arbetsfångarnes antal utgjorde 1834 — — 132.
och år 1835 — — — — — — — — 127.
som wisar en minskning af fem personer; Correctionisterne utgjorde förra året — — — — — 233.
och det sednare — — — — — — — — 254.

hwaran antalet af dem ökats med 21 personer.

Mera för att öppna anledningar till forskningar och jemförelser under en kommande tid, än för att nu kunna derifrån draga säkra slutföljder, har Styrelsen inhämtat och får härjemte i underdånighet bifoga under litt. E. uppgifter på de uti ofwannämnde Fängelser och Arbets samt Corrections Inrättningar förwarade personers ålder. Af dessa kan likwäl ingen särdeles styrka hämtas för den af flere författare framställda sats, att den wådligaste perioden af menniskans lifstid, är emellan 15 och 30 året, under hwilken tidrymd de flesta missgerningsmän beträda brottets bana. Men orsaken till denna olikhet, och att så många personer af en mera framskriden ålder, förwaras i Swenska straff och corrections fängelserne, igenfinnes i beskaffenheten så wäl af lifstidsfängelsestraffet, hwarigenom yngre personer, afsände till fästningarne, der quarhållas under en tilltagande ålder, som af lagarne för Correctionisters lösgifwande, hwilka wålla att personer, ännu endast ynglingar, då de till Correctionsfängelserne ankomma, likwäl der uppnå mannaåldern, och äfwen quarstanna hela sin lefnad, om de ej, genom lyckligen tillfälligheter, kunna återwinna friheten.

En uppgift på ofvannämnde personers födelseorter, har Styrelsen jemwäl trott sig böra likaunderdånigt bifoga. Af denna och flera lika beskaffade torde framdeles kunna slutas till folklynnet, deinsligemedsa bildningen, uppfostrans beskaffenhet och näringsutwägarne uti de särskilda län, der dessa olyckelige först sett dagen. Anmärkningswärd blifwer emedlertid alltid den mängd af brottslingar, som äro födde

i Stockholm. Då hufvudstaden hämtar en stor del af sin befolkning från landsorterne, synes den deremot aflemna en, i förhållande till de der föddes antal, öfwerwägande del af egna infödingar till fängelserna. Denna omständighet kan, såsom någongång skett, icke alltid härledas derifrån, att hufvudstäderne äro företrädeswis tillhåll för wagabonder, öfwerhyrare och lösgifna brottslingar. Andra anledningar måste dertill uppsökas. Kanske igenfinnas de uti bristande omwårdnad i de yngre åren; åtminstone anträffas flera s. k. barnhusbarn, samt fader och moderlösa barn, särdeles i correctionsinrättningarne, der de wanligtvis lemnas åt sitt öde: i bristande tillsyn öfwer handtwerkslärlingars sedliga wård, hwarpå såsom exempel må nämnas Sotaregossar, af hwilka många likaledes träffas på nämnde ställen: i den bekymmerslöshet, hwarmed lärlingar i förra tider hänwistes, ofta för smärre förbrytelser, till nämnde inrättningar: och framför allt i den sorglöshet, hwarmed många föräldrar, endast sysselsatte med omtanken för egen och barns bergning, betrakta de senares uppfostran, hwilken dessutom ofta hindras af fattigdom och elände. De sednare orsakerna och en mängd af folk utan säkra försörjningsutwägar, hwilka samlas i handels och fabriks-städer, lära wiss förhållandet emellan de från Göteborg och Carlskrona härstammande fångar och folkmängden i dessa städer få beskrifwas och derförutan i senare stället, det betydliga antal der samlade Varfs-arbetare, sjömän och soldater, som, då de icke äga utwägar, att uppföda sina barn, lemna dem utan omwårdnad, äfwensom den sedeslöshet, som wanligtwis äger rum, där en mängd ogifta personer wistas. Att äfwen brottets och brotts-

lingarnes antal i wissa län, än jemförelsevis större än i andra, torde kunna uppsökas i hemmanklyfningar, i mindre tillsyn å kringstrykande personer m. m. Omständigheter, hvilka, för att närmare skärskådas, erfordra en speciell kännedom om provinsernes inre angelägenheter och förhållanden. Emedlertid wågar Styrelsen wid detta tillfälle i underdånighet fästa Eders Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet på de inom Correctionsinrättningarne förwarade utlänningar. I andra Stater föras sådana, då de antingen stryka omkring i landet, eller efter öfwerstånden straff lösgifwas, wanligtwis utom gränsen. Här åter behandlas de såsom försvarslöse, föreläggas att anskaffa sig försvar och då sådant omöjligen låter sig werkställa, försändas de till Correctionsinrättningarne, der de merendels quarstanna till en börda för Staten. Önskeligt wore fördenskull, att slike personer äfwen härifrån återförpassades, såsom annorstädes sker.

Under Litt. G har Styrelsen härjemte wågat i underdånighet widfoga en uppgift på de yrken, nu i fästnings fängelserne och arbetsinrättningarne inneslutne personer idkat under sitt fria tillstånd. Denna uppgift uppdagar, att skillnaden i kön utgör ett werksamt skyddsmedel emot frestelsen att begå brott: att ett lika wigtigt ligger i en högre själsodling, enär de fleste brottslingar utgå från de fattigare och mindre bildade classerne. Men äfwen wissa lefnadsyrken synas mera blottställa sina idkare än andra. Stort är i synnerhet antalet af personer, som förr warit krigsmän; ware sig antingen till följd af det sysslolösa lif dessa underståndom föra, eller af den lätthet, hwarmed de ur rullarne afföra

Sjömannens lif så fullt af faror, lemnar honom likwäl under en lång winter, hwarken tillräcklig bergning eller sysselsättning; utan twifwel är det då, som flera bland dem tillgripa brottet, såsom ett räddningsmedel. Särskilda orsaker wållade säkerligen, att ett så stort antal gesäller och läregossar, samt drängar hos gerningsmän på landet, funnos bland fångarne, särdeles i Malmö; Måhända bidrager härtill sistnämnde personers ostadiga och wandrande lefnadssätt: måhända lemna de sistnämnde, ofta[?] hwad[?] än wederbör, försvar åt personer af twetydig frejd? Att ett så stort antal kringstrykande personer ännu finnas i ett land, där man så länge och så alfwarsamt nagelfarit med dylika, bewisa att stränga lagar icke alltid bära deraf wäntad frukt. Författningarne till trotts finnas ännu lösdrifware och man ser till och med efterlysningar för bristande Kronoutskylder, att sådane blifwit i denna egenskap skattskrifne. Inom de Småländska länen torde, för att sluta från flera omständigheter, såsom från de undersökningar, som nu anställas om häktade personers christendoms kunskap, antalet af dem, som under benämning af Wallackare m.m. kringstryka landet icke wara så ringa. Allmänna säkerhetens anspråk torde i detta hänseende kräfwa åtgärder, men sättet för dessa anspråks tillfredsställande, anser Styrelsen wara ett ämne af större omfång och tillhörande andra Embetsmyndigheter.

Likaledes har Styrelsen ansett det wara icke utan all wigt att uppgifwa de Domstolar och Embetsmyndigheter af hwilka nu ifrågawarande ges-

Dom

som blifwit fällde till fästnings och arbets fängelse eller förwisade till Corrections och andra arbets inrättningar. Derföre har den äfwen deraf låtit upprätta och för Kongl. Maj:t i underdånighet framlägger, uti Bilagorne Litt. K, en förteckning derå, mest likwäl med hänseende till på obestämd arbetstid dömde personer; emedan derigenom framställes, ej mindre ställningen inom Länen, än och det bruk den högste Polismagten inom dem, gör af den härutinnan åt densamma uppdragna myndighet. Härwid nögar Styrelsen likwäl i underdånighet erinra, att Konungens Befallningshafwande i de Län, der fästningsfängelser äro belägna, ofta ware nödgade göra, wid fästnings fångars lösgifwande, bruk af denna sin rättighet. I sednare tider har Konungens Befallningshafwande i Malmöhus Län börjat, att, till sina hemorter, förpassa sådana personer, efter utståndet fästningsstraff å Malmö och Landskrona fästningar; en åtgärd, påkallad af den mest bjudande nödwändighet, emedan om alla de personer, som för begångna stölder, ifrån hela riket försändas till nämnde fästningar, skulat, om de ej förmått, att å stället uppgifwa tjenst eller försvar, dömas till arbete å Malmö Correctionshus, hade detta snart blifwit otillräckligt att rymma dem och nya fängelser af nöden. För somliga af dessa sålunda förpassade personer har denna åtgärd warit nyttig, de hafwa i hemorten funnit hwad de sökt, genom slägtingars och wänners hjelpsamhet; för andra har den åter warit en wandring från ett fängelse till ett annat, då de, ankomne till hemorten och ålagde, att, i hättre förwarade, anskaffa sig lagligt försvar, sådant ej mägtat och derföre blifwit till Corrections Inrättningarne försände

Denna olikhet i behandlingssätt föranledde emellertid, flere från längre till tillbaka från Arbets fängelserne lösgifne, men i Malmö Correctionsinrättning såsom försvarslöse qvarhållne personer, från mera aflägsna län, att, under undertecknad Ordförandes vistande i Malmö, framställa den anhållan, att äfven de måtte försändas till sina hemorter, hvarest de hoppades finna lagliga utvägar till frihetens återvinnande.

I sammanhang med hvad rörande sistnämnde personer nyss anfördt blifvit, bifogas och i underdånighet, uti Bilagan Litt. I, uppgift på den tid de i Corrections och Arbets fängelserne, vid 1835 års slut, förvarade personer, der hållits inneslutne. Denna utvisar att personer tillbragt till och med 30 år i fängelse, derföre att de ej kunnat anskaffa laga försvar. Erindrade man sig tillika, att bland dessa funnes 12 personer, straffade endast för snatteri, och 426, som icke varit för brott sakfällde; att på Långholmen vistas på sjette året ynglingar, ditsände, emedan de afvikit från husbönder eller mästare o. s. v., torde en ursäkt deri finnas, för yppade tvifvelsmål om härmed sambandägande författningars lämplighet.

Bilagan Litt. K, innehållande en uppgift på de brott, å fängelserne samt i Arbets och Corrections Inrättningarne förvarade personer begått, under deras fria tillstånd, torde snarare böra betraktas såsom ett supplement till de statistiska Berättelser, angående de vid Domstolarne under sednare åren förekomne brottsmål och civila rättegångsärender, hvilka Herr Grefven och Justitiæ Stats Ministern till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet ingifvit. Brottmålslagstiftningen är af den mångsidiga beskaffenhet, att den, för att fullständigt uppfattas och rätt bedömas,

mål skärskådas ur olika synpunkter. Och för Styrelsen skulle det wara en stor tillfredsställelse, om den kunnat, i någon ringa mån, härtill bidraga.

III. Om fängelserne

Häradsfängelserne, hwilka, såsom redan är nämndt, böra finnas wid hwarje tingsställe, äro byggde ömsom af sten, ömsom af träd, efter ortens lägenhet och innehålla, enligt Kongl. Rescriptet den 23 Mars 1690, wanligtwis twänne rum, så att manfolk och qwinfolk kunna sitta åtskiljde och wäl förwarade, medan de wid Tingen äro till ransakning ställde. Deremellan förwaras wanligtwis desse fångar uti Länshäktena. Sedan nya anstalter, i afseende på fångforslingen blifwit widtagne, hafwa likwäl åtskillige af detta slags häkten blifwit på Statens bekostnad uppbyggde på sådane orter, där dylika byggnader tillika begagnas såsom nattläger eller hwilaställen för fångar, hwilka transporteras emellan länen eller städerne.

Uti Bergslagerna inrättades redan uti 1640 talet fängelser, så till förwaringsrum för ertappade förbrytare, som till bestraffningsställen för smärre förbrytelser.

Städernas fängelser begagnas i allmänhet till samma ändamål, som Häradsfängelserne, och såsom förwaras i dem fångar, på längre tid än de äro till ransakning inställde. Härifrån göra likwäl Stadsfängelserne i Stockholm, Götheborg, Norrköping och Carlskrona undantag, hwilka äro af ett större omfång och emottaga icke blott ransakningsfångar, utan äfwen straffångar, dömde till watten och bröd eller blott till fängelse.

Rådhushäktet i Stockholm, belaget i Rez. de

chausséen af Rådhuset, innefattar, utom korridorerne för waktknäktarne och en waktknekt, åt hwilka närmaste tillsynen öfwer fångarne derstädes är anförtrodt, 15 rum, hwaraf twänne äro större och resten mindre. Af dessa begagnas ett såsom kyrka, då gudstjenst för fångarne hålles och 2, à 3, efter behofwet, till sjukrum. Då detta hus ursprungligen warit en adelig familjs palats och dessa rum utan twifwel ämnade, dels till betjeningens herbergerande, dels ock för economiens behof, är läget af dem sjukt och wården af fångarne swårare. Rummen äro i allmänhet små och mycket utrymme borttaget genom wäggfasta brätscher, i de flesta rum anbragta. Antalet af fångar, som dit öfwerlemnas från Hof- Poliskammaren och Stadens Kämnärsrätt förorsakar ofta trängsel; och wid det anstälda besök hafwa 13 fångar funnits insperrade i ett rum af 7¼ alnars längd och 4½ alns bredd, samt dessutom med brätscher försedt. Icke desto mindre hållas rummen i allmänhet temmeligen snygga, särdeles det, som bebos af qwinnorna, om hwilka den anmärkning i allmänhet gäller, att i deras fängelser råda wanligtwis mera renlighet och ordning. Ett mindre rum saknar wisserligen fenster, men det begagnas högst sällan och blott då, när någon wildsinnad fånge ej låter med fogliga medel styra sig.

Castenhofs-häktet, för fångar, warande under tilltal wid Norra Förstadens Östra och Westra Kämnärsrätter, består endast af ett större och 4 mindre rum. Understundom är trängseln i detta fängelse högst betydlig, men en, med hänseende till den inskränkta localen, utmärkt snygghet är där rådande; deremot

saknas ock tillfälle för fångarne att vistas i friska luften eller taga sig rörelse.

På Stadshuset äro rum anbragta för de fångar, som tilltalas vid Södra förstadens Kämnärs Rätt. Utom tvänne onyttiga rum, till förvarande af fångar, tillhörande de bättre folkklasserne, finnas där, sedan fängelset blifvit under loppet af förledit år tillökt med 5 rum, 13 fängelserum i tvänne särskilda våningar. Några af dessa äro låga och trånga, andra åter rymliga och luftiga; äfven här saknas fånggård.

Uti gäldstufvuhäktet vid Hornsgatan å Södermalm äro 14 rum, der upplåtne åt de bysatte. Några äro bättre, andra sämre; men i allmänhet försvarliga. För att bereda där quarhållne personer tillfälle att hämta frisk luft är i senare tider en nära intill belägen trädgård intagit, för att begagnas till promenader.

Bakom nyssnämnde hus är ett särskildt bysättningshäkte anlaggt för manufactur arbetare, hvarest de genom arbete aftjena åsamkade skulder hos fabriksidkare och mästare. Utom boningsrum finnas där 4 arbets salar, men antalet af der förvarade personer lär icke vara betydligt.

Till stadens häkten räknas äfven Smedjegårdshäktet, som tillika är Länsfängelse för Stockholms Län. Här förvaras så väl de vid Stads Domstolarne dömde fångar, hvilka afbida Eders Kongl. Maj:ts eller Öfver Domstolarnes Utslag, antingen till följd af anförde Besvär öfver de angående dem afsagde Beslut, eller emedan brotten äro af den beskaffenhet, att Utslaget bordt underställas högre Domares pröfning: som ock alla till Länet hörande fångar, äfvensom bysatte personer,

Detta fängelse innehåller 8 rum, af hvilka ett begagnas till Kyrka och 2 till sjukrum. Antalet af fångar är derstädes merendels stort och oordningar förekomma der ej sällan. Dessa borde få tillskrifvas ej allenast mängden af gröfre och förhärdade brottslingar, som der samlas, utan äfven efterlåtenhet å vaktbetjeningens sida; ett mycket bidrager äfven dertill localen, men mycket ock så en inom fängelset belägen krog. Smedjegårdshäktet var i äldre tider ernadt till ett normalfängelse, hvilket åtgärden, att med Landshöfdingarne i andra Län communicera den, så för vaktbetjeningen, som fångarne utfärdade instruction ådagalägger; öfver oordningarne der har emedlertid klagan varit länge gjord. Svårligen kunna dessa på annat sätt hjelpas, än genom en utvidgning af fängelsebyggnaden, då Celler kunna inrättas, på det att de mest förderfvade af fångarne ej måge förleda och förvilla de ännu ej i laster och brott invigde.

Innan Styrelsen slutar berättelsen om fängelserne i Stockholm, anser den sig böra yppa, att anledning är att hoppas, att byggnad af ett nytt fängelse och en reglering af de nu befintliga, är att emotse. Sedan häfwa öfverläggningar i Drätsel Commissionen derom förevarit och de hinder, som möjligen kunna, genom bristande tillgångar, möta, skola säkert undanrödjas af det nit och den omtanka för hufvudstadens angelägenheter, som dess nuvarande högste Styresman ådagalägger, och den beredwillighet, hvarmed nyttiga förslag mötas af Stockholms Borgerskap.

Upsala Länshäkte är beläget uti södra tornet af Upsala Slott. Sedan det i sednare tider undergått

reparation; finnes därstädes, enligt i Styrelsen befintlige Perätteller, 17 särskilda rum, deri inbegripne de, som af fångbetjeningen begagnas. Utrymme för fångarnes förwarande kan således ej saknas. En fånggård, omgifwen af palisader erbjuder tillfälle till rörelse åt fångarne.

Skaraborgs Länshäkte är nära Landshöfdinge Residencet i Mariestad, på omkring 40 alnars afstånd från Wenern, uppfördt af gråsten och omgifwet af en omkring 7 alnar hög mur. Af de där befintlige rum användas 13 till förwarande af fångar, utom särskilda, på winden belägne och för bysatte personer anwista. Storleken af dessa rum är temmeligen lika; i öfra wåningen af 7 a 7½ alns längd och 6 a 6½ alns bredd, och i nedra wåningen af ungefär samma längd, men blott 5¼ alns bredd, och ehuru såkra, synas de likwäl wara mörka och mindre luftiga. Fångarnes understundom ökade antal föranleder grundade klagomål öfwer trångsel. Wid undertecknad Ordförandes besök derstädes sistliden sommar funnos flera fångar belaggda med Luftarrfängsel, såsom följd af tillernadt försök, att genom wåld bereda sig tillfälle till rymmande.

Wexiö Länshäkte, ett af de bättre och rymligare, uppbyggdt med Stadens borg, innefattar 10 rum, af hwilka ett mörkt och utan eldstad, och som derföre ej begagnas. På en särskild fånggård är tillfälle för fångarne att hämta frisk luft. Wid nyss omförmälde inspectionsresa funnos derstädes förwarade 83 personer, hwaribland 13 barn. Då fängelset endast är beräknadt för 67 personer, inträffade trängsel, en följd af detta mindre wanliga fångantal.

Länsfängelset i Jönköping är beläget inom

wallarne af det afbrända slottet. Antalet af fängelse=rummen utgör 9. Tillfälle för fångarne att hämta frisk luft är beredt på en särskild gård. Inom fängelset rådde ordning och snygghet, hwaråfwer Landshöfdinge Embetet syntes waka med alfwar och efterttryck. –

Till Länshäktet i Westerås begagnas 9 rum, belägne till en del i nedra eller källarwåningen af slottet och till en del på olika ställen af slottets flyglar. Så luftige och ljusa några af de sistnämnde woro, så otrefliga woro deremot de förstberörde. Förslag war förleden sommar å bane att genom palisader instänga en plats på borggården, der fångarne kunde beredas tillfälle att någon gång skaffa sig rörelse. Hwarje förbättring af detta fängelses märke, genom dess belägenhet inom slottet, mötes af hinder, intill fråga kan i en framtid uppkomma om en särskild fängelsebyggnads uppförande.

Likaledes är Linköpings Länshäkte beläget inom slottet derstädes och skiljs från den så kallade inre borggården genom en uppdragen mur. Rummens antal är 9, dels i sjelfwa jordwåningen, dels och i andra och tredje wåningarne af slottets östra flygel. I dessa kunna 64 personer rymmas. Wid underteknad Ordförandes derwaro uppgick fångantalet till 71 personer och funnos 25 till största delen försswarslöse personer uti ett rum. Då transport fångar på stället qwarstanna, minskas utrymmet än mera. Detta oaktadt war ett rum upptaget af waktmästarens Canzlie. Ännu mera ökas trängseln när en qwinna skall der undergå fängelsestraff wid watten och bröd, emedan i sådan händelse ett särskildt rum måste åt henne utrymmas; inträffar

med samma tid, att någon från lifvet dömd fånge skall beredas till dödsstraffets undergående, upplåtes ytterligare ett rum åt honom, hvarigenom de öfrige fångarne hopas på hvarandra. Möjligtvis är tillfälle att i andra våningen af södra flygeln, genom uppförande af en vägg och upptagande af ett fönster, bereda tillgång på ett mindre fängelserum, för att begagna i detta fall, såframt ej, redan föreslagen tillbyggnad, kan i verkställighet sättas. Derföre gäller om detta fängelse, hvad nyss blifvit i underdånighet yttradt om Ulleråkers Länshäkte.

Uti Norrköpings stad finnes ett större och för fångar, hörande till Stadens jurisdiction, begagnadt häkte. Detta af 10 rum bestående fängelse är i godt stånd.

Nyköpings Länshäkte, uppfördt bredvid ruinerne af det gamla slottet, innehåller, i tvänne flyglar, 10 rum, af hvilka flera äro små och låga. Fånggård saknas derstädes. Detta fängelse är ett af de minst rymliga.

Elfsborgs Länshäkte, ligger nära Staden Wennersborgs södra tullport, inneslutet af en särskild och kringbyggd gård. 10 arrestrum finnas i tvänne våningar. Tvänne rum äro bestämde för lifsstraffsfångar. En temmeligen rymlig local erbjuder tillfälle ej allenast till ordnings och snygghets vidmagthållande, utan äfven ette på gården eller uti der uppfördt lider, sysselsätta mindre förbrytare med arbeten.

Utom detta fängelse finnes för Läns fångar änne ett i Alingsås Stad, med utrymme för 30 fångar uti 3 rum. Huset, som är af träd omgifves af med plankverk instängd gård.

Inom Calmar Slott är detta Länsfängelse in-

redt. Der äro 8 rum för fångar, hwaraf 1 sjukrum och hwarne Dito för personer, ålaggde fängelsestraff wid watten och bröd. På Slottsgården är utrymme för fångarne att wistas i fria luften och afwen trängsel kan jag till klagan der swårligen uppstå, ehuru flere rum hafwa, så där, som annorstädes, den olägenheten att de äro belägna inom hwarandra.

Kopparbergs Läns Kronohäkte är beläget i Fahlu Stad och inrättadt i westra ändan af Rådhuset derstädes, hwarest 2 fängelserum för gröfre brottslingar äro att tillgå. Utom dessa finnes inom samma med murar omgifne gård, en på stadens bekostnad uppförd byggnad, likaledes med 3 rum, af hwilka 2 nyttjas till förwarande af bysatte personer och 1 till sjukrum eller förwaringsrum för mindre farliga fångar. Af denna beskrifning torde orsaken lätteligen utredas till ofta förnyad klagan om detta fängelses otillräcklighet och framställd underdånig anhållan om utwidgning deraf.

Örebro Läns fängelse intager 3 waningar af Sydwestra slottsrundeln. Antalet af fängelsrummen utgör 12, af hwilka 3:ne, i öfwersta etagen belägne, begagnas för bysatte personer och det 4:de på samma botten till sjukrum. I allmänhet äro rummen höga och temligen ljusa, och en särskild fånggård bereder tillfälle för fångarne att få understundom wistas i fria luften. Detta fängelse finnes i godt stånd.

Det i Nora Stad belägne nämnde Stads och Härads fängelse begagnas såsom Kronohäkte för Nora och Linde Fögderier. Byggnaden består af ett trädhus med hwarne deri för fångar afsedde rum

Wermlands Läns fängelse, beläget på Nordöstra sidan om Carlstad och nära Klarelfwen, utgöres af en gammal stenhusbyggnad med 6 deri, för fångar bestående rum. Af dessa måste ett användas till bysättningshäkte och ofta twänne till fångar af särskildt kön, dömde att straffas med watten och bröd; följaktligen återstå endast 3 rum till förwarande af ransakningsfångar, straffångar, lösdrifware med flere. Fråga har likwäl länge warit om utwidgning af detta fängelse, utan att sådant ännu kommit till werkställighet.

Hwad nyss blifwit sagt om Carlstads Läns-häkte, gäller i ännu högre grad om det i Gefle. Uppfördt inom den yttre Slottsborggården nära Slottet och omgifwet på ena sidan af staketet till Slottsträdgården och på andra af ett trädplank. I den af sten uppförda fängelsebyggnaden, finnas uti twänne wåningar 7 rum, af hwilka No 1 är 4 alnar 1 tum i fyrkant: No 2, 4 alnar 9 tum långt och 5 alnar 9 tum bredt: No 3, 4 alnar, 9 tum långt, och 3 alnar, 6 tum bredt; No 4, 4 alnar 10 tum långt, och 4 alnar 10 tum bredt; No 5, 7 alnar 15 tum långt och 3 alnar 10 tum bredt: No 6, 4¾ alnar långt och 4 alnar 16 tum bredt samt No 7, 9 alnar 15 tum långt och 4 alnar 2 tum bredt. Flere af dessa rum äro således icke betydligen större än en wanlig celle och dessutom är anmärkt, att ett af dem lider af fugt. Emedlertid hafwa flere gånger öfwer 30 fångar blifwit i dem förwarade. Då ett rum måste användas till bysättningshäkte och ett, understundom twå, för att afskilja straffångar ådömde fängelse wid watten och bröd, kan trängsel med deraf härflytande sjuklighet icke undwikas. Ochså har, reda

långt för detta, behofvet af detta fängelses ombyggning warit ett föremål för underrättningar och anmälanden om gjord, samt beror för det närwarande på upplysningar, dem Styrelsen från Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i Länet inför wäntar.

Uti Wester Norrlands Län finnas 2ne särskilda Länsfängelser, det ena, Ångermanlands Läns fängelse, beläget nära intill Hernösand och det andra eller Medelpads, nära Sundswall. Det förra i senare tider uppbyggdt af sten, innehållande 8 rum för fångar, är utan twifvel tillräckligt i en ort, der fångarnes antal högst sällan de sednare åren öfwerstigit 20. Det sednare är uppbyggdt år 1822 af träd med 8 rum för fångar utom twänne så kallade sysselsättningsrum och 2 sjukrum, och inträffar dermed enahanda förhållande, som med det nyssnämnda.

Westerbottens Länshäkte i Umeå består af en twåwånings byggnad med fyra fängelserum i nedra och twänne i öfra wåningen, för öfrigt öfwerlåten åt wakt betjeningen. Inom fängelsegården, försedd med fasttert plank, tillåtas fångarna rörelse i fria luften. Öfwer detta fängelses otillräcklighet till emottagande af dit försände fångar, har framställning redan, för längre tid tillbaka skett, utan att ännu något kunnat, i detta hänseende, tillgöras.

Gottlands Länshäkte, beläget i sydwestra delen af Staden Wisby, emellan en mindre gata och stadsmuren, innefattar 9 rum, hwaraf 5 egentligen användas till arrestrum. Ett wanligtwis ringa fångantal gör denna local tillräcklig och tillåter merendels gröfre brottslingars afskiljande

från mindre. Och emot fängelserummens beskaffenhet hade ingen erinran förrports.

Fästnings fängelserne i Malmö och Landskrona begagnas tillika såsom Länshäkten för fångar från Malmöhus Län. Huruvida ett sådant förhållande, hvilket lätteligen kan föranleda gemenskap och samtal emellan fångar, för gröfre brott till fästnings fängelserne dömde, och personer, för mindre förbrytelser i förvar insatte, är öfverensstämmande med omtänkan derom, att de sednare ej varda på detta sätt förledde och kanske för alltid demoraliserade, är ett ämne, som ännu icke synes hafva kommit i fråga. För sistnämnde slags fångar, äro uti Westra flygeln af Slottet i Malmö, såsom skildarum afsedde, hvaruti de förvaras. Fångar, ålagde fängelse vid vatten och bröd, undergå äter detta straff i cellvåningarne. Uti Södra och Westra Stockhus Längorne inom Landskrona fästning, begagnas efter behofvet, men merendels, 6 rum, till förvarande af detentionsfångar och personer, dömde fängelse med eller utan vatten och bröd. Om beskaffenheten af dessa gäller, hvad här nedan yttras om dessa fästningsfängelser.

Christianstads Länsfängelse är belaget uti Norra och Södra fästningsportarne. På förra stället tillsammans med det egentliga fästningsfängelset, utgörande 8 rum, af hvilka likväl tvänne äro med andra sammanhängande, så att de egentligen kunna anses såsom blott 6, på det sednare 4, mer och mindre rymliga rum. Till bysättningshäkte begagnas en, utom Norra porten liggande, f. d. Tullstuga, deri blott två personer kunna rymmas, och hvarföre öfver Konungens Befallningshafvandes Utslag sällan verkställighet, intill dess att utrymme yp-

pas till emottagande af dem, som skola medelst bysättning och twång förmås att fullgöra åtagne förbindelser. Få fängelser i Swerige torde befinnas i ett sämre skick än dessa och det icke till följd af ringaste efterlåtenhet från Commendantens och bewakningspersonalens sida, utan till följd af lokalen. De i Norra Porten eller egentligen uti dithörande fästningswerk, liggande fängelser, synas egentligen hafwa warit casematter och hwarenne af dem, liggande i sjelfwa wallen, hafwa hwarken annan dager eller luftwäxling, än den, som erhålles från de yttre rummen. Midt på dagen är der således mörkt och nödgas man wänjeda sig wid skenet af ständigt brinnande lampor. Utom de olägenheter, som häraf följa, uppkomma ytterligare andra af fängelsernas spridda läge, hwilket förorsakar swårigheter, så wäl tillsynen å dem, som wid transporter, ej mindre af fångarne sjelfwe, från den ena ändan af staden till den andra, än af deras mat, från det i Artillerie Casernen warande marketenteriet. Om uppförande af ett annat fängelse har frågan en längre tid warit å bane och påkallas en sådan åtgärd af den högsta nödwändighet. Utom Norra Portwakten finnes en särskild fånggård, der fångarne äga tillfälle att wistas i fria luften.

Under loppet af förledet år har Eders Kongl. Maj:t, genom Nådigt Bref af den 14 Julii, anbefallt en utwidgning af det, i Engelholm belägna, Staden samt Norra och Södra Åsbo Härader tillhöriga häktet, till begagnande såsom Länshäkte för Norra delen af Länet. Om denna byggnad hafwa wederbörande redan gått i författning, men om någon, så betydlig, minskning af fångantalet i Christianstad kan derigenom winnas, att en nybyggnad å sistnämnde ställe kan umbäras är annorlunda af erfarenheten

ådagalaggdt.

Läns fångarne från Blekinge Län förwaras, manspersonerne, uti det wid Amiralitets högwakten i Carlskrona uppförda fängelse, hwari finnas ett större och 3 smärre rum, och quinnorna å Stadens Rådhus, där 3 rum äro för dem att tillgå, äfwensom twänne rum för bysatte personer.

Uti Hallands Län finnas twänne Läns fängelser: det ena i Warberg, det andra i Halmstad. Det förra, beläget inom den förra fästningens område, innefattar 8 rum och är för behofwet tillräckeligt; likwäl synes en fånggård, der fångarne kunna understundom taga sig rörelse, både wara af nöden och kunna, utan synnerlig kostnad anskaffas. Uti Halmstad är, uti en af Slottsflyglarne, ett fängelse anbragt för fångar med 4 rum och ett för bysatte personer. Detta fängelses local är wäl inskränkt men har likwäl hitintills motswarat behofwet.

Länshäktet i Götheborg är beläget inom Staden wid gatan på en fri plats och utgör ett grundmuradt stenhus med en af murar omgifwen gård. Af de 17 rum, som fängelsebyggnaden innehåller begagnas 10 till fångars förwarande. Rummen äro höga, ljusa och luftiga.

Stadens häkte intager nära trenne sidor af den stenhusbyggnad, der Stadens militair Corps har sin högwakt. Det innefattar äfwen 20 rum och är likaledes rymligt, som tryggt och wäl wårdadt.

Uti Östersund är Jemtlands Länshäkte beläget, af träd uppfördt wid Stadens torg. Det innehåller i nedra wåningen twänne och i öfra wåningen fem, för förwarande af fångar, bysatte personer, samt för en tillämnad Corrections Inrättning, afsedde rum.

äfwenledes är en fånggård afstängd, der tillfälle är för fångarne att taga sig rörelse.

Piteå Länshäktet består af twänne wåningar; den nedra uppförd af sten, den öfra af träd. Den förra är indelad uti 4 lika stora rum, af 6 3/8 alnars längd och 4 1/3 alns bredd, med hwälfda tak, alla ämnade till förwarande af gröfre brottslingar. Den öfra wåningen, fördelad i fem rum, innehåller förwaringsrum för fångar, ådömde fängelse wid watten och bröd och bysatte personer samt fångknecktens boningsrum. Så wäl detta fängelse, som ett särskildt hus för waktmästaren omslutes af en gård, uppförd af 6 alnars höga palisader.

Carlskrona Straffängelse är belägit uti den så kallade nya högwakten. Det utgöres af 4 rum af olika storlek och 6 1/2 alns höjd. Hwarförutan ett särskildt rum, inom samma local, begagnas af de så kallade casserade allmänna arbetskarlarne. Antalet af fångar är lämpadt efter localen. De der befintlige hafwa tillfälle att i flottans smedja, genom arbete godtgöra en del af statens utgifter till deras underhåll, hwilket icke alltid är förhållandet å andra fästningar.

Allmänna arbetskarlarne i Carlskrona, ställde under militairiskt befäl, äro inlogerade uti en, med mur omgifwen casern, där ordning och snygghet råder.

De å Kungsholmen förlagde twänne Compagnierne af samma Corps begagna till Casern ett därwarande stenhus. Rummen äro både luftiga och snygga, samt, genom användande att ett särskildt slags fångstället, i stället för de wanlige brittcherne, rymliga.

Uppå Carlstens fästning äro 6 hwalf inrättade

till förwarande af fångarne. Denna del af fästningswerket är afstängd, genom ett högt plank, som afdelar en särskild fånggård. Fånghwalfwen äro af 10 a 12 alnars längd och olika bredd och höjd med twänne etager af brädder. Fönstren äro små, trånga och utan ventiler. Rummen funnos wid undertecknad Ordförandes besök å Fästningen förra sommaren, temligen snygga; emedlertid hindras ordningen mycket af förplägningssättet, emedan fångarne bereda sjelfwe sin mat inom fånghwalfwen. Till Sjukhus wara twänne rum under N:o 11 och 12 inredde. Så mörka och ohyggliga dessa hwalf än kunna synas, är likwäl icke tillgång till bättre. Och af de logementer, som bestås åt manskapet af indelta Armeen, ditcommenderadt, antingen på arbete, eller till Garnizonens förstärkning, äro några af samma beskaffenhet, som fånghwalfwen och andra föga bättre.

Om Christianstads fästnings fängelse är redan förmäldt. Derwid får Styrelsen nu endast underdånigt tillägga, att beskaffenheten, ej mindre af fängelserne derstädes, än och af de fångar, som ditsändas, bland hwilka flere tillhöra personer af de mera bildade folkclassern, och andre äro dömde för brott, dem lagen wäl framställt med benämning af grofwa, men ej alltid så anses af allmänna tänkesättet, redan för längre tid tillbaka, föranledt Commendanten derstädes att åt åtskillige fångar upplåta ett större rum i Artillerie Casernen, hwarigenom dessa fångar undgå, att i mörka och snart sagt underjordiska hwalf sammanblandas med gröfre och förhärdade brottslingar. För att bereda fångarne tillfälle att erhålla mat, har Artilleri Regementet likaledes nödgats afstå tvenne rum åt den för fångarne antagne marketentaren. Utom den trängsel inom

casern, som härigenom förorsakas, beredes derjemte, för Artilleri-Manskapets moralité icke särdeles behändeliga tillfälle till communication med fångarne, hvilket förhållande utgör ännu ett skäl, hvarföre en särskild fängelsebyggnad borde, ju förr dess hällre böra sättas i werket.

Uti Elfsborgs fästning äro: i Courtinen № III. ett fånglogement, uti Courtinen № IV, 4 dylika och i Courtinen № V. ett sådant inredde. Af de 4, åt friske fångar inrymde hwalf äro twenne, i anseende till fenstrens höjd, temligen ljusa. I ett hwalf äro trenne etager af britscher anbragte, i de öfriga blott twå. På flera ställen äro golfwen uppruttna och fordrade att iståndsättas. Äfwen förmärktes dropp från hwalfwen, och för att hindra detta, war en brädbeklädnad anbragt, men hwilken deremot underlättar rymnings försök. För öfrigt woro rummen snygga och luften i dem frisk.

Fästnings fängelset i Götheborg har numera upphört.

Landskrona fästningsfängelse är belägit tillsammans med det redan omförmälda Länshäktet eller i de så kallade Södra och Westra Slottshuslängorne. Rummen woro i allmänhet så bristfälliga, att Styrelsen fann sig under loppet af förledet år nödsakad att, af under händer hafwande medel, anordna 591 R.d. 32s. Bco iståndsättande af sådana bristfälligheter, hwarförutan de svårligen kunnat bebos. För öfrigt funnos de, wid merenämnde inspectionsresa snygga och temligen ljusa, äfwensom spiskhuset renligt och i godt stånd, samt allt i mycken ordning.

Uti werket № 3. å Waxholms fästning är en särskild fängelsebyggnad uppförd, bestående af trenne rum, af 25 fots längd och 13 fots bredd. Spiskhuset är belä=

jet uti en för fästningens behof uppförd byggnad. Rummen äro temligen ljusa och hållas snygga. Täta rymningsförsök hafwa emedlertid ådagalagt, att de icke kunna anses alldeles säkra.

Wid alla fängelserne finnas dessutom särskilda förwaringsrum, så för beklädnads och andra persedlar till fångarnes behof, som ock för de så kallade Cholera förråder afsedde till formerande af särskilda sjukhus, i den händelse denna olyckliga farsot skulle bland fångarna utbryta, med undantag likwäl af Carlsten, derett särskilt rum måst dertill hyras. Emedlertid förtjenar att här anmärkas, att förrådet i Landskrona, beläget på winden öfwer högwakten, är ganska osäkert, emedan när belägenheten af wallen af lika höjd med byggnaden, låtar möjligheten att uppkomma på taket, derest blott några takstenar behöfwa att aftagas för att bereda tillgång till nämnde förråd.

Rörande tillkomsten och beskaffenheten af de under Styrelsens närmare inseende och befallning, ställda Arbets och Correction Fängelserne för manspersoner, å Långholmen och i Malmö samt för quinnor å Norrmalm här i Stockholm, i Götheborg och Norrköping äro fullständiga underrättelser underdånigst framlagde uti Styrelsens afgifne berättelser under den 17 November 1828 och 7 December 1833. Styrelsen har derföre i underdånighet ansett sig endast böra åberopa desamma; likwäl med det tillägg, att då, genom den påbyggnad, som ägt rum å mindre Spinnhusbyggnaden i Götheborg och hwartill Handelshuset Fürstenberg förskjutit medlen, emot blifwande ersättning och rättighet att å nämnde inrättning anlägga en fabrik för bomullswäfnader, detta arbets och correc-

tions färgelse numera i rymlighet och med detsamma i snygghet. Deremot hafwa de arbetsslag, som å Arbets och Correctionshuset i Norrköping idkas, medfört den werkan, att fångarne därstädes blifwit sammanträngde i ett enda rum, för deras wistande för nätterne. Att ett sådant förhållande måste wara i hög grad skadligt för de der förwarade fångarnes moralitet, kan ej wara twifwel underkastadt, då man erinrar sig att all classification emellan fångarne upphör och att de, som blott der förwaras för olaflig bortgång ur tjenst, kringstrykande, o.s.w. måste wistas tillsammans med för mord och fjerde resan stöld straffade personer. För fångarnes hälsotillstånd är förhållandet lika skadligt. Utom det att skjörbjugg ibland fångarne ofta inritar sig hwarpå såsom exempel må anföras, att under wåren 1835 war ett betydligt antal fångar på en gång af denna sjukdom angripne, döge

af	169 fångar	år 1819.	20.
"	151.	1820.	14.
"	132.	1821.	5.
"	137.	1822.	6.
"	169.	1823.	4.
"	193.	1824.	4.
"	193.	1825.	3.
"	183.	1826.	10.
"	200.	1827.	18.
"	193.	1828.	29.
"	218.	1829.	40.
"	219.	1830.	20.
"	192.	1831.	42.
"	161.	1832	26.

af 160 fångar år	1833.		7.
" 167	1834.		33.
" 202	1835		21.

Denna owanliga sjuklighet och mortalitet måste twifwelsutan äga någon orsak; och då denna icke kan sökas, hwarken i beskaffenheten af der förefallande arbeten, eller i kosthållningen, som är ungefär lika som å öfriga Correktionshusen, igenfinnes den, utan twifwel, i fångarnes inneslutande om nätterna i ett enda rum, der luften snart förskämmes, helst fängelsets läge är för öfrigt fritt och hälsosamt. En utwidgning af detsamma synes Styrelsen derföre lika nödwändig, som påkallad af omwårdnad för fångarnas hälsa; och torde Styrelsen få i underdånighet afbida Eders Kongl. Maj:ts Nådiga förordnande, huruwida den må tillåtas att inkomma med underdånigt förslag till afhjelpande af dessa olägenheter.

Innan Styrelsen lemnar detta ämne, wågar den underdånigst fästa Eders Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet på åtskilliga, med denna del af fångwården, gemenskap ägande ämnen, såsom byggnadssättet af fängelserne och dispositionen af dertill anslagne medel. Hwad det förra angår, bestämdes sådant länge endast af tillfälliga omständigheter. Under en längre bort aflägsen tid kräfde lefnadssättet i allmänhet icke särdeles stora eller många beqwämligheter; intet under således att dylika alldeles icke då kommo i fråga i afseende på fängelserne. Ej heller fängslades då andre än grofwa förbrytare och man trodde sig uttrycka sin afsky mot brottet, i hårdhet mot brottslingens person. Länge

bestodo fängelserne i källrar, underjordiska hwalf och dylika förwaringsrum. Ofwanomförmälde Kongl. Bref af den 21 October 1690 och 23 Mars 1693, wittna likwäl, att man här i landet war förr betänkt på förbättringar i fångwården, än på flera andra ställen. Kongl. Brefwet af den 22 Januarii 1724 synes wisa ännu ett steg framåt, men huru ringa de anspråk woro, som förr gjordes på ett wäl inrättadt fängelse, kan slutas af ett yttrande af Sweriges på sin tid mest utmärkta jurist, den bekante Ehrenstråle, som, då han, ehuru före utgifwandet af 1734 års lag, hållen föreläsning öfwer brottmålslagfarenheten, framställer den fordran, att ett fängelse icke bör wara faseligt, dermed förstår, att det bör wara sådant att delinqventen kan stå deruti: att det ej bör wara aldeles mörkt, ej heller fullt af ond stank: att det bör vara torrt: och att der ej bör finnas ormar ödlor eller döda kroppar. Slutar man från beskrifningen på hwad ett fängelse icke bör wara, till hwad de wertkligen woro, mäste de hafwa warit förfärande. Med 1734 års lag synes mildare åsigter hafwa gjort sig gällande. Fängelser, byggada efter denna tid, bära, genom sin construction, witt= derom. Emedlertid fann den bekante Howard, under sitt wistande i Sverge år 1781, fängelserne härstädes i ett dåligt skick. Denna enskilde mans warma bemödanden för den lidande menskligheten började efter hand göra sig gällande i Europa, och äfwen här i landet infordrades genom Kongl. Brefwen den 3 December 1796 och 17 September 1797, berättelser om fängelsernas tillstånd samt om fångarnes wård och sysselsättning. Då desse sedermera inkommo, tillförordnades en sär=

skild Committé till deras granskning; och sedan Stats-Beredningen blifwit deröfwer hörd, utfärdades Kongl. Brefwet af den 27 November 1798; kungjordt genom Kammar och Krigs Collegiernas samt Stats Contoirets Bref den 18 Januarii 1799, hwilket angår ej mindre arresternas beskaffenhet och tillsynen inom dem, än fångarnes underhåll och dem beståådde kläder, sängkläder, sjukwård, eldnings och lysningsmedel i fängelserne m. m., samt ännu utgör den i dessa ämnen ledande författningen.

Sedan denna utfärdades hafwa likwäl andra åsigter gjort sig i många fall gällande och stora förändringar i afseende på fångwården föregått. Nyssnämnde Howard hade framställt förslag till fängelsernas förbättring och Engelska Regeringen hade ansett dessa förtjenta af uppmärksamhet. Åt den bland nämnde lands yppersta författare i lagfarenheten bekante Sir William Blackstone uppdrogs, gemensamt med Howard, att föreslå en lag om inrättande af penitentiair hus såsom straffanstalter. Denna utkom och flera år efteråt kom ändtligen ett sådant i stånd. Emellertid hade enahanda fråga, wäckt af Qwäkarne, till hwilken Religionssect Howard äfwen hörde, warit ett föremål för lagstiftande magtens, inom Pennsylvanien, rådslag; och inrättandet af ett bättringshus blifwit beslutadt. Nästan liktidigt öppnades dessa fängelser till emottagande af fångar, det Engelska i Gloucester, de Americanska i Philadelphia, det sednare, beskrifwet uti tidskriften Läsning i Blandade ämnen. Detta, såsom icke motswarande sitt ändamål har sedermera undergått

förändring; men ifrån det, såsom grundadt på enskilda fängelser för hvarje fånge, eller, hvad man kallat, Cellsystemet, hafva de nu rådande principerne för fängelsers construction utgått; och allt mer och mer har man öfvertygat sig om det mägtiga inflytande, som fängelsernes byggnadssätt utöfvar på der förvarade personers caractair och uppförande.

Utan att här ingå i en, utom gränsorna för denna berättelse, liggande undersökning om Benthams så kallade Panopticon är verkställbart, och om fängelser, byggda efter den så kallade Strålplanen, äga företräde framför dem, som uppföras efter den så kallade Kretsplanen, eller ock i fyrkant, har Styrelsen likväl trott sig böra i underdånighet omnämna detta, på det att, för den händelse, att penitentiaire systemet skulle, mer eller mindre modifieradt, framdeles antagas i sammanhang med en förändrad criminallag, en viss princip måtte stadgas, ländande till ledning så väl vid uppförande af nya fängelser, som, efter möjligheten, vid större reparationer å de äldre, till förekommande af nya kostnader, när denna förändring en gång inträffar. En åtgärd, så mycket nödvändigare, som ritningarne vid nybyggnader eller reparationer af läns fängelserne vanligtvis uppgöras af Eders Kongl. Majts Öfver Intendents Embete och verkställigheten besörjes af Eders Kongl. Majts och Rikets Kammar Collegium, och hvarigenom eljest lätteligen hända kan, att enahanda åsigter icke alltid följas. Styrelsen vågar emedlertid anse enhet häruti, innan vara af så mycket större vigt, som derförutan fångvården måste betydligen försvåras och de bättre tuktesätt, hvilka inom ett fängelse

utbildas hos fångarne, kunna, inom ett annat, gå förlorade; och hvarföre jemväl vid förefallande reparationer å de större detentions häktena, undersökning alltid synes böra föregå, till utrönande af, huruvida tillfälle yppar sig att, genom fängelserummens fördelning, kunna anbringa flere eller färre celler, deri de gröfste förbrytare böra hållas afstängde från de öfrige fångarne.

Widare kunde det leda till ett mera ändamålsenligt användande af de uti Statsanslaget för publiqua byggnaderna, för fängelsernas underhåll afsedde medel, om desse blefwo ställde under den Embetsmyndighet, som fått sig uppdraget beskyret med desse inrättningar; eller om densamma fick rättighet att uppgöra project för dertill afsatte medels användande, emedan den, till följd af en mera speciell och närmare förwärfwad kännedom om fängelsernas beskaffenhet, torde wara mest i tillfälle att känna behofwet, och tillse att nödwändiga reparationer och byggnader icke tillbakasättas för mindre nödwändiga, men mera enträget påyrkade.

I sammanhang med hwad, rörande fängelserna anfördt blifwit, anser Styrelsen sig böra nämna något angående fångrummens inredning. Enligt ofwanberörde Kongl. Bref den 27 November 1798, bestå i dem inga andra beqvämligheter än lafvar eller britscher att ligga på, hwarförutan och med afseende på wårdandet af snygghet, stadgadt är, att rummen skola wara försedde med ventiler och afstängde cloaquer med rör. Inom de flesta fängelser är detta ock så allt hwad som består. Någon gång brukas lösa sängar i stället för britscher, högst sällan finnes ett bord för fångarne att äta vid.

eller en bänk att sitta på. Härigenom föranledas dessa att
tillbringa sin mesta tid, antingen sittande eller liggande i laf-
warne, hwilket i en ej ringa mån befrämjar lättja och osnygg-
het. Dessa britscher eller lafwar hafwa emellertid många olägen-
heter. De borttaga mycket rum i de förut nog trånga fängelser-
ne: de tjena till gömställen för werktyg till befordrande af rymnin-
gar: de smittas lätt af ohyra och äro nästan omöjliga att rengö-
ras: och de förswåra wisitationerne, alldenstund fångbetjeningen mås-
te, för undersökningens behöriga werkställande, krypa under och
emellan lafwarne, utan att alltid kunna upptäcka i skydd af
dem anbragte öppningar. Wäl wore det fördenskull, om wid
förefallande byggnader och reparationer af fängelser, detta in-
redningssätt kunde afskaffas, och bruket af lösa sängställen
eller hängmattor införas. Genom bruket af de förra, särdeles
om de gjordes på det sätt, att de kunde om dagarne uppställ-
las på hwarandra, erhölle waktbetjeningen obehindradt till-
träde till wäggar och golf wid wisitationerne och wunnes der-
utom utrymme för ett bord, en bänk och en hylla till upp-
ställande af fångarnes matkärl och medförda saker, hwil-
ka nu ligga än i, än under lafwarne och bidraga till oord-
ning. Bruket af hängmattor medför wisserligen den nyt-
ta, att ett större utrymme winnes om dagarne i fängel-
set: att wisitationerna underlättas: att otillåtna werktyg och
effecter ej kunna i dem förwaras: och att de bidraga till ren-
lighet: men införandet af dylika lärer länge hindras, dels af
fängelserummens inskränkta utrymme, jemförelsewis till antalet
af fångar, som der understundom insättas, dels af kostnaden
till dylika persedlars anskaffande, med mindre än att de nu
brukliga madrasserne kunde anses derigenom öfwerflödige,
hwilket är förhållandet i America, der hängmattor i mån-

ga fängelser brukas.

18. Om fångars underhåll, beklädnad, m.m.

Att den, som sjelf häktade eller lät häkta en annan, samt sämedelst satte honom ur tillfälle, att bidraga till sin föda, var pligtig att underhålla honom, stadgade redan när äldre lagstiftning. Gottlands Stads-Lag bjuder, att den, som inmanade en annan i fängelse, skulle utgifwa, till hans underhåll, 4 penningar om dagen och Stadslagen bestämmer detta belopp till twå penningar. Äldre rättensskaper utwisa, att till straffångar har fångunderhållet länge utgått af allmänna medlen, men icke till bestämdt belopp. Genom 22.§. uti 1669 års executionsstadga bestämmes detta till 3 öre silfvermynt eller hälften af ett dagswerke, upplaget i gamla Jordeböcker till 6 öre silfvermynt. Egentligen gällde detta stadgande för bysatte personer; detentions fångar erhöllo åter, jemlikt gammal plägsed, 4 öre kopparmynt, intill dess att deras underhåll förhöjdes, genom Kongl. Resolutionen den 20 Julii 1698, till samma belopp, som ofwanberörda executions stadga utsätter; och hwilket saktägaren borde, enär han sådant förmådde, bekosta intilldess att dom i målet fallit; hwarefter skyldigheten widlåg för Kronan, att underhålla den dömde af allmänna medlen eller egentligen af Konungens andel i saköres, eljest anwist för Hof Rätternes aflöning. Ifrån denna gamla sed härleder sig sedermera stadgandet uti 1 Cap. 3 §. Straff-Balken, hwilket likwäl nu förtiden mindre strängt iakttages, utom hwad Städerne angår, som ännu äro skyldige att förpläga sina fångar till dess dom blifwit i målet afsagd.

När 3 öre silfvermynt bestämdes för bysatte personer, motswarade de 8 st. Banco, efter nu gällan

de myntfot, men blott 6 ß. då en lika summa anslogsåt andra fångar. Denna summa befanns likwäl otillräcklig och genom särskilda Kongl. Bref af den 4 Februarii 1718, 9 December 1719, 28 Junii 1727 och den 13 December 1737, ökades den, wid då inträffade dyrhet å spannemål, till 4 öre silfvermynt om dagen. Wid ännu ytterligare uppstegrade sädespriser, förhöjdes fångunderhållet, år 1757 till 6 öre och år 1772 dels till 6 och dels till 8 öre silfvermynt, men blott för kortare tider, hwarefter det återföll till sitt förra belopp, och utgick efter 1776 års realisation med 1 ß 6 rst. Banco, ända till dess att genom Kongl. Brefvet den 27 November 1798 förordnades, att arrestanter i allmänhet borde, utan afseende på de olika spannemålspris, som å särskilda orter kunde wid olika tillfälligheter uppkomma, åtnjuta 2 ß om dagen. Numera utgår deremot fångunderhållet, efter särskilda Nådiga Författningar under den 9 Maj 1809, den 17 September 1810 och den 6 Mars 1813, med 3 s. Banco och 1½ mark mjukt bröd om dagen; En förändring, som redan derförinnan kommit fästningsfångarne till godo och medfört den wäsendtliga nytta, att möjligheten för dessa olyckliga warelser, att uppehålla lifwet, icke nu mera beror på ett stigande eller fallande spannemåls pris; hwarför också Svenska fängelserne hafwa i denna del ett obestridligt företräde framför flere Engelska, där fångarne, för icke lång tid tillbaka, icke erhöllo något, eller ock ett högst otillräckligt underhåll. Kostnaden för en fånges förplägning om dagen är likwäl olika, och i förhållande till de priser, hwartill, wid anställande auctioner, brödet kan erhållas, hwilket förledet år betaltes i Fahlu Län med 2 s. Banco och i

Wisby Län med 1 ß 4 3/5 rst. Bco, hwaremellan priserne i de öfriga Länen wariera. Sjuknar åter fånge inom Länshäktet, tilldelas honom, utom brödportionen, 6 rst. Banco om dagen, till erhållande af tjenligare föda, enligt Kongl. Brefwet den 22 Februarii 1814, och om quinna, som spädt barn hafwer, brukas tilldelas det hälften till föda, emot det, som modren bestås.

För bysatte personer utsätter allmänna lagen underhållet till 4 öre silfvermynt, och efter Kongl. Brefwet den 2 Februarii 1787, till 2 ß Specie om dagen. Oaktadt en förhöjning i fångförplägningen ägde ända från 1798 rum för fångar i allmänhet, åtnjöto likwäl bysatte personer icke någon tillökning, förrän år 1810, då under den 1 Februarii i Nåder förordnades, att fordringsägaren skulle, jemte berörde 2 ß Banco, utgifwa 1/3 mark bröd, hwars wärde af Konungens Befallningshafwande, månadtligen wid hwarje bysättningshäkte utsättes. Genom Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse den 7 Mars förledet år, är likwäl sedermera stadgadt, att, då borgenär ej wisar, att gäldenär kan sig sjelf föda, bör den förre till den Sednares förnödenhet förskjuta, hwad af Kronan åt fångar i allmänhet bestås, med förhöjning af hälften derutöfwer.

Om fästningsfångarnes tractamente innehåller Kongl. Brefwet den 8 October 1700, att de skulle dagligen erhålla 2 öre silfvermynt, men då de woro med arbete sysselsatte, 4 öre, hwaraf ett öre borde innehållas till deras beklädnad; sjuke och arbetslöse skulle åter, utom underhållspenningarne undfå 1/2 öre om dagen till beklädnadshjelp. I afseende på de Staters, hwaraf

desse medel borde utgå, war åter stadgadt, att under=hållsmedlen utbetaltes af Räntererierne, men arbets=penningarne af Fortifications Cassan, där innehåll=ningen till beklädnaden äfwen skedde; föröfrigt borde fångarne bespisas ur magazinerne, emot ersättning af förplåg=ningspenningarne. Under sedermera stegrade warupriser till=delades fästningsfångarne tillfälliga förhöjningar af under=hållspenningar, likasom andra fångar, ända till dess att, under den 18 November 1799, i Nåder stadgades, att alla på fästningarna förwarade fångar skulle, ehwad de till Kronans arbeten nyttjades, eller icke, undfå, så helg- som söknedagar, 3 ß i arbetspenningar, beräknade på det sätt, att då 1 Lisp. mjukt bröd kostade mer än 16 ß, undfick hwarje fånge 1/3 mark mjukt bröd om dagen, i stället för den ena skil=lingen. Numera åtnjuta fästningsfångarne, i likhet med an=dra häktade personer, nyssberörde qvantum bröd och 3 ß. afkortade, samt dessutom, då de i Kronans arbeten sysselsättas, särskild arbetsskilling, så framt de icke ar=beta på beting, wid hwilka tillfällen de bekomma antin=gen hälften eller något mindre, än hwad andre arbetare betås, och är arbetstiden för dem genom Kongl. Fortifi=cations Ordningen bestämd till 10 timmar om dagen.

Correctionisterne å Långholmen, äfwensom de i Arbets och Correctons Inrättningarne för quin=nor inneslutne personer, förplägas å dessa ställen efter uppgjorde spisordningar och består Staten till hwarje persons underhåll å nämnde Inrättningar i Stockholm och Götheborg 6 ß om dagen eller 45 Rd 30 ß om året, men för Correctionisterne i Norrköping blott 5 ß 6 rst. eller 41 Rd 39 ß 6 rst. om året. Uti Malmö besörjes

slutligen, så wäl fästnings, som corrections arrestanterna underhålls af en dertill antagen entrepreneur, som, enligt ingånget contract med Kongl. Maj:t och Kronan, förser fångarne med så wäl bröd, emot dertill ur Allmänna Magazinerna erhållen spannemål och 16 β för bakningen, som annan kost, efter faststäld spisordning, emot uppbärande af de fångarne beståddа 3 β; Och enligt gällande priser har matunderhållet uppgått, under sistledet år, på sätt särskildt uppgjordt och i underdånighet under Litt. L. bilagde tableau wisar

å Stockholms Södra Corrections Inrättning för en Correctionist ——— 48: 44. 7½. — om dagen — 6: 5⅓. —

å Malmö Arbets och Corrections Inrättning	41: 3	5: 4⅘ 1/6
å Stockholms Norra Dito	42: 37. 1½	5: 7½.
å Norrköpings Dito	42: 6.	5: 6½.
å Götheborgs Dito	46: 36. 10.	6: 2.
å Carlskrona Dito	44: 17. 2.	5: 10.
å Christianstads Dito	44: 17. 2.	5: 10.
å Elfsborgs Dito	46: 42. 10.	6: 2.
å Götheborgs Dito	44: 21. 1½.	5: 10⅑.
å Landskrona Dito	38: 1.	5:

Ehuru sjelfwa sättet, hwarpå fångarne erhålla sin förplägning, måhända tyckes wara af mindre wigt, så wida fångarne endast undfå nödtorftig föda för de dertill af Staten beståddа medel, werkar detta likwäl icke obetydligt på deras både fysiska och moraliska förhållanden. Om fångarne, såsom i Stockholms Kastellet tillgår, undfå icke blott det contanta underhållet, utan äfwen wärdet af brödet i penningar, händer lätteligen, såsom

waktmåstarne, af hvilka några hålla krogar, tillåta fångarne att, hvarhemot Kongl. Brefvet den 27 Novemher 1798, njuta brännvin, att detta understöd blifver otillräckligt och att de förra antingen lida nöd eller nödgas afyttra sina umbärlige klädespersedlar. Om åter någon af fångbetjeningen håller marketenteri för fångarna, såsom i ofvanberörde Kongl. Bref förutsättes, uppkommer deraf om icke alltid för fångarne nyttig beröring med waktbetjeningen, som egentligen bör värda fångarnes rätt, men genom beräkningen af winst, i egenskap af marketentare, råkar i ett motsatt förhållande, hvaraf förenledes, antingen klagomål, eller ock ett tvång för fången, att låta sig nöja med hvad han får, utan att han vågar göra sin rätt gällande. Om, såsom på Carlstens fästning och i ett eller annat Länshäkte skett, fångarne tillåtas att upphöra födoämnen och tillreda dem inom fängelserne, föranledas äfven derigenom snart oordningar och osnygghet. Af andra sätt att bereda fångarne tillfällen att erhålla sina behof, återstå blott tvänne. Det ena att antaga marketentare, utan att befattning med fångvärden, det andra såkallade matinrättningar eller gemensamma förplägningsanstalter, antingen på Statens bekostnad eller genom entreprenörer. För att likwäl inom marketenterier bereda ordning och förekomma klagomål, fordras billiga taxor och sträng tillsyn, så wäl å matwararnes beskaffenhet, som vid utdelningen. De inrättningar af detta slag, som förleden sommar funnos i Christianstad och Landskrona, utmärktes af båggo delarne och af belåtenhet både å fångarnes

och marketentarens sida. Matinrättningar, wore sig genom de med fängelsernes befattning egande Embetsmyndigheters föranstaltande, eller genom entrepreneurer, kunna swårligen med-föra wäsendtlig nytta, om ej inom större fängelser och der mindre täta ombyten äga rum. Uti de större Americanska fängelserne lärer underhållet besörjas genom entreprenader, ingångne för hwarje år, utom i Wethersfield, der fångarne förplägas af sjelfwa inrättningen.

Kläder bestås endast fästningsfångar och Cor-rectionister. De förra hafwa, såsom ofwan nämndt är, af ålder erhållit sådana, genom innehållning af arbets-medlen. I en sednare tid och då det i inre wärde fallna myntet icke medgaf något afdrag å det till oförändradt belopp utgående fångunderhållet, började utan twifwel Krigs Collegium att förse fästningsfångarne med kläder men dessa utföllo icke för andra, än fångar, dömde på län-gre tid och minst 2 år, helst de i annat fall borde först utslita de kläder de wid ankomsten medförde och derefter undfå de oundgängligaste beklädnadspersedlarne, i den mån de deraf blefwo i behof. En författning, så mycket mera ingripande i fångarnes rätt, som icke stadgadt fanns, på hwad sätt de skulle, wid sitt lösgifwande förses med nödige kläder, för att icke omkommas af köld och nak-enhet. Kongl. Brefvet den 21 November 1798 fastställ-ler fångbeklädnaden att utgå på tre års tid med

1 grof hatt.

1 jacka af grått wadmal

1 par långbyxor af dito

2 par wallstrumpor

2 grofwa skjortor och

2 par Skor af läder eller trä.
Emellertid användes äfven till fångarnes beklädnad jemte af manskapet vid Armeen brukade munderings persedlar, som blifvit casserade. Utom det att dylika ej sällan äro af den beskaffenhet, att de föga kunna skydda emot årstidernas inflytande, inträffar härigenom svårighet vid fångarnes bewakning, då desse någon gång äro lika klädde med bewakningsmanskapet, hwilket ej heller gerna bör de gröfsta förbrytare klädde i en drägt, egentligen utmärkande fäderneslandets försvarare. Sedan Eders Kongl. Maj:t genom Nådigt Bref af den 28:e October 1830, åt Styrelsen uppdragit befattningen med fästnings fångarne, hafwa för hwarje år, särskildta beklädnads-stater blifvit upprättade, enligt hwilka fångarne borde erhålla:
1 hatt på trenne år
1 fodrad wadmalsklädning på twå år
1 buldans klädning
2 st. Skjortor
2 par Strumpor och
2 par Skor
på ett år
Men från den härtill anslagne summa, beräknad icke efter antalet af fångar, som kunde å hwarje fästning emottagas, utan effectiva styrkan, har ungefär en fjerde-del af beloppet blifvit årligen afdraget för ofwanberörde casserade munderingspersedlar, hwilke borde uti utrednings förråderne hållas Styrelsen tillhanda. Då likwäl nya förändringar i Arméens beklädnadssätt, dels genom ingångne Assurance-contracter med de värfvade Regementerne, dels ock genom Indelte Infanteriets beklädande genom Beklädnads Directionernes försorg, i betydlig mån minskat dessa

tillgångar, och de flesta persedlar, som till nämnde förråder numera levereras, äro odugliga, samt de såkallade reparable icke stort bättre, har Styrelsen under den 28 November sistledet år till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet ingått med förslag till en förändrad stat för fästnings fångarne, hvilken under den 18 Maj innevarande år, vunnit Eders Kongl. Maj:ts Nådiga bifall; och hvarigenom ej allenast mera ordning borde, enligt Styrelsens underdåniga förmodan vinnas, utan fångarne äfven erhålla en särskild drägt, hindrande många rymnings försök.

Correctionister å Långholmen beklädas, enligt den af Eders Kongl. Maj:t, under den 31 October 1829, fastställde stat på detta sätt:

1 tröja af wadmal	på 2 år.
1 par byxor af Dito.	
1 wäst af ylle Dito	
1 Halsduk	
2 par Skor med trädbottnar	
2 par tofflor med trädbottnar	
4 Skjortor	
1 Linnetröja	
1 par Linnebyxor	
1 Linnewäst	
1 Mössa af ylle	
3 par Strumpor och	
2 Förkläden	

upptagne till 10 R:d 36 s. 7½ r:st årligen; hvaremot de i Malmö befintlige Correctionister undfå beklädnad i likhet med hvad för fästnings fångar i allmänhet bestås, utgörande omkring 12 R:d för hvar person.

Till arbetshjonen å Norra Arbets och Corrections Inrättningen här i staden består, enligt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 3/ October 1829 och 7 Februari 1835.

2:ne Kjortlar af Buldan
2:ne Tröjor af Dito
1 Klädning af Dito
2 Förkläden af Dito
2 Linhyg af blångarnsväf } på ett år.
2 Halsdukar af lärft
2 par nya Strumpor
1 par vidstickade Dito
2 par Tofflor.

beräknade till 11 R:d 17 s. 4 r:st. årligen. För Correctionisterne och fångarne å Götheborgs och Norrköpings Arbets och Corrections Inrättningar, är beklädnaden icke specificerad, hvarken till persedlar eller slitningstid, utan består blott enligt Eders Kongl. Maj:ts ofvan omförmälde Nådiga Skrifvelse af den 7 Februari förledet år, för hvarje fånge, på förra stället 2 R:d 28 s. och å det sednare 8 R:d 12 s. årligen, ej mindre till beklädnad, än och till sängkläder, hvilken olikhet härrörde af särskilte förhållanden vid leverteningen af beklädnads effecterne, men hvilka numera upphört.

Till hvad belopp denna del af fångunderhållet uppgått, framvisar ofvanåberopade tableau, och hafva beklädnad och sängkläder, om hvilka härnedan ytterligare förekommer, kostat för hvarje person under loppet af förledet år:

å Långholmen ________________ 13: 6: 1.
i Malmö ________________ 12: 20: 11.
å Norra Corrections Inrättningen ________________ 5: 33. 9.

å Corrections Inrättningen i Götheborg		3: 34: 6.
å Dito i Norrköping		7: 11: 0.
å Carlskrona fästning		ej uppgifvet
å Carlstens	Dito	17: 20: 5.
å Christianstads	Dito	26: 33: 4.
å Elfsborgs	Dito	11: 39: 1/2.
å Götheborgs	Dito	14: 1: 4/4.
å Landskrona	Dito	12: 4: 10.
å Waxholms	Dito	ej uppgifvet

Till beklädnad åt personer, förwarade i Länshäktena äro bestämda anslag ej å stat uppförde; men då någon fånge finnes deraf i behof, antingen till följe af fattigdom, eller en längre fängelsetid, hwarunder medhafde kläder äro wordne utslitne, utdelas åt dem nödige persedlar, af Statsmedlen bekostade.

Härförutan har Eders Kongl. Maj:ts Befallnings hafwande i Stockholms Län, den 18 Februarii 1832, erhållit tillstånd, att, till så kallade transportfångar, eller sådane, som forslas ifrån ett län till ett annat, eller ock till fästnings-orter, utdela beklädnadspersedlar, efter requisition utbekomne från Krigs Collegii förråder. I de andra Länen böra Landshöfdingarne, likmätigt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 7 Julii 1819, med nödige beklädnadspersedlar förse sådane fångar, som, under en längre transport win[ter]tiden, äro, till hälsans bewarande, deraf i behof. Och anser Styrelsen sig ej kunna, wid detta tillfälle undgå att omförmäla den werkliga förlägenhet, som, wid fångars lösgifwande, ofta nog yppas, wid deras förseende med de nödwändigaste beklädnadspersedlar, för att kunna anträda hemwägen. De inom fängelserne och Corrections Inrättningarne

intilldess brukade, skola då qvarlemnas, och de medhafde ånyo pådragas. Wanligtwis äro desse af sämsta beskaffenhet. Men så klädd är det, som de lösgifne skola ånyo inträda i det allmänna lefvernet och genom arbete förtjena sitt underhåll. Och huru många emottaga väl i sin tjenst och i sitt hus en slarfvigt klädd arbetare, då de kunna erhålla en bättre klädd? och huru många vilja väl bekosta en sådan, genast vid hans ankomst, nödiga kläder? Denna omständighet försvårar i betydlig mån möjligheten för frigifne fångar att winna sin utkomst.

Sängkläder tillhandahålles fångar inom alla svenska fängelser, enligt aflederade Kanzl. Odref af den 27 November 1798, bestående för hvarenne fånge af

1 Madrass af buldan, stoppad med halm.
1 Hufvudputa af D:o.
1 par Lakan af blårgarnsväf och
1 täcke af wadmal eller 1 filt.

beräknade å Långholmen och Norra Corrections Inrättningen, de tvenne första persedlarne till 3:ne års slitningstid, men filten på förra stället till 4 års och å det sednare till 6 års slitningstid; och vid Malmö Corrections Inrättning samt fästningsfängelserne på 4 års brukningstid. Samma olikhet företer sig jemwäl i anseende till å desse persedlar utsatte priser. Halmen i madrasserne och putorna omläggs 4 gånger, och lakan merendels en gång i månaden; hvarförutan hwallen å somliga fängelser bekostas af allmänna medel, å andra af fångarne sjelfva; hwilken olikhet ej lärer kunna afhjelpas, förr än staterne för fängelsebehofwen warda på en gång och i ett sammanhang reglerade.

Sjuke fångar njuta inom Läns fängelserne läkare vård af Provincial Läkaren och inom Arbets och Correc- tions Inrättningarne af särskilda, dertill antagne, Läkare. Medicamenter bestås af Allmänna Medlen och där localen sådant tillåtit, finnas särskilda sjukrum inom detentions fängelserne. A fästningarne och Corrections Inrättningarne äro Sjukhus inrättade, och flera bland dessa af den utmärk- ta ordning och snygghet, att de kunna täfla med de bästa allmänna lazaretter. Sjukwårdspersedlar bestås i Staterna och finnes af twänne slag, dels för den wanliga sjukwår- den, dels och för inrättande af så kallade Cholera Sjuk- hus, för den händelse att den swåra farsoten cholera-mor- bus skulle ånyo här i landet intränga; och warda dessa sistberörde persedlar, utan sammanblandning med den öfriga Sjukhus-attiraljen, förwarade, såsom ett för detta behof, afsedt inventarium.

Afwen matkärill bestås fångarne inom Rikets samt- liga fängelser, men som medel till dylika icke blifwit å Staterna för Rikets fästningar, under senare tider uppe- förde, har deraf händt, att sådane på flera ställen saknas och att fångarne nödgats sjelfwe anskaffa sådane.

Wed och lysningsämnen bekostas likaledes af all- männa medel, så för fästnings samt arbets och cor- rections fängelserne, som för Länshäktena.

Renhållnings effecter bekostas jemwäl af allmän- na medlen; och har Staten således icke haft någon utgift osparad, för att, i afseende på fångwården, förena mensk- lighet med säkerhet; och om Swenska fångwårds anstal- terne ännu lemna, i afseende på fängelsernes byggnads- sätt, något öfrigt att önska, så måste man å andra si-

dan äfwen taga i betraktande, att den tid är icke lång, under hwilken man wid dylika byggnaders uppförande mera allmänt tillämpat det så kallade cellsystemet: att nyttan deraf ännu är ett föremål för forskningar, anställde, än på allmän bekostnad, än genom enskildas berömliga menniskokärlek, och att Swerges ringa tillgångar endast medgifwa, att småningom och efter hand tillegna sig, hwad icke blott wälwilja och theori utan äfwen erfarenheten godkänt.

V. Fångarnes Arbeten.

Ofwan är wisadt, att arbete ålades brottslingar, såsom ett medel att gottgöra dem ålänade böter. Detta slags arbeten kunde icke betraktas såsom straff; ty om någon annan utwäg öppnades för den dömde att fullgöra domen, upphörde arbetsskyldigheten. Dessutom blef twångsarbete ett werkligt straff, än på lifstiden, än på wissa år; och detta i anseende till dels arbetenas swårare beskaffenhet, dels de omkostnader Staten fick widkännas i och för fångens underhåll och hwilka han sämedelst borde ersätta. Så betraktades fordom, och så betraktas ännu de arbeten, som åladas fångar, än å Kronans Slott och Gårdar, än i Kronans werkstäder och nu åläggas i Kronans fästningar och arbetsinrättningar.

Inom Länsfängelserne tillåtne arbeten hafwa ett annat syftemål. Då dessa, genom Kongl. Bref. den 18 Mars 1748 och den 15 Junii 1763, icke allenast tillåtas, utan jemwäl anbefalldes, skedde sådant, för att bereda de der förwarade fångar, utwägar till födtjenst, hwarigenom de blefwo i tillfälle att skaffa sig ett lättre underhåll.

Uti Corrections Inrättningarne hafwa arbeten blifwit ålagde där förwarade personer, emedan arbetet ingår såsom ett bland hufwudwilkoren för penitentiairs-systemet; emedan det är ett medel till bibehållande af ordning och lugn inom inrättningarne, enär sysselsatte personer äro lättare att bewaka och afhålla från oordentligheter än sysslolöse: emedan det bidrager till fångarnes helsa och trefnad: emedan det icke allenast wänjer fången wid werksamhet, utan äfwen sätter honom i tillfälle att förwerfwa en slöjd-färdighet, hwarigenom han sedermera kan, i det fria lifwet, förwärfwa sin utkomst och blifwa mindre farlig för samhället, hwarmed så mycket mer wigtiga omständigheter, som många brott härflyta af lättja, arbetsskygghet och okunnighet: och emedan arbetswinsten minskar Statens utgifter i och för underhållskostnaderne, hwarföre och hwarje dag, som en fånge sysslolöst tillbringar i ett häkte, är en gifwen förlust för det allmänna.

De arbeten, hwarmed fästningsfångar sysselsättas, äro i främsta rummet byggnadsarbeten och om tillgång till sådana saknas, renhållning och andra, till fästningarnes förmån, ländande förrättningar. Uti Carlskrona arbeta fångarne i Flottans smedja. Emellertid inträffar, särdeles under wintertiden, då byggnader och reparationer afstanna, att fångarne å en och annan fästning sakna all sysselsättning. De tillbringa då sin mesta tid inneslutne i fånghwalfwen, och detta lefnadssätt torde man få tillräkna den grad af moraliskt förderf, som utmärker en del af detta slags fångar. Att åt dem anskaffa tillgång på arbeten skall

utan twifvel medföra en dubbel nytta: mildring i tänke=
sätt och minskning i utgifter. De fleste af dessa fångar
quarblifwa för alltid inom fängelset; om slöjdfärdighet
kan, hos en del af dem, framlockas, kan den således länge
påräknas; och att framlocka den genom belöningar är in=
gen omöjlighet. För Arméens materiel förefalla en mängd
arbeten. Måhända wore det icke owerkställbart, att låta
dessa förrättas genom fångar; och då underhållskostnaden
för dem nödwändigt måste blifwa mindre, än för frie
arbetare, lärer winst deraf kunna, med temlig wisshet,
påräknas; äfwensom Kronan, genom en ständig eftersyn
wid arbetet, försäkras om dess duglighet. Huruwida så=
dant likwäl är werkställbart och låter förena sig med
nu gällande författningar om anskaffande af erfor=
derliga förnödenheter för land och sjöförswaret, är en
annan fråga. Möta hinder, så torde åtminstone arbets=
salar kunna inrättas, hwarest fångarne tillåtas att, un=
der wederbörandes inseende, och emot andel i arbetslönen,
sysselsätta sig med smärre handarbeten; ty att, på sätt
hitintills skett, tillåta dem att arbeta inom fängelse=
rummen och sjelfwe derföre uppbära betalning, föran=
leder flera oordningar.

Ehuru Kongl. Maj:t, på Rikets Ständers
derom gjorda underdåniga framställan, uti Nådigt
Bref, under den 18 Mars 1748, förordnat: att alla
fångar måge tillhållas, att, efter hwars och ens kön,
stånd, ålder, krafter och kunskap, förrätta något
wisst arbete emot betalning; som dem till deras föda
tillställas må, dock så, att icke mera deraf till dem ut=
lemnas, än hwad till nödtorftig spisning tarfwas, och

ofwerskottet kom dem tillgodo, när de ur fängelset lös=gåfwos: att där fängshusen woro så trånga, att flitigt arbete icke kunde där idkas, sådane hus kunde, genom fångarnes egit arbete, göras flera och beqwämligare: att sådane fångar som ej begått grofwa brott eller ur-botamål, kunde lemnas, uton borgen, under deras andl. wårdning, hwilke dem åtlundar: att när större byggnader inom städerne förefölle, såsom brobyggnader m.m. hwartill flere fångar kunde på en gång nyttjas, sådane dertill borde, under bewakning, utlemnas: att qwinnorna borde inom ett starkt rum sysselsättas med kardning, spinning, noppning, wäfning m.m.: att karlarne på lika sätt borde inom en sluten gård arbeta med huggning, sågning, m.m.: att de fångar, som kunde något handtwerk, borde få inom fängelserne idka det för handtwerkares eller andras räkning: och att fångarne alltid borde förpligtas att lägga hand wid sådane arbeten och byggnader, som förefalla uti landshöfdingesätet eller eljest för Kronans räkning. Ehuru sedermera Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce Collegium, med anledning af Kongl. Brefwet den 8 September 1752, hwari föreskrifwes ej mindre att alla, på fästningar och slott för brott insatte personer borde förpligtas, att spinna ett wisst antal strängar groft klädes garn i weckan, der före wåldmästaren hade att njuta betalning, emot det, att han förság fångarne med ljus, wärme och underhåll m.m., än och att ransakningsfångar skulle på samma sätt sysselsättas; då ena hälften af arbetslönen borde dem tillfalla, och den andra natt-

nästans för warme och ljus, wärande oskäligheten häraf, genom Circulair den 5 September 1754 infordrat Landshöfdingarnes yttrande: ehuru widare, genom Kongl. Brefwet den 15 Juni 1763 bestämmes de wilkor, hwarunder arbeten utom fängelserna må äga rum och den ersättning waktbetjeningen bör tillkomma för dess möda med bewakningen: och ehuru Kongl. Brefwet, den 27 November 1798 föreskrifwer att fångarne böra med arbeten inom fängelserna sysselsättas, tillbringa likwäl detentions fångar i allmänhet sin tid i owerksamhet. Härigenom uppkomma till större delen de olyckliga följder, som dessa slags fängelser medföra och derföre mera än en gång kunna föranleda, att den, som dit inkommit för ett fel, utgår derifrån mogen för brott. Derföre wore det ock af yttersta wigt om tillfälle bereddes fångarna att, inom fängelserummen, men hälst uti särskilda arbetssalar, sysselsätta sig med arbeten, då de sådant begärde; ty något arbete synes ej skäligen kunna åläggas en dylik fånge emot hans wilja. Inom ett och annat fängelse finnes redan möjlighet, att, å winder eller eljest, inreda dylika rum; och der tillfälle saknas omtalar 1798 års Bref sättet, hwarigenom de kunna erhållas. Och då Styrelsen är öfwertygad derom, att denna omständighet är af mycken wigt, har den ej twekat att derå fästa Eders Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet.

Ifrån deras första början woro Spinnhusen här i landet påräknade till befrämjande af manufacturerne, särdeles klädes och kamlottswäfwerierne. Derföre ställdes de under Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce Collegii inseende, och derföre tillförordnades en särskild direction, till större delen bestående af fabrikanter, och derföre utlofwades, ock åt Polisbetjeningen i Stockholm belöning, då de kunde uppspana personer för att sät-

sändas till Spinnhuset. I ändamål att befordra arbetsdriften förordnades sedermera år 1739, att ett wißt quantum spunnet garn eller kardad och skrubbad ull skulle motswara ett års ådömdt fängelse. Under loppet af åren 1754 och 1769 war arbetet å Spinnhuset i Stockholm bortarrenderadt till ett bolag, och war det under denna tid, och på nämnde Bolags förslag, som genom Kongl. Brefwet den 4 Februarii 1766, stadgades, att de, hwilka för itererad tjufnad eller annan grof vanart, begången inom Stockholm, andra gången lida straff, skulle, på längre eller kortare tid, dömas till Spinnhuset. Så angelägen war man på den tiden om fångantalets förökning, emedan enskilda deraf hämtade winst. Nya uppfinningar af machiner hafwa sedermera minskat behofwet af handarbeten och åliggandet att åt de å Arbets och Corrections Inrättningarne insatte personer bereda arbetstillfällen, är nu en bland Styrelsens swåraste omsorger.

I samma mån, som fabriksnäringarne utwidgas ej inom ett land och bruket af machiner gör arbeten för händer umbärlige, i samma mån blifwa arbetare mindre eftersökte, särdeles då tillgångarne på utländska manufacturwaror bragt wärdet af dem till det lägsta pris. Kännbart blir detta minskade behof på arbetslönerne, men ännu kännbarare, om man såsom arbeten drifwas inom fängelserne. Der arbetar man mindre för att förtjena, än för att minska redan gifna utgifter: så man nödgas någongång arbeta, utan afseende på förtjenst och endast för att sysselsätta fångarne, samt derigenom wiedmakthålla ordning på stället. Härigenom åfwenhyras Fabrikanten, som, i anseende till arbetslönerne, ej kan uthärda täflan och nödgas sälja med förlust, hwarigenom hans förlags Capital minskas: härigenom åfwenhyras likaledes arbetaren, som, då fabrikanten

ej längre sysselsätter honom, blir på en gång både syslolös och försvarslös, och sålunda faller antingen fattigvårds anstalterne eller Corrections Inrättningarne till last. För att förekomma detta, har man i England, än instält fångarnes arbeten, än åter begagnat så kallade tramptuppel (Tread mills) med hvilka kan arbetas utan att något produceras. Om lämpligheten och nyttan af dylika inrättningar hafva tankarne warit delade, och torde den anmärkning ej sakna grund, hvilken Beaumont och Tocqueville, som, på Kongl. franska Regeringens befallning, företogo en resa till Norra America, för att inhämta underrättelser om derwarande fångenstalter, framställt, eller att dylika inrättningar, hwarigenom fångarne sättas förnuftslöst i rörelse, endast tjena att skaffa dem kroppsrörelse; afven om dermed förknippas ett annat producerande machineri, hvilket fångarne i alla fall ingenting läras.

Wid Swenska Corrections Inrättningarne hafva, undantagande i Malmö, Correctionisterne blifvit på det sätt sysselsatte, att de, som ej användts till arbeten för inrättningarnes räkning, arbetat för fabrikanter och andre, hvilka der inlemnat rudimaterier till förarbetande. Wid ingångne Contracter derom äro olika principer följde. Inrättningen har erhållit ersättning, än genom bestämde arbetslön för den tillwerkade waran, än åter på så sätt, att contrahenten betalt en wiss summa för arbetarens dagsverke, och sedermera användt honom inom en sär-skild werkstad. Det sednare sättet har likwäl mest ägt rum på Långholmen, då på Arbets och Corrections-Inrättningarne å Norr här i Staden, i Norrköping och Götheborg arbetena i allmänhet blifvit werkstälda af lem-

nade rudimaterier, och under föreståndarnes inseende. Men äfven detta sätt, att ordna sysselsättning för fångarne, är icke utan sina olägenheter. Dels står inrättningen alltid i beroende af entrepreneurer eller leverantörerne, ej allenast för erhållande af arbete, utan äfven för dess egna underhållskostnader, så framt en del af arbetsförtjensten är i staten påräknad såsom tillgång, och dels kan en dylik entrepreneur, särdeles om han drifver arbetet i större skala och med en nedsatt arbetslön, merka menligt på concurrencen i allmänhet, genom det inflytande han såmedelst erhåller på varans pris, hvilket sätter honom i tillfälle att utestänga teflan och undersälja dem, som med tillverkningen af en lika vara, endast begagna sig af fria och mera dyrlejda arbetare. Kommer nu härtill att entrepreneuren sjelf bedrifver arbetet och, på detta sätt, står i daglig beröring med fångarna, så kunna ännu svårare följder uppstå. Oaktadt en sådan entrepreneur egentligen icke har något att skaffa med disciplinen och ordningen inom Inrättningarne, utöfvar han likväl ett mer eller mindre märkbart inflytande derpå. Lyckligtvis hafva entrepreneurerne å Långholmen i allmänhet eftersatt sin enskilda fördel för den allmänna ordningen på stället och sökt befrämja den. Men om ett annat förhållande skulle äga rum, och om entrepreneuren skulle blott afse sin egen fördel, utan att besinna hvarken inrättningens syftemål eller följderna af deras eget handlingssätt, så kan lätteligen hända, att inrättningen förfelas. Förenämnde Beaumont Tocqueville anföra härom ett yttrande af Capitain Lynds, föreståndare för Corrections Inrättningen i Singsing, en man, hvars rika erfarenhet ger vigt åt hans utsagor; och detta yttrande uttrycker hans farhåga, att entrepreneurernes närvaro inom inrättningen

törte förr eller senare, omstörta hela disciplinen inom nämnde fängelse, ett af de ypperste i Norra America. Samma åsigt delar äfwen Doctor Julius, hwars mångfaldiga beskrifningar och flera utgifna arbeten om fångwäsendet framhålla honom såsom ett ojäfaktligt wittne; och äfwen inom Corrections Inrättningen å Långholmen har erfarenheten witsordat detsamma. Handelshuset L. Lamm & Comp. der innehafda Bomullswäfweri, bedrifvet under Commendantens å stället, Majoren Georgiis speciella tillsyn, genom Bolagets egit Ombud, som derjemte ägde, jemlikt Contract, rättighet att åt arbetarne utdela premier i matwaror och öl, war den egentliga brännpunkten för de flesta oordningar inom inrättningen, och derifrån utgingo de wåldswerkare, som satt den i wanrycktet. Men sedan ett nytt Contract blifwit, under loppet af innewarande år afslutadt och sedan Inrättningen icke allenast låter sjelf bedrifwa arbetet, genom egen mästare, utan äfwen besörjer premiers utdelning, är skäl att hoppas, det arbetsproducten skall ökas, äfwensom mindre klagomål öfwer oordentligheter försports.

Huruwida premier böra tilldelas fångar för arbeten utöfwer fastställda pensa har utgjort ett föremål för delade åsigter. I Americanska fängelserne, med undantag af de i Baltimore, beståås inga premier, och kunna det ej heller, då det där använda penitentiairsystemet, hwilket egentligen grundar sig på straffets stränghet, icke kan medgifwa, att fången hämtar någon förnöjelse af sitt arbete. I England och på flera andra ställen beståås deremot premier till olika belopp. En författare, Cramer Audéod, har i en, angående fängelset i Geneve utgifwen skrift, erinrat emot användandet af premiers

utdelning inom fängelserna, att sådant strider emot princi-
perne för penitentiaire systemet, hwilket, hwilande på in=
skränkningar, icke medgifwer att fångarne kunna förskaf-
fa sig någon njutning: att den olikhet, som härigenom
uppkommer i fångarnes wilkor, då den flitige kan för-
werfwa fördelar, som den mindre flitige måste umbära
werkar olikhet i straff: och att det inköpe af matwaror,
hwartill dessa premier wanligast användas, föranleder
till frosseri och wänjer fången wid ett lefnadssätt, som
han i det fria lifwet ofta saknar. Herremännen Beau-
mont Tocqueville anse åter premier icke kunna, i Fransy-
ska fängelsernas närwarande skick, afskaffas; och lika be-
skaffadt torde, enligt Styrelsens underdåniga åsigt, för-
hållandet wara inom Swenska Correctionsinrättnin-
garne; emedan de derwarande personer hållas till större de-
len der inneslutne, icke derföre att de begått brott, som
af dem bör, genom ett sådant fängelse, försonas, utan
emedan de sakna försvar. De stå således midt emellan
arbetsfångar och fria arbetare, och det wore derföre lika
obilligt, som ändamålswidrigt att förhålla dem en del
af arbetsförtjensten, enär de, genom flit och skicklighet,
göra sig deraf förtjente. Den olikhet, som härigenom
kan uppstå emellan Correctionisterna, i förhållande till
deras större eller mindre arbetsfärdighet, eller arbetenas
beskaffenhet, länder mera ofta till uppmuntran än
till missnöje. Och att denna förtjenst snarare användes
till förbättring af matunderhållet, än besparas, är en följd
af den ringa utsigt dessa personer äga, att under närwaran-
de förhållande återwinna sin frihet. Skulle Eders Kongl.
Maj:t i Nåder finna lämpligt att åter till kraft och wer-

hwarigenom försvarslöse personer berättigades, att komma på fri fot, då de förvärfvat 33 R.D. 16 s. Banco; hvilket Styrelsen icke dess annat inser, att sådant skulle både medföra en ökad arbetsdrift och märkligt bidraga till förminskning af detta slags fångar. Under den tid samma Nådiga Författning gällde till efterlefnad, utgingo från Allmänna Arbets Inrättningen i Carlskrona af 158 frigifne arbetskarlar, 86 af det skäl att de samlat förberörde summa; och af dessa återkommo ungefär 1/6 del. De öfrige blefvo såledas nyttige medborgare. Emedlertid och för att förekomma missbruk och att medlen ej strax förslösas, borde dessa kunna öfversändas till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafwande i det Län, till hvilket personen förpassas och af honom lämnas till Fattigwården eller annan Embetsmyndighet i den ort, dit personen flyttar, för att för hans räkning förräntas, dels till gäldande af hans Kronoutskylder, dels till hans etablerande såsom fri samhällsmedlem. På församlingens yttrande kunde sedermera bero, om personen ådagalaggt den stadga, att medlen kunde åt honom anförtros. Beträddes han med brott borde straffstånd och böter deraf utgå. Föll han åter fattigwården till last, behöll denna penningarne, såsom wanligen sker med fattighjons tillgångar.

Utom dessa premier få Corrections Inrättningarne, i och för der bedrifne arbeten, widkännas andre utgifter, medtagande en del af arbetswinsten. Således bekostas nämnde Inrättningar, reparationer å werkstäderne, wed och lyshållning derstädes och någongång werktyg

Den winst, som härigenom uppkommer för de Fabrikanter, som der låta arbeten werkställas, ökas dessutom genom för-delarne deraf, att de hwarken ansvara för arbetarnes Kro-noutskylder, ej eller nödgas lemna dem förskotter. Men då Statens kostnader för dessa Inrättningars underhåll äro så betydliga och då wid tillwerkningen af hwarje-handa effekter, flera förmåner komma den Fabrikant, som begagnar sig af Correctionisters arbeten, till godo framför dem, som på egna werkstäder och med fria arbetare idka samma yrke, synes den frågan; huru-wida ej arbetena inom Corrections Inrättningarne böra för Statens räkning bedrifwas, ej wara alldeles oförtjent af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet. Winst deraf för Staten anser Styrelsen kunna med skäl e-motses och begreppet om en allmän concurrence lärer äfwen fordra, att den ena slöjdidkaren icke kommer i tillfälle att understiga den andra, till följd af särskilda fördelar på allmän bekostnad. Lägges nu härtill att ar-beten, som ingå i krigsmaterialen, icke äro i allmänhet reproductiva, då dertill åtgående Capital icke ersättes genom warans ingående i den allmänna rörelsen, utan twärtom försvinner derur, synes det wara en dubbel winst, att till dylika arbetens förfärdigande använda fångar, dels emedan dessa i allmänhet kosta mindre än fria arbetare, dels ock emedan man kan på detta sätt draga nytta af personer, i alla fall liggande Sta-ten till last. I flera andra Stater tillwerkas också inom fängelserne flera förnödenheter för Arméerne. Sådant har äfwen skett inom Correctionsinrättningarne i Stockholm, någongång för egen, oftare för lefwerantörers

ers räkning, hwilke anskaffat materialier och sedermera haft en större eller mindre behållning. Att framskå såsom tillstånde med detta, kan icke Styrelsen, emedan den saknar dertill nödigt förlags Capital; wågar icke Styrelsen, emedan en förlust, tillkommen genom misräkning eller genom tillfälligheter, skulle stanna på densamma enskildt. Styrelsen har sig wisserligen bekant, att flera Författningar och deribland Eders Kongl. Majts Nådiga Bref af den 16 Augusti 1810 jemte flera forntida bjuda, att Arméens och Flottans alla behof skola upphandlas genom offentliga auctioner: att de gällande Fabriks och Skrå Författningarne, tillerkänna wissa personer rättighet, att ensamme tillwerka wissa Artiklar; Och att erfarenheten i allmänhet wisat, det manufacturer, drifne för allmän räkning, ej blott äro skadliga för concurrencen i allmänhet, emedan de inskränka en fri afsättning, utan och, genom förwaltnings sättet, oftast kosta mera än enskildta företag; men om å andra sidan tages i betraktande så wäl att, på sätt nyss nämndt är, de waror, som tarfwas för krigsmagtens consumtion, utgå ur den allmänna rörelsen, som äfwen att den winst, hwilken kan, genom fångars arbeten till fyllande af allmänna behof, uppkomma, omedelbart minskar Statens directa utgifter, torde skäl derifrån kunna hämtas, att i laglikmätig ordning widtaga sådane förändringar, att de utgifter, som RikssStatens Tredje Hufwudtitel får widkännas minska dem å den ättonde eller och hwarthom.

För att redovisa för beskaffenheten af de arbeten, hwarmed Fångarne och Correctionisterne wid de under Styrelsens inseende ställda Inrättningar

warit sysselsatte och den minst deraf härflutit, anser Styrelsen sig böra i underdånighet upptaga hwart och ett af dessa särskildt.

Hwad således först angår Corrections Inrättningen å Långholmen, så finnas werkstäder för Skräddare, Skomakare, Snickare, Sadelmakare, Bokbindare, Tunnbindare, Smeder och Plåtslagare samt Målare; hwilka werkstäder bedrifwas för Inrättningens egen räkning, dels till förfärdigande af kläder, skor, matkärils och andra förnödenheter för fångarnes behof, reparationer af byggnaderna på stället, o.s.w., dels ock till förarbetande emot betalning af dit intemnade rudimaterier. Uti härhos i underdånighet under Litt. M. bifogade uppgift på anwände dagswerken och förfärdigade arbeten, redowisas, uti första columnen, de, af hwilka någon förtjenst tillflutit Inrättningen, de åter, som blifwit för Inrättningens räkning anwände, uti andra. Af nämnde werkstäder har den för Skräddare, enär till den behållne inkomsten 2,321 R.d 2 s. 10 rst. läggas 1,705 R.d 24 s. hwilka, ehuru förtjente under loppet af år 1835, likwäl icke utfallit förrän i början af år 1836, lemnat största inkomsten och äro, å denna werkstad, ett ganska betydligt antal af capotter och andra klädespersedlar för Armeens behof sydde. Äfwen Skomakare Werkstaden har inbringat en icke obetydlig summa. Af Inrättningens Snickare och Smides Werkstäder har någon winst icke kunnat påräknas, emedan Styrelsen förbundit sig uti de med innehafwarne af de för enskildt räkning inom Inrättningen drifne werkstäder af samma slag, upprättade Contracter, att ej emottaga dylika ar=

beten.

I den åt Handelshuset L. Lamm & Compe. upplåtna Bomulls fabrik äro 165,459 alnar Bomulls-wäfnader tillwerkade. Behållna inkomsten deraf har utgjort 3,187 R:d 38 s. 3 rst. af 27,477 dagswerken; för 19,070 dagswerken, använde till garnets beredning, bobining, hättars skärande och spolning har någon särskild inkomst ej tillflutit Inrättningen, emedan betalningen derföre ingått uti wäfwarelönen.

Sedan Styrelsen under den 18 Maj 1833, träffat aftal med Fabrikören A. G. Haugt om anläggande af en klädesfabrik å Långholmen och den sistnämnde förskjutit till byggnadens uppförande 7,333 R:d 16 s. Banco, på de wilkor att, wid de med fabrikanten hwarje halft år skeende liqvider för det af Correctionister werkställda arbete, hwå femtedelar af arbetslönen borde i afbetalning å förskottet afgå, intill dess att summan med derå utfäst 6 procents ränta, wore betald, har denna fabrik, under loppet af år 1835, kommit i det stånd, att arbetet kunnat där med mera alfwar börjas. Brutto inkomsten af denna fabrik har uppgått till 1,179 R:d 4 s. 6 rst. Banco; men sedan nödiga werktyg blifwit anskaffade och arbetarne hunnit förwärfwa en större färdighet, är stor anledning till den förhoppning, att en stigande inkomst skall sätta Styrelsen i tillfälle, att icke allenast afbörda sig förrberörde skuld, inom den tid af 10 år, hwarunder contractet gäller, utan äfwen att då Inrättningen sjelf kan disponera om denna byggnad, en större winst bör kunna dragas af en anstalt, som

tillika medför den nytta, att flere arbetare erhålla kännedom om ett yrke, hwarmed de hädanefter kunna sig försörja.

Med Fabrikören Dehm har Styrelsen, redan för någon tid tillbaka, afslutat Contract om bedrifwande af så wäl ett mechaniskt sågwerk, där fanér af mahagny och andra ädlare träd-sorter tillwerkas, som ock en Snickare- och en dermed förenad Smidesswerkstad. Af dessa arbeten har både Inrättningen haft en inkomst af 1,917 Rd 25 s 2 rst, och flere arbetare förwerfwat en skicklighet, som betydligt för dem lättat utwägarne att återwinna friheten.

Likaledes har Inrättningen både haft winst och tillfälle att sysselsätta flere arbetare till följd af det, med Notarien Elde, ingångna och af honom på Conducteur Ekfeldt öfwerlåtna Contract om en smidesswerkstad.

Huru många dagswerken för öfrigt anwändts i de särskilda werkstäderna, kostnaderna wid arbetenas bedrifwande, m.m. har Styrelsen låtit upptaga å ofwanåberopade uppgift. Denna wisar äfwen, att de egentliga premierne åt Correctionisterne uppgått till 814 Rd 18 s 10 rst. Uti förr af Styrelsen afgifne berättelser hafwa dessa blifwit sammanförde med hwad uti ifrågawarande uppgift benämnes Tillskotts Provisant, hwarmed förhållandet likwäl är sådant, att till de å Inrättningen förwarade fångar bestås endast 1 Mark bröd dagligen, men då Correctionisterne äro med arbete sysselsatte, twänne marker, och hwarföre denna uppgift lärer mindre böra anses

såsom en belöning för werkställda arbeten, än såsom en tillökning i kosthållet under arbetet.

I Malmö sysselsattes fångarne, sedan befattningen med dem öfwerlemnades åt Styrelsen och frågan wäcktes om fängelsets utwidgning först med arbeten i och för de widlyftiga byggnaderna derstädes; hwarefter Styrelsen, wid början af år 1833, beslöt att der inrätta en fabrik för tillwerkning af buldan, foder och blångarnswäf samt strumpor för de å Corrections Inrättningarne samt fästningsfängelserne förwarade fångarnes behof. I detta afseende och sedan nödiga upplysningar, rörande beskaffenheten och anläggningen af en dylik arbetsanstalt blifwit af Styrelsens d.w. Ordförande Herr Stats Rådet m.m. Friherre Åkerhjelm inhämtade, uppdrogs åt Ledamoten i Styrelsen, General Auditeuren Wetzel, som då wistades i Malmö, att, under Styrelsens ledning, besörja werkställigheten deraf; och är det egentligen under hans inseende, som denna fabriks anläggning uppkommit. För tillwerkningen af circa 80,000 alnar linnewäfnader, 14,000 alnar wadmal, på 40 större eller mindre wäfstolar, samt spånad på 250 spinnrockar, beräknades utgifterna för anskaffning af werktyg m.m. till 2,104 R$ 8ß och rudimaterier till 17,820 R$ 32. Genom Kongl. Brefwet den 27 Juli samma år förordnades att de öfwerskott, som kunde uppkomma genom besparing å staterne för Corrections Inrättningarne i Götheborg och Norrköping, borde användas till bildande af förlag för ifrågawarande fabriks inrättning. Härefter uppgjordes ytterligare kostnadsförslag och började med såwäl tillwerkningen af wäfstolar och annan fabriksredskap, som med sjelfwa arbetet, och det med den framgång att, wid årets slut funnos, utom ett förlag af ull, lin och spunnet garn, 709 alnar wäf och 2,108 par ullstrumpor tillwerkade. För fabriks

inläggningen hade då åtgått 915 R:d 17ß 6 rst, till bestridande af hvilka kostnader Styrelsen genom Kongl. Stats Contoiret för skjutit 1400 R:d; anskaffningen af rudimaterier hade kostat 1,047 R:d 34ß, hvartill Styrelsen anordnat 800 R:d och häftade fabriken alltså i skuld hos Inrättningens föreståndare, till ett belopp af 663 R:d 3ß 6 rst Banco.

Under loppet af 1834 öfverlämnades från Styrelsen contant 300 R:d och, genom anordningar på Malmö Landtränteri, af de för fästningsfångarnes behof anslagne medel, 7,169 R:d 29ß 6 rst, tillsammans 7,469 R:d 29ß 6 rst. Tillverkningen utgjorde under samma tid 20,975 alnar hampe och blångarnsväf, 3,978 par strumpor och 283 st. sängfiltar, hvilka effecter, efter af Styrelsen fastställda pris, aflemnades till förbrukning, så väl inom fängelset i Malmö som till fästningsfängelserne i Christianstad och Ny Elfsborg. Utom ofvanomförmälde 7,469 R:d 29ß 6 rst erhöll fabriken dessutom för arbeten, 1430 R:d 26ß 3 rst. tillsammans 8,900 R:d 7ß 9 rst; utgifterne uppgingo till — — 10,271: 27: 3.
och med förra skulden — — 663: 3: 6.
10,934: 30: 9.

hvarföre äfven vid detta års slut, fabrikens skuld var ökad till 2,334 R:d 23ß Banco.

I afseende åter på sjelfva tillverkningen, visade den följande resultat:

Wärdet af hampe och blångarnsväfnaderne	5,445: 17: 10.
D:o af strumptillverkningen — —	1,989: —. —
D:o af sängfiltar — — — — — — —	778: —. —
D:o af diverse fabriksredskaper — —	1,020: 30: —
	R:d 9,232: 47: 10.

hwartill åtgått af rudimaterier och materia-
lier samt till wedlysningsämnen m.m. 5,209: 40: 11.
Arbetsskillingar och Premier för fån-
garne — — — — — — — — — — 2,390: 23: 8. — 7,660: 16: 2.
och utgjorde således behållningen — — — — 1,572: 31: 8:
tillsammans 9,232: 47: 10.

Under loppet af förledit år har af Styrelsen blifwit till Fabriks Inrättningen anordnade af de till fångars beklädnad anslagne medel — — — — — — 9,565: 16: 10.
och af besparingarne å Corrections Inrättningarnes medel — — — — — — — — — — 1,400: .. — ..
10,965: 16: 10.
hwartill ytterligare tillkommer influten arbetsförtjenst — — — — — — — — — 4,268: 33: 2.
tillsammans 15,733: 2. —

Utgifterne deremot, sammanlagde med förra årets skuld, utgjorde 13,159: 5: 1., hwarföre Fabriken ocksä häftade för skuld, stor 2,810 R:d 45 s: 11 rst.

Under samma tid tillwerkades hampe och blångarns wäfnad till ett wärde af R:d — — — — 6,882: 43: 9.
Wadmal — — — — — — — — — — — 5,168: 12. 10.
12,051: 8: 7.
Sängfiltar — — — — — — — — — — 1,708. — — —
Strumpor — — — — — — — — — — 30. — — —
Diverse Fabriksredskap — — — — — — — 325. — — —
R:d 14,114: 8: 7.

hwartill hade åtgått materialier wed och lysningsämnen 8,578: 7: 6.
arbetsskillingar och premier — — — — 2,922: 7: 11.
hwartill kommer fabrikens winst — — — — 2,611: 41: 2.
Summa 14,114: 8: 7.

Uti Styrelsens derom gjorde underdåniga hemställan, behagade Eders Kongl. Maj:t widare, uti Nådig Skrifwelse af den 23 Februarii 1833, förordna, att de 2,079 R:d 17 s. 8 r:st, som åtgått till den, under byggnadsarbetet och för dess bedrifwande inrättade Smedje werkstaden samt inköp af dertill nödiga werktyg, borde, på det sätt, af fångmedlen ersättas, att så mycket, som swarade emot den för året inbragta behållna arbetsförtjensten af Smedjan, ej borde af det för Malmö Fästningsfängelse utgående underhållet af Statsmedlen requireras.

De för denna inrättning förda särskilda Räkenskaper utwisa att år 1835 uppgjorde inkomsterne 423: 27: 8
och utgifterne — — — — — — — — — 404: 35: 3
som lemnar en behållning af — — — — 18: 40: 5

På hwad sätt arbetena inom detta Straff och Correctionsfängelse blifwit för öfrigt bedrifna utwisar den under Litt. N. underdånigst widfogade uppgiften, som tillika lägger i dagen, att icke mindre än 78,465 dagsverken gått, under loppet af förlidet år, förlorade, i brist af arbete, hwilket måste tillskrifwas den omständigheten, att utrymmet till arbetssalar och werkstäder är så inskränkt, att arbetena icke kunna utwidgas. Wisserligen skulle detta hinder kunna undanrödjas genom påbyggnad af fängelselängorna; men då dertill erfordras betydliga utgifter af Statsmedlen, wågar Styrelsen ej nu framställa detta förslag, ehuru stor fördelen deraf än skulle blifwa, så i afseende på fångarnes moralitet, som för den fördel deraf möjligen skulle kunna i längden påräknas.

En större behållning af denna fabriksanläggning

skulle likaledes uppkomma, om densamma kunde drifvas med ett säkert och alltid tillgängligt förlags Capital. Då Styrelsen af de till fångarnes beklädnad anslagna medel, förskjuter en del till rudimateriers inköpande, sätter den sig derigenom ur tillfälle, att kunna, efter behofvet, disponera ett Capital, påräknadt för fyllande af årliga behof. Flere fabrikater äro dessutom af den beskaffenhet, att en längre tid förgår, innan de kunna användas till afsedda behof. Wadmal måste, så länge hindrat anläggningen af egen stamp inom Inrättningen, först wallras och stampas på en enskild man tillhörig och längre från stället belägen stamp; äfvensom den till skjortor och lakan bestämda wäf någorlunda blekas. Detta låter icke alltid werkställa sig under loppet af samma år, som det erhållna förskottet bör, genom lefvererande waror, godtgöras. Följden deraf blir alltså den, att hampa, lin och ull ofta måste uppköpas i smärre partier och på credit, hvarigenom priserna ej obetydligt höjas. Efter ett approximaliskt uppgjordt förslag, skulle för en årlig tillwerkning af omkring 28,000 alnar blångarnswäf, 18,000 alnar hampwäf, 12,000 alnar wadmal och 600 ℔ sängfjäder på 60 wäfstolar erfordras omkring 18,000 R.d. Banco. Om denna summa kunde i lånewäg eller förskottswis erhållas, är det mer än sannolikt, att den, sedan arbetsredskapen, hwari Inrättningens behållning egentligen består, blifvit anskaffade och deras underhåll icke medtager betydliga summor, skulle kunna efter hand godtgöras. Men samma orsaker, som nyss blifvit anförda, i afseende på fängelsets tillbyggnad, inskränka Styrelsens åtgärd inom denna underdåniga anmälan.

Att de här tillwerkade waror woro, wid fabriks-inrättningens början, af sämre beskaffenhet, följde naturligt-

wis af arbetarnes obekantskap med förefallande arbeten. Icke heller bestod staten någon mästare för fångarnes lärande och tillsynen wid arbetet. En i Malmö bosatt qwinna underwisade, emot ett ringa arfwode, fångarne i wäfnad och spånad, derwid biträdd af en fånge från Norrland. Sedermera har en större färdighet wunnits och hos Styrelsen förwaras prof af wäfnadssorter, wittnande derom. Denna wunna skicklighet borde i framtiden kunna ännu widare utbildas till förmån för Staten, särdeles om en Segelduks fabrik anlades, till fyllande af Flottans behof utaf en wara, som dessutom ingår i den allmänna werldshandeln.

Wid detta tillfälle bör Styrelsen ingalunda förbigå det särskilda förhållande, som äger rum inom detta fängelse derutinnan, att då Arbets Chefen å Långholmen, samt Föreståndarne wid Arbets och Corrections Inrättningarne å Norr i Stockholm, i Norrköping och Götheborg, åtnjuta enligt Nådigst fastställde stater, tre procent af den summa, som inflyter för inrättningens arbeten, har en dylik uppmuntran ännu icke blifwit i Nåder tillagd Föreståndaren i Malmö. Men, då hans besvär, i och för fabrikens bedrifwande, alldeles icke äro mindre än Föreståndarnes å de öfriga Inrättningarne och då dertill kommer, att Redogörarne wid Arbets och Corrections Inrättningarne i Stockholm, kunna påräkna biträde af å stat upptagne Räkhållare, och att Föreståndaren i Norrköping, hwarest blott omkring 160 fångar finnas, har i stat uppförde 200 R:d till Skrifwarehjelp, hwaremot Föreståndaren i Malmö, der fångantalet wäxlar emellan 750 till 8 a 900 fångar, saknar ett dylikt biträde, har Styrelsen trott sig böra i underdånighet härå fästa Eders Kongl. Maj:ts Nådiga

uppmärksamhet, i den underdåniga förhoppning att Eders Kongl. Maj:t må i Nåder täckas tillägga ofvannämnde Färstöwdare enahanda förmåner, som hans wederlikar.

Widare utwisa härjemte i underdånighet under Litt. C. C. Q. bifogade uppgifter de, wid arbets och correctionsinrättningarne för quinnor, så wäl här i Staden, som i Norrköping och Götheborg, förfärdigade arbeten och deraf inrättningen tillflutne inkomst. Och fortfara alltså dessa inrättningar ännu, att, i enlighet med syftemålet för deras inrättande, bidraga till den inhemska fabrikationens understödjande.

Emedlertid torde likwäl den tidpunkt icke ligga så fjerran, då ett allt mer och mer utbredt begagnande af machiner, än okände, än föga utbildade wid dessa inrättningars anläggning, minskar behofwet af gjorda för hand och med detsamma af arbetare. Detta förhållande ematser Styrelsen med så mycket mera skäl, som efterfrågan af Correctionisters biträden wid tillwerkningen af fabrikater minskats och uppsägningar af äldre contracter derom ägt rum. Af denna orsak har Styrelsen ansett sig böra härå fästa Eders Kongl. Maj:ts Nådiga uppmärksamhet, på det att man i tid må wara härå förberedd och andra arbetsslag påtänkte, så att fångarne icke måga sakna arbete och nödgas tillbringa ett sysslolöst lif.

Redan har Styrelsen under den 23 Mars 1833, uti underdånigt betänkande, bland andra utwägar till det årligen wäxande fångantalets minskande, föreslagit dels förökning af nuwarande Pionier Corpsen å Carlsborg och Arbets Compagnierne i Carlskrona

och å Kungsholmen, dels och inrättande af särskilda Arbets Compagnier wid Kronans Warf här i Staden. Ett förslag, så mycket mera förtjent af uppmärksamhet, som Statens utgifter i och för dessa personers underhåll nödvändigt måste minskas genom besparing af fria och mera dyrlegda arbetares aflöning: som derwid använde fångar kunna på sådant sätt förwärfwa arbetsskicklighet, underlättande deras bergning wid frihetens återwinnande: som utwägar kunna derigenom öppnas åt de flitige att förtjena en samlad penning till början af ett lönande yrke: och som den militaira ordning och lydnad, hwilken de derunder måste naturligtwis wara underkastade, äfwen skall i längden wänja dem wid flit och ordentlighet.

Men i händelse att detta förslag, som ännu icke lärer wara slutligen pröfwadt, skulle i Nåder gillas, torde det icke böra enßamt inskränkas inom Stattans Warf, utan jemwäl utsträckas till andra Eders Kongl. Maj:ts och Kronans arbeten. Ofwan anförde författningar ådagalägga, att fångar, å hwilka Fängelse såsom straff för gröfre brott, blifwit dömde till arbeten wid Artilleriets werkstäder, i stället för att förwandlas till fästningarne. Med större skäl skulle förswarslöse personer, hwilka antingen icke begått något brott eller och endast äro straffade för fylleri eller enkel stöld, första resan föröfwade, kunna användas wid Kronans werkstäder antingen som arbetare eller till handräckningsmanskap. För icke lång tid tillbaka innefattade Krigslagen i X 18 Cap. 7 §. det stadgande, att soldat ej borde för begångna förbrytelser ur Rullan utstrykas

kas, med mindre än han blifwit ärelös dömd, eller lidit straff för andra resan stöld eller annan tjufnad, derå fästningsarbete följa borde och 6 §. af Kongl. Förordningen under den 27 October 1812, angående Allmänna Beväringsmanskapet, förmår, att om någon dertill utskrifwen undergått wanhederligt straff, eller ware känd för wanfrejd och liderlighet, borde han insättas wid särskildt inrättade Compagnier, för att till arbete hållas. Så rättwist det å ena sidan är, att ingen wanfrejdad person delar, med fäderneslandets dertill af pligt uppmanade Söner, äran af dess Förswar; så billigt är det å den andra, att personer, beträdde med mindre brott, ej alldeles förskjutas, och att, om allmänna säkerheten fordrar wissa försigtighets mått emot dem, dessa atminstone ej drifwas så långt, att de bewakade personerne derigenom blifwa en tryckande börda för Samhället. Och då Staten finner sig tryggad derigenom att en så beskaffad person erhåller årstjenst hos en, månända någongång, lika opålitlig husbonde, bör den och finna sig lika tryggad om samma person ställes under militairisk tillsyn, där utwägarna att bättre hålla reda på honom äro större.

Äfwen borde den frågan förtjena Nådig uppmärksamhet, om ej möjligt är, att, i stället för Arbets=commenderingar af armeen, dertill, men under tillförlitlig bewakning, använda correctionister. Utom det att sådane arbeten medföra ökade kostnader till Soldatens marscher och underhåll derunder, händer och, att flera af manskapet ådraga sig sådane åkommor, som göra dem odugliga till krigstjensten och hwarigenom Rotehål=

laren få widkännas kostnader för lagande af andra.

Dessa skulle likwäl kunna besparas om försla-
rade förslag funnes antagligt, likasom, i den händelse
att, dylika arbetare likasom wid Warfwen använde, deraf
följa skulle, dels att de rusthållande wid båtsmanhållet kom-
ma att mera sällan widkännas sjöförings kostnader,
dels att sjömanskapet kunde användas åt sitt egent-
liga yrke, dels ock att ett mindre antal af personer
drages från jordbruket under årstider, då detta är
som mest i behof af Arbetare.

De bland Correctionisterne, hwilkas förra
förhållanden äro af beskaffenhet att wäcka grundade
farhågor, torde, äfwensom å arbets och corrections in-
rättningarne förwarade qwinnor, kunna inom fängelser-
ne sysselsättas med arbeten för Statens räkning, och
särdeles sådane, som ingå i krigsmaterialen, så framt i
en framtid inträffa skulle, att enskilde näringsidkare icke
anlita nämnde inrättningar med sina tillwerkningar.
Då arbeten af förstnämnde art, på sätt redan i under-
dånighet nämndt är, icke i allmänhet äro reproductiva,
och då de kostnader, som dertill åtgå, icke ersättas genom
tillwerkningens ingående i den allmänna rörelsen, utan
twärtom försvinner derur och går förlorad, är det en
gifwen behållning, att till dylika arbetens förfärdi-
gande använda fångar. Tillwerkning af kläden,
sömnad af kläder, förfärdigande af skor, trädarbeten
och delar af gewärslås m. m. erbjuda i sådan händelse
tillfällen till sysselsättning på sätt i flere
andra länder länge tillgått.

5:o Statens utgifter i och för fästnings fängelserne, samt arbets och correctionsinrättningarne och redogörelsen derföre.

Af de på ettlande Hufvudtiteln uti Riks Staten, till fångars underhåll och forslande, afsatte medel äro ej allenast utgifterne i allmänhet för corrections inrättningarne uti hufvudstaden samt i Götheborg och Norrköping, utan äfven kostnaderne till anskaffande af beklädnad och sängkläder för fästnings fångarne samt wed och lysningsämnen, äfvensom reparationer å fästnings fängelserne, ställde under Styrelsens öfver Fängelserne och Arbets Inrättningarne disposition, med undantag af Fästnings fängelset i Carlskrona, hvaremot underhållskostnaden till sistnämnde fångar äfvensom till Allmänna Arbetskarlarne i Carlskrona och å Kongsholmen och till Pionierarne å Carlsborg besörjes af andra Embetsmyndigheter.

Till bestridande af förstberörde kostnader eller de till Arbets och Corrections Inrättningarne utgående, beräknas uti de, af Eders Kongl. Maj:t under den 31. October 1820 och 7 Februari 1835, Nådigst fastställde Stater: för Södra Corrections Inrättningen i Stockholm efter en personal af 600 fångar — — 64,110. 10. 10.
för Norra Inrättningen derstädes — — — 22,615. 45. ..
för Corrections Inrättningen i Norrköping — — 13,015. .. .. ..
för D:o i Götheborg — 5,542. .. .. ..
Rd:r B:o 95,283: 7. 10.

af dessa medel böra likväl genom Correctionisternas egna arbeten ersättas:

från Södra Corrections Inrättningen — 7,000.
— Norra — Dito — 9,615: 45.
— Dito i Norrköping — 3,015.
— Dito i Götheborg — 542. 19,172: 45. „

då resten blifwer 76,110: 10: 10.

men från hwilken Summa ytterligare afgår Stockholms Stads bidrag till Södra Corrections Inrättningen, hwilket, jemlikt Kongl. Brefwet den 8 Mars 1834 numera utgår till Hans Kongl. Höghet Prins Carls uppfostringsanstalt — 1,000: „ — „

hwarföre af allmänna medel till dessa inrättningar egentligen utgår R:d B:co 75,110: 10: 10.

Af de under Litt. R. S. T och U härjemte särskildt upprättade Summariska Sammandrag öfwer inkomster och utgifter wid nämnde Inrättningar, torde Eders Kongl. Maj:t inhämta att behållningar uppkommit
Wid Norra Corrections Inrättningen till belopp af 1,774: 26. 4.
Wid — Dito i Norrköping — 6,360: „ „
Wid — Dito i Götheborg — 2,682: 17. 8.

R:d 11,116: 44. „

hwaremot Corrections Inrättningen å Långholmen fordrat kostnader utöfwer tillgångarne 8672 R:d 22: 6.; dertill orsaken igenfinnes, dels i en med 18 personer för hwarje dag, öfwerhufwudräknade, högre fångpersonal, än den i Stat upptagne, dels i ökade kostnader för eldning, lysning och twätt, dels i den så kallade fyllnads eller tillskotts proviantten, hwilken ej finnes i Stat upptagen, dels ock i kostnaden till den med 1 Under Officer, 2 Corporaler, 1 Trumslagare och 18 Man Soldater, utöfwer hwad Staten består, förstärkta

förstärkta Garnisonen, till bestridande af hvilka kostnader, ofvanberörda öfverskott äro, med anledning af Kongl. Brefvet den 7 Februari sistledet år, använde.

För att i sammanhang härmed kunna inför Eders Kongl. Maj:t framlägga en ungefärlig öfversigt af Correctionens Inrättningarnes pecuniaira förhållanden, så vidt sådant är möjligt, innan Bokslut ännu hunnit att uppgöras, vågar Styrelsen lika underdånigt härvid foga under Litt. F. Summariskt sammandrag öfver inkomsterne och utgifterne vid merberörde Inrättningar under samma tid, utvisande att Inrättningens Skulder vid 1834 års slut uppgingo till ——— 41,427: 36. 4.
utgjorde vid sammatid 1835 ——— 26,221: 30. 8.
hvilket visade en minskning i skuldbeloppet af ——— 15,206: 5. 8.
men om härvid tillika observerades att Inrättningens fordringar, utgörande vid 1834 års slut ——— 46,187: 31: 10.
äro nedsatte till ——— 45,163: 41: 1.
och skillnaden afdrages med ——— 1026: 38: 9.
utgör skuldförminskningen blott R:d 14,170: 14. 11.
uti hvilken summa likväl ej mindre de 4,800 R:d Banco; hvilka Eders Kongl. Maj:t i Nåder behagat, genom Skrifvelse af den 24 Januarii 1835, anslå till den, i och för Cholera farsotens härjande, förstärkta Garnisonens underhåll för föregående året, än äfven öfverskotten på anslaget till Spinnhusens i Landsorterne underhåll.

I afseende på Inrättningarnes fordringar kan Styrelsen sig ingalunda böra lemna i underdånighet obemäldt, dels att Götheborgska Corrections Inrättnin=

gen fordran utgörande 13,631 R:d 31 sk, uppkommit genom lefverencer af wadmal, så väl till Södra Corrections Inrättningen i Stockholm, som åtskilliga fästningar, derföre betalning ingått till Styrelsen, som, på grund af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 7 februari förlidet år, användt dem till fyllande af Corrections Inrättningarnes behof och till följd hvaraf dessa medel lära böra i behörig ordning afskrifvas: dels att, i denna händelse, äfven beloppet af Stockholms Södra Corrections Inrättnings skulder i samma mån minskas; dels ock att uti Norra Corrections Inrättningens Räkenskaper upptages såsom ballancerade fordringar till ett betydligt belopp, tillkomne, redan innan Styrelsen öfvertog befattning med Spinnhusen, och för hvilka, jemte flera i Concurser inblandade fordringars utbekommande, föga eller inga utsigter finnas.

Beträffande räkenskaperne för dessa Inrättningar, så finnas, vid Kamererarens å Södra Corrections Inrättningen, vid början af Maj månad förledit år, inträffade död, de samma icke allenast oafslutade för år 1833, utan ock i mindre god ordning. Dessa blefvo emellertid under loppet af förledet år uppgjorda, äfvensom 1833 års Hufvudbok. Under innevarande år är år 1834 års Hufvudbok afslutad och likaledes till Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar Rätt inlemnad; och som Räkenskaperne från Inrättningarne numera äfven äro för år 1835 inkomne, så hoppas Styrelsen, att något dröjsmål i detta hänseende numera icke skall äga rum; emedlertid har Styrelsen ansett sig böra i underdånighet omformäla detta förhållande, alldenstund orsaken, hvarföre Styrelsen ej kunnat inom utsatt tid in=

komma med denna beräkning, igenfinnes ej mindre i den=
na anständigheten än och deri, att flere infordrade upplys=
ningar icke förr än, under loppet af denna månad er-
hållits.

Till bestridande af fästnings fångarnes samt de i Malmö förwarade Correctionisters beklädnad, säng=kläder och sjukwårdspersedlar samt till wed och lysnings=ämnen för fästnings fängelserne äro uti Styrelsens förslag af den 20 November 1834 uptagne för år 1835. 25,701: " "
hwarifrån likwäl afgå - - - - - - - - - - - 4000. " "
såsom förslagswis afdragen ersättning för beklädnads=persedlar, dem Styrelsen borde erhålla ur Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Krigs Collegii förråd af dit in=lemnade och för Arméens behof casserade mon=deringspersedlar.

Med återstoden 21,701 R:dr har Styrelsen så=lunda bordt icke allenast bestrida alla här ofwan uppräknade utgifter, utan äfwen bekosta tillfälliga repara=tioner och andra omkostnader för fästnings fängelser=na. Att sådant likwäl icke warit möjligt, särdeles sedan tillgången på casserade monderingspersedlar be=tydligen minskats, dels genom Beklädnadens wid de wärfwade Regementerne sättande på Kasserolanger, dels genom Indelta Infanteriets beklädande genom Beklädnads Directionens försorg, har Styrelsen under den 28 sistledne November, inför Eders Kongl. Maj:t underdånigst framställt, hwarefter Eders Kongl. Maj:t Nådigst behagat, genom Skrifwelse af den 18 derpåföljde Maj, reglera denna förwalt=ningsgren på ett sätt, som ej allenast sätter Styrelsen

i tillfälle att betala åsamkade Skulder, utan ock lemnas för framtiden wisshet om mera ordning i denna del af Styrelsens befattning.

För att sätta Eders Kongl. Maj:t i tillfälle att på en gång öfverse kostnaderne för fästnings fängelser-nes underhåll, wågar Styrelsen här wid foga under Litt. K. ett sammandrag deraf, omfattande ej allenast de under Styrelsens inseende ställde fästnings fängelserne, utan äfven fästnings fängelset i Malmö, allmänna ar-bets inrättningen derstädes samt Pioniers Corpsen å Carlsborgs fästning; Och om, å ena sidan, dessa synas uppgå till ett större belopp, torde, å den andra, ej böra lemnas ur sigte de betydliga arbeten, hwilka på flera ställen, särdeles i Carlskrona samt å Kongsholmen och Carlsborg, blifwit, genom dessa personer, utförde, till minst för staten.

VI. Ordningen inom fängelserne och werkningar-ne af Corrections Systemet.

De olika ändamål, hwarföre fångar qwar-hållas inom allmänna arbetshäkten, hafwa åt de för dessa fängelser gällande särskilda författningar gifwit en särskild riktning, ehuru dessa författnin-gar sammanträffa i frågorne: om fångarnes säkra förwarande, om ordningens upprätthållande inom fän-gelserne, och om åtgärder till fångarnes moraliska för-bättring eller åtminstone till förekommande af deras försämring.

Länsfängelserna, ställde under Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes inom hwarje Län närmas-te tillsyn, förwaltas enligt särskilda Reglementen efter

Instructioner för Wakt-mästarne, meddelade af ofvannämnde Embetsmyndigheter. Redan 1774 den 11 October utfärdades, för Justitiens administrerande befullmäktigade Kongl. Råd en särskild instruction, så för Waktmästaren, som fångarne å Smedjegårdshäktet i Stockholm; af hvilken sedermera, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hof-Rätts Bref af den 3 näföljande November, afsändes till Landshöfdingarne, för att tjena till efterrättelse inom öfriga Länshäkten. Denna författning undergeck sedermera partiella förändringar; och med Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd, fastställdes af Öfver Ståthållare Embetet, under den 1 October 1803, ej mindre en förnyad instruction för waktmästaren och wåktknecktarne å nämnde ställe, än och ett Reglemente för fångarne, hvilka författningar böra, till följd af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 12 Februarii 1808 och 22 Februarii 1821, tjena till allmän efterföljd wid alla Kronofängelser i Riket, utom för Amiralitets fängelset i Carlskrona, likwäl med undantag eller rättelse af sådant, som ej kan komma i fråga annorstädes än i Stockholms Stad; och hwarföre Landshöfdingarne äga, att för samtelige Kronofängelserne utfärda Instructioner och Reglementen, utan att det derigenom må wara hwarken dem eller Commendanterne å Rikets fästningar betaget, att, i afseende på fångwården wid de under deras inseende warande fängelser, wid förekommande tillfällen, eller eljest, meddela de särskildta föreskrifter, som kunna finnas nödige och nyttige samt icke strida emot hwad i den utfärdade Instructioner och Reglementet förordnadt är. En tillåtelse, som föranledt särskilda författningar för särskilda

fängelser och kan föranleda olikhet i fångvården, helst dessa författningar icke äro underkastade någon granskning.

Om fångars bewakning under forsslande emellan fängelserne och till Straffortter finnas flera författningar, hwilka slutligen blifwit sammanförde uti den, genom Kongl. Brefwet den 7 Juli 1819, fastställde Instruction för Fång Gewaldiger.

Inom fästnings fängelserne hafwa Commendanterne derstädes, jemlikt Krigs Collegii Bref af den 2 Augustii 1777, Instructionen för Commendanterne af den 31 Juli 1796 och Eders Kongl. Maj:ts tjenstgörings Reglemente för Arméen, II. Delen 1 Cap. 16 §., inseende öfwer fångarnes bewakning, ordningens och snygghetens widmakthållande, samt Economien, derwid biträdde af Plac-Majorerne, på sätt 20 §. i samma Capitel af sistberörde författning bjuder. Öfwer Commendanternes åtgärder i afseende på fångarnes underhåll och beklädnad samt fängelse byggnaderne redowisa de inför Styrelsen öfwer fängelserne och Arbets Inrättningarne i Riket, för fångarnes arbeten och för fästnings byggnaderne och wid förråderne m. m., inför Krigs Collegium: och i mål som röra ordningen, inför de Embetsmyndigheter, åt hwilka Eders Kongl. Maj:t i Nåder uppdragit tillsyn öfwer lagarnes efterlefnad. Commendanterne tillkommer äfwen rättigheten att, med extra judiciella bestraffningar, näpsa fångar för smärre oordningar; men större brott undersökas och afdömes deremot af särskilda Domstolar. Emedlertid saknas ännu bestämda föreskrifter, så wäl i afseende på

den öfra judicialla bestraffningsrätten och gränsorne derföre, somrörande straffarterne.

Wid stiftandet af allmänna Arbets och Corrections Inrättningen i Wadstena, täcktes Eders Kongl: Majt under den 31 Augusti 1819 i Nåder utfärda ett särskildt Reglemente, innehållande bland annat stadganden, rörande ej mindre ordningen inom Inrättningen, än och bestraffning af smärre förbrytelser. Detta, i betydlig mån afwikande, särdeles i afseende på straffbestämmelserne, från det för Carlskrona allmänna arbets inrättning gällande, gifvet den 27 februari 1804, medgaf icke andra kroppsstraff än husaga. När sedermera, genom Eders Kongl. Majts Nådiga Bref, under den 21 April 1825, åt den då inrättade Styrelsen öfver Rikets fängelser och arbetsinrättningar i Nåder uppdrogs öfverstyrelsen af Krono Spinnhusen i Stockholm, Götheborg och Norrköping, samt Allmänna Arbets Inrättningen i Wadstena och öfverinseendet öfver Läns och fästnings fängelserne, samt allmänna Arbets Inrättningarne i Carlskrona, hwaremot den speciella förvaltningen uid sistnämnde ställen borde fortfarande handhafwas af dermed befattning ägande myndigheter, befallte Eders Kongl. Majt tillika, att det då uppråttade förslaget till Reglemente för detta Embetsverk skulle hwila; och blef sådant Nådig Instruction, så för det samma, som för derunder lydande tjenstemän i Nåder utfärdad den 7 Mars förledet år.

Under tiden har Styrelsen, ledd af dess förre Ordförande, Herr Stats Rådet Friherre Åkerhjelm, med den yttersta sorgfällighet sökt uppfylla det lika answa=

riga, som med många (fölgder) svårigheter förknippade medförs Kongl. Maj:t åt densamma uppdragit. Det är under denna tid, som flere byggnader blifvit uppförde vid Corrections Inrättningarne så i Stockholm som Malmö; som den oeconomiska förvaltningen blifvit reglerad, och som särskilda föreskrifter blifvit gifne, rörande ordningen och disciplinen inom fängelserne; och om verkningarne af desse icke motsvarat de anspråk man gjort af nämnde inrättningar, så torde detta förhållande icke så tillskrifvas bristande nit och omsorger hos Styrelsen, utan helt andra förhållanden, såsom mindre sammanhang och jemnhet i lagstiftningen, fångarnes fördersvade tänkesätt, misströstan om frihetens återvinnande och dylika omständigheter, hvilka, jemväl i andra länder, medföra ena hända verkningar, utan att de, som yttrat sig om de Svenska Corrections Inrättningarne, lagt sådant i betraktande.

Hvad ordningen inom Svenska fästnings fängelserna särskildt angår, så har, enligt Commendanternas uppgifter, fångarnes uppförande varit i allmänhet oklanderligt. Blott å Carlstens fästning har en gröfre missgerning blifvit begången, då en lifstidsfånge med knif så svårt sårat en annan, att denne deraf döden gjutit. Commendanten å Elfsborgs fästning har klagat öfver fångarnes benägenhet för lyxverier, men med skäl äfven anmärkt, att då dylika försök lyckas, är sådant lika så mycket bevakningens, som fångarnas fel. Anmärkt har äfven blifvit, att fångarne i Götheborg, af hvilka större delen äro dömde för subordinationsbrott, ådagalagt ett vildsint och oländigt

sinnelag och att af dem begångne förseelser derifrån härflutit. Hwaremot åter å Christianstads fästning, under årets lopp, hwarken några corporella eller fängelse straff ägt å fångarne rum. Myterier emellan fångarna hafwa ingenstädes förefallit. Rymningsförsök hafwa blifwit gjorde å Waxholms, Götheborgs och Landskrona fästningar. Det förstnämnde blef nog tidigt upptäckt för att förekommas. De fångar, som från sitt berä-de ställen lyckats att undkomma, hafwa allesammans blifwit ertappade.

Lika oklanderligt har Allmänna Arbetskarlarnes i Carlskrona uppförande i allmänhet warit; och från alla fyra Compagnierne hafwa 10 arbetskarlar berett sig tillfälle att komma på flykten, af hwilka 8 åter äro fasttagne.

Å Correctionsinrättningen å Långholmen hafwa criminal oordningar, och dessa af swåra slag, förefallit. Orsakerna dertill äro flera och Styrelsen anser sin underdåniga pligt wara att framlägga dem.

I främsta rummet förekommer härwid frågor, huruwida det system, som blifwit lagdt till grund för inrättandet af Swenska Correctionsanstalterna, och hwilket man ansett wara en tillämpning af penitentiaire Systemet, kan, under närwarande förhållanden, bära de frukter, man deraf wäntat. Detta System uppkom egentligen, sedan man afskaffat kroppsstraffen och i deras ställe infört fängelsestraff. Erfarenheten lärde, att fångens inspärrande och hans begagnande wid förefallande arbeten, icke gjorde tillfyllest för hans förbättring, och att han, wid sitt lös=

gifwande ej sällan war en mera farlig medlem inom sam=
hället, än före sitt inträde i fängelset. För att förekom=
ma detta och bidraga till hans moraliska förbättring,
trodde man sig hafwa gjort nog, då man höll honom i
ensligt fängelse. Erfarenheten ådagalade motsatsen.
Det äldre förbättringshuset i Philadelphia, anlagdt en=
ligt dessa grundsatser, motswarade icke ändamålet: de
i samma fängelser inneslutna förderfwadet genom sys=
slolösheten, och de mindre brottslingarne, hwilka arbeta=
de tillsammans, förderfwade åter hwarandra. Andra
N:ord Americanska Stater följde emedlertid detta före=
döme och flera fängelser anlades, men samma förbrytar=
nes ständiga återkomst bewiste allt mer och mer att in=
rättningen war förfelad. Man forskade efter orsa=
ken härtill och man trodde sig finna den i fångarnes
sammanwistelse: man ökade cellernes antal: man
stängde dem från gemenskap med andra menniskor
och förböd dem att arbeta, men med lika liten fram=
gång. Död eller wansinnighet följde på dessa experi=
menter, men bättringen uteblef. Uti fängelset i Au=
burn widtog man sedermera den författningen,
att fångarne skulle om nätterne förwaras i celler och
om dagarne arbeta tillsammans, men med iakttagan=
de af fullkomlig tystnad. Ändamålet härmed är icke
allenast, att hos den fängslade injaga fruktan för
brott, genom dess följder, utan äfwen att werka till för=
bättring. För att åstadkomma detta skiljer man fån=
garne ifrån hwarandra, emedan det ostörda lifwet
leder till besinning och ånger, samt derifrån till allwar=
liga föresatser för framtiden: och emedan detta ensliga

lefnadssätt, hvarunder samtal icke tillåtes, förekommer, att fångarne fördersfva hvarandra inbördes. Strängt vakar man äfven fångarnes arbete, derföre att detta upprätthåller ordning, leder till lydnad, minskar Statens utgifter och sätter fången, genom arbetsvana och slöjdfärdighet i stånd att, efter frigifvandet, ärligen sig försörja. Sådes står religionen färdig, att med tröst och undervisningar mildra fångens olyckliga belägenhet och meddela honom de bästa råd; Och genom en oafbruten tillsyn och strängt handhafd ordning, vänjes fången att bära aktning för lag och samhällsrätt.

På dessa grunder äro äfven de Swenska Corrections Inrättningarne fotade. Men från dylika inrättningar i andra länder skilja de sig deruti nämnast, att en stor del af de personer, som till de förra försändas, icke där umgälla ett begånget brott, utan böra där hållas till arbete, derföre att de antingen icke kunnat finna, eller icke velat antaga sådant under sitt fria tillstånd, eller och emedan de föröfvat brott, hvarföre de redan lidit straff, utan att sedermera kunna uppfylla de vilkor lagarne stadga för frihetens återvinnande. Sedde ur denna synpunkt äro Swenska Corrections Inrättningarne egentligen ett slags tvångs-arbetshus, inom hvilka man velat använda corrections eller penitentiaire-systemet. Hitintills har detta försök icke lyckats, och svårligen torde det lyckas. Det tvång och de försakelser en fånge kan åläggas och måste underkasta sig, derföre att han öfverträdt landets lagar och derföre att detta tvång och dessa försakelser ingå i hans straff, torde icke kunna likaråttvisligen

åläggas en person, som måste arbeta i ett allmänt arbetshus, allenstund han ej kunnat finna arbete hos enskilda. Osäkert är ock, huruvida Staten äger öfver honom en widsträcktare twångsrätt, än så widt den angår hans hållande till ordning och till arbete för att derigenom godtgöra den kostnad han wållar. Att bereda en sådan person tillfälle till förbättring och till lärande af ett handtwerk torde wara allt hwad Staten bör göra, och den, som fordrar mera torde ock fordra att Staten, ehuru i wälmenande afsigt, tillwällar sig en magt öfwer sina arbetare, som den enskilde husbonden icke äger öfwer sina tjenstehjon.

Annorstädes, där penitentiaire Systemet användes å brottslingar har man ansett såsom ett oeftergifligt wilkor för de bättre följderne deraf, att detsamma understödjes af en inrättning utom fängelset, hwari lösgifne personer emottagas och sysselsättas, intilldess att de kunna återfå sin fulla frihet. En sådan inrättning är ännu nödwändigare i Swerige, där hwarje Correctionist, så snart han genom ett pålitligt uppförande gifwit en slags borgen för sin bättring och förwärfwat sig färdighet i någon slöjd, hwarigenom han kunde förtjena sitt underhåll, borde äga anspråk på frihet, emedan afsigten med hans inspärrande då är uppnådd. Emellertid saknas en sådan anstalt och fångens wistelse inom Corrections Inrättningen förlänges här till lifstids fängelse, med mindre än han räddas, antingen af enskild wälwilja eller af en lycklig händelse. I denna omständighet ligger ofta nogorsaken till de wälsamheter, som blifwit under loppet af år 1835 begångne

inom Corrections Inrättningen å Långholmen. Wid de undersökningar, som af Styrelsen blifwit anställde, strax efter det händelserne timat, är merendels uppdagadt, att, ehuru längre aflägsnade anledningar till brotten äro vordne uppgifne, har likwäl misströstan om möjligheten att kunna på annat sätt bereda sig tillfälle att komma derifrån, utgjort det sanna motivet. Hos dessa personer, som merendels i de yngre åren och sedan de undergått straff för mindre förseelser, blifwit till inrättningen försände, har en mörk förtwiflan wunnit inträde. Beröfwade all glädje af ungdomen och all utsigt för framtiden, hälst då de saknat anförwandter, af hwilkas medwerkan de kunnat wänta sin frihet, hafwa de, från det förhållandet, att personer dömde till fängelse för werkliga brott, efter wiss tid utgått, dragit den slutföljd, att friheten endast kunde återwinnas på så sätt, att den obestämda fängelsetiden utbyttes mot en bestämd. Andra åter hafwa trott sig winna en mildring i förändringen af fängelseorten. Detta onde märktes mindre wid Inrättningens början och medan hoppet ännu underhöll ljusare utsigter. Härtill kommer derjemte, dels att allt ifrån inrättningens början har aldrig antalet af frigifne warit så ringa, som under loppet af år 1835, dels ock att under den tid, då Cholera farsoten året förut härjade och Correctionister begagnades wid grafoppningarne, insmögo sig oordningar, hwilkas werkningar kunde hwarken genast inses eller häfwas. Genom en nitisk, waksam och för sin pligt warm Föreståndares aldrig slumrande tillsyn, hade många oredor

möjligtvis kunnat förekommas, och, ehuru Styrelsen nödgats inblanda sig i den inre ordningen har likväl mycket i detta hänseende återstått att önska, serdeles i afseende på fylleriets hämmande. Sedan Styrelsen förnyat föreskrifterna i afseende på skyldigheten för Commendanten, att hvarje dag besöka Inrättningen, om visitationer, om correctionisters vistande utom inrättningen m. m. har mera ordning synts återkomma, men ännu motsvarar ännu denna inrättning icke de högre fordringar man kan af en sådan äska; hvartill ej mindre localens beskaffenhet än de särskilda och från hvarandra spridda arbetsställen jemväl bidraga.

Under loppet af förledet år hafva väl åtskilliga rymningar förefallit, men myterier eller större sammansättningar mellan fångarne icke ägt rum; och uppgår antalet af dem, som blifvit för mindre förbrytelser eller oordningar inom Inrättningen straffade, dels med arrest i mörk eller ljus cell, dels ock med prygel, till 280 personer.

Uti Malmö, der antalet af lifstidsfångar, fästningsfångar med bestämd arbetstid och correctionister varit lika med det å Långholmen, hafva mindre oordningar ägt rum. 3^{ne} fångar hafva, utan att derom varit i samråd med andra, med knifvar sårat waktbetjenter vid inrättningen. Där likasom på Långholmen har ett häftigt begär efter bränvin bland fångarne visat sig, och ehuru brist på utrymme och localens beskaffenhet lägga oöfverstigliga hinder i vägen för en noggran classificering, ehuru dervarande celler icke är svalt sma=

rande mot sitt ändamål och ehuru en icke obetydlig del af fångarne saknat sysselsättning, hafwa likwäl i allmänhet mindre oordningar tilldragit sig i Malmö än å Långholmen, hwilket Styrelsen anser sig böra tillskrifwa ej mindre derwarande Commendantens än Föreståndarnes utmärkta uppmärksamhet och ständiga tillsyn öfwer fångarnes uppförande.

Inom de för brottslingar af qwinnokönet anlaggde Arbets och Corrections Inrättningarne här i Staden, i Norrköping och Götheborg, har de derinsatte personers uppförande warit i allmänhet godt. En och annan af fångarne hafwa wisserligen fortfarit, oaktadt undergångne bestraffningar, i oordentlighet och tredska, men antalet af dessa har warit ringa i förhållande till de öfrige. Särdeles hafwa de för försökade barnamord dödömde qwinnor utmärkt sig för lydnad och stillhet. Föreståndarens på förstnämnde ställe äfwensom Directionernes i Norrköping och Götheborg oförtrutna bemödanden wid tillsynen öfwer Inrättningarne derstädes, hafwa, i förening med Föreståndarnes å de sednare, berömwärda nit och uppmärksamhet, åstadkommit dessa lyckliga följder; hwarom Styrelsen inför Kongl. Maj:t framburit ett wälförtjent witsord.

Om följderne af Corrections-systemet icke motswarat det dermed afsedde ändamål, måste sådant tillskrifwas, mindre sjelfwa Inrättningarne, än de wilkor lagarne stadgat för fångars lösgifwande derifrån. I andra Stater har man fästat det afseende på fångarnes uppförande, att ehuru de blifvit ålaggde fängelse på bestämd tid, har denna icke desto-

mindre förkortats, när fången, genom ett förbättradt uppförande, gjort sig förtjent af denna nåd. Här åter har Correctionistens uppförande litet eller intet inflytande på återvinnandet af hans frihet. En correctionist, som sig i Tio är väl skickat, står icke derföre närmare friheten, än när han först trädde inom inrättningens murar. Han ser en annan, hvars uppförande är tvetydigt, frigifvas, då någon anmäler sig att uttaga honom och ställer den i Författningarna föreskrifna borgen. Ofta är en lifstids fånge bättre lottad, än han, ehuru han möjligtvis aldrig begått något brott, utan blifvit, i saknad af försvar, dömd till arbete i Corrections Inrättningen. Den förre kan, genom Eders Kongl. Majts Nåd, återfå sin frihet, då han en längre tid ådagalaggt ett pålitligt uppförande och erhåller laga försvar. Utan anförvandter eller wänner kan den sednare icke påräkna detta wilkor för sitt lösgifwande och ej sällan motarbetas de försök, som i detta hänseende göras, af församlingarne, som wägra att emottaga lösgifna correctionister. Högst sällan är Styrelsen i tillfälle att kunna bereda dem sig wäl skickat friheten, emedan ansökningar, om personers utbekommande i årstjenst, wanligast afse en wiss namngifven person, utan att Styrelsen äger inverka på requirentens wal. Men under sådana förhållanden och då en ådagalagd förbättring icke medgifver någon förändring i fångens ställning, må men ej heller undra, om denne med likgiltighet ser kommande tider till mötes och oftamed förtwiflans köld begår oordningar eller brott. Orätt tror han sig lida och denna känsla framkallar icke dygden. Derföre lär, innan detta är wordet undanröjdt, werkningarne af detta system icke med säkerhet kunna

bedömas.

För att åtminstone trygga de personer, som dagli-
gen äro i beröring med Correctionisterne och tillika kunna
handhafva en strängare ordning har Styrelsen, under den
17 October sistledet år, i underdånighet föreslagit, att fäst-
ningsfångar och Correctionisterne måtte ställas under Krigs-
Lagen, emedan den militaira disciplin mägtigast bidrager
att upprätthålla aktning och hörsamhet samt förekomma
oordentligheter.

Wid bestraffningar för smärre förbrytelser inom fäst-
ningarne och corrections Inrättningarne, användes inom de sednare
enskildt fängelse och å fästningarne, än fängelse, än hårdare
fängslen å den felaktige och å bägge ställen prygelstraff. Det
förstnämnda af dessa, eller Fängelsestraffet, har af de flesta
Commendanter å fästningarne och föreståndare inom Cor-
rections Inrättningarne, ansetts wara det verksammaste.
Prygelstraffet, hastigt öfvergående, werkar mindre, särdeles
å dem, som redan tillförene undergått detsamma. Sällan
föres den straffade derigenom till reflexioner öfver sin lagstri-
diga handling, ännu mindre fattar han, i anledning af
dessa, bättre föresatser för framtiden. Det enskilda fän-
gelset i Cell medför förr dessa följder, särdeles om det
fortfar någon längre tid, ty de första dagarne tillbringas
merendels under sömn. Mägtigast werkar likväl mörk
Cell, helst om denna är så belägen, att den där inneslut-
ne icke förmår att beräkna tiden. Å fästningarne saknas
likwäl dylika straffrum; och de som finnas å Långholmen
och särdeles i Malmö, äro icke dertill fullt tjenlige. De
där inneslutne äro icke blott i tillfälle att märka tidens
gång, utan äfven att å sednare stället samtala med hwar-

under, hvarigenom straffets verkan förfelas. Inom de för qvinnor afsedde Corrections Inrättningarne, där kroppsaga icke kommit i fråga finnas blott ett tillräckligt antal celler å Norra Corrections Inrättningen i Stockholm. I Norrköpings Spinnhus äro blott 4 sådana och desse illa belägna samt i Götheborg d:ne att tillgå; hvaraf följt att, på förra stället straffet för begångne fel, måst, då cellerne varit uppetagne, uppskjutas till verkligt men för ordningens upperätthållande. Svårare fängsel, vanligtvis bestående i så kallade straffbultar, har å fästningarne blifvit användt å fångar, som försökt att rymma eller på annat sätt ådagalaggt opålitlighet. Med prygelstraff hafva, enligt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Instruction, svårare förseelser blifvit belagde; men egentliga brott och missgerningar hänviste till vederbörliga domstolar.

En classification emellan Correctionisterne har, med hänseende till de af dem begångne brott, redan blifvit, under loppet af år 1833, widtagen, mera i afseende på personernas fördelning i särskilda logementer. Oberoende af denna och med hämtad anledning af den skillnad Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning, under den 29 Juni nämnde år, uppdrager i 14 §. emellan tillförlitligen kände och illa kände Correctionister, då fråga uppstår om deras lösgifvande, har Styrelsen uppgjort en annan classification, grundande sig på fångarnes uppförande efter ankomsten till stället. Enligt denna äro fångarna indelte i 3:ne classer af pålitlige, mindre pålitlige och opålitlige, och hänföras till den första sådane, som, under en längre tid, sig sålunda uppfört, att de hvarken gifvit anledning till grundade klagomål, eller ådragit sig bestraffningar, utan, med visad ånger öfver

föröfwade fel, gjort sig kände för Gudsfruktan, hussamhet, ordning och flit. Till mindre pålitlige classen höra åter de Correctionister, som, ehuru de kunnat med mindre fel beträdas, likwäl icke deltagit i större oordningar, utan märkbart bemödat sig att winna stadga i uppförande; hwaremot den anses såsom opålitlig, som icke wisar spårlig förbättring, utan fortfar i laster, oordningar, sturskhet och lättja. Att de i första classen warande har Styrelsen har Styrelsen förbehållit rättigheten att utses till förmän inom logementerne och eljest: att erhålla friheten då någon begär Correctionister i arbete, utan att uppgifwa bestämde personer, att utgå utan skyldighet att ställa den i nämnde §. föreskrifne borgen och att erhålla pass, då de genom ett särdeles strickligt uppförande gjort sig deraf förtjente. Deremot utlemnas icke någon fånge af opålitliga classen, med mindre än att den, som honom utbegär, ställer den stadgade borgen af 50 R:d Banco. Och har Styrelsen haft den tillfredsställelsen att finna, det denna anstalt icke warit utan all nytta. Flere fångar, som förut gjort sig kände för ett oordentligt uppförande, hafwa märkligen ändrat detsamma, för att genom wunnen uppflyttning i en högre class närma sig hoppet om friheten. Wid de mönstringar Styrelsen omkring hwar sjunde eller åttonde månad anstallt, och då hwarje fånges uppförande under tiden blifwit särskildt granskadt, och han eller hon, antingen uppflyttad i en högre, eller nedflyttad i en lägre class, hafwa de, som det sednare ödet träffat, deröfwer ådagalagt sin smärta. Dessutom har Styrelsen härigenom beredt sig tillfälle att taga kännedom om hwarje fånges särskilda förhållanden och de loford eller de förmaningar, som då blifwit offentligen uttalade, hafwa icke blifwit utan

merkan; hwarföre och Styrelsen utsträckt denna classificationen till fästningsfångarne, af hwilka ingen kan påräkna Styrelsens förord wid inlemnandet af underdåniga ansökningar till Eders Kongl. Maj:t om Nåd, med mindre än att han en längre tid stått i den pålitliga classen.

Den rätt, 17 §. af ofwanberörde Nådiga Författning af år 1833. lemnar Styrelsen, att till hemorten eller annan ort, förpassa Correctionister, som ådagalagt ett godt och pålitligt uppförande, har den äfwen ehuru sparsamt begagnat. Flere Correctionister hafwa erhållit Styrelsens pass till bestämd ort, för att der söka tjenst eller annat lagligt näringsfång. För några har sådant lyckats, andre, som icke kunnat finna tjenst eller mot hwilkas antagande i dylik, hinder blifwit lagde, hafwa sjelfmant inställt sig, inom den förelagd tid, och hafwa, så widt Styrelsen har sig bekant, icke några oordningar deraf härflutit. Emedlertid har denna, för pålitlige Correctionister sålunda öppnade utsigt att kunna ernå friheten icke heller warit utan inflytande på deras uppförande. Dock möter härwid en omständighet, hwarpå Styrelsen i underdånighet wågar göra Eders Kongl. Maj:t uppmärksam, eller de swårigheter, som wänta sådane personer, wid deras utwandringar, då de sakna icke allenast nödtorftige kläder, i den händelse att de anländt i ett utblottadt tillstånd till inrättningarne, utan äfwen erforderlige medel att kunna uppehålla sig på wägen, hwarigenom de ofta blottställas för nöd och deraf härflytande frestelser att på olofliga wägar söka sin föda. Då Eders Maj:t omedelbarligen Nådigst tillåtit Correctionister att med pass afgå, har Eders Kongl. Maj:t behagat tillägga den förpassade enahanda understöd, som, enligt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 15 Mars 1821, beståås fästnings-

fångar, då de lösgifvas, eller 8 s:r Banco för hvarje dag, som anses kunna för dem erfordras, för att till fots framkomma till försprisningsorten; men till en sådan utgift, ehuru af behofvet ofta påkallad, hafwa de för Corrections Inrättningarne Nådigst fastställde Stater icke berättigat Styrelsen.

Wanligen har man i andra länder ansett sig kunna sluta till Corrections Inrättningarnes mer eller mindre förmånliga werkningar, från antalet af lösgifne fångar, som sedermera blifvit med brott ånyo beträdde och till straffanstalterne återsände. För att jemwäl i detta hänseende bereda för omdömet den wägledning, som kan härifrån hämtas, får Styrelsen i underdånighet upplysa, att under förlidne år hafwa, af 39 till Carlskrona ankomne fångar, förut warit å fästning eller correctionshus insatte _______________ 38.

50 i Christianstad	D:o	D:o	8.
3 i Elfsborg	D:o	D:o	1.
72 i Landskrona	D:o	D:o	24.
104 i Malmö	D:o	D:o	41.
204 å Långholmen	D:o	D:o	116.
42 å Waxholmen	D:o	D:o	12.

122 allmänna arbetskarlar i Carlskrona och å Långsholmen _______________ 78.

17 Qwinnor i Götheborg _______________ 7.

40 — D:o — i Norrköping _______________ 11.

68 — D:o å Norra Corrections Inrättningen i Stockholm _______________ 27.

Men härwid tror Styrelsen sig böra upplysningswis tillägga, att de af ofvanstående fångar, som blifvit för 3:dje eller 4:de resan stöld ådömde fästnings arbete, hafwa flere icke tillförene warit å Corrections Inrättningarne intagne och underkastade

en införd behandling: att många till Corrections Inrättningarne ankomne manspersoner äro s. d. Fästnings fångar, som efter utstådt fästningsstraff blifvit forslade till det Län, hwarifrån de äro, der ålagde att, inom hätsko förwarade, förse sig med laga förswar och, då sådant ej lyckats, förpassade till Corrections Inrättningarne, hwarföre deras ditkomst egentligen är att anse såsom en flyttning ur ett fängelse i ett annat: och att antalet af för fylleri till Corrections fängelse dömde icke är så obetydligt, af hwilka många återkomma flere gånger och ofta blott efter några dagars mellanskof.

Huruwida Corrections Inrättningarne någonsin komma att medföra den nytta man deraf redan welat påräkna, är en obesjord fråga. Menniskowännen tror derpå; menniskokännaren torde någongång mer än twifla på möjligheten att se målet uppnådt. Ännu är penitentiaire-systemet allt för nytt; ännu är det blott i stort försökt i en ung Stat; huru dess resultater utfalla efter en eller twå menniskoåldrar, kanner man icke, och, för att införa det i en gammal Stat fordras en genomgripande förändring af hela dess lagstiftning. Så länge det användes å wissa brott, icke å alla, kunna inga tillförlitliga slutföljder dragas. Att föreshålla sig det hwar och en, som undergått detta straff, skall utgå ur fängelset som en ny och förbättrad menniska och att aldrig några missgerningar skola andra resan föröfvas, wittnar om mer wälwilja än erfarenhet. Mycket är redan wunnet, om man kan komma så långt, att förbrytaren ej utgår ur fängelset mera förderfwad, än han ditkom. Utan att till alla delar antaga Capitain Lynds, ehuru på en rik erfarenhet i de fångwården rörande förhållanden, stödda mening, att en förbrytares fullkomliga förbättrande är

en skuggbild, som det wore oförståndigt att eftersträfwa. Bör ej
mycken uppmärksamhet dock kunna fästas wid den sats, näs=
tan alla upplyste män i Norra America, med hwilka Beau=
mont och Tocqueville der kommit i beröring, antagit, eller
att en grundlig förbättring är äfwen der mera sällsynt än man
i allmänhet tror.

§ 11. Religionswården inom Fängelserna.

I närmaste sambånd med fångarnes förbättring står
deras religiösa bildning. Många brott leda sin upprinnelse
från bristande insigter i religionens heliga sanningar och kän=
nedom af de pligter, som utgöra wilkoren för samhällets
inre bestånd. De upplysningar, som blifwit infordrade, till
underdånig åtlydnad af Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den
30 December, hafwa lagt i dagen, att flere bland de olyck=
lige, som nu tillbringa sitt lif i fängelserna, icke wårdat sig
under det kringstrykande lif de fört om Guds ord och de He=
liga Sakramenterna och att de knappt kunna sägas hafwa,
i det fria lifwet, tillhört någon församling. Huru sådant
warit förenligt med härom gällande författningar, är Sty=
relsen icke i tillfälle att upplysa; men otwifwelaktigt måste
dessa icke blifwit med eftertryck handhafde, eller ock erbjuder
denna lagstiftning, i sin helhet uppfattad, luckor, hwari ge=
nom det lyckas flere att undandraga sig en närmare upp=
sigt.

Eders Kongl. Maj:t har så wäl, genom nyss anför=
da Nådiga Bref, som genom ett dylikt af den 22 Februarii
1834 anbefallt Styrelsen att årligen inkomma med under=
dånig berättelse om framgången af religionsundervisningen
bland de, i arbets och Correctionsinrättningarne samt
fästningsfängelserne förwarade fångar samt werkningarne=

ne deraf; och är det nu, med anledning häraf, Styrelsen ansett sig här böra i underdånighet, genom ett sammandrag af derom inlupne Berättelser, framlägga densamma, emedan bemödandet att åt fångarnes tänkesätt gifva en religieus riktning, är ett bland de säkraste medlen, till vinnande af det stora ändamålet med dessa anstalter eller en sann förbättring.

Rörande Fångarnes moraliska tillstånd i allmänhet har blifvit inberättadt, att bland fångarne å Carlstens fästning, åtskillige, uti ofvanomförmälde classificationsmönstring, hänförde till första classen, under hela sin fängelsetid, uppgående för många öfver 20 år, finnas, som alldrig gifvit anledning till klagomål eller anmärkning mot deras uppförande, och äfven nu visat ett stilla, arbetsamt och ordentligt uppförande, samt med undergifvenhet burit sitt öde: att deremot en stor del af de, i sista classen ställde, utmärka sig såsom elake, lastbara och förderfvade menniskor, uppstudsige, knotande och stridde i inbördes tvedrägt med hvarandra: att under det sist förflutna året, likasom under en längre tid tillbaka, inom fästningsfängelset i Carlskrona svårare förbrytelser icke inträffat, och deraf följande hårdare bestraffningar icke behöft att tillgripas, utan hafva mildare kunnat användas, hvilka anses otvifvelaktigt i längden mera verka till det goda: att å Ny Elfsborgs fästning är mängden af derwarande fångar lättstyrd, foglig och beskedlig: att detsamma äfven gäller om fångarne å Götheborgs häkte, med undantag af några, som ådagalaggt ett motsatt sinnelag: att inga anmärkningar förekommit emot fångarne å Landskrona fästning: att genom jemförelsen emellan de ordningar

som under de förflutna åren ägt rum inom Malmö fästnings och Corrections fängelse och de händelser af samma slag, hwilka under förledet år inträffat, erbjuder sig anledning att anse fångarnes moraliska tillstånd i allmänhet såsom förbättradt, i synnerhet om uppmärksamhet fästes derwid, att största delen af dem, om icke alla, äro personer, som i yngre åren och då grunden bordt läggas till Gudsfruktan och Sedlighet, sett sin uppfostran wanwårdad, och sedermera warit i sin uppwäxande ålder omgifne af farliga och förderfliga föredömen, wådliga för hwarje swagt och obewakadt hjerta: att om mycket återstår att önska i hänseende till fångarnes moralitet; och om i synnerhet begäret efter starka drycker framstår i de många försök att tillfredsställa detsamma, hafwa, genom nuwarande Föreståndarens outtröttliga waksamhet, så många hinder deremot blifwit lagda, att dylika nu mera sällan lyckas: att wid corrections-inrättningen i Stockholm har, ehuru flera fel och förbrytelser blifwit af correctionisterne begångne, likwäl ett icke ringa antal af fångarne låtit sig rätta och sedermera i stilla undergifwenhet fogat sig i det öde de sjelfwe ådragit sig, genom egna felsteg, under det att andre, hwilka behöft kraftigare wäckelser, för att åter föras till besinning och ledas till ånger och förbättring, genom lärarens bemödanden, blifwit återförde till en bättre öfwertygelse och ådagalagt ett alfwarligare bemödande, att, med uppmärksamhet på gifna föreskrifter, godtgöra förra förbrytelser och åt sig bereda hopp om en bättre framtid: att bland de wid Arbets och Corrections Inrättningen för qwinnor i Götheborg warande personer, icke några oordningar förefallit, ehuru gräl och swordomar någon gång gifwit anledningar till skarpa föreställningar: att wid arbets och correctionsinrättningen i Norrköping fångarnes moralis=

ka tillstånd i allmänhet warit oklanderligt, för att sluta ifrån deras uppförande: att wid norra Corrections Inrättningen här i Stockholm hafwa många, som, i ungdomen wanwårdade af föräldrar eller uppfostrare, blifwit tidigt öfwerlemnade åt sig sjelfwe och fallit offer för ondskan och förförelsen, sedermera intagne på nämnde Inrättning och der genom religionens både ömma och allwarliga föreställningar, tillrättawisade, warnade och uppmuntrade, wisat sig öppna och beredwilliga att emottaga de sanningar dem blifwit meddelade, med djup rörelse och synbar ånger erkänt sina fel och lofwat att bemöda sig om en bättre lefnad och att, om dessa beslut icke alltid gått i werkställighet, synes dock det ordningssinne, den arbetsflit och stillhet, hwilka i allmänhet råda inom denna inrättning, bewittna att de bemödanden, som användas på fångarnes moraliska förbättring, ej warit alldeles fruktlösa.

Fångarnes innanläsning beträffande, har blifwit anmäldt, att 6 af de på Carlstens fästning förwarade fångar icke kunna läsa i bok; hwilket de öfriga, med undantag af sådana, hwilkas syn är worden af ålder förswagad, i allmänhet kunna. De förstnämnde befinna sig dels i, dels öfwer medelåldern, och tillhöra de mest liknöjdas och wildsinnades antal, hwarföre ock deras själasörjare sökt att, genom muntliga samtal, bibringa dem de nödigaste religionsbegreppen, som en och annan af dem någorlunda, ehuru enfaldigt, fattat. Fångarne i Carlskrona äga i allmänhet en religions kunskap, jemförlig med den, som wanligen träffas

i andra församlingar. Många af dem kunna läsa wäl i
bok, andra mindre och få äro de, som ej kunna, ehuru stappe-
lande, hjelpa sig fram med innanläsning; de okunnige åter
erhålla undervisning. Af de å Landskrona fästning för-
warade fångarne läsa de flesta försvarligt innantill, likar
som mängden af dem, hwilka hållas i förwar å Malmö
Arbets och Correctionsfängelse, kunna läsa wäl innan-
till. Antalet åter af dem, som sakna denna kunskap,
är ringa och lemnas ej utan handledning, utan underwi-
sas i skolan, under Predikantens tillsyn, af en dertill beord-
nad Correctionist. Emellertid finnas likwäl några, med
hwilka allt bemödande warit fruktlöst, och desse äro
dels utländningar, som ej känna språket, dels och sådane,
som af en försvagad synförmåga hindras att särskilja bok-
stäfwerna. Enahanda förhållande inträffar äfwen inom
Södra Corrections Inrättningen i Stockholm, där Correc-
tionisterne i allmänhet läsa försvarligt innantill, och de
få med hwilka ett motsatt förhållande inträffar, åt-
njuta en särskild undervisning å Inrättningens Skolan-
stalt. Å Waxholms fästning utgör antalet af dem,
som ej kunna läsa innantill, twå, och desse förebära
en försvagad synförmåga, såsom orsak dertill. Samma
förhållande inträffar äfwenledes å Arbets och Correc-
tions Inrättningen i Götheborg. Af de där förwarade
qvinnor känna twenne knappt bokstäfwerne och wisa
ej heller någon håg att lära sig det. En från Hallands
Län ditsänd fånge saknade all Christendoms kunskap,
men den personen syntes wara något fånig. De öfrige
fångarne äro mer eller mindre kunnige i innanläsning.
Ett förhållande, som jemwäl inträffar med arbets

och Correctionsfångarne i Norrköping, hwarest bland dem en-
dast finnas 7, som läste dåligt innantill. Dess hafwa tillika
med de 8, som icke kunna läsa i bok, ej äro af en högre ålder
och minnesslöe, njutit underwisning under Predikantens till-
syn, men med ännu ringa framgång och har en fånge isyn-
nerhet wisat en särdeles ohåga och wårdslöshet. Likaså har
största antalet af de på Norra Corrections Inrättningen
i Stockholm insatte personer god eller försvarlig kunskap
i innanläsning, ehuru många af dem, som ditkomma,
wanligen befinnas ytterst okunnige, antingen derföre att
de i barndomen förlorat sine wårdare, eller, hwilket ofta-
re är fallet, lättsinnigt försummat beredda tillfällen
att inhämta nödig kunskap. Men, på sätt nyss nämndt
är, hafwa åt sådane personer tillfällen blifwit beredda,
att inhämta nödig kunskap, så wäl i innanläsning,
som i Christendomen.

Kateches-förhör och förklaringar deröfwer hafwa
blifwit hållne med fångarne å Carlstens fästning efter
tour och flera gånger i månaden, särdeles under de tider,
då fångarne ej warit med fortifications arbeten sysselsatte,
och har, wid dessa förhör mängden af fångarne ådaga-
lagt en temligen försvarlig Christendomskunskap samt
wisat läraktighet och uppmärksamhet, ehuru en och
annan ådagalagt köld och likgiltighet, och 3 eller 4,
som ej kunnat läsa, äfwen funnits sakna nödig Chris-
tendomskunskap. I stället för predikningar hafwa,
wid på hwarannan följande helgedagar catheches förhör
blifwit anstälde med fångarne i Carlskrona, hwarwid
utrönts att bland dem finnas de, som med alfwar
winlägga sig om att i minnet förwara en ickeringa

del af de inom Swenska Församlingen antagne lärobäcker och att många äro hemmastadde i bibeln och allwarligen önska både att få läsa och höra Guds ord; hwarförutan sär=skildt borde förtjena att nämnas, att, sedan Missions-sällska=pets i Stockholm Tidning blifwit sistledne Juldag öfwerlem=nad till en bland lifstids fångarne, hade desse friwilligt erbju=dit sig att med sin skärf bidraga till företaget att bland Hedningarne utsprida christna lärans sanningar; ett anbud, som, ehuru icke antaget, likwäl föranledde det af fångarne med synbar tillfredsställelse emottagna löftet att framdeles erhålla del af nämnde skrift. Samma åtgärd att i stäl=let för predikningar anställa dylika förhör med allmänna arbetskarlarne å Kungsholmen, har medfört en lika lyck=lig följd. Redliga swar hafwa blifwit af många lemnade och den tredska en och annan deruti röjt, har småningom gifwit wika för bättre tänkesätt. Likaså hafwa med de å Elfsborgs fästning under den ljusare årstiden med der förwarade fångar anställde förhör, lagt i dagen, att deras Christendoms kunskap är i allmänhet god, ehuru de finnas, som wisa mycken tröghet och okunnighet. Under de med fångarne å Götheborgs fästning anställda förhör, hafwa somliga å=dagalagt förswarlig, andra hjelplig Christendomskunskap, och warit uppmärksamma och stilla. Enahanda är äfwen förhållandet med de i Landskrona förwarade fångars kunskaper i Salighetsläran. Under sistförflutna årets sommarmånader anställdes hwarje Onsdags förmiddag i Malmö förhör med 30 i sender af fångarne, derunder de ej allenast serskildt förhördes, utan äfwen erinrades om nödwändigheten att eftersträfwa hjertats förbättring, hwar=förutan lefwernets förbättring icke är möjlig. Samma

ordning har icke blifwit införd wid Correctians Inrättnin-
gen å Långholmen, der Correctionisterne med förhänden-
ådagalagdt förswarlig insigt i Christna lärans hufwud-
sanningar. Å Correctians Inrättningen i Norrköping haf-
wa esomoftast på lördagseftermiddagarne förklarin-
gar öfwer Catechesen blifwit lemnade; och wid Norra
Correctians Inrättningen här i Staden hafwa förhör blif-
wit anställde med fångarne, så wäl då de inkommit
till inrättningen, som då de anmält sig till begående
af Herrans Heliga Nattward, äfwensom ordentliga för-
hör hwarje wecka med ett wisst antal fångar; hwarförut-
utan de fångar, som för begånge fel inneslutas i cel-
ler, der emottagit besök af Läraren och hans förmanin-
ningar till ett förbättradt uppförande.

Inom alla fästningsfängelser och correctians
inrättningar har, under loppet af nu ifrågawarande tid,
den Heliga Nattwarden blifwit utdelad, än på bestäm-
da tider, än på olika tid, till de fångar, som anmält
sig och befunnits äga den Christendomskunskap att de
kunna dertill admitteras. Å alla ställen har stundom
mälet af förhör, anstäldt, antingen den föregående
lördagseftermiddagen eller på Söndagsmorgonen.
Af detta dyra Nådemedel hafwa å Carlstens fästning
110 fångar blifwit delaktige, i Malmö omkring hälf-
ten af fångarne, på Långholmen 258 och på Ulrik-
holmen endast 6. Alla fångar å Elfsborgs och Göthe-
borgs fästningar hafwa begagnat detta tillfälle att nå-
ta försoningens tröst. Med större delen af de inom
Carlskrona fästnings fängelse samt å Arbets och Corre-
ctions Inrättningarne i Norrköping och i Stockholm

warande har enahanda förhållande inträffat och antalet af Communicanter bland allmänna arbetskarlarne å Kongsholmen har år efter år ökats. För bristande Christendoms kunskap och swaga begrepp hafwa å Carlsten 5, å Kongsholmen 3, å Marholmen 5, å Corrections Inrättningen i Norrköping 1 och äfwen i Götheborg 6 personer ej kunnat, ehuru till äldre år komne, blifwa af detta Nådemedel delaktige. Och wid Corrections Inrättningarne i Malmö och Norrköping hafwa å förra stället 8 och å sednare 6 för första gången begått Herrans Heliga Nattward.

Allmän Gudstjenst hålles inom de flesta fängelser hwarje Helg och Söndag, undantagande å Elfsborgs fästning och Arbets och Corrections Inrättningen i Götheborg, där sådant sker alla Helgedagar men blott hwar annan Söndag. På Kongsholmen har likwäl någon gång inträffat, att Predikanten, hindrad af storm eller menföre, ej kunnat der inställa sig. Wid dessa tillfällen infinna sig fångarne, antingen manngrant eller, om utrymmet ej sådant medgifwer, efter en viss tour. Blott på Marholmen inträffar det redan i underdånighet anmälda förhållandet, att lösa fångar kunna hwarje gång bewista Gudstjensten. Sammanstämmande omförmäla de med fängelserne befattning ägande prester att Gudstjensten med flit begås och att Herrans Heliga ord med andakt och någongång med rörelse af många anammas, ehuru ofta händer, att fångarne med mera förderfwade brottslingar, snart gifwa de goda följderne deraf. Ungefär hålles derom med fångarne eller morgon och aftnar och anwändas lediga stunder till läsning i Bibeln eller Ewangeliska Sällskapets samt andra läroriktiga skrifter

hwarpå tillgång finnes, utom å Ulrikahamn, men hwilket likaf. Styrelsen sedermera sökt afhjelpa. För öfrigt wågar Styrelsen, i afseende på de fångarnes själawård och dermed sambandägande förhållanden underdånigst åberopa hwad dess, den 29 Junii förledet år, afgifne berättelse, angående religionsunderwisningen inom arbets och corrections inrättningarne samt fängelserne, innehåller.

Uti Eders Kongl. Maj:ts ofwan åberopade Nådiga Bref af den 30 sistlidne December har jemwäl blifwit anbefalldt, att Presterskapet borde i sina berättelser, derjemte yttra sig om hwad i afseende på fångarnes moraliska förbättring kunde för öfrigt wara att iakttaga; och häraf föranledde hafwa flere bland fångarnes själasörjare lemnat den tillfredsställande upplysning, att mer än en fånge eller correctionist werkligen synes willja, genom ett förbättradt uppförande göra sig förtjent af Guds Nåd och medmenniskors wälwilja. Emedlertid framstå ännu många hinder, hwilka måste öfwerwinnas. Främst bland dessa omförmäles, jemte beskaffenheten af fängelse localerne, begäret efter bränwin, hwilket föranleder många djerfwa och illistiga försök och derefter oordningar. Predikanten wid Malmö har dessutom omförmält, att brist på sysselsättning och deraf uppkommande tidsfördrifs lättja och sysslolöshet alstra flere laster.

Innan Styrelsen lemnar detta ämne, tror den sig likwäl böra i underdånighet nämna, såsom ett ickeowigtigt hinder för fångarnes religieusa underwisning, dels att de dermed befattning egande Prestmäns tid icke så sällan är upptagen af andra embetsförrättningar, dels att de wid Arbets och Corrections Inrättningarne serskildt anställde Prestmän äro, med undantag af de i Stockholm warande, så knappt

aflönte att de nödgas, genom barnaundervisning eller på an-
nat sätt söka en nödtorftig bergning. Styrelsens öfwertygel-
se är, att, om religions underwisningen, sannolikt det främsta
vilkoret för fångarnes moraliska förbättring, skall bära en
önskad frukt, måste den ofta och med ihärdighet fullföljas.
Styrelsen tror, att hwarje lägligt tillfälle bör i detta hänseende
begagnas och att Läraren bör städse kunna, med sin närwa-
ro inwerka, wid förefallande händelser på fångens tanke
och handlingssätt. Ett förhållande, icke alltid möjligt, om
hans tid delas emellan olika göromål.

Till Religionsböckers, särdeles Psalmböckers och
Catechesers inköpande finnes icke något anslag å stat.
Icke destomindre har Styrelsen, som från Swenska Bi-
belsällskapet samt Ewangeliska Sällskapet fått tid ef-
ter annan emottaga ett betydligt antal Biblar, Nya
Testamenten och religieusa skrifter, till förstnämnda un-
derwisningen angelägna böcker anwändt under händer
hafwande medel. Deremot har Styrelsen icke kunnat
willfara Läns Styrelsernes requisitioner å sådane, i brist
af anslag dertill.

Slutligen tror Styrelsen sig böra i under-
dånighet omförmäla dess åsigt, att en för fångar
särskildt författad religieus skrift skulle otwifwelak-
tigt medföra mycken nytta. Bibeln, denna Heliga
Bok, torde icke så uppfattas af den okunnige, och
det äro de flesta fångar, att den åstadkommer star-
kare wäckelser, särdeles hos dem, som ej förmår combi-
nera särskildta ställen deri. Mycket kan missförstås,
annat kan misstydas. En skrift, småningom ut-
wecklande religionens läror, från dess enklaste grund-

sanningar, skulle tala både till förståndet och hjertat och bereda vägen för bibelläsning, medförande sann nyttan Evangeliska sällskapets skrifter och andra ascetiska afhandlingar ligga närmare menighetens bildning; men den särskilda beläenhet, hvari en fånge sig ofta befinner, torde påkalla andra och kraftigare utvägar att väcka det slumrande samvetet och hänvisa på ångrens och bättringens vägar.

§III. Om fångars lösgifvande.

Det under Litt. D. vid denna Berättelse underdånigst widfogade och här afvan åberopade förslag utvisar att under loppet af förledet år hafva 28 Manspersoner och 5 Qvinnor blifvit ådömde fängelse å lifstiden. Deremot hafva under samma tid afgått af de, till dylikt fängelse dömde manspersoner;

frigifne genom Eders Kongl. Maj:ts Nåd	3.
förflyttade till Corrections Inrättningarne	4.
Rymde	1.
Döde	8.
tillsammans	16.

och ingen qvinna.

Tillkomsten af fångar med bestämd arbetstid utgjorde å fästningarne samt arbets och Corrections Inrättningarne — 232.

vid Allmänna Arbets Inrättningen i Carlskrona	30.
och wid Pionier Corpsen	111.
S:a	373.

Häremot hafva afgått, genom förkortning af arbetstiden till följd af Eders Kongl. Maj:ts Nåd — 5.
af enahanda anledning förflyttad till Correctionsinrätt=

5.

ning — — — — — — — — — — — — — — 1.

efter strafftidens slut frigifne — — — — — — 244.

— — — — — — afwerlemnade till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafwande — 22.

till Corrections Inrättning — — — 1.

utstrukne [illegible] — — — — — — — — — 17.

utlemnade till ransakning — — — — — — — 1.

döde — — — — — — — — — — — — — — 26.

tillsammans, personer 315.

Till Arbets och Corrections Inrättningarne för qwinnor hafwa ankommit 56 personer och afgått genom af Nåd wunnen minskning i arbetstiden — — 1.

utlemnade i laga tjenst — — — — — — — — 1.

efter tiländalupen fängelsetid — — — — — — 56.

och genom döden — — — — — — — — — 1.

tillsammans, personer 59.

Antalet af Correctionister för försvarslöshet försände till Allmänna Arbets och Corrections Inrättningarne — 249.

Allmänna Arbetskarls Comp. — — — — — — — 92.

personer 341.

Häremot hafwa afgått:

frigifne till följd af Eders Kongl. Maj:ts Nåd — — 3

— — i laga tjenst — — — — — — — — — 102.

aflemnade till ransakning och ej återkomne — — 12.

till Prins Carls schola — — — — — — — — 1.

förpassade att söka försvar och ej återkomne — — 5.

Casserade allmänna arbetskarlar — — — — — 2.

Döde — — — — — — — — — — — — — — 25.

Summa, personer 150.

Utide för qwinnor inrättade arbets och corrections

emellertid har tillkomsten utgjort 62 personer, afgången åter -
genom erhållen årstjenst — — — — — — — — 21.
utlemnad till ransakning — — — — — — — — 1.
återsände — — — — — — — — — — — — 2.
döde — — — — — — — — — — — — — — 15.
39.

Denna betydliga tillwäxt af fångar, särdeles af sådana, som, för bristande försvar blifvit förpassade till Arbets- och Correctionsinrättningar, synes påkalla uppmärksamheten. Att i förhållande till en wäxande folkstock och andra omständigheter, antalet af straffångar ökas, är en händelse, som äfwen inträffar i andra Stater. Tillwäxten af Correctionister, jemförd med det betydliga antal af personer, som under årets lopp, warit för kringstrykande i andra allmänna häkten inmanade, torde deremot efter Fångstyrelsens underdåniga förmenande, påkalla ej allenast en granskning af härmed sammanhängande lagar, utan äfwen werksammare medel till befordrande af denwarande Correctionisternas frigifwande, med mindre än att inrättningarna för deras förwarande skola i framtiden ökas och med detsamma Statens utgifter. Att under sådane förhållanden bereda jemnwigt emellan antalet af inkommande och antalet af utgående fångar, synes Styrelsen wara ett problem, så mycket swårare att upplösa, som derwid framför allt måste afses, att den allmänna säkerheten icke sättes i wåda.

Kongl. Nåd är det medel, hwarigenom fångar, dömde till lifstidsfängelse, någongång återwinna friheten, då de gjort sig, genom ett i hög grad förbättradt lefwerne, deraf förtjente. Samma Nåd förkortar

likaledes understundom den för fästningsfångar bestämda arbetstid; mera sällan blifwa correctionister deraf delaktige, utan twifwel af det skäl, att lagarne för dem sjelfwa öppnat tillfälle till frihetens återwinnande, genom erhållande af årstjenst; men denna utwäg öppnas icke för alla, och dessas öde blifwer då lifstidsfängelse.

Styrelsen föreställer sig fördenskull, att om andra medel kunde, jemte och bredwid årstjensten lagligen fastställas, skulle flera, af nuwarande Correctionister, kunna åter inträda i samhället, utan wåda för detsamma.

I främsta rummet bland dessa och under åberopande af hwad Styrelsen derom i underdånighet redan anfört, ställer den återupplifwandet af det stadgande, som innefattas uti 16 §. af Kongl. Förordningen den 31 Augusti 1820.

Under Riksdagen åren 1834 och 1835 wäcktes fråga om en del fångars transporterande ur riket till främmande Staters Colonier; såsom oförenligt med gällande lagar, mötte detta förslag motstånd och laglig kan en sådan åtgärd endast blifwa i fall att antingen Kongl. Maj:t skulle täckas i Nåder förwandla ett ådömdt lifstids eller fängelsestraff till landsflykt på bestämd utrikes ort, och under wissa stadgade wilkor; och den brottslige, på sätt 25 §. uti Regeringsformen innehåller, wille en sådan Nåd emottaga, eller ock, om redan dömd fånge skulle i underdånighet anhålla om utbyte af det ådömde fängelsestraffet emot deportation. Correctionsfångar lära deremot icke kunna på detta sätt behandlas, emedan de ännu, i mer eller mindre grad åtnjuta wissa medborgerliga rättigheter, samt deribland och uti främ-

rummet den, att återfå friheten, så skall de erhålla årstjenst eller annat laga försvar. Emedlertid är det mer än sannolikt, att många bland dessa skulle i främmande länder söka sin utkomst, och måhända äfven göra sig förtjente af andras aktning, om lagarne sådant medgåfwo. Fördenskull och då bland Correctionisterne af manskapet finnes ett icke obetydligt antal af sjömän, hwilkas högsta åstundan det är, att åter få idka sjöfart, torde flera af dessa kunna winna sin önskan, om Coopwardie Skeppare, som lura på utrikes orter, tillstaddes, att ej allenast, utan den nu nödwändiga omgången af personers uttagande i laga tjenst m.m., genast förhyra sådane, utan ock att afskeda dem å utrikes ort, utan att derföre stanna i det answar, som 1748 års Kongl. Coopwardie Reglemente och flere andra författningar stadga för skeppare, som ej till Fäderneslandet återför manskap, hörande till fartygets besättning.

Till minskning af Correctionisternes antal skulle ock utan twifwel bidraga, om främmande Sjö Capitainer, som anse sig i behof af förstärkning af fartygets besättning, likaledes tillstaddes att dertill antaga pålitliga correctionister, utan att behöfwa ställa den, uti Kongl. Förordningen den 30 Maj 1781, stadgade borgen för deras återkomst till Fäderneslandet; Och är det troligt att denna utwäg skulle ofta begagnas af personer, som af en eller annan orsak intressera sig för någon Correctionist.

Anläggning af Colonier för vagabonder, liggare och lösgifne förbrytare har blifwit, med mer eller mindre framgång, försökt i andra länder. Närmare upplysningar i detta ämne har Landshöfdingen och

Commendeuren af Kongl. Maj:ts Nordstjerne Orden C. Gyllenhaal lemnat uti sin, den 17 October 1833, afgifna underdåniga berättelse, angående jordbruks colonierne i Holland, uti hvilket ämne, deröfver Styrelsen i Februarii månad 1835 ingått med underdånigt utlåtande, Eders Kongl. Maj:t ännu icke lärer hafwa fattat Sitt beslut. Men huruvida dylika colonier, till emottagande af pålitlige correctionister, skulle till minskning af Statens utgifter och i förening med den allmänna säkerheten kunna här bildas, är en fråga af större omfattning; hvarföre Styrelsen ansett sig endast böra i underdånighet här nämna detta förhållande.

Om pålitlige correctionister, som antingen af ålder eller af bräckligheter äro oförmögne till arbeten, böra återsändas till de församlingar, hvarest de sist varit mantalsskrifne, är ett ämne af så mycket större vigt, som, derest desse personer skola i all sin lifstid qvarstanna uti, om nämnde Inrättningar, dessa, på sätt redan i underdånighet nämndt är, i framtiden härigenom förvandlas till Invalid eller Fattighus. Om en Correctionist under en längre tid ådagalagt inom Inrättningen ett stadgadt och pålitligt uppförande, lärer med allt skäl kunna antagas, att ändamålet med hans ditsändande är vunnet och att han icke rätteligen bör derstädes längre qvarhållas. Å andra sidan innehålla så äldre, som senare författningar deri, att sådane personer, som för obotliga sjukdomar, kroppslyten, ålderdomsbräcklighet eller sinnesförvirring, äro till kroppsarbeten oskicklige, icke må till Correctionsinrättningarne dömas. Stå nu dessa satser fast, så lär den slutföljd kunna deraf dra-

gar, att den person, som ej längre kan med sitt arbete gagna inrättningen och, som uppsåtligen ej låtit tillförlitliga prof på förbättring, icke mera hwarken bör eller kan tillgöra densamma. I denna händelse synes med skäl församlingens skyldighet att åter emottaga en sådan person och underhålla honom i enlighet med Kongl. Kungörelsen den 5 December 1788, inträda. Dermed instämma och flera författningar, såsom Kongl. Bref. wet den 10 December 1755 och Eders Kongl. Maj:ts i särskildta fall gifne Nådiga Resolutioner, hwaribland den 25 Februarii 1824. Och wågar Styrelsen i underdånighet på grund häraf till Eders Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning hemställa, om ej detta ämne må anses af den synnerliga wigt, att detsamma påkallar en allmän författning eller åtminstone en närmare undersökning.

Hwad här ofwan blifwit, i djupaste underdånighet anfördt har likwäl endast afseende på medlen till redan å Corrections Inrättningarne warande eller och i framtiden ditskickade personers lösgifwande; men wigtigare måste det likwäl wara att förekomma eller minska dylika försändanden i framtiden. Dertill finnes äfwen en utwäg, med båtnad använd i andra länder. Denna har ej heller undfallit Eders Kongl. Maj:ts Höga uppmärksamhet. Genom Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 9 Februarii 1825 har Eders Kongl. Maj:t redan täckts i Nåder förordna om inrättning af ett sällskap, som skulle egna sin uppmärksamhet åt fångars moraliska förbättring och försende med arbeten. En dylikt anstalt, egnande sin wård åt brottslingar, särdeles af spädare ålder, hwilke, efter undergånget straff, återfå friheten, skulle utan

lefnadsyrket här i landet, likasom å andra ställen, kära lyckliga frukter, och mången förvillad kunna återskänkas åt menskligheten och åt fäderneslandet. Genom samfäldt bemödande af menniskovänner att förskaffa den straffade och sedermera lössläpte brottslingen en tillflyktsort, att åt honom ufsöka tillfällen att, genom arbetet, på ett ärligt sätt förwerfwa lifwets oundgängligaste behof och att genom råd och förmaningar wägleda honom på förbättringens slippriga bana, skulle mera än en gång belönas af tillfredsställelsen att hafwa räddat en like från de missöden, som följa brottslingen åt och att hafwa åt Staten bildat en nyttig medlem af en förr skadlig och för allmänna säkerheten wådlig. På detta sätt skulle antalet af så allenast correctionister utan och af lifstidsfångar efter handminskas och med detsamma Statens utgifter till dessa personers underhåll. Snart sagt i alla Europas länder finnas redan dylika samfund, om nyttan deraf wittna mången berättelser; och dessa föredömen äro uppmuntrande för ett folk, som aldrig står tillbaka i redlig kärlek för Gud, Konung och medmenniskor.

IX. Om Allmänna Arbetshusen

Sedan Eders Kongl. Maj:t, genom Nådig Skrifwelse under den 21 Junii 1827 fastställt, att de särskilda arbetshus, som redan funnos inom åtskilliga Län inrättade, dels och framdeles borde inrättas i den mån tillgångar kunde dertill beredas, skulle förenas uti de större anläggningar af detta slag, som nu finnas å Långholmen och i Malmö för manspersoner samt i Stockholm, Norrköping och Götheborg för qwinnor, återstår numera icke dylika inrättningar för särskilda Län, annorstädes än i Upsala, Linköping

Nyköpings, Westerbottens, Gottlands och Jemtlands Län.

På förstnämnde ställe eller i Upsala hafva, under loppet af förledet år 25 försvarslösa manspersoner och qvinnor blifvit till arbete. Vid arbetsinrättningen i Linköping hafva warit insatte 14 Mans och 3 Qvinspersoner. Antalet af qvinnor och barn, som på correctionshuset i Nyköping warit intagne har icke blifvit till Styrelsen uppgifvet. Uti arbetsinrättningen i Umeå har endast en person warit under nu ifrågawarande tid inmanad; och 9 manspersoner å Arbetshuset i Wisby och å det i Östersund warande endast en person och det på kortare tid.

Innan Styrelsen slutar denna underdåniga berättelse, vågar den i underdånighet dels anmäla, att hwad, under den af underteknade Ordförande förledet år företagne inspections resa anmärkningswärdt förekommit, redan i denna berättelse influtit, dels och tillägga några ord i afseende på grunderna för förwaltningen af den Styrelsegren som Kongl. Maj:t behagat i Nåder åt Styrelsen uppdraga.

Med rättwist erkännande af de mångfaldiga, icke alltid af mängden bemärkta, och understundom misskydda omsorger, som åtföljde grundläggningen och danandet af en särskild Styrelse öfwer fängelserne och arbetsinrättningarne i riket och beredandet af tjenliga localer åt Correctionsfångarne m. m. har Styrelsen trott sig i allmänhet följa den bana, dessföre gångare utstakat. Att tidens kraf fordrar förändringar inses wisserligen af Styrelsen, men dylika åtgärder borde böra wara genomgripande för att medföra sann nytta, då försök till små ändringar af starkt[illegible] mera skada, än gagna; hälst om det mål, hwartål man syftar, icke är rätt uppfattadt, och detta mål bestämmes, icke blott af den ekonomiska och disciplinaira förwaltningen, utan egentligen

af brottmåls och polislagstiftningen.

Styrelsen har härofwan framlaggt sine åtgärder under loppet af år 1835; och om den skulle hugnas af Eders Kongl: Maj:ts Nådiga gillande af hwad gjordt blifwit, måste den i betydlig mån tillskrifwa sådant det werksamma och nitiska biträde den i allmänhet erhållit af underordnade myndigheter och tjenstemän samt Commendanterne å Rikets fästningar. Framför allt åligger det Styrelsen att här omnämna det nit samt den ordning och sparsamhet, hwarmed både Directionen i Götheborg, bestående af Lagmannen och Riddaren af Eders Kongl. Maj:ts Nordstjerne Orden N. U. Ekström och Rådmannen C. E. Swalander, samt den i Norrköping, hwilken utgjorts af Fabrikörerne Schubert och Fagerström, besörjt derwarande Arbets och Corrections Inrättningars angelägenheter.

Således återstår endast för Styrelsen, att underdånigst utbedja sig Eders Kongl. Maj:ts Nådiga öfwerseende med dröjsmålet med denna Berättelses inlemnande inom den i Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse under den 26 sistledne Maji bestämda tid. Orsakerne dertill igenfinnas likwäl deri, dels att Räkenskaperne för förledet år icke förrän under loppet af denna månad blifwit till Styrelsen inlemnade och att Styrelsen derförinnan icke kunnat lemna en bestämd öfwersigt af den ekonomiska ställningen, dels och i fördröjda uppgifter i åtskilliga ämnen. I denna underdåniga förhoppning wågar Styrelsen öfwerlemna denna berättelse till Eders Kongl. Maj:ts Nådiga skärskådande, under det medwetande, att om Styrelsens mödor icke alltid burit dermed afsedde frukter, har sådant icke härrört af bristande

viljä, utan från förhållanden, dem Styrelsen antingen ej mäktat förutse eller ocksä ej kunnat förekomma.

Styrelsen framhärdar med djupaste wördnadfullhet och nit

Stor Mägtigste Aller Nådigste Konung

Eders Kongl. Majts

underdånigste och trogtpligtigste
tjenare och undersåter

Clas Livijn

G. C. Uggla

A. W. Netzel.

Stockholm den 29 Oktober 1836.

L. S.

K. F. Cederschiöld

Till Kongl. Majt underdånigst med årsberättelse för 1835.

Litt. B.

Uppgift

på antalet af personer, som under loppet af år 1835 varit inmanade i Länshäkten och andra större detentions Fängelser.

	Folkmängden år 1830 inom Länen.	Ransaknings fångar och Straffångar för större och mindre brott. Mankön	Qvinkön	Sittande fångar för civile mål och embetsbrott. Mankön	Qvinkön	Pionierer	Försvarslöse och kringstrykande personer. Mankön	Qvinkön	Utsatte Personer. Mankön	Qvinkön	Summa.	Summa Summarum	Barn som åtföljt föräldrar i fängelse.
Stockholms Stad													
Smedjegårdshäktet		66.	34.								100.		
Rådhus D:o		1004.	196.	5.		13.	242.				1460.		
Custenhofs D:o	80,621.	272.	258.	134.		2.	102.				768.		
Stadshus D:o		361.	102.			3.	71.				537.		
Guldstugu D:o									842.	15.	857.	3,122.	
Upsala Länshäkte	81,742.	88.	17.	10.	4.	6.	42.	6.	12.	3.		194.	10.
Stockholms D:o	104,090.	108.	27.	16.	1.		179.	21.	15.			367.	12.
Mariestads D:o	157,384.	573.	48.	449.	38.	6.	112.	25.	7.			1258.	10.
Wexiö D:o	108,741.	178.	47.	30.	5.	1.	90.	45.	3.			399.	42.
Jönköpings D:o	137,460.	146.	23.	19.	7.	2.	73.	19.	6.			295.	31.
Westerås D:o	89,262.	101.	19.	17.	12.		54.	12.	18.	1.		234.	11.
Linköpings D:o	187,609.	455.	67.	207.	10.	26.	195.	25.	10.		995.		13.
Norrköpings Rådhushäkte		108.	23.	16.	2.		35.	4.			188.	1183	1.
Nyköpings Länshäkte	108,327.	144.	14.	15.	3.		64.	10.	7.		257.		2.
Andra häkten		62.	9.								71.	328.	
Wennersborgs Länshäkte	197,697.	178.	23.	38.	14.		69.	16.	8.		346.		14.
Alingsås Rådhushäkte		85.	5.	78.	11.		8.				187.	533.	1.
Calmare Länshäkte	165,743.	359.	63.	46.	18.	3.	82.	27.	14.			612.	38.
Fahlu D:o	134,820.	99.	16.	5.	2.		63.	11.	37.	2.		235.	9.
Örebro D:o	116,253.	120.	22.	16.	14.		62.	11.	8.	1.	254.		4.
Nora Kronofängelse		30.	8.	4.	3		4.				49	303	1.
Carlstads Länshäkte	172,858.	113.	17.	18.	3.		51.	13.	8.	1.	224.		13.
Christinehamns Stadshäkte		25.	1.	6.			2.				34.		
Philipstads D:o		1.	1.								2.	260.	
Transport.		4676.	1040.	1129.	147.	62.	1606.	245.	395.	23.		9323.	212.

	Folkmängden inom Länen år 1830.	Ransakningsfångar [illegible] Mankön	Qvinkön	[illegible] Mankön	Ådömde fängelse [illegible] Qvinkön	Prisoniers	Försvarslöse och kringstrykande personer Mankön	Qvinkön	Bysatte Personer Mankön	Qvinkön	Summa	Summa Summarum	Barn som åtföljt [illegible] i fängelse.
Transport		4676.	1040.	1129.	147.	62.	1006.	245.	395.	23.		9323.	212.
Gefle Länshäkte		84.	10.	6.	1.		80.	17.	6.		204.		5.
Stadshäkte		23.	3.		1.		3.		9.	1.	40.		
Hudikswalls D:o	102,736.	7.		1.			5.				13.		
Söderhamns D:o		5.									5.	262.	
Hernösands Länshäkte		49.	9.	2.	1.		35.	9.			105.		14.
Medelpads Landsfängelse		40.	3.	23.		2.			6.		74.		1.
Sundswalls Stadshäkte	78,421.	6.							4.		10.		
Hernösands D:o		8.	5.								13.	202.	
Umeå Länshäkte	40,994.	41.	7.	1.	4.	1.	16.	7.				77.	4.
Wisby D:o		37.	9.			1.	11.	4.	3.		65.		2.
Wisby Stadshäkte	38954.	5.	5.	2.	2.		1.		1.		16.	81.	1.
Malmö Länshäkte		206.	43.	29.	5.		151.	49.	55.	1.	540.		30.
Landskrona D:o	200,103.	72.	8.	13.	3.				8.		104.	644.	
Christianstads D:o	150,372.	177.	27.	9.	2.		108.	25.	8.			356.	43.
Carlskrona Amiralitetshäkte		109.		179.		44.	125.				457.		
Carlskrona Rådhushäkte	85,734.	26.	49.	6.	19.		12.	45.	11.		168.		20.
Carlshamns Stadshäkte		7.	1.	1.			2.				11.	636.	
Halmstads Länshäkte		56.	17.	6.	2.	2.	39.	13.	5.		140.		12.
Warbergs Länshäkte	88,975.	80.	5.	8.	1.	1.	7.	1.	20.	1.	124.	264.	1.
Götheborgs Länshäkte	154,054.	255.	22.	59.	8.	25.	77.	9.	8.			463.	16.
Östersunds D:o	42,225.	25.	2.	9.			20.	6.	4.			66.	7.
Piteå D:o	43,887.	22.	9.	4.	2.		12.	1.	6.	1.		57.	
Summa		6016.	1274.	1487.	199.	188. / 138	2310.	431.	549.	27.		12,431.	308.

Anmärkningar.

1° Uti dessa uppgifter äro icke upptagne transportfångar eller sådane, som, under forslande från ett fängelse till ett annat, endast qvarhållas en kortare tid under afbidan af fortskaffning[illegible]

lägenhet; emedlertid förekomma samma fångar på flera ställen, då de på olika orter begått brott, hwarföre de blifwit till ransakning inställde, eller ock, då de blifwit, såsom försvarslöse gripne i ett Län och derifrån försände till ett annat.

2:o Icke heller ingå i dessa förteckningar de fångar, som på en kortare tid warit i förwar hållne i åtskilliga Stads och alla Häradshäkten, utan att sedermera blifwit till Länshäktena införpassade.

3:o De i Stockholm, antingen till aftjenande af ådömde wites och ensaks-böter eller ock för försvarslöshet insatte personer, hafwa icke blifwit till olika kön uppgifne.

Litt. E.

Uppgift

på de å Fästnings och Arbetsfängelserne, samt i Corrections och andra Allmänna Arbetsställen vid slutet af år 1835 befintlige personers ålder.

Mankön	Barn	under 15 år	under 20 år	under 25 år	under 30 år	under 35 år	under 40 år	under 45 år	under 50 år	under 55 år	under 60 år	under 65 år	under 70 år	71 år	72 år	73 år	74 år	75 år	77 år	85 år	84 år	86 år	89 år
Fångar och Correctionister																							
Carlskrona Fästning				3.	6.	14.	21.	13.	20.	8.	2.	11.	2.	2.	1.	2.		1.	1.				
Carlstens Dito					3.	15.	26.	22.	18.	18.	17.	4.				1.					1.		
Christianstads Dito			1.	10.	13.	3.	9.	8.	11.	3.	4.		1.									1.	
Elfsborgs Dito					4.	7.	12.	19.	12.	10.	10.		2.			1.							
Götheborgs Dito				6.	6.	4.	3.	2.															
Landskrona Dito			2.	18.	32.	33.	38.	26.	16.	9.	11.	4.	4.	1.									
Malmö Dito			22.	82.	113.	157.	137.	93.	52.	38.	19.	6.	8.	1.		1.							1.
Waxholms Dito				14.	15.	3.	9.	6.	5.														
Stockholms Corr. Inrättn.		7.	90.	132.	85.	91.	74.	60.	40.	24.	9.	8.	2.										
Summa		7.	115.	265.	277.	327.	331.	248.	174.	110.	72.	33.	19.	4.	1.	5.		1.	1.		1.	1.	1.
Pionierer			6.	70.	96.	69.	35.	19.	5.	3.	5.	1.											
Allmänna Arbetskarlar i Carlskrona och på Kongsholmen Casserade Arbetskarlar			2.	19.	37.	68.	74.	59.	47.	43.	23.	12.	1.					1.					
Summa Summarum		7.	123.	354.	410.	464.	440.	326.	226.	156.	100.	46.	20.	4.	1.	5.		2.	1.		1.	1.	1.
Qvinnkön																							
Götheborgs Arb. & Corr. Inr.			3.	11.	10.	13.	11.	6.	2.	2.	4.	1.					1.						
Norrköpings Dito	3.		3.	22.	33.	23.	21.	16.	18.	9.	5.	4.											
Stockholms Dito			7.	28.	38.	54.	39.	37.	12.	15.	8.	4.	2.										
Summa	3		13.	61.	81.	90.	71.	59.	32.	26.	17.	9.	2.				1.						

Litt. F.

Uppgift

å de i Fästnings fängelserne, samt i Arbets och Corrections Inrättningar,

, åfvensom vid Pionier Corpsen varande personers födelseorter.

	Folkmängd 1830 års enligt Tabellverk	Fångar och till Arbets och Corrections Inrättningar dömde personer.														Summa	Summa Summarum
		Fångar i Carlskrona	Fångar å Carlsten	Fångar i Christianstad	Fångar på Carlsborg	Fångar i Götheborg	Fångar i Landskrona	Fångar och Comm. Citadellet i Malmö	Correctionister i Stockholm	Fångar på Waxholm	Pionniers	Allmänna Arbetskarlar	i Götheborg	På Corr. Inr. i Norrköping	På Corr. i Stockholm		
Stockholms Stad	80,621	13.	4.	4.	10.	6.	17.	69.	163.	15.	35.	28.	2.	—	80.	—	444.
Upsala Län, från Städerne	5,745.	1.	—	—	1.	—	—	4.	10.	2.	1.	1.	—	—	6.	26.	
från Landet	75,997.	—	5.	—	3.	—	15.	25.	45.	3.	14.	4.	—	1.	19.	134.	160.
Stockholms Län, från Städerne	4,454.	1.	—	—	—	—	1.	2.	1.	—	—	—	—	—	2.	7.	
från Landet	90,536.	—	4.	3.	1.	—	7.	14.	30.	4.	11.	12.	—	—	16.	102.	109.
Skaraborgs Län, från Städerne	6,522.	—	—	1.	—	1.	—	6.	8.	—	3.	1.	1.	6.	5.	32.	
från Landet	160,862.	2.	8.	2.	1.	—	11.	32.	46.	2.	21.	7.	2.	9.	1.	144.	176.
Kronobergs Län, från Städerne	2,072	2.	—	—	—	—	—	2.	3.	—	—	—	—	—	—	7.	
från Landet	106,660.	6.	8.	8.	3.	2.	20.	49.	16.	2.	12.	26.	1.	11.	2.	166.	173.
Jönköpings Län, från Städerne	6,202.	1.	1.	—	—	—	1.	4.	5.	—	5.	4.	—	3.	2.	26.	
från Landet	134,186.	5.	2.	6.	4.	—	14.	16.	18.	2.	18.	11.	1.	9.	—	106.	132.
Westmanlands Län, från Städerne	9,466.	1.	—	—	—	—	4.	5.	11.	1.	4.	4.	—	—	3.	33.	
från Landet	79,794.	3.	6.	5.	1.	—	3.	14.	22.	3.	12.	4.	—	3.	10.	86.	119.
Östergöthlands Län, från Städerne	17,635.	3.	—	1.	1.	—	1.	15.	32.	1.	9.	13.	—	9.	1.	86.	
från Landet	169,974	12.	10.	5.	3.	1.	14.	47.	47.	1.	23.	24.	—	26.	3.	216.	302.
Södermanlands Län, från Städerne	8,431.	1.	—	—	—	—	2.	4.	12.	4.	2.	1.	—	—	3.	35.	
från Landet	99,896.	6.	4.	4.	2.	—	2.	10.	39.	2.	11.	3.	—	2.	13.	98.	133.
Elfsborgs Län, från Städerne	8,355.	—	—	—	—	1.	1.	10.	9.	—	5.	—	4.	—	—	30.	
från Landet	189,342.	2.	8.	3.	4.	1.	16.	37.	21.	3.	13.	10.	11.	9.	—	138.	168.
Calmare Län, från Städerne	10,074.	2.	1.	—	—	—	—	7.	8.	—	5.	11.	—	10.	—	44.	
från Landet	158,669.	13.	4.	4.	8.	1.	10.	35.	35.	2.	11.	14.	—	15.	4.	156.	200.
Kopparbergs Län, från Städerne	5,573.	—	1.	—	—	—	1.	1.	5.	1.	2.	3.	1.	—	7.	22.	
från Landet	120,245.	4.	2.	—	1.	—	8.	12.	24.	2.	5.	1.	—	—	3.	62.	84.
Transport.		78.	68.	46.	43.	13.	148.	420.	616.	48.	222.	182.	23.	113.	180.		2200.

	Folkmängd 1830 enl. Tabellverk	Fångar i Carlskrona	Fångar å Carlsten	Fångar å Christianstad	Fångar på Elfsborg	Fångar i Götheborg	Fångar i Landskrona	Fångar och Correctionister i Malmö	Correctionister i Stockholm	Fångar på Lickersholm	Pionierer	Allmänna Arbetskarlar	På Corr. Inr. i Götheborg	På Corr. Inr. i Norrköping	På Corr. Inr. i Stockholm	Summa	Summa Summarum
Transport	—	78.	68.	46.	43.	13.	148.	420.	616.	48.	222.	182.	23.	11.	180.	—	2200.
Örebro Län, från Städerne	6,414.	—	1.	—	1.	1.	2.	4.	6.	1.	5.	—			7.	28.	
Örebro Län, från Landet	109,841.	3.	6.	3.	7.	—	5.	27.	14.	1.	12.	5.	—	3.		86	114.
Wermlands Län, från Städerne	5,308.	1.	—			1.	2.	4.	1.	—	2.	2.	1.	—	7.	21.	
Wermlands Län, från Landet	167,550.	4.	5.	—	3.	—	5.	15.	11.	2.	11.	3.	1.	1.	9.	70.	91.
Gefleborgs Län, från Städerne	11,059.	1.	1.	—				2.	2.	—	2.	3.	—		1.	12.	
Gefleborgs Län, från Landet	91,677.	4.	3.	5.	2.	1.	19.	35.	25.	—	2.	—			8.	106.	118.
Westernorrlands Län, från Städerne	3861.	1.	1.	—	1.	—			2.	—						5.	
Westernorrlands Län, från Landet	74,550.	1.	2.	—	1.	—	4.	13.	8.	1.	4.	—			5.	39.	44.
Westerbottens Län, från Städerne	1278.	1.	—						1.	—					8.	10.	
Westerbottens Län, från Landet	48,746.	3.	1.	2.	2.	—	4.	15.	8.	1.	6.	6.	—			48.	58.
Gottlands Län, från Städerne	4058.	—					1.	3.	—		4.	1.	—			9.	
Gottlands Län, från Landet	34,860.	—			1.	1.	3.	3.	1.	—	1.	—		3.	2.	15.	34.
Malmöhus Län, från Städerne	24,040.	1.	—	1.	—		3.	11.	—	1.	12.	7.	3.	2.	—	42.	
Malmöhus Län, från Landet	174,063.	4.	6.	—	1.	—	6.	79.	2.	—	23.	12.	3.	6.	2.	144.	186.
Christianstads Län, från Städerne	6,500.	—	1.	—		2.	—	9.	—	2.	2.	7.	—	1.	—	24.	
Christianstads Län, från Landet	143,872.	7.	7.	13.	3.	—	12.	46.	3.	—	27.	15.	—	14.	—	147.	171.
Blekinge Län, från Städerne	14,746.	8.	3.	—			2.	14.	8.	2.	11.	33.	1.	25.	1.	108.	
Blekinge Län, från Landet	68,988.	14.	3.	11.	2.	1.	6.	24.	5.	1.	11.	66.	—	20.	—	164.	272.
Hallands Län, från Städerne	5,838	—	1.	—			3.	4.	2.	—	3.	1.	2.	—		16.	
Hallands Län, från Landet	83,137.	3.	2.	4.	2.	1.	3.	15.	3.	—	7.	7.	1.	1.	—	49.	65.
Götheborgs och Bohus Län, från Städerne	27,317.	11.	6.	—	1.	—	6.	41.	37.	8.	24.	17.	27.	4.	3.	185.	
Götheborgs och Bohus Län, från Landet	126,737.	3.	5.	6.	2.	—	1.	18.	21.	3.	18.	7.	15.	1.	1.	101.	286.
Jemtlands Län, från Städerne	445.	—														—	
Jemtlands Län, från Landet	41,780.	—	—	3.	—		1.	3.	3.	—					3.	—	13.
Norrbottens Län, från Städerne	2,280.	—							3.	—						3.	
Norrbottens Län, från Landet	41,607.	—					1.	11.	3.	—						15.	18.
Utländningar, från Norrige		1.	3.	—	3.	—		2.	1.	1.	5.	1.	—	1.	2.	—	20.
Utländningar, från Finnland		3.	7.	—	1.	—	1.	12.	5.	—	2.	5.	—		5.	—	41.
Utländningar, från Ryssland		3.	—				1.	2.	1.	—		1.	—				8.
Utländningar, från Dannemark		—					1.	1.	—			1.	—				3.
Utländningar, från Preussen		—										1.	—				1.
Utländningar, från Tyskland		1.	—				1.	2.	1.	—	1.	2.	—				8.
Utländningar, från St Barthelemy		—							1.	—							1.
Från okänd ort		—		24.	—					5.	—	1.	—				30.
Summa		156.	134.	118.	76.	21.	241.	835.	794.	77.	418.	386.	77.	195.	244.		3772.

Uppgift

å de Yrken och Näringsfång, de i Fästningsfängelserne samt Arbets och Corrections Inrättningarne, under loppet af år 1835, förvarade personer af Mankönet idkat, innan de blifvit till dessa ställen dömde.

	Fångar i Carlskrona.	Fångar å Carlstens fästning.	Fångar å Christianstad.	Fångar å Warberg (?).	Fångar å Götheborg.	Fångar å Landskrona.	Fångar och Correctionister i Malmö (?).	Fångar och Corrections hjon å Långholmen (?).	Fångar å Waxholms fästning.	Fångar Corpsen i Carlsborg (?).	Allmänna Arbetskarlar i Carlskrona.	Summa.
Läroståndet												
Prester								1.				1.
Kyrkobetjente						3.		1.				4.
Studerande							1.	1.				2.
Civil Staten												
Tjenstemän			6.	1.			2.	2.	1.			12.
Tullbetjente			1.			1.		3.				5.
Djurläkare								1.				1.
Skrifvare hos Tjenstemän							6.	2.		3.	1.	12.
Waktbetjente		1.						5.	2.			8.
Militair Staten												
Af Befäls-grad								1.				1.
Underbefäls d:o	1.				4.		5.	9.	2.		1.	22.
Manskap	38.	28.	13.	20.	17.	50.	181.	116.	24.	333.	203.	1023.
Stads och Brandvakter				3.		1.		9.		3		16.
Handlande Borgerskap.												
Handlande	1.		1.					2.	1.			5.
Handelsbetjente			1.			2.	3.	5.	1.		1.	13.
Tracteurer och Krögare		1.	1.				2.	2.				6.
Sjömän.												
Skeppare		2.				2.						4.
Matroser	11.	14.	3.	2.		17.	32.	37.	9.	2.	33.	162.
Transport	51.	48.	26.	26.	21.	76.	232.	197.	40.	341.	239.	1,297.

	Fångar i Carlskrona	Fångar å Carlstens fästning	Fångar å Christianstad	Fångar å Elfsborg	Fångar å Götheborg	Fångar å Landskrona	Fångar och Correctionister i Calmar	Fångar och Correctionister å Längholmen	Fångar å Waxholms fästning	Pioniers Corpsen å Carlsborg	Allmänna Arbetskarlar i Carlskrona	Summa
Transport	51.	48.	26.	26.	21.	74.	232.	197.	40.	341.	239.	1297.
Bruks och Fabriksidkare												
Skrifvare och Betjente						1.	1.	7.				9.
Bruksarbetare			1.	1.		4.	3.	3.				12.
Fabriksarbetare						4.	8.	36.	2.		2	52
Grufarbetare								2.				2
Handtverkare												
Mästare	1.					4.	10.	5.	1.		4.	25.
Gesäller	36.	8.	4.	7.		10.	77.	68.	5.		16.	231.
Lärogossar	1.	7.		10.		14.	57.	204.	10.		38.	343.
Timmermän och Murare		3.						32.			1.	36.
Stenhuggare								5.				5.
Gatuläggare								1.				1.
Gerningsmän på landet	1.	5.				6.	46.	1.				59.
Deras Drängar		1.				3.	57.	1.		36.		98.
Bondeståndet												
Hemmansägare och Brukare	7.	9.	14.	4.		18.	9.	11.				72.
Bordtorpare	8.	15.	7.	9.		13.	22.	5.			4.	83.
Skattorpare		3.				5.	34.					42.
Fiskare och Skärkarlar	1.	2.	3.									6.
Backstugu och inhyseshjon						10.	9.	4.				23.
Bondesöner		4.	4.	4.		8.		5.			1.	26.
Tjenstedrängar	19.	24.	35.	12.		63.	224.	149.	9.	41.	65.	641.
Privatorum Betjente												
Fogdar och Rättare		1.						1.				2.
Betjenter		3					6.	25.	2.		4.	40.
Fattighjon								1.				1.
Kringstrykande personer	26.	1.	24.				21.	21.	2.		12.	107.
Dumbe								1.				1.
Utländningar	6.			3.			19.	9.	1.			38.
Hvilkas ej uppgifne yrken									5.			5.
Summa	157.	134.	118.	76.	21.	241.	835.	794.	77.	418.	386.	3257.

Uppgift

å de i Arbets och Corrections Inrättningarne under loppet af år 1835 förvarade

vinspersoners yrken och lefnadsförhållanden före deras ditkomst.

	Corrections Inrättningen i Stockholm			Corrections Inrättningen i Norrköping			Corrections Inrättningen i Götheborg			Summa
	Hustrur	Enkor	Döttrar	Hustrur	Enkor	Döttrar	Hustrur	Enkor	Döttrar	
Personer, hörande till Lärostândet	—	—	1.	—	—	—	—	—	—	1.
Civil Staten	6.	4.	21.	—	1.	—	—	1.	1.	34.
Militair Staten	10.	5.	31.	4.	3.	6.	7.	4.	20.	90.
Handels Classen	—	—	3.	—	1.	—	—	—	3.	7.
Fabriks Classen	16.	6.	23.	2.	1.	4.	—	—	2.	54.
Handtverks Classen	—	—	—	—	—	—	—	5.	8.	13.
Arbets Classen	28.	5.	15.	—	—	—	—	—	—	48.
Sjömäns	2.	1.	11.	—	—	6.	2.	—	2.	24.
Hemmansägares	1.	—	21.	2.	1.	4.	—	—	7.	36.
Torpares	3.	—	17.	4.	1.	3.	—	1.	2.	31.
Fiskares	—	—	1.	—	—	1.	—	—	—	2.
Daglönares	3.	—	7.	6.	—	2.	3.	2.	7.	30.
Backstugusittares	—	—	—	9.	—	8.	—	—	—	17.
Tjenstehjons	—	—	2.	—	—	44.	—	—	—	46.
Kringstrykande personers	—	—	—	8.	—	74.	—	—	—	82
Utlänningars	1.	—	—	—	—	—	—	—	—	1.
Summa	70.	21.	153.	35.	8.	152.	12.	13.	52.	516.

Lit. H. a.

Uppgift

tvisande af hvilka Domstolar och Embetsmyndigheter de å Ri-
kets Fästningar samt Arbets och Corrections Inrättningar, under loppet
år 1835 förwarade Fångar och Correctionister blifvit dit dömde.

	Fångar i Carlskrona	Fångar å Carlsten	På Fångar i Christianstad	Fångar å Elfsborg	Fångar i Götheborg	Fångar i Landskrona	Fångar och Correctionister i Malmö	Correctionister i Stockholm	Fångar å Waxholm	Karlar i Carlskrona Allmänna Arbetshus	Qvinnor å Corr. Ans. i Götheborg	Qvinnor å Corr. Ans. i Norrköping	Qvinnor å Corr. Ans. i Stockholm	Summa
Lifstids Fångar														
Dömde af Kongl. Maj:t	49.	96.	2.	46.	3.	45.	104.	1.			6.	41.	27.	420.
Kongl. Swea Hof Rätt	13.	18.	2.	18.		18.	33.		1.				3.	106.
Kongl. Götha Hof Rätt	8.	14.	2.	8.		8.	21.					4.	2.	67.
Kongl. Hofrätten öfver Skåne	1.	3.		1.		1.	4.							10.
Kongl. Krigs Hofrätten		2.		2.		1.	1.							6.
Slotts Rätten													1.	1.
Summa	71.	133.	6.	75.	3.	73.	163.	1.	1.		6.	45.	33.	610.
Fångar med bestämd arbetstid.														
Dömde af Kongl. Maj:t	1.	1.	54.	3.	14.	81.	116.	19.	7.	2.	15.	46.	41.	300.
Kongl. Swea Hof Rätt			23.			46.	61.	30.	1.	1.	1.		12.	175.
Kongl. Götha Hof Rätt			17.			21.	27.					3.		68.
Kongl. Hof Rätten öfver Skåne			9.			6.	13.					2.		30.
Kongl. Krigs Hofrätten	1.				1.	2.	1.							5.
Slotts Rätter								1.						1.
Krigs Rätter	10.				3.		1.							14.
Rådhus Rätter			4.				1.							5.
Kämnärs Rätter i Stockholm						3.	2.	13.					5.	23.
" " i andra Städer			1.			2.	1.				2.	2.		8.
Härads Rätter	3.		4.			6.	11.					1.	1.	26.
Öfver Ståthållare Embetet								16.					6.	22.
Konungens Befhde i andra Län								17.		17.	1.	1.	6.	42.
Poliskammaren										10.	3.			13.
Summa	15.	1.	112.	3.	14.	167.	234.	96.	8.	30.	22.	55.	71.	732.

Lit. H. L.

Uppgift

visande af hvilka Embetsmyndigheter de vid Arbets och Corrections Inrättningarne i Riket under loppet af år 1835 förvarade Lösdrifvare personer blifvit ditsände

	å Carlskrona	Elfsborgs fästning	Malmö	Corrections inrättningen	Långholmen i Stockholm		Allmänna Arbetskarlar i Carlskrona		å Vaxholm	Fångar	Pionierer	Götheborg	Corrections inrättning	Norrköping	Corrections inrättning	Corrections inrättningen i Norra Smedjegården i Stockholm		Summa
	Sänt för brott Straffade	Sänt ej Straffade	Sänt för brott Straffade	Sänt ej Straffade	Sänt för brott Straffade	Sänt ej Straffade	Sänt för brott Straffade	Sänt ej Straffade	Sänt för brott Straffade	Sänt ej Straffade		Sänt för brott Straffade	Sänt ej Straffade	Sänt för brott Straffade	Sänt ej Straffade	Sänt för brott Straffade	Sänt ej Straffade	
Öfver Ståthållare Embetet	14.	1.	1.	1.	214.	48.	17.	4.	8.	16.	193.					72.	43.	629.
Konungens Befh. i Upsala Län					25.	4.			3.	2.	5.					2.	1.	42.
i Stockholms D:o					36	6.	2.	1.								7.	2.	54.
i Skaraborgs D:o			5.		47.	3.			3.	2.	3.			4.				67.
i Kronobergs D:o	2.	1.	9.	4.	9.	2.	7.		1.	1.	2.			6.				44.
i Jönköpings D:o			3.		11.		2.	1.	1.		10.			5.			1.	34.
i Westmanlands D:o					15.	8.	1.			1.	2.						1.	29.
i Östergöthlands D:o	2.	2.	13.	1.	46.	8.	4.	2.	1.		8.			32.				119.
Poliskammaren i Norrköping							2.	6.										8.
Konungens Befh. i Södermanlands Län					17.	1.	1.		1.	2.				3.				25.
i Elfsborgs D:o			7.		24.	4.	4.		3.		2.	1.	2.	1.				48.
i Kalmar D:o		2.	7.	2.	32.	7.	9.	2.	1.	1.	1.			10.				74.
i Kopparbergs D:o					29.	2.	1.			1.							1.	34.
i Örebro D:o	1.				10.		1.				1.							13.
i Wermlands D:o					4.		4.			1.	3.						1.	13.
i Gefleborgs D:o	1.				15.	1.											2.	19.
i Westernorrlands D:o					4.	1.			1.	1.								7.
i Westerbottens D:o	1.				1.		2.	1.		1.							1.	7.
i Gottlands D:o					2.						2.							4.
i Malmöhus D:o	5.		247.	17.			40.	5.		1.	33.	6.	2.					356.
i Christianstads D:o	1.		30.				8.				51.			5.				95.
i Blekinge D:o	18.	7.	7.	3.	3.	1.	153.	24.	1.	1.	50.		1.	24.				296.
Poliskammaren i Carlskrona	1.	2.	8.				12.	6.						5.				34.
Konungens Befh. i Hallands Län	2		9.	5.			2.					1.						19.
i Götheborgs och Bohus D:o	4.		23.	3.	30.	13.	12.		2.	4.	51.	23.	6.					171.
Poliskammaren i Götheborg	3.		19.	2			4.	5.				1.	5.					39.
Konungens Befh. i Jemtlands Län					2.													2
i Norrbottens D:o					3.	1.												4.
Förflyttade fästnings fångar			6.															6.
af åtskillige Domstolar	3.											1.				1.	2.	7.
[illegible] Auctoriteter									2.	5.								7.
Summa	55.	15.	394.	38.	580.	110.	291.	57.	38.	40.	417.	33.	16.	95.		82.	55.	2306.

Förteckning

[...]isande huru länge personer, dömde på obestämd tid till Correctionshusen och Allmänna Arbets-[...]ättningarne för bristande försvar hållits derstädes förvarade.

	Carlskrona Casernde Arbetsklasser	Carlskrona Allmänna Arbetsklasser	Correct. Inrättn. i Malmö	Correct. Inrättn. i Stockholm	Correct. Inrättn. i Götheborg	Correct. Inrättn. i Norrköping	Norra Correctionsinrättn. i Stockholm	Summa
Under 1 år	2.	46.	42.	123.	10.	20.	27.	270.
Emellan 1 och 2 år	1.	8.	50.	111.	12.	11.	25.	218.
2 och 3 år	1.	10.	55.	46.	7.	8.	19.	146.
3 och 4 år	2.	19.	56.	28.	4.	5.	26.	140.
4 och 5 år	2.	22.	49.	105.	3.	5.	11.	197.
5 och 6 år	1.	18.	45.	78.	—	2.	10.	157.
6 och 7 år	1.	14.	33.	26.	1.	2.	7.	84.
7 och 8 år	2.	8.	33.	15.	2.	2.	9.	71.
8 och 9 år	—	20.	32.	12.	2	—	—	66.
9 och 10 år	5.	30.	8.	7.	—	—	1.	51.
10 och 11 år	1.	31.	2.	3.	—	—	—	37.
11 och 12 år	3.	19.	3	—	—	—	1.	26.
12 och 13 år	1.	23.	1.	—	—	—	—	25.
13 och 14 år	2.	22.	1.	—	—	—	—	25.
14 och 15 år	1.	25.	5.	—	—	—	—	31.
15 och 16 år	1.	21.	—	—	—	—	—	22.
16 och 17 år	—	6.	—	—	—	—	1.	7.
17 och 18 år	—	2.	—	—	—	—	—	2.
18 och 19 år	1.	5.	—	—	—	—	—	6.
19 och 20 år	1.	4.	—	—	—	—	—	5.
20 och 21 år	1.	9.	—	—	—	—	—	10.
21 och 22 år	2.	6.	—	—	—	—	—	8.
22 och 23 år	1.	2.	—	—	—	—	—	3.
23 och 24 år	—	2.	—	—	—	—	—	2.
24 och 25 år	—	3.	—	—	—	—	—	3.
25 och 26 år	—	5.	—	—	—	—	—	5.
26 och 27 år	2.	1.	—	—	—	—	—	3.
28 och 29 år	1.	—	—	—	—	—	—	1.
29 och 30 år	—	2.	—	—	—	—	—	2.
Öfver 30 år.	—	6.	—	—	—	—	—	6.

Lotte L.

Sammandrag, upptagande kostnaden för en å nedannämnde Allmänna Arbets och Corrections Inrättningar eller Fästningar i Riket förvarad Fånge under loppet af år 1835.

	Utspisade Portioner.	Kost och underh. för 1 person.					Beklädnad och Sängkläder för en person.						Extra förplägning för 1 person.						Totala kostnaden för en person, inberäknadt alla omkostnader.						Medeltalet af [illegible] för året.	Arbetsförtjenst för 1 person per dag.					
		För Året			För Dagen		För Året			För Dagen			För Året			För Dagen			För Året			För Dagen				Då endast arbetsdagarne upptages.			Då alla dagar upptages.		
Carlstens Fästning	43,080.	44.	17.	2.	„	30.	17.	20.	5.	„	2.	3½	„	„	„	„	„	„	69.	18.	7.	„	9.	1½	118.	„	„	„	„	„	„
Christianstads Fästning	25,498.	44.	17.	2.	„	30.	26.	33.	4.	„	3.	6/10	„	„	„	„	„	„	88.	19.	11.	„	11.	7½	70.	„	„	„	„	„	„
Carlskrona Fästning efter per medium af 120 personer, utgör circa	43,800.	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	73.	24.	„	„	9.	8⅙	120.	„	„	„	„	„	„
Allmänna Arbets Compn:e i Carlskrona och å Kungsholmen dito efter tillsammans 400 personer; utgör circa	146,000.	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	„	105.	21.	1⅕	„	13.	10 29/73	400.	„	„	„	„	„	„
Carlsborgs Fästning	102,920.	68.	36.	2.	„	9¼.	25.	„	„	„	3.	3.	„	„	„	„	„	„	103.	30.	4/7	„	13	7 [illegible]	303.	„	6.	10.	„	2	4½
Götheborgs Dito	6,475.	44.	21.	½	„	5.½	14.	1.	4¼	„	1.	1/7	„	„	„	„	„	„	76.	16.	5½	„	10.	½	19.	„	„	„	„	„	„
Dito Corrections Inrättning	24,970.	44.	36.	10.	„	6.¼	37.	34.	6.	„	„	5¾	„	„	„	„	„	„	95.	„	11.	„	12.	6.	66.	„	8.	5¼	„	6	11/14
Ny Elfsborgs Fästning	27,362.	46.	42.	10.	„	6.¼	11.	39.	½	„	2.	„	„	„	„	„	„	„	72.	36.	1½	„	10.	⅞	77.	„	„	„	„	„	„
Landskrona Dito	65,181.	38.	1.	„	„	5.	12.	4.	10.	„	1.	7.	„	„	„	„	„	„	64.	27.	8.	„	8.	6.	179.	„	„	„	„	„	„
Malmö Fästnings och Corrections Fängelse	267,015.	41.	3.	„	„	5.½	12.	20.	11.	„	1.	7 8/11	„	„	„	„	„	„	78.	40.	3.	„	10	4⅓	730.	„	2.	„	„	„	„
Södra Corrections Inrättningen i Stockholm	225,640.	48.	44.	7½	„	6.½	13.	6.	1.	„	1.	9.	10.	19.	1/7	„	1.	4½.	138.	47.	6 12/21	„	18	3 7/40	618.	„	8.	„	„	6 234/365	„
Norra Dito Dito	86,251.	42.	37.	1½	„	5.¼	5.	33.	9.	„	„	9.	„	„	„	„	„	„	111.	32	11¼.	„	14.	8¼.	237.	„	10.	2 4/7	„	8.	5.
Norrköpings Dito	50,942.	42.	6.	„	„	5.½	7.	11.	3.	„	„	11½	„	„	„	„	„	„	88.	18.	4/7	„	12	2 4/7	157.	„	11.	3¾	„	8.	7

Litt. M.

Afskrift af Afskrift

Uppgift å Dagsverken och Förfärdigade Arbeten samt Inkomsterne och Utgifterne derföre vid Södra Corrections Inrättningen i Stockholm År 1835.

	Förfärdigade Arbeten	Dagsverken			Brutto Inkomst			Utgifter												Behållen Inkomst		
		Med Förtjenst	Utan Förtjenst	Summa				För Wed och lysnings Ämnen			Tillskotts Provisiant för Correctionisterne			Premier för Correctionisterne			Premier för Arbets föreståndare					
För Private Personer.																						
1. Skräddare Werkstaden — Plagg	16,340	17,935	7,317	25,252	3,986	13	8	357	38	4	805	41	—	292	47	3	110	28	3	2,321	2	10
" Skomakare D:o — Par	1,552	5,777	1,314	7,091	1,861	44	5	126	23	4	258	25	3	19	20	8	55	41	2	1,401	30	—
" Bomulls Fabriken — aln	153,450	27,477	19,070	46,547	6,253	13	4	691	31	2	1,607	1	3	480	9	11	187	28	9	3,287	38	3
" Klädes D:o		10,672		10,672	1,170	46	6	441	16	"	380	4	—				35	19	2	314	7	4
" Snickare och Timmermans Werkstaden — St.	385	1,870	1,706	3,576	514	44	"	65	43	4	128	9	—				15	21	5	305	18	3
" Mechaniska Sågen																						
" Snickare, Timmermän, Smeder och Handlangare derstädes	—	11,605	—	11,605	2,657	22	—	237	5	4	423	4	9	—			79	34	9	1,917	25	2
Utarrenderade Smedje Werkstaden	—	7,913	—	7,913	1,398	25	4	187	20	—	288	23	9	—			41	45	11	880	31	8
Korgmakare Werkstaden	—	712	—	712	237	16	—	31	4	—	25	46	—				7	5	9	173	8	3
Sadelmakare D:o	—	928	—	928	336	9	8	36	32	—	33	10	—	8	4	—	10	4	1	247	25	7
Stenhuggare Arbeten	—	397	—	397	258	4	—				14	22	9				7	35	4	235	41	7
Bokbindare Werkstaden	—	36	546	582	7	32	—	31	4	—	21	11	6					11				
Tunnbindare D:o	—	249	1,239	1,488	52	8	—	31	4	—	54	12	—	4	33	—	1	27	2			
Smeds och Plåtslagare D:o	—	91	2,049	2,140	19	33	6	21	6	—	78	1	—					38	5			
Målare D:o	—	481	285	766	104	42	4	36	32	—	27	44	6				3	7		37	6	10
Summa	—	85,463	33,466	118,929	18,868	18	9	2,294	19	6	4,335	45	9	814	18	10	566	2	6	11,021	43	9
För Inrättningens räkning																						
Skrifvare			3,171	3,171							115	29	3									
Sjukvaktare			2,948	2,948							107	23	3									
Twättare			3,016	3,016							172	42										
Renhållare			3,781	3,781							216	29	6									
Schol-Lärare			1,109	1,109							40	20	9									
Trumslagare			365	365							20	43	9									
Stadsbud			788	788							28	35										
Tjenstemännens Uppassare			2,233	2,233							81	19	9									
Wedgårdskarlar			2,617	2,617							95	19	9									
Stalldräng			365	365							20	43	9									
Magazinsdräng			351	351							12	38	3									
Kockar med Handräckning			2,719	2,719							99	6	3									
Port & Gårdsposter			3,653	3,653							152	5	3									
Allmänna Wattenbärare			623	623							22	34	3									
Extra Waktknecktar			1,720	1,720							98	26										
Transport			28,461	28,461							1,285	32	9									
Transport			28,461	28,461							1,285	32	9									
Gråstenskrossare			408	408							14	42										
Celluppassare			1,562	1,562							56	45	6									
Rumstädare			2,256	2,256							82	12										
Barberare			254	254							9	12	6									
Murare			1,453	1,453							53	33	9									
Rökare och Eldare			455	455							26	3	3									
Såg och Qvarntrampare			8,930	8,930							327	17	3									
Diverse			4,570	4,570							166	29	6									
Wedlossare			880	880							32	4										
Skolwaktare			195	195							7	5	3									
Lyktändare			471	471							26	47	3									
Summa			49,964	49,964							2,088	45										
Overksamme																						
Sjukrapporterade			2,374	2,374																		
Sjuka på Sjukhuset			10,630	10,630																		
Mindre Arbetsföre			1,700	1,700																		
Obrukerade			14,050	14,050																		
På Sön och Helgedagar			27,815	27,815																		
Summa			56,516	56,516																		
1 Ordinarie Waktknecht			365	365							13	14	9									
För Private Personer		85,463	33,466	118,929	18,868	18	9	2,294	19	6	4,335	45	9	814	18	10	566	2	6	11,021	43	9
För Inrättningens räkning			49,964	49,964							2,088	45										
Overksamme			56,516	56,516																		
Summa Summarum		85,463	140,311	225,774	18,868	18	9	2,294	19	6	6,438	9	6	814	18	10	566	2	6	11,021	43	9

Stockholm och Södra Corrections Inrättningens Kamerare Contoir den 19 Sept. 1836.

J. J. Heidell.

Vidimerar
Ex officio
R. F. Cederschiöld

Lüe et N°

Uppgift å Dagsverken och Förfärdigade Arbeten samt Inkomsterne och Utgifterne wid Malmö Fästnings och Corrections Fängelse, År 1855.

	Förfärdigade Arbeten	Dagsverken: Med Förtjenst	Dagsverken: Utan Förtjenst	Dagsverken: Summa	Brutto Inkomst			Utgifter: Till Materialier, Rudimaterier, Wed och lysnings ämnen			Utgifter: Tillskotts Prowiant för Fångarne			Utgifter: Arbetsflitlingar och Premier för Fångarne			Utgifter: Premier för Arbets föreståndaren			Behållen Inkomst		
Wid Fabriks Inrättningen																					
A. Hampe och Blångarns Wäfs tillverkningen, Spånad och Häckling inberäknad — Alnar	33,038.	53,030.		53,030.	6,882.	43.	9.	4424.	17.	2.				1835.	22.	10.				623.	3.	9.
" Wadmalstillverkningen, Rysning, Skrubbling, Kardning och Spånad m. m. inberäknad — Alnar	10,004.	21,792.		21,727.	5,144.	12.	10.	2,724.	14.	11.				976.	34.	8.				1465.	11.	3.
" Sängfiltars Tillverkning — St.	486.	950.		950.	1,708.			1,140.	21.	4.				39.	8.	6.				519.	18.	2.
" Strumpors Tillverkning — Par	40.	120.		120.	30.			18.						5.	40.					6.	8.	
Diverse Fabriks Redskaps Förfärdigande			1650.	1650.	335.			260.	2.	1.				64.	45.	11.						
Åtskillige Kronans Arbeten verkställde och requirerade af Fortifications Befälhafvaren			4,145.	4145.																		
För Fängelsets Räkning																					
B. Smedjan tillverkade diverse sorter Smides Arbeten, dels för Privata Personer, dels för Fängelset		793.	658.	1,451.	423.	27.	6.	342.	30.	3.				62.	5.					18.	40.	5.
Skrifware			2,555.	2,555.																		
Sjukvaktare			1,460.	1,460.																		
Twättare			2,190.	2,190.																		
Rengörare			14,600.	14,600.																		
Cellvaktare			730.	730.																		
Lyktländare			183.	183.																		
Till Reparationer m. m. inom Fängelset			8450.	8,450.																		
Overksamme																						
Arresterade			5,840.	5,840.																		
Sjuke			7,300.	7,300.																		
Mindre Arbetsföre			21,900.	21,900.																		
På Sön och Helgedagar			40,260.	40,260.																		
I brist af Arbete			78,465.	78,465.																		
Summa		76,629.	100,386.	267,015.	14,537.	36.	8.	8920.	37.	9.				2,984.	12.	11.				2,638.	33.	7.

Anmärkning

Ehuru de för Kronans räkning verkställde Arbeten icke upptaga någon Vinst, bör likwäl en besparing kunna anses derigenom hafwa uppkommit, om hwarje Dagsverke uppskattas till ett wisst wärde.

Malmö den 18 Februarii 1856.

Vidimeras Ex officio H. H. Cederschiöld

C. J. Ström
Förste, t. f. Commendant.

C. J. Hanon
Fängelsets Föreståndare

Luis O[illegible]

Afskrift af Uppgift

Uppgift å Dagsverken och Förfärdigade Arbeten samt Inkomsterne och Utgifterne derföre vid Norra Corrections Inrättningen för år 1835.

		Förfärdigade Arbeten	Dagsverken			Brutto Inkomst			Utgifter												Behållen Inkomst		
			Alla Personer	Utom Personer	Summa				Till Verktyg och Lysning m.m.			Tillskotts Provianet för Correctionister			Premier för Correctionister			Premier för Arbetsföreståndare					
För Privata Personer																							
Sömnad	Plagg	20,096.	5000.	4000.	9000.	2250.	15.	4.															
Wäfnad, Callicos	Alnar	137,411.																					
Boj	Famnar	136.																					
Flanell	Alnar	453.																					
Siden	Aln.	566¼.																					
Tagettyg	Aln.	145¼.																					
Halmgatter	Aln.	7446¾.																					
Kypert	Aln.	314.																					
Lärft	Aln.	365½.	19,630.	8,314.	27,944.	8494.	28.	6.															
Flaggduk	Aln.	38.																					
Näsduksväf	Aln.	71.																					
Servetväf	Aln.	399½.																					
Dräll	Aln.	101½.																					
Stabbtyg	Aln.	20.																					
Shirting	Aln.	120.																					
Bomullstyg	Aln.	875.																					
Wattväf	Aln.	67.																					
Spånad, Bomulls	Sträng	15,947.	—	1,783.	1783.	2006.	31.	4.	3655.	43.	6.	130.	21.	-	2,693.	29.	4.	454.	45.	7.	8230.	6.	5.
Kamulls	d:o	41½.	—	30.	30.	5.	36.	8.															
Ull	d:o	6004¾.	—	520.	520.	449.	25.	9.															
Lin och Hampspånad samt trådtvinning	d:o	1284½.	—	1290.	1290.	708.	44.	8.															
Ullberedning	℔	47,197.	—	8000.	8000.	878.	6.	5.															
Ullkamning	℔	230¾.	—	300.	300.	52.	..	7.															
Strumpstickning	par	51.	—	100.	100.	13.	21.	4.															
Halmarbeten				2,100.	2100.	469.	2.	1.															
Silkesvindning	℔	176.	—	600.	600.	88.	15.	9.															
Diverse Arbeten				1,850.	1,850.	308.	6.	4.															
Rudimaterier						19.	42.	9.															
För Inrättningens räkning																							
Diverse Utarbeten				2042.	2042.																		
Sjukvakt				305.	305.																		
Köket				610.	610.																		
Renhållare				915.	915.																		
Overksamme																							
Arresterade				1452.	1452.																		
Sjuke				4060.	4060.																		
Mindre Arbetsföre				9,130.	9130.																		
På Sön- & Helgedagar				14,220.	14220.																		
Summa			24,130.	61,621.	85,251.	15165.	1.	10.	3,655.	43.	6.	130.	21.	-	2,693.	29.	4.	454.	45.	7.	8,230.	6.	5.

Norra Corrections Inrättningen den September 1836.

A. Wallberg.

Vidimeras ex officio Ad. Cederschiöld.

Lin P.

Afskrift
af Afskrift

Uppgift å Dagsverken och Förfärdigade Arbeten samt Inkomsterne och Utgifterne derföre wid Corrections Inrättningen i Norrköping år 1835.

Arbete	Enhet	Förfärdigade Arbeten	Dagsverken: åt Enskilde	Dagsverken: åt Inrättningen	Dagsverken: Summa	Brutto Inkomst	Utgifter: Till Wed och Lysnings Ämnen	Utgifter: Tillskott å Proviant för Fångarne	Utgifter: Aflöningar och Premier till Fångarne	Utgifter: Premier för Arbets Föreståndare	Behållen Inkomst
För Private Personer.											
Garn Spånaden	efter Sträng	44½.				3. 11. 9.					
Dito	efter wigt ℔.	21,253¾.				1,556. 47. 4.					
Garn, omtvinnadt till Listgarn	Sträng	3,820½.				126. 13. 6.					
Garnändar, klippta & skrubblade	℔.	147.				9. 9. ..					
Dito, allenast klippta	℔.	123.				5. 6. ..					
Ulls Spetsning	℔.	18,037¼.				251. 24. 10.					
Ulls Plysning	℔	56,058¾.				1,447. 3. 10.					
Garns Bobining	Sträng	16,733¼.				174. 14. 7½.					
Spjällnings Skärning	Smitt	3,902.				81. 14. ..					
Kläders Wäfning	Smitt	9,786.				5,322. 44. ..					
Kläden, Noppta & Plyska	Smitt	7,536.				479. 44. ..					
Dito Dito, efter dagspenning	Dagar		560.			133.					
Wäfredskapers inredning	St.	3.				2.	1130. 8. 8.		773. 39. 1.	321. 40. 10½.	7366. 32. 3.
För Inrättningens Räkning											
Upptagningen och tillsynen vid Arbetena				848½.							
Matberedning, Brödbakning och Brygd				879½.							
Wedhuggning, Renhållning & Diverse				430½.							
Kläders Twättning och Sängkläders Stoppning				184½.							
Kläders Syning				79½.							
Spannemålsvårdning och Skyffling				131½.							
Bevakning af Inre Gården				362.							
Sjukvården, Barnens Skötsel, samt Ärenders Förrättande				564½.							
Overksamme											
Sjuka				3,326.							
Arresterade				415.							
Sön och Helgedagar samt halfva Lördagarne				11,483.							
Summa		138,333¾.	560.	18,713½.	—	9,592. 24. 10½.	1130. 8. 8.		773. 39. 1.	321. 40. 10½.	7,366. 32. 3.

Obs. Desse Dagsverken utföres af personer, som dessutom erlägga fullt arbete, men erhållit särskild aflöning derföre.

Norrköping af Allmänna Arbets och Corrections Inrättningens Contoir d. 9 Junii 1836.

P. J. H. Hök

Vidimeras
ex officio
R. H. Cederschiöld

Liv 2e

Afskrift [illegible]

Uppgift å Dagsverken och Förfärdigade Arbeten samt Inkomsterne och Utgifterne derföre wid Götheborgs Corrections Inrättning för År 1835.

		Förfärdigade Arbeten	Dagsverken: [illegible]	[illegible]	Summa	Brutto Inkomst			Utgifter: Till Wed och Lysnings Ämnen			Premier för Correctionshjonen			Premier för Föreståndaren			Behållen Inkomst		
För Private Personer																				
Å Bomulls Fabriken, Callico	Alnar	62,116½	13,030	—	13,030	2,890	16	..	485	30	—	287	45	6	86	34	1	2032	2	5
Slagit Solf	Bund.	2,723	405	—	405	85	4	6	6	12	—	9	6	—	2	24	6	67	8	..
Bobinadt Bomullsgarn	d:o	565	168	—	168	28	12	..	1	24	—	1	28	—	—	40	9	24	15	4
Bobinadt och twinnat Bomullsgarn	d:o	43	90	—	90	14	16	—								20	8	13	43	4
Redt Bomullsgarn	Buntar	66	32	—	32	5	34	—					29			7	11	4	35	1
Arbetshjon, sysselsatte med Bomullsgarns Spolning	Dagsverken	279	279	—	279	46	31	—				1	12	—	1	19	7	45	40	5
Spånad, Ullgarn	Stråns	703	105	—	105	11	21	4	1	12	—					16	6	9	40	10
Bomullsgarn	d:o	2¾	3	—	3	—	22	—									8	—	21	4
För Inrättningens räkning																				
Spånad: Ullgarn	Stråns	121½	125	—	125	13	24	—	4	24	—					19	2	8	28	10
Hampgarn	Dito	17½	23	—	23	2	44	—								3	10	2	40	2
Wäfnad: Ylletyg	Alnar	267	80	—	80	11	6	—	4	12	—					16	—	6	26	..
Strumpstickning	Par	188	502	—	502	38	36	—				1	24	—	1	7	9	36	4	3
Sömnad	Regg. St.	186	180	—	180	21	27	—					27			31	1	20	16	11
Kokerska				365	365															
Twättare				101	101															
Sjukwakterska				301	301															
Overksamme																				
Arresterade				65	65				5											
Sjuka				759	759				29	43										
Mindre Arbetsföre, till Arbete oduglige och Barn				776½	776½															
På Sön och Helgedagar				3,672	3,672															
Summa			15,931	6,039½	21,970½	3,169	36	10	534	13	—	304	33	6	95	4	5	2,270	34	11

Götheborgs Allmänna Arbets och Corrections Inrättning den 20 Februarii 1836.

J. Lindh.

Vidimerar ex officio

R. F. Cederschiöld

Litt. R.

Summariskt Sammandrag öfver Inkomster och Utgifter vid Södra Corrections Inrättningen i Stockholm under loppet af År 1835.

Debet.

Bestås efter Stat.

Aflöning och Arfvoden	6483. 16. ..			
Kost	27,375.			
Beklädnad	8,310. 20. ..			
Sängkläder	2,592. 17. 4.			
Wed, lysning och twätt	3,155. 33. 6.			
Sjukvården	755. 28. 6.			
Inventarier och Redskap	343. 16. ..			
Byggnadsunderhåll	3000.			
Diverse utgifter	2,376. 32. ..			
Garnizons Kostnad	10,717. 39. 6.			
	S:a 65,110. 10. 10.			
Hvaraf afgår Stadensbidrag och påräknade arbetslöner	8000.	57,110.	10.	10.
Inkomst af Arbeten				
Wäfnad, Klädes	1179. 46. 6.			
Bomulls	6,253. 13. 4.			
Smedsarbeten	1,398. 25. 4.			
Snickare	3,172. 18. ..			
Plåtslagare	19. 33. 6.			
Skräddare	3,986. 13. 8.			
Bokbindare	7. 32. ..			
Sadelmakare	336. 9. 8.			
Skomakare	1,861. 44. 5.			
Tunnbindare	52. 8. ..			
Målare	104. 42. 4.			
Korgmakare	237. 16. ..			
Stenhuggare	258. 4. ..	18,868.	18.	10.
Skuld utöfver Stats-Anslaget		8,672.	22.	6.
Summa R:dr B:co		84,651.	4.	1.

Credit

Ordinarie Utgift

Aflöning och Arfvoden			4568. 6. ..			
Fångars Kost	Contant	21,250. 39. 4.				
"	Obetalt	6942. 47. 3.	28,193. 38. 7.			
Beklädnad och Sängkläder	Contant	3872. 44. 4.				
"	Obetalt	4964. 28. 2.	8837. 24. 6.			
Hästarnes Underhåll	Contant	386. 9. 7.				
"	Obetaldt	10.	396. 9. 7.			
Wed, Lysning och Twätt	Contant	7632. 44. 4.				
"	Obetaldt	1900. 26. ..	9533. 22. 4.			
Sjukwården	Contant	325. 16. 11.				
"	Obetaldt	795. 13. 2.	1,120. 30. 1.			
Inventarier och Redskap	Contant	272. 30. 4.				
"	Obetaldt	432. .. 8.	704. 31. ..			
Materialier	Contant	2,734. 34. 9.				
"	Obetaldt	1,898. 2. 8.	4,632. 37. 5.			
Diverse Upphandlingar	Contant	1,579. 33. 2.				
"	Obetaldt	592. 21. 4.	2,172. 5. 6.			
Garnizons Kostnad	Contant	11,134. 25. 3.				
"	Obetaldt	47. 8. 8.	11,181. 33. 11.	71,340.	41.	11.

Extra Ordinarie Utgift.

Fyllnads Tillskotts Proviant	Contant	6,419. 39. 2.				
"	Obetaldt	78. 39. 4.	6498. 30. 6.			
Premier åt Fångar			3,834. 33. ..			
Premie Procent af Arbets förtjensten åt Föreståndaren och Arbets Chefen	Contant	483. 23. 3.				
"	Obetaldt	49. 30. 4.	533. 5. 7.			
Extra Utgifter			2,443. 32. 1.	13,310.	5.	2.
Summa R:dr B:co				84,651.	4.	1.

Suite T.

Summariskt Sammandrag öfver Inkomster och Utgifter vid Allmänna Arbets och Corrections Inrättningen i Norrköping från och med den 1:sta Januarii till och med den 31:sta December 1835.

Debet.

Af Behållning från år 1834. Contant i Cassan			1,539.	33.	7⅞
Bestås efter Stat					
Aflöning och Arfvoden	1,833.	16. ..			
Fångars Kost	6,691.	32. ..			
Beklädnad och Sängkläder	1,320.	.. ..			
Sjukvården	300.	.. ..			
Wed och Lysningsämnen samt Twätt	1,370.	.. ..			
Uppfostringshjelp för barn	400.	.. ..			
Inventarier och Redskap	300.	.. ..			
Diverse Utgifter och Byggnads Underhåll	800.	.. ..			
Summa	13,015.	.. ..			
härifrån afgår efter Stat calculerad Arbets-Inkomst	3,015	.. ..			
Anslaget till Inrättningens underhåll			10,000.	..	..
Inkomst af Arbeten					
Garn i Spånaden, Ylle	1,560.	11. 1.			
Garn, omtvinnadt till Listgarn	126.	43. 6.			
Garnändar, klippta och skrubblade	9.	9. ..			
Dito, allenast klippta	5.	6. ..			
Ulls Spetning	250.	24. 10.			
Ulls Plysning	1,447.	5. 10.			
Garns Bobining	174.	14. 7½			
Kättings Skärning	81.	14. ..			
Wäfning, Klädes	5,322.	44. ..			
Nopp och Plysning, Kläde efter Smitt	479.	44. ..			
Dito — Dito — efter dagspenning	133.	.. ..			
Wäf-Redskapers inredning	2.	.. ..	9592.	27.	10½
Diverse					
Centonal å Tjenstemäns och Betjentes Löner	16.	10. 2.			
Afskrädo efter Mjöl och Gryn förmalningen, försåldt	8.	16. ..			
Anmärknings Medel å 1833 Års Redogörelse	..	12. ..	24.	38.	8
Summa R:d B:co			21,157.	1.	1 19/40

Credit

Ordinarie Utgifter						
Aflöning och Arfvoden		1,841.	17. 9.			
Fångars Kost		6,269.	.. 4½			
Beklädnad och Sängkläder		1,377.	21. 6.			
Sjukvården		158.	9. 5.			
Wed, Lysningsämnen och Twätt		1275.	44. 6.			
Uppfostringshjelp för barn		324.	40. ..			
Inventarier och Redskap		292.	4. 8.			
Diverse Utgifter och Byggnads Underhåll		1000.	23. 4⅔	12,539.	17.	6⅔
Extra Ordinarie Utgift						
Premie Procent af Arbets Inkomsten till Föreståndaren		287.	37. 2½			
Premier å Garnspånaden till Fabriksmästaren		34.	4. 8.			
Aflöningar till Fångarne för weckoarbeten		759.	3. 1½			
Dito till Dito för arbeten på fristunderne		14.	35. 11.			
Centonal af Tjenstemäns och Betjentes Löner, återbäring till Krono Uppbördskammaren		16.	10. 2.	1,111.	42.	7⅞
Behållning till År 1836.						
Contant i Cassan		966.	31. 1⅓			
Utestående Fordringar:						
uti C: Trosenii Concurs Massa	139: 24: 2.					
" C: G: Schagerströms Dito	39: 27: 8.	179.	5. 10	1,145.	36.	11⅓
Behållning af Stats Anslaget				6360.	..	..
Summa R:d B:co				21,157.	1.	1 19/40

Lett. U.

No. 9.

Summariskt Sammandrag öfver Inkomster och Utgifter från och med den 1 Januarii till och med den 31 December 1835 vid Götheborgs Allmänna Arbets och Corrections Inrättning.

Debet

Debet			Banco
Bestås efter Stat.			
Aflöning och Arfvoden		796. 32. ..	
Kost		3193. 36. ..	
Beklädnad och Sängkläder		180. 40. ..	
Sjukvården		100.	
Wed, Lysning och Twätt		450.	
Uppfostringshjelp för Barn		50.	
Inventarier och Redskap		150.	
Diverse Utgifter och Byggnads Underhåll		620. 34. ..	5542. .. ..
Inkomst af Arbeten			
Wäfnad, 8300½ Alnar 7/4 ters Calliço a 2 ß 8 rst aln	461: 6: 8.		
53816 d:o 6/4 ters d:o a 2 ß 2 rst	2429: 9: 4.	2890. 16. ..	
Slagit Solf; 2723: Bund a 1 ß 6 rst bunden eller hundradet.		85. 4. 6.	
Bobinadt, 565 ℔ Bomullsgarn a 24 ß per 10 ℔.		28. 12. ..	
Bobinadt och twinnadt; 43 ℔. Bomullsgarn a 16 ß ℔.		14. 16. ..	
Redt 66 Bundtar Bomullsgarn a 4 ß för Bundten		5. 24. ..	
För 279 Arbetshjonsdagsverken a 8 ß		46. 24. ..	
Spunnit 103 Sträng Ullgarn a 5 ß 4 rst Strängen		11. 21. 4	
—— 2¾ ℔ Bomullsgarn a 8 ß ℔.		.. 22. ..	3081. 43. 10.
För Inrättningens räkning.			
Spunnit 121½ Sträng Ullgarn a 5 ß 4 rst Strängen		13. 24. ..	
—— 17½ d:o Hampgarn a 8 ß d:o		2. 44. ..	
Wäfvit 26 7/8 alnar Ylletyg a 2 ß aln		11. 6. ..	
Stickat 80 par Karlstrumpor a 12 ß paret		22. 12. ..	
—— 90 par Qvinns d:o a 8 ß d:o		16. 24. ..	
Sömmat 77 st Lintyg a 4 ß		6. 20. ..	
—— 53 st Klädningar a 12 ß		13. 12. ..	
—— 20 par Enmans Lakan a 3 ß		1. 12. ..	
—— 5 st Enmans Madrasser a 4 ß		.. 20. ..	
—— 11 st d:o Putor a 1 ß		.. 11. ..	
		S:ma 87. 41.	
Summa			8623. 43. 10.

Credit

Credit			Banco
Aflöning och Arfvoden		855. 41. 8.	
Arbetshjonens Kost		2815. 2. 11.	
Beklädnad och Sängkläder, hvaruti likväl, kostnaden för den Isländs Ull, som åtgått till väfvet klädningstyg och stickade Ullstrump icke är upptaget.		214. 20. ..	
Wed Lysning och Twätt		990. 43. 4.	
Sjukvård		65. 37. 4.	
Inventarier, Materialier och Redskap		85. 14. ..	
Byggnads Underhåll		146. 22. ..	
Diverse Utgifter		99. 17. 4.	5273. 6. 7.
Stampnings- ramslagnings och präsningskostnad för 3405¼ aln Wadmal a 1 ß 4 rst aln jämte diverse utgifter för afsändt Wadmal.			154. 33. 10.
Extra Ordinarie Utgift			
Premier åt Arbetshjonen		304. 33. 6.	
Premie Procent af Arbets förtjensten åt Föreståndaren		95. 4. 5.	
Utgifter i och för Cholera Sjukdomen år 1834.		47. 11. 10.	447. 1. 9.
Af Kongl. Maj:ts Nådigst beviljad Gratification till underteknad Föreståndare			66. 32. ..
	S:a 5941: 26: 2.		
Behållning af Stats-Anslaget			2682. 17. 8.
På Inrättningens Skuld till L. Furstenberg & Comp. för förskjutne medel till nybyggnaden år 1834, är med Arbets förtjensten å Capitalet afbetalt R:dr B:co 1839: 42.			
Summa			8623. 43. 10.

Litt. Wo

Afskrift

Summariskt Sammandrag öfver Inkomster och Utgifter wid Corrections Inrättningarne i Stockholm, Norrköping och Götheborg För År 1835.

Debet.

	Banco.			Summa		
Balance från år 1834 Inrättningarnes fordringar nemligen						
Stockholms Corrections Inrättning, den Södra	10,137.	18.	7.			
" Dito den Norra	13,082.	37.	1.			
Norrköpings Dito	1,530.	33.	7.			
Götheborgs Dito	12,437.	38.	7.	40,187.	31.	10.
Inkomst.						
För underhållet	101,823.	27.	6.			
Arbets förtjenst	47,115.	13.	11.			
Försålde Inventarier	262.	14.	7.			
D:o Wadmal	(2,430).	..	..			
Innehållne medel från förrymde Correctionister	143.	35.	5.			
Ersättning för bristande Prowiant	1,175.	..	5.			
Anmärkningsmedel	5.	1.	5.			
Innehållen Centonal	16.	10.	8.			
Arrende Medel	1,733.	16.	..			
Ersättning för utdelad andel af Spinnhusmedlen	166.	32.	..	155,380.	7.	11.
Balance till år 1836. Inrättningarnes Skulder nemligen						
Stockholms Corrections Inrättning, den Södra	20,729.	9.	1.			
" Dito den Norra	5,492.	21.	7.	26,221.	30.	8.
Summa R:d				221,789.	22.	5.

Credit.

	Banco.			Summa		
Balance från år 1834. Inrättningarnes Skulder, nemligen						
Stockholms Corrections Inrättning, den Södra	34,750.	36.	5.			
" Dito, den Norra	6,676.	47.	11.	41,427.	34.	4.
Utgift.						
Arrendemedel	1,733.	16.	..			
Aflöning, Arfvoden och Gratification	11,464.	17.	5.			
Pension	333.	16.	..			
Premier till Fångarne	7,740.	42.	3.			
Garnizons Kostnad	11,181.	33.	11.			
Fångarnes Kost	47,387.	9.	7.			
Extra Förplägning	6,498.	30.	6.			
Beklädnad och Sängkläder	11,874.	22.	..			
Eldning, Lysning och Twätt	15,030.	11.	1.			
Sjukvården	1,905.	17.	5.			
Kostnad för Arbetenas Bedrifvande	830.	16.	5.			
Inventarier och Redskap	1,623.	29.	8.			
Diverse Materialier	4,632.	37.	5.			
Diverse Utgifter, Byggnadsunderhåll och Reparationer	2,434.	37.	10.			
Hästars underhåll	877.	40.	5.			
Diverse upphandlingar	2,457.	13.	6.			
Extra utgifter	3,013.	43.	10.			
Afskrifningsprocent	1,740.	5.	10.			
Uppfostringshjelp för utlingade barn	324.	40.	..			
Levererad Arbetsförtjenst	5,982.	4.	..			
D:o Centonal	16.	10.	4.			
Afbetalning å upptaget Lån till byggnad	1,935.	41.	2.			
Frimurare Barnhuset, andel af Spinnhusmedlen.	166.	32.	..	141,107.	41.	..
Balance till år 1836. Inrättningarnes fordringar nemligen						
Stockholms Corrections Inrättning, den Södra	15,400.	20.	6.			
" Dito den Norra	14,386.	..	6.			
Norrköpings Dito	1,145.	37.	..			
Götheborgs Dito	13,631.	31.	1.	45,163.	41.	1.
Summa R:d				221,789.	22.	5.

Stockholm och Kongl. Styrelsens öfver Fängelser och Arbets Inrättningar i Rikets Kammar Contoir den October 1836.

C. W. Raab.

Site 8Xo

Uppgift å Underhållskostnaderne för de å nedannämnde Fästningar och Corrections Fängelser förvarade Fångar under loppet af År 1835.

	Carlskrona Fästning	Carlskrona Kongsholms Castell	Carlskrona Arbets Compagniet	Christianstad	Carlsten	Carlsborg	Ny Elfsborg	Götheborg	Landskrona	Malmö Fästnings & Corr. Fäng.	Waxholm	Summa
Aflöning åt Embets och Tjenstemän samt Betjening				30.	277. 37. 4.	5,830. 32. –	342. 8. –	266. 32. –	566. 32. –	2,132.	193. 16. –	9,929. 13. 4.
Tractamenter och Beklädnad åt Befäl		2,610.	1,242.			366. 27.						4,218. 27. –
Tobaks Skilling åt Arrestanter						1,515. 39. 4.						1,515. 39. 4.
Kost och Underhåll åt Arrestanter	5,200.	12,295.	10,504.	388. 34. 4.	5,226. – 6.	15,988. 35. –	3,637. 2. 4.	844. 17. 2.	6,789. 33. –	30,039. 9. –	2,294. 37. –	95,936. 27. 10.
Beklädnad Dito	1,230.	4,425.	4,290.	21. 27. 10.	1,608. 46. 4.		68. –	189. 8. –	1,723. 30. 4.	6,255. 27. 11.	722. 16. 5.	20,935. 12. 10.
Sängkläder Dito	360.	690.	700.	12. 42. 4.	454. 6.		132. 14. –	119. 21. 9.	442. 10. 9.	819. 34. –	35.	3,831. 45. 10.
Eldning och Lysning	290.	1000.	680.	18. 20. 10.	494. 32. –	538. 40. 2.	370. 20. 7.	187. 28. –	365. 35. 6.	2,038. 16. –	162. 27. 3.	6,532. 28. 4.
Sjukvård och Persedlar dertill				53. 25. 3.				14. 36. –	816. 5. 3.	1,740. 30. 7.	303. 14. 6.	3,238. 15. 7.
Extra förplägning						1,861. 42. 9.						1,861. 42. 9.
Extra Utgifter						649. 39. –						649. 39. –
Diverse ospecificerade Dito				14. 42. –	4. 5.					26. 41. 4.	23.	178. 43. 4.
Dito, bestående af:												
Arbetspenningar och öfverbeting	515.	2,140.	1,320.								77. 4.	4,052. 8. –
Belönings St. och tillökn. för Bevakn. samt Bevakn. Kostnad	780.				60. 34. –	2,250. 39. 2.	106. 22.					3,197. 47. 2.
Tillökning åt Smeder för Arbete	330.											330.
Fängelse visitation och Fängsler	75.				25.				122. 47.			222. 47.
Renhållning och Persedlar dertill		50.	50.						13. 18. –	220. 17.		333. 35. –
Inventarie Persedlar	50.	100.	80.									230.
Reparationer å Byggn. och Dess underhåll, m.m.							94. 30. 10.	57. 27. –	701. 41. 6.			853. 3. 4.
Dito å Beklädnad m.m.						216. –	137. 39. 8.					353. 39. 8.
Lotsning									16. 32. –			16. 32. –
Lykttändning					8.					280. 44. 2.		288. 44. 2.
Hyra för Förråd					32.							32. –
Summa	8,830. – –	23,310. – –	18,866. – –	4,181. 5. 7.	8,191. 20. 2.	29,219. 6. 5.	4,907. 41. 5.	1,579. 26. 5.	11,559. 5. 4.	43,553. 28. –	3,812. 23. 2.	158,741. 12. 6.

Litt. Kc

Uppgift

utvisande för hvilka brott eller förseelser de under loppet af år 1835 uti Fästningsfängelserne samt Arbets och Corrections Inrättningarne förvarade Fångar äro dömde.

	Fångar i Carlskrona	Fångar å Carlsten	Fångar i Christianstad	Fångar på Elfsborg	Fångar i Götheborg	Fångar i Landskrona	Fångar och Correctionister i Malmö	Correctionister i Stockholm	Fångar på Vaxholm	Pionierer	Allmänna Arbetskarlar	Correct. Inrätt. i Götheborg	Correct. Inrätt. i Norrköping	Norra Correct. Inr. i Stockholm	Summa
Lifstids Fångar															
För Mord	2.													2.	
Dråp	2.	15.				6.	8.						2.		37.
Förgörning med förgift						1.	2.						5.		8.
Mordbrand		4.				3.							3.	1.	11.
Blodskam		1.													1.
Rån och Röfveri	5.	14.		1.		4.	11.								35.
Kyrkotjufnad	6.					4.	13.	1.							24.
Stöld ur Bref						1.									1.
Stöld flera resor föröfvad	8.														8.
Stöld 5te resan begången							1.					2.			3.
4de d:o d:o	16.		3.				36.					3.			58.
3dje d:o d:o	29.	88.	3.	2.		49.	84.		1.			1.	26.	19.	302.
Stöld och Rymning ur krigstjenst	2.														2.
Förfalskning af Bankosedlar, falsk myntning		3.				3.	4.							2.	12.
Upplopp, delaktighet deri	1.														1.
Barnamord						1.							9.	9.	19.
Våld å föräldrar		1.				1.	2.								4.
Domares öfverfallande i Embete		1.													1.
Subordinationsbrott		6.			3.		2.								11.
Fångar med bestämd arbetstid															
Mord eller Dråp samt delaktighet deri	1.	1.	5.			18.	22.	1.	1.					3.	52.
Förgöring med förgift eller försök dertill						1.							1.		2.
Barnamord												8.	26.	29.	63.
Vållande till annans död									1.						1.

Transport

	Fångar i Carlskrona.	Fångar å Carlsten	Fångar i Christianstad	Fångar på Elfsborg.	Fångar i Götheborg.	Fångar i Carlskrona	Fångar och Correctionister i Malmö.	Correctionister i Stockholm.	Fångar från Waxholm	[illegible]	Allmänna Arbetskarlar	Correct. Inrätt. i Götheborg	Correct. Inrätt. i Norrköping	Correctionsfån i Stockholm	Summa
Transport.															
för Mordbrand						1.	1.								2.
Blodskam						1.						1.	1.		3.
Könsförbrytelser							1.								1.
Tidelag			9.			3.	4.								16.
Koppleri och Skörlefnad													2.		2
Rån och Röfveri			5.			7.	11.								23.
Kyrkostöld							1.	1.							2.
Stöld från Kongl. Maj:t och Kronan						3.									3.
3dje gången						97.	127.					4.	18.	15.	261.
2dra gången						27.	43.	36.	1.		2.		3.	4.	116.
1sta gången								7.			3.			2.	12.
och rymning															
Stöld ur bref eller brefsuppbrytande			5.			6.	7.	6.				1.	1.		26.
Förskingring af allm. Medel eller Kronobalans			3.				1.								4.
Falskmyntning eller förfalsk. af Bankens Sedlar						1.	7.								
Utprångling af falska Sedlar			} 6.				1.								} 15.
Förfalskningsbrott								4.						2.	6.
Bedrägligt förfarande under Concurs			6.						1.						7.
Wårdslöst förfarande uti D:o			3.						1.						4.
Wåld å föräldrar eller husbönder							1.								1.
Edsöresbrott			49.			1.			1.						51.
Subordinationsbrott inom Militairen					11.		4.		2.						17.
Rymning ur Krigstjenst	14.				7.										21.
Andra Militaira förbrytelser										347.	4.				351.
Snatteri 2a resan															
1a D:o								1.						1.	2.
Döljande af hittadt gods												1.			1.
Stöld och Förfalskning			7.												7.
Brott mot Quarantains författningarne			2.			1.	2.								5.
Brott mot Tull författningarne			8.								1.				9.
Transport															

	Fångar i Carlskrona	Fångar å Carlsten	Fångar å Skeppsholmen	Fångar på Varberg	Fångar i Götheborg	Fångar i Landskrona	Fångar å Corr. i Malmö	Corr. Inr. i Stockholm	Fångar på Waxholm	Provinces	Allmänna Arbetskarlar	Correct. Inrättn. i Götheborg	Correct. Inrättn. i Norrköping	Spinn Corr. Inr. i Stockholm	Summa
Transport															
för Fylleri				4.			1.	40.			2.	5.	3.	11.	66.
Bettlande														1.	1.
Sysslolöst kringstrykande											18.			1.	19.
Bristande Försvar										71.		2.		2.	75.
Dömde på obestämd tid till Arbets Inrättningar, dess förinnan straffade för															
Mord, Dråp eller försök dertill						1					3.				4.
Rån och Röfveri							7.	2.			3.				12.
Mordbrand								1.							1.
Tidelag											2.				2.
Kyrkostöld							3.	3.							6.
Stöld från Kongl. Majt och Kronan							1.								1.
Stöld 4de resan									1.						1.
3dje resan							86.	28.	6.		25.	4.			149.
2dra resan							175.	181.	19.		91.	8.	23.	4.	501.
1sta resan							96.	269.			102.	15.	22.	1.	505.
utan uppgift huruvida brottet förr ägt rum	49.														49.
ur bref eller brefs uppbrytande							2.								2.
Fickstöld									1.			1.			2.
Innehafvande af stulet gods											1.				1.
〃 af dyrk eller falska nycklar											1.				1.
Snatteri med inbrott									1.		2.				3.
Snatteri							12.	69.			20.	4.	7.		112.
Förfalskning eller utprångling af Bankens Sedlar							5.					1.			6.
Förfalskningsbrott							4.	20.			14.		1.		39.
Begagnande af falsk Orlofs Sedel							1.								1.
Bedrägeri											8.			1.	9.
Förskingring af ombetrodt gods														1.	1.
Fördöljande af hittadt gods												1.			1.
Transport															

	Fångar i Carlskrona	Fångar å Carlsten	Fångar å Christianstad	Fångar i [illegible]	Fångar på Carlsborg	Fångar i Landskrona	Fångar vid Corpset i Malmö	Corrections-inrättn. i Stockholm	Fångar på Långholmen	Pionierer	Allmänna Arbetskarlar	Correct. Inrättn. i Götheborg	Correct. Inrättn. i Norrköping	Norrmalms Corr. Inr. i Stockholm	Summa
Transport															
Våldemål å föräldrar eller husbönder							2.	4.			3.	1.			10.
Falsk angifvelse om mord											1.				1.
Förnillning af Kronans persedlar											1.				1.
Subordinationsbrott											2.				2.
Rymningsbrott								1.			8.				9.
Militaira förbrytelser											4.				4.
Svordom och osämja i äktenskap											1.				1.
Slagsmål											3.				3.
Fylleri											4.				4.
Bettlande														5.	5.
Liderlighet och vanart	11.										8.				19.
Sysslolöst kringstrykande														4.	4.
Förut för brott ej straffade	10.						38.	112.	40.		49.	14.	42.	121.	426.

Lie, S.

№ 6.

Summariskt Sammandrag öfver Inkomster och Utgifter från och med den 1 Januarii till och med den 31 December 1835 vid Norra Correctionsinrättningen i Stockholm.

Debet

			Banco.
Beståår efter Stat			
Aflöning och Arfvoden	3,272. – –		
Kost	10,787. 14. –		
Beklädnad	2,692. 28. –		
Sängkläder	959. 38. 2.		
Wed, Lysning och Tvätt	1,587. 6. 3.		
Sjukvården	400. – –		
Inventarier och Redskap	400. – –		
Byggnadsunderhåll	1,500. – –		
Arrende-medel	1,500. – –		
Andel af Spinnhusmedel från Landsorterne	166. 32. –		
Diverse utgifter	1,618. 16. –		
Pensions Staten	333. 16. –	23,211. 10. 5.	
Obs: Kost, Beklädnad, Sängkläder, Wed, Lysning och Tvätt äro beräknade efter 237 Personer per dag. Allt det öfriga är upptaget enligt Stat och utföres anslags Summan efter nämnde Stat med	13,000. – –		
Hvartill bör läggas arrende och spinnhusmedlen	1,666. 32. –		14,666. 32 –
Inkomst af Arbeten			
Bomulls Spånad		2,006. 31. 4.	
Kamulls- D:o		5. 34. 8.	
Ullberedning		878. 6. 5.	
Ullspånad		469. 28. 9.	
Lin, Hamp och Blångarns Spånad samt Trådtvinning		102. 44. 8.	
Ullkamning		52. – 7.	
Sömnad		2,250. 15. 4.	
Wäfnad		8,494. 28. 6.	
Strumpstickning		13. 30. 8.	
Halmarbeten		459. 2. 1.	
Silkestvinning		88. 15. 9.	
Diverse Arbeten		308. 6. 4.	
Utgångne Rudimaterier		19. 42. 9.	15,165. 1. 10
Summa			29,831. 33. 10.

Credit

			Banco.
Ordinarie Utgifter			
Aflöning och Arfvoden		3,636. 16. –	
Fångars Kost		10,100. 15. 9.	
Beklädnad och Sängkläder		1,348. 8. –	
Wed, Lysning och Tvätt		3,229. 44. 11.	
Sjukvården		513. 24. 9.	
Inventarier och Redskap		541. 28. –	
Byggnadsunderhåll och Reparationer		252. 15. 4.	
Pensions Staten		333. 16. –	
Upphandling för arbetenas bedrifvande		830. 14. 6.	
Dito för Staket		578. 26. 10.	
Handtverks Räkningar		683. 47. –	
Upphandling af Skrifmaterialier		183. 12. –	
Dito af Granris och Wiskor		101. 44. –	
Arrende-medel till Allmänna Barnhuset		1500. – –	
Andel af Spinnhusmedlen från Landsorterne till Frimurare Barnhuset		166. 32. –	24,009. 11. 1.
Extra Ordinarie Utgift			
Premier åt Fångar		2,791. 40. 9.	
Premie procent af Arbetsförtjensten åt Föreståndaren och Arbets Chefen, 510.			
Procent å utspisad Proviant	280.3.	790. 3. –	
Diverse Extra Utgifter		466. 8. –	4047. 44. 6.
Behållning af Stats-Anslaget och Arbetsförtjensten tillsammantagne			1774. 26. 4.
Summa			29,831. 33. 10.

